

ROČNÍ SOUHRNNÁ ZPRÁVA
o výsledcích kontrolních akcí
provedených inspekcí práce
za rok 2015

březen 2016

1. Úvodní slovo

Roční program kontrolních akcí Státního úřadu inspekce práce na rok 2015 byl v souladu s ustanovením § 4 odst. 1 písm. c) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších změn a doplňků (zákon o inspekci práce), po vypracování v závěru roku 2014 projednán v Radě vlády pro BOZP s vyššími odborovými orgány a organizacemi zaměstnavatelů a následně předložen ke schválení Ministerstvu práce a sociálních věcí. Podle tohoto programu byly v roce 2015 prováděny schválené kontrolní akce jako hlavní úkoly kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce a oblastních inspektorátů práce.

Některé hlavní úkoly jsou zařazovány opakovaně a navazují na kontroly z předchozích let (jedná se např. o hlavní úkoly ve stavebnictví, kontroly BOZP v malých a středních podnicích, kontroly na základě přijatých podnětů, kontroly agentur práce, kontroly nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců, kontroly dodržování zákona o zaměstnanosti, integrovanou inspekci a Program „Bezpečný podnik“). Další hlavní úkoly byly zadány ve stejných oblastech, ale s korigovaným cílem a zadáním (v oblasti dopravy, zemědělství, lesnictví a kontroly vyhrazených technických zařízení). Kromě toho byly v roce 2015 prováděny i mimořádné kontrolní akce vyvolané dle aktuální potřeby, a to v oblasti nelegálního zaměstnávání a v oblasti pracovních vztahů a podmínek.

Hlavní úkoly byly realizovány podle smyslu cílů a konkrétních zadání a stanovené počty kontrol pro jednotlivé hlavní úkoly byly splněny. Z výsledků provedených kontrol lze rozpoznat přínos zvolených hlavních úkolů, jejichž realizaci orgány inspekce práce plnily svou jak preventivní, tak i represivní úlohu, pro kterou byly zřízeny.

Na základě podkladů oblastních inspektorátů práce byla podle § 4 odst. 2 odst. e) zákona o inspekci práce zpracována tato roční souhrnná zpráva.

Číselné údaje uvedené v této zprávě jsou platné k **31. 12. 2015**.

1.1 Postavení úřadu ve státní správě

Státní úřad inspekce práce (SÚIP) a oblastní inspektoráty práce (OIP) jsou správními úřady se zákonem vymezenou působností a jako celek tvoří soustavu orgánů inspekce práce. SÚIP řídí osm oblastních inspektorátů práce a sám je řízen Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR.

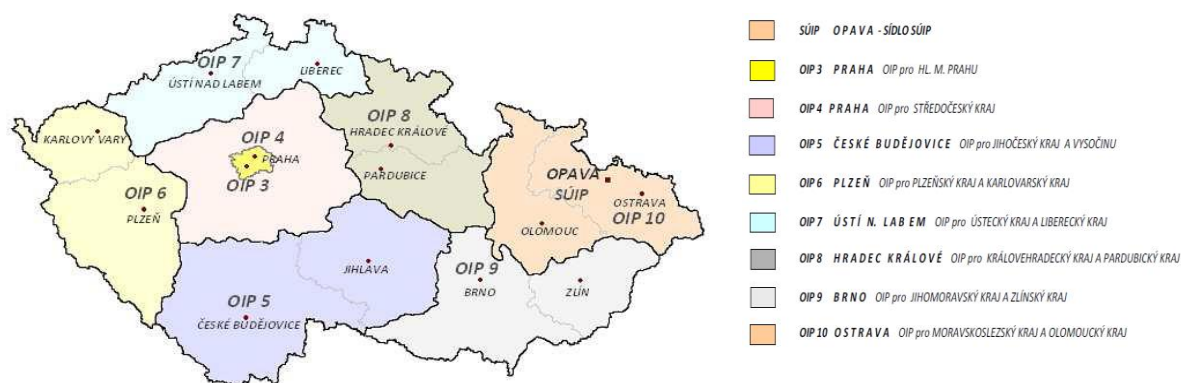
1.2 Organizační struktura SÚIP a OIP

SÚIP je účetní jednotkou, přičemž jednotlivé OIP jsou z hlediska hospodaření s majetkem, prostředky státního rozpočtu, účetnictví, pracovněprávních vztahů zaměstnanců a služebních vztahů státních zaměstnanců vnitřními organizačními jednotkami SÚIP na úrovni odboru. V čele SÚIP stojí generální inspektor, který je do své funkce jmenován státním tajemníkem MPSV. V čele OIP stojí vedoucí inspektor jmenovaný do své funkce generálním inspektorem SÚIP.

1.3 Oblastní inspektoráty (dislokace a akční teritorium)

Každý oblastní inspektorát práce ve své činnosti pokrývá (s výjimkou hlavního města Prahy a Středočeského kraje) celkem dva kraje (NUTS II)¹. Pomocí tohoto rozdělení podchycují orgány inspekce práce co do své činnosti celé území České republiky.

Mapa působnosti oblastních inspektorátů práce:

¹ Nomenclature des Unites Territoriales Statistique - klasifikace územních statistických jednotek
NUTS II – územní statistické jednotky (tzv. regiony soudržnosti)

Seznam oblastních inspektorátů práce:

- **Oblastní inspektorát práce pro hlavní město Prahu se sídlem v Praze**
Kladenská 103/105, 160 00 Praha 6
- **Oblastní inspektorát práce pro Středočeský kraj se sídlem v Praze**
Ve Smečkách 29, 110 00 Praha 1
- **Oblastní inspektorát práce pro Jihočeský kraj a Vysočinu se sídlem v Českých Budějovicích**
Vodní 21, 370 06 České Budějovice
- **Oblastní inspektorát práce pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj se sídlem v Plzni**
Schwarzova 27, 301 00 Plzeň
- **Oblastní inspektorát práce pro Ústecký kraj a Liberecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem**
SNP 2720/21, 400 11 Ústí nad Labem
- **Oblastní inspektorát práce pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj se sídlem v Hradci Králové**
Říční 1195, 501 01 Hradec Králové
- **Oblastní inspektorát práce pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj se sídlem v Brně**
Milady Horákové 3, 658 60 Brno
- **Oblastní inspektorát práce pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj se sídlem v Ostravě**
Živičná 2, 702 69 Ostrava

1.4 Inspektoři

Kontrolní činnost je prováděna inspektory ve třech velkých oblastech. První skupinu tvoří inspektoři pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení. Druhou skupinou jsou inspektoři pro oblast pracovněprávních vztahů a podmínek. Třetí skupinu tvoří inspektoři zaměřeni na oblast dodržování povinností dle příslušné části zákona o zaměstnanosti, zejména na kontrolu nelegálního zaměstnávání. Část inspektorů se v rámci každé ze tří výše uvedených oblastí dále blíže specializuje na konkrétnější odbornou problematiku.

2. Kontrolní činnost a kontrolní akce v roce 2015

Přehled hlavních úkolů:

- I.** Bezpečnost práce ve stavebnictví
- II.** Kontrola zaměstnavatelů s vozovým parkem
- III.** Kontrola systému bezpečnosti práce, provozu technických zařízení a pracovních podmínek v malých a středních podnicích a v dalších vybraných podnicích s počtem zaměstnanců 250 a více
- IV.** Kontrola systému opatření souvisejících s ochranou osob a zaměstnanců před úrazem elektrickým proudem
- V.** Kontrola bezpečnosti při provozu zdvihacích zařízení a prostředků pro zavěšení a uchopení břemene
- VI.** Bezpečnost práce při provozu plynových zařízení se zaměřením na objekty využívané pro vzdělávání, ubytování a volný čas dětí a mládeže
- VII.** Bezpečnost práce při provozu chladicích zařízení, kompresorových stanic a tlakových nádob stabilních
- VIII.** Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi
- IX.** Prevence BOZP při přípravě a provádění staveb
- X.** Kontrola BOZP v potravinářském průmyslu
- XI.** Bezpečnost práce při těžbě a při soustředování dříví stroji a zařízeními s lanovými systémy
- XII.** Bezpečnost práce při provozu bioplynových stanic
- XIII.** Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií
- XIV.** Program „Bezpečný podnik“
- XV.** Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů na základě podnětů směřujících do oblasti pracovněprávní, BOZP a zaměstnanosti
- XVI.** Kontrola plnění povinného podílu zaměstnávání OZP podle zákona o zaměstnanosti
- XVII.** Kontroly nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců
- XVIII.** Kontroly agenturního zaměstnávání
- XIX.** Kontroly rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti, kontrola dodržování ochrany osobních práv na pracovišti
- XX.** Kontroly dodržování minimální a zaručené mzdy

I. Bezpečnost práce ve stavebnictví

Činnosti vykonávané na staveništích patří k nejrizikovějším z hlediska možnosti vzniku závažného nebo smrtelného pracovního úrazu. Z výsledků kontrol vyplývá, že stav péče o bezpečnost a ochranu zdraví při práci je na staveništích nadále neuspokojivý. Proto kontrolní činnost v oblasti stavebnictví byla zaměřena na prověření dodržování povinností, vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništích, se zaměřením na bezpečný způsob prováděné práce, a takto působit na celkové snižování počtu pracovních úrazů na staveništích, a zvyšování úrovně zajišťování bezpečnosti práce u zhotovitelů staveb na staveništích. Úkol byl opět zaměřen na práce ve výškách a zemní práce, které patří k nejrizikovějším činnostem na staveništích a k činnostem s nejvyšším počtem smrtelných pracovních úrazů.

Celkem bylo provedeno 987 kontrol u subjektů podnikajících ve stavebnictví. Výběr subjektů ke kontrolní činnosti vycházel především z poznatků a skutečností zjištěných na konkrétních staveništích v rámci územní působnosti jednotlivých oblastních inspektorátů práce, z databáze zaslaných oznámení o zahájení prací a z předložených projektových dokumentací k posouzení. Do plánu kontrol byly zařazeny rovněž ty subjekty, u kterých byly v minulosti při namátkových kontrolách zjištěny závažné nedostatky nebo u kterých došlo k pracovním úrazům a v neposlední řadě byly kontrolovány podnikající fyzické osoby, které nikoho nezaměstnávaly.

Cíl úkolu

Cílem kontrolní činnosti ve stavebnictví v roce 2015 byla kontrola dodržování povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništích se zaměřením na bezpečný způsob prováděné práce a působit na celkové snižování počtu pracovních úrazů na staveništích.

Kontroly podle stanovených plánů kontrol byly zaměřeny především na položky určené v zadání úkolu. Ze zjištěných nedostatků i z přehledu porušených předpisů vyplývá, že hlavním problémem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve stavebnictví nadále zůstává práce ve výškách a nad volnou hloubkou. Nejzávažnější nedostatky jsou především v oblasti (ne)zabezpečení volných okrajů staveb a konstrukcí, nezajištění pracovníků při pracích na střešních pláštích proti pádu z okrajů a propadnutí střešní krytinou prostředky individuální ochrany a nevyhovující stav dočasných stavebních konstrukcí ke zvyšování místa práce.

Zadání úkolu

Kontroly byly zaměřeny zvláště na zajišťování bezpečnosti práce při pracích ve výškách, kde dochází k nejvyššímu počtu smrtelných úrazů, dále pak při zemních pracích, při manipulaci s materiálem na staveništi a při montážních pracích, a dalších souvisejících činnostech.

Kontroly se zabývaly následujícími otázkami:

- zda se při práci více zhotovitelů na jednom staveništi tyto subjekty vzájemně informují o rizicích vyplývajících z jejich činnosti a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením v případech, kdy není ustanoven koordinátor BOZP na staveništi,
- zda zaměstnavatel vede dokumentaci o úrazech a vyhotovuje o nich záznamy,
- zda zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům bezplatně podle vlastního seznamu osobní ochranné pracovní prostředky na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce,

- zda zaměstnavatel chrání zaměstnance proti pádu z výšky kolektivním zajištěním (ochranné zábradlí, ochranné ohrazení, záchytné lešení, záchytné sítě),
- zda v případě, že zaměstnanci nejsou chráněni proti pádu kolektivním zajištěním, mají zaměstnavatelem přiděleny OOPP proti pádu, které jsou pro danou činnost vhodné, je určeno místo ukotvení a OOPP jsou pravidelně kontrolovány,
- zda stavba, pracoviště nebo zařízení staveniště je zabezpečeno proti vstupu nepovolaných fyzických osob,
- zda technické konstrukce, kterými jsou zaměstnanci chráněni proti pádu, propadnutí střešní krytinou nebo sklouznutí ze střechy, odpovídají svým provedením bezpečnostním požadavkům,
- zda je předepsaným (vhodným) způsobem zajištěn prostor pod a okolo přepravovaného břemene a pod prací ve výškách,
- zda výkopové práce a stěny výkopů jsou bezpečně zajištěny a jsou provedeny bezpečné výstupy a sestupy,
- zda zaměstnavatel seznámil obsluhu stavebních strojů s místními provozními a pracovními podmínkami majícími vliv na bezpečnost práce a obsluha stroj ovládá v souladu s návodem výrobce,
- zda je provoz staveništních rozvaděčů a pohyblivých přípojí prováděn v souladu s bezpečnostními předpisy.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Celkem bylo provedeno 987 kontrol.

Tabulka 1 - Základní údaje vztahující se k HÚ

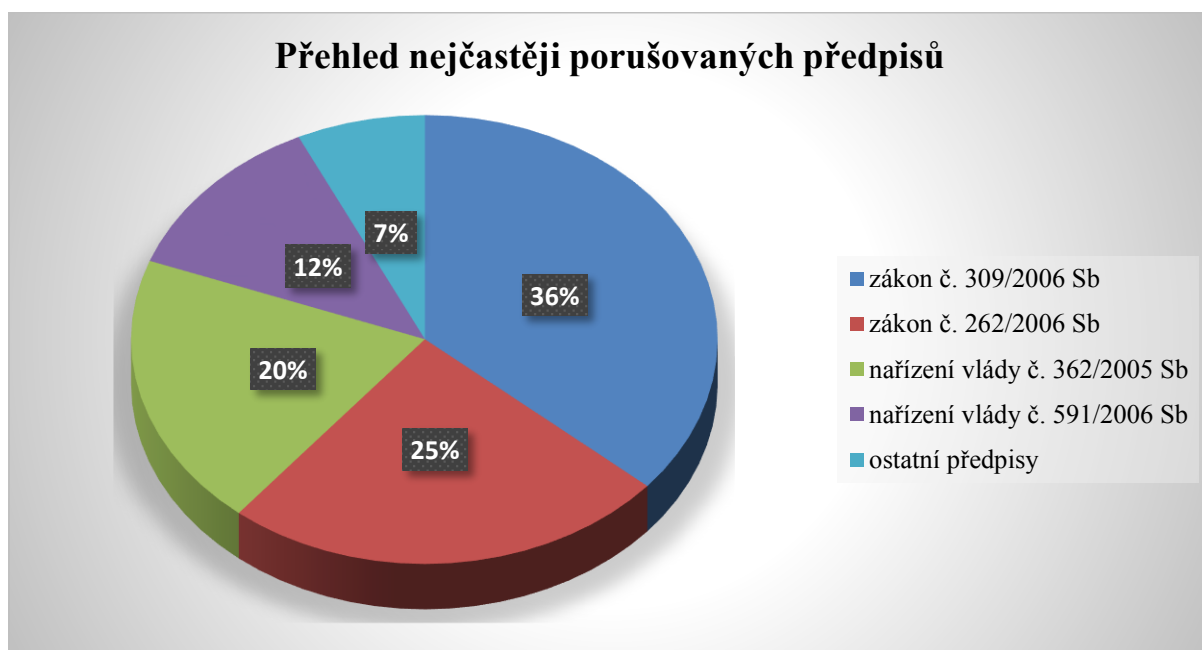
HÚ 15.1.131	Oblastní inspektoráty								
	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrol	227	103	61	68	35	178	140	175	987
Počet zjištěných nedostatků	158	163	100	211	60	293	399	632	2016

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce a zákon č. 309/2006 Sb., o dalších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů

Tabulka 2 - Přehled nejčastěji porušovaných předpisů vztahující se k HÚ

Předpis	Počet porušených §	Počet subjektů	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů	1 114	856	36
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů	753	671	24,5
Nářízení vlády č. 362/2005 Sb.	606	558	20
Nářízení vlády č. 591/2006 Sb.	375	364	12
Ostatní předpisy	217	216	7,5
Celkem	3 065	2 665	100

Graf 1 - Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Tabulka 3 - Porušení ke kontrolním objektům

Objekt	Počet nedostatků	Násobnost	Počet porušení	Počet subjektů
100 - Výrobní a provozní budovy	94	124	77	35
1460 - Staveniště	1579	2675	1242	442
1480 - Zemní práce	118	130	101	40
1550 - Práce ve výškách	864	1182	778	256
2000 - Náradí	42	66	21	21
2050 - Žebříky	54	86	43	26
2320 - Sklady a skladování	46	72	30	19
3010 - Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	728	1314	419	192
3080 - Osobní ochranné pracovní pomůcky	251	411	174	99
4250 - Silová el. vedení	2	2	1	1

Kontrolní část

A. Vzájemná informovanost o rizicích

Téměř na každém staveništi zajišťuje realizaci stavby více zhotovitelů - zaměstnavatelů. Podstatná část těchto zhotovitelů zajišťuje své dodávky z větší či menší části prostřednictvím podnikajících fyzických osob (OSVČ), které nikoho nezaměstnávají.

Na staveništích se v průběhu výstavby vyskytuje více zhotovitelů, kteří svou činností vytváří rizika a negativně působí na další jednotlivé zhotovitele vyskytující se na staveništi v daném časovém úseku výstavby. Na staveništích bylo kontrolováno, jak a jakým způsobem tato

informovanost o rizicích mezi zhotoviteli probíhá. Stavby, na nichž působí koordinátor BOZP, a stavby s určeným „hlavním“ zhotovitelem tuto informovanost většinou splňují. Obsah takto vytvářených dokumentů bývá ovšem často formální a rozsahem příliš velký. Jsou v něm popisovány i činnosti a rizika na staveništi se nevyskytující a praktické povědomí o obsahu těchto dokumentů je u zhotovitelů velmi malé. U staveb s kratší dobou výstavby, kde však působí velké množství malých subjektů – zhotovitelů, bylo zjištěno porušení této povinnosti častěji.

Zaměstnavatelé mívají zpracováváno často velmi obsáhlou dokumentaci hodnocení rizik a stanovena opatření před jejich působením. Na požadavek zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (dále „zákoník práce“), o vzájemném informování o rizicích dle § 101 odst. 3, však odpovědné osoby (nejčastěji stavbyvedoucí) zapomínají.

Zaměstnavatelé často předávají celý soubor vyhodnocených rizik pro veškeré možné činnosti zaměstnavatele, nikoliv však konkrétní rizika pro činnost na daném staveništi (pracovišti) při níž se zaměstnanci vzájemně ohrožují. Předaná vyhodnocení rizik obvykle neobsahují konkrétní opatření proti působení vyhledaných rizik. Tento nešvar se vyskytuje v celém spektru zaměstnavatelů od malých po velké subjekty.

Problematické je vzájemné seznamování s riziky u OSVČ, kterých je na staveništech většinou víc než zaměstnanců. Tato skutečnost je zejména patrná na menších staveništech s malým počtem zhotovitelů, kde jsou práce prakticky prováděny jen OSVČ.

Nedostatek potřebných informací se může stát jednou z okolností, které vedou ke smrtelným úrazům.

B. Povinnost zaměstnavatele při pracovních úrazech

V této oblasti nebyla zjištěna závažná pochybení. Neohlášení pracovních úrazů a nezaslání záznamu o úrazu na OIP bylo zjištěno jen výjimečně. Povědomí zaměstnavatelů o povinnosti vést evidenci úrazů a sepisovat záznamy o úrazech je již na dobré úrovni.

Ve stavebnictví však představují problém osoby podílející se na zhotovení stavby (včetně živnostníků), kdy pracovní úraz těchto osob nikdo neobjasní a neohlásí. Tyto subjekty často opomíjí fakt, že § 105 zákoníku práce se podle § 12 a § 13 zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů, vztahuje také na fyzické a právnické osoby na pozici zadavatele stavby a zhotovitele stavby. Kontrola příčin vzniku úrazů, o kterých se OIP dozví s časovým odstupem zejména od Policie ČR, je pro inspektora značně obtížná a bez vstřícného přístupu ze strany Policie ČR by byla téměř neproveditelná (např. pokud je stavba dokončena a dílo předáno zadavateli).

C. Poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik

V rámci kontroly poskytování OOPP zaměstnancům bylo zjišťováno, zda zaměstnavatel přiděluje OOPP na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek na pracovišti, zda jsou poskytovány zaměstnancům bezplatně, jestli je o jejich přidělení vedena řádná dokumentace a ve vztahu k OOPP, zda jsou pravidelně kontrolovány a zkušeny. Opakované nedostatky byly zjištěny zejména ve špatné evidenci přidělení těchto prostředků. Některé prostředky jako např. OOPP proti pádu z výšky, prostředky zajišťující ochranu sluchu, zraku atd. jsou hromadně uloženy ve skladu na staveništi s tím, že v případě potřeby budou přiděleny konkrétnímu zaměstnanci. U ochranných prostředků proti pádu je mnohdy nevhodně určen druh OOPP proti pádu nebo jejich nevhodná kombinace. Problém bývá s nedostatečným nebo dokonce s chybějícím seznámením s používáním těchto OOPP.

Nezřídka jsou vydávány OOPP na základě zvyklostí nebo momentální potřeby, nikoliv podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Seznamy poskytovaných OOPP nebývají zpracovány pro všechny pracovní pozice, které se u zaměstnavatele vyskytují.

Dalším problémem je nevyhodnocení rizik před zahájením prací a následné nepřidělení OOPP. V těchto případech zaměstnavatel spoléhá na to, že mistr na staveništi případné riziko vyhodnotí sám a potřebný OOPP následně zajistí.

D. Ochrana proti pádu z výšky

Inspektoři v rámci kontrol zjišťovali, zda a jak zaměstnavatel zajistil provedení ochrany zaměstnanců proti pádu z výšky (do hloubky, propadnutí, sklouznutí nebo jejich bezpečnému zachycení) prostředky kolektivní ochrany nebo prostředky osobní ochrany. Nejvíce zjišťovaných porušení zákonných předpisů v oblasti práce ve výšce je při práci na střeších. Tyto práce vykonávají sdružení podnikatelů nebo malé organizace, které prakticky nijak neřeší zajištění ve výšce. Jen výjimečně u takovýchto akcí jsou přistavěna lešení, která by měla sloužit jako záchytná a současně chránit prostor pod prací ve výšce. Důvodem stavu, kdy lešení je požíváno v malém, jsou nejen náklady na pronájem a stavbu lešení, ale i náklady na platbu za zábor veřejného prostranství. Pokud je lešení používáno, mnohdy se stává, že lešení neodpovídá zákonným předpisům a normám např. jsou umístěny ve větší vzdálenosti než 25 cm od zdi (např. při zateplování), chybějící 2. tyč zábradlí a chybějící či nevyhovující zábradlí na koncích podlah lešení nebo v rozích objektů, kde na sebe navazují lešení montovaná v různém časovém horizontu. Bylo zjištěno i používání lešení bez předávacího protokolu či zápisu. Mnohdy se stává, že „hlavní“ zhotovitelé místo, aby svým subdodavatelům vytvořily podmínky pro provedení prací ve výšce, smluvně a prostřednictvím zápisů o předání pracoviště se zbavují zodpovědnosti za tuto problematiku a nechávají subdodavatele v riziku. Zároveň jim za provedené práce poskytují tak nízké finanční plnění, že tito subdodavatelé musí dělat opatření k zajištění bezpečnosti práce ze svého. Kolektivní ochrana je problematickým místem u provádění hrubých staveb a montáže prefabrikovaných konstrukcí, kdy není dostatečné zajištění volných okrajů podlah, výtahových šachet, schodišť technickou ochrannou konstrukcí proti pádu. Často dochází k nezajišťování nebezpečných otvorů v podlahách nebo jiných pochozích plochách proti pádu osob.

E. Přidělení OOPP proti pádu, určení místa ukotvení a jejich kontrola

Při pracích ve výškách, kdy povaha práce vylučuje použití prostředků kolektivní ochrany nebo není-li použití prostředků kolektivní ochrany s ohledem na povahu, předpokládaný rozsah a dobu trvání práce účelné nebo s ohledem na bezpečnost zaměstnance dostatečné, přidělil zaměstnavatel zaměstnancům OOPP proti pádu. Mnozí zaměstnavatelé nevěnují dostatečnou pozornost výběru vhodného systému ochrany proti pádu z výšky pomocí OOPP. Zaměstnavatelé poskytují OOPP pro osobní zajištění pro práci ve výškách, které nesplňují stanovené technické požadavky na osobní ochranné prostředky. Prostředky osobního zajištění proti pádu mnohdy nemají pravidelné kontroly a zkoušky, jak požaduje návod výrobce. Zaměstnanci pro užívání prostředků osobního zajištění proti pádu nejsou zaškoleni a rovněž nejsou seznámeni s návodem výrobce na jejich používání při předpokládaných činnostech, zejména pak s vyprošťovacími postupy při mimořádných událostech.

Nerespektují omezující podmínky a rizika používání prostředků osobního zajištění. Problémem je i určení kotevních bodů pro ukotvení prostředků OOPP pro práci ve výšce. Kotevní místa nejsou určována před zahájením prováděných prací (např. v technologickém postupu, v plánu BOZP, zápisem do stavebního deníku). V praxi je velmi často ponecháno na pracovnících, ať

si kotevní body určí sami před samotným výkonem práce, ačkoliv k tomu nemají dostatečnou způsobilost, případně nejsou k určení pověřeni.

F. Zajištění staveb

Množství nedostatků je zjišťováno při zajišťování stavenišť proti vstupu nepovolaných fyzických osob. Jedná se jednak o případy, kdy oplocení je instalováno, ale v částech chybí nebo je přerušeno např. ke zkrácení cesty zaměstnanců ze staveniště apod. Další nedostatky jsou u liniových staveb, kterými jsou rekonstrukce městských komunikací a železniční stavby - tranzitní koridory. U těchto staveb hraje výraznou roli plán BOZP, který by měl řešit způsob zajištění odlišně od příl. č. 1 k NV 591/2006 Sb. o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích, neboť zde uvedený požadavek nelze ani teoreticky naplnit (např. při rekonstrukci místní komunikace je nutno zachovat přístup do obývaných objektů, prodejen apod., což by dvoutyčové ohrazení znemožnilo). Skutečnost je taková, že zajištění zhotovitel provádí citem dle vlastního uvážení často s pomocí bezpečnostní pásky, jejíž doba použitelnosti je nízká a ovlivněná povětrnostními podmínkami.

G. Bezpečnostní požadavky na technické konstrukce – lešení

Dočasné stavební konstrukce lze používat jen v provedení, které odpovídá průvodní dokumentaci a návodům na montáž a používání. Často zjišťovaným nedostatkem při prováděné kontrolní činnosti lešení je nesouvislé pokrytí jednotlivých pracovních podlah podlahovými dílci (podlážkami), chybějící zarážky u podlahy, ve výšce podlahy nad okolní úroveň větší než 2m použití pouze jednotyčového zábradlí bez střední tyče. Dále chybné založení trubkového lešení bez použití ocelových nánožek, používání lešení bez náležitého předání odborně způsobilou osobou odpovědnou za jejich montáž, a to zejména u zhotovitelů (zaměstnavatelů), kteří si tuto dočasnou stavební konstrukci montují sami pro sebe. Návody na montáž a demontáž lešení nebývají také vždy zaměstnancům, kteří tyto práce provádějí, na staveništi k dispozici. Často zjištěným nedostatkem bylo také provádění montáže (demontáže) lešení nevhodným způsobem bez řádného zajištění pracovníků (většinou OSVČ) proti pádu z výšky. Dalším nedostatkem je předání lešení do užívání, kdy je předložen zápis potvrzující úplné dokončení a vybavení dočasné stavební konstrukce, avšak kontrolou na stavbě je zjištěn zcela jiný stav konstrukce.

H. Zajištění prostoru pod prací ve výškách

Prostory, nad kterými se pracuje a v nichž vzhledem k povaze práce hrozí riziko pádu osob nebo předmětů je nutné vždy bezpečně zajistit. Zajištění prostoru pod místem práce ve výškách souvisí jednak s vhodným zajištěním staveniště, a to zejména na veřejných prostranstvích nebo v místech s nimi bezprostředně sousedících (vzdálenost ohraničení staveniště od takového místa), a jednak z vyhodnocením rizik na staveništích, kde působí současně více zhotovitelů.

Zejména při provádění krátkodobých prací na střeších, při rekonstrukcích balkonů a lodžii a při práci z lešení a pracovních plošin nejsou dodržována ochranná pásma, nebo není zajištěn prostor pod prací ve výšce. Zaměstnanci i fyzické osoby se často pohybují pod nebezpečnou prací ve výškách zejména v případech, kdy jsou stavební práce prováděny na veřejných prostranstvích, kde je možnost záboru větší veřejné plochy omezena nebo zakázána.

I. Zajištění výkopů a stěn výkopů a provedení bezpečných sestupů a výstupů

Zajišťování stěn výkopů proti sesutí je na staveništích ve většině případů prováděno, i když u krátkodobých prací a zemních prací malého rozsahu jsou pro pažení stěn používány často

prvky nevhodně umístěné, o nedostatečné únosnosti a kvalitě (dřevěná prkna, dřevěné hranoly) nebo jsou práce ve výkopu prováděny i bez jakéhokoli zajištění. To pro zaměstnance, pracující ve výkopu, představuje velké riziko, které si bohužel tito pracovníci a jejich řídicí pracovníci nepřipouštějí, zejména při pohybu těžké mechanizace po staveništi nebo přílehlých komunikacích. V rámci kontrol bylo také často zjišťováno nezajištění volných okrajů výkopů rýh a stavebních jam proti pádu osob do výkopu na uzavřených staveništích.

Mezi zjištěnými nedostatky bylo i zatěžování okrajů výkopů zeminou a stavebním materiálem, chybějící nebo nedostatečně provedený přechod přes výkop, nezajištění vlastního výkopu ohrazením, zábradlím nebo zábranou.

J. Bezpečný provoz a používání strojů na staveništi

Při kontrolní činnosti bylo ověřováno, zda zaměstnavatelé při provozování stavebních strojů, ručního elektrického nářadí, drobné mechanizace (vibrační desky, válce) a zdvihacích zařízení (výtahy, jeřáby) dodržují platné předpisy. Zda je tato mechanizace pravidelně udržována a kontrolována, obsluha strojů řádně zacvičena a stroj opatřen průvodní a provozní dokumentací. Časté nedostatky byly zjišťovány u stavebních výtahů. Nebyla vedena provozní dokumentace, chybělo řádné proškolení a seznámení s provozní dokumentací u osob, která výtahy obsluhovaly. U zařízení pro svislou dopravu byla zjištěna častá absence dokumentace "Systému bezpečné práce" na staveništích, se kterou musí být zaměstnanci, provádějící stavební práce na staveništi, průběžně seznamováni. Nedostatky byly zjištěny také u jednoduchých kladek s lanem pro ruční zvedání břemen, často používaných kontrolovanými subjekty při práci na lešení (nestanovení nosnosti, poškození textilního lana, nedostatečně únosná nosná konstrukce).

K. Výchozí revize prozatímního elektrického zařízení

Závadou u těchto dočasných elektrických zařízení na staveništi byla platnost revizních zpráv. Velmi často se vyskytuje nedostatečné zajištění rozvaděčů proti dotyku živých částí. Pohyblivé přívody jsou často nevhodně vedeny po komunikacích, přejížděny, není vyvěšena jejich ochrana před poškozením.

Sankce

V rámci kontrol vyplývajících z HÚ 15.1.131 uložili za správní delikty inspektoři OIP celkem 141 pokut o celkové výši 3 130 000,- Kč.

Závěr

Údaje, které poskytly výsledky úkolu 15.1.131, potvrzují, že staveniště je stále jedním z nejrizikovějších pracovišť, na kterém se setkáváme s pracovními činnostmi obsahujícími rizika z různých odvětví.

U menších subjektů a OSVČ, které přebírají staveniště od hlavních zhotovitelů nebo velkých stavebních firem, nejsou úkoly v prevenci rizik dostatečně plněny. Tyto subjekty nemají zaveden systém vyhledávání rizik a vnitřních kontrol BOZP na staveništi.

Při porovnání zjištěných nedostatků v roce 2014 s loňským rokem 2015 lze konstatovat, že množství i druh porušení je ve většině případů přibližně stejné. Nejvíce nedostatků bylo zjištěno u pracovních činností spojených s prací ve výšce, zajištění staveniště, v přijímání opatření zaměstnavatelů k předcházení rizikům a také v provádění pravidelné údržby a kontroly strojů, technických zařízení a nářadí. Nejčastější příčinou vzniku pracovního úrazu byl i v letošním

roce pád z výšky, a to zejména propadnutí nebo sklouznutí ze střešní plochy. Na tyto práce se zvýšenou mírou rizika jsou hlavními zhotoviteli a zhotoviteli stavebních prací smluvně najímáni OSVČ nebo drobné podnikající právnické subjekty, kteří svou vlastní bezpečnost často velmi zanedbávají a svou činností na staveništích ohrožují i ostatní zhotovitele.

Podnikající fyzické osoby, které vykonávají nebezpečné práce, jako jsou práce ve výškách při montáži a demontáži dočasných stavebních konstrukcí, práce tesařské, klempířské a pokrývačské, berou jakoukoliv práci bez ohledu na rizika, kterým jsou vystaveni. Nebezpečí vnímají jako zbytečně zdržující faktor. Na úroveň zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zhotovitele, mají vliv podmínky stanovené zadavatelem, které se odráží v termínech na provedení prací, cenou zakázky a dalšími vlivy odrážejícími se v nedostatku kvalifikovaných pracovníků i za cenu nedodržení samotných technologických postupů stavby.

Většinu případů zjištěných porušení BOZP při kontrolách na stavbách bylo možné předejít především důslednější kontrolou pracovišť a stavenišť vedoucími a odpovědnými pracovníky jednotlivých zhotovitelů, především jejich spoluprací s odborně způsobilými osobami působícími v oblasti prevence rizik a koordinátory BOZP na staveništích. Činnost koordinátorů by měla výraznou měrou přispět ke zvýšení úrovně BOZP na staveništích. Lze konstatovat v porovnání s předcházejícím obdobím, že došlo k určitému zlepšení úrovně výkonu koordinátorů na stavbě, a to i z hlediska zpracovaných plánů BOZP.

II. Kontrola zaměstnavatelů s vozovým parkem

Zaměření úkolu pro rok 2015 bylo voleno tak, aby do okruhu kontrolovaných subjektů bylo možno zařadit co nejširší okruh zaměstnavatelů, kteří v rámci své podnikatelské činnosti využívají vozový park. Loňské kontroly prokázaly, že takto definovaný úkol, se širším a blíže nespecifikovaným zadáním, umožnil provádět kontrolu jednak u subjektů s vozovým parkem, kteří jsou ve smyslu zákona o silničního dopravního (zákon č. 111/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů) označováni jako dopravci s tzv. „malými vozidly“ (což jsou vozidla nebo jízdní soupravy o největší povolené hmotnosti nepřesahující 3,5 tuny, jsou-li určeny k přepravě zvířat nebo věcí, nebo vozidla určená pro přepravu nejvýše 9 osob včetně řidiče), Také bylo možno v rámci úkolu provést kontrolu u zaměstnavatelů, kteří jsou ve smyslu výše uvedeného zákona dopravci s „velkými vozidly“ (což jsou vozidla nebo jízdní soupravy o největší povolené hmotnosti přesahující 3,5 tuny, jsou-li určeny k přepravě zvířat nebo věcí, nebo vozidla určená pro přepravu více než 9 osob včetně řidiče), tzn. dopravci mezinárodní i vnitrostátní kamionové dopravy a autobusové dopravy.

Takto široce stanovený úkol dovoval inspektorům zahrnout do kontrolní činnosti podnikatelské subjekty, které ke své činnosti využívají osobní a dodávkové vozy, a současně také umožnil inspektorům kontrolovat kamionovou dopravu bez rozlišení, zda jde o vnitrostátní dopravu nebo mezinárodní kamionovou dopravu, či autobusovou dopravu. Dle poznatků inspektorů, šlo o vhodně nastavený okruh kontrolovaných subjektů, neboť v rámci něj, mohli do své kontrolní činnosti zahrnout podnikatelské subjekty, které provozují služby jako např. autoškoly, nebo převozové služby, svoz a rozvoz v gastronomii, převoz potravinářského zboží, kam lze zařadit malé chladírenské vozy, ale i přepravu zemědělských komodit, přepravu asfaltů, nebo subjekty provozující vozidla s hydraulickou rukou, nebo zajišťují přepravu dřeva a kulatiny.

Výběr subjektů byl proveden v souladu se zadáním úkolu podle předem sestaveného plánu kontrolní činnosti a v průběhu roku byl průběžně aktualizován a doplňován, a to zejména o firmy, na které byl podán podnět. U těchto subjektů byla kontrola přednostně zaměřena na obsah podnětu, a pokud šlo o subjekt, kde ještě nebyla ze strany OIP v minulých letech kontrola provedena, uskutečnila se zároveň kontrola v souladu se zadáním tohoto úkolu.

U nově vzniklých subjektů bylo při prováděných kontrolách poskytováno poradenství, neboť předchozí zkušenosti z kontrol prokázaly, že zejména tyto subjekty nemají často v oblastech BOZP dostatečné znalosti a nedovedou posoudit úroveň externích poskytovatelů služeb v oblasti BOZP a nebo doporučení externích bezpečnostních techniků obcházejí, protože jim připadají z pohledu jejich ekonomické situace příliš nákladné a nerentabilní.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo ověřit, jaká je současná situace v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci u subjektů, které mají vlastní vozový park.

Zadání úkolu

Každý inspektor, který se zabývá specializací doprava, provedl nejméně 20 kontrol u subjektů s vlastním vozovým parkem.

Předmětem kontrolní činnosti byly tyto oblasti:

- obecná prevence rizik - vyhledávání, hodnocení a minimalizování rizik z pohledu povinností zaměstnavatele zajistit dostatečné a přiměřené seznámení s riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením,
- zdravotní způsobilost - (s ohledem na práci v noci),
- pracovní postupy - vypracování místního provozního bezpečnostního předpisu (MPBP) s ohledem na vykonávané pracovní činnosti,
- seznamování zaměstnanců s návody k použití, dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě vozidel,
- organizování a dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů,
- stav techniky z pohledu BOZP.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Při plnění tohoto celorepublikového úkolu bylo oblastními inspektoráty práce provedeno **402** kontrol u **396** subjektů (výběr byl proveden na základě místních znalostí regionu, nebo zaměstnavatel vykazoval nepříznivý vývoj pracovní úrazovosti, nebo na zaměstnavatele - dopravce byl podáván podnět pro porušování nároků zaměstnanců, anebo šlo o nově vzniklý subjekt, kde kontrola doposud ještě nebyla provedena).

Při těchto kontrolách bylo zjištěno **1 225 nedostatků**, což je oproti loňskému zjištění, kdy se prokázalo 2550 nedostatků, pozitivním zjištěním. V tomto roce jsme se dostali na poloviční hodnoty loňského roku, kdy loňský rok zcela extrémně vybočoval z průměrných hodnot. Lze jen spekulovat, zda za loňským nárůstem mohl být fakt, že do HU byla ve větší míře zahrnuta velká skupina subjektů, u nichž po dlouhá léta nebyla vykonávána kontrola inspekce práce.

Na základě výsledků loňského roku jsme nabyli přesvědčení, že široce nastavený úkol má opodstatnění. Po zkušenostech z loňského roku byly v roce 2015 v kontrolním vzorku zaměstnavatelů ve větší míře zastoupeny nově vzniklé podnikatelské subjekty s vozovým parkem typu malých vozidel, tzn. dodávek do 3,5t a subjekty s osobními vozy, kdy tato skupina byla v předchozích letech málo kontrolovanou.

Graf 2 - Počet provedených kontrol

Tabulka 4 - Přehled nejčastěji se vyskytujících nedostatků dle kontrolních objektů za 3 roky

Objekt	Počet nedostatků			Násobnost			Počet porušení			Počet subjektů		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
2280 - Motorové vozíky	26	8	22	30	8	26	26	5	15	14	4	8
2320 - Sklady a skladování	14	58	42	14	66	42	15	37	39	10	19	16
3010 – Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	439	995	868	632	1233	1392	495	542	500	208	187	201
3020 – Evidence a regist. prac. úrazů	11	12	16	11	14	32	12	12	9	11	6	8
3080 – Osobní ochranné pracovní pomůcky	57	130	82	65	158	136	57	66	46	55	62	41
3110 – Provoz a údržba silničních vozidel	208	358	410	303	529	1038	214	183	250	150	125	158
3330 - Zdravotní a odborná způsobilost v dopravě	58	163	230	150	313	966	67	84	126	50	73	99
6030 - Pracovní poměr, dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr	69	68	48	122	112	144	118	45	25	56	31	22
6040 - Odměňování zaměstnanců	29	36	41	78	66	185	29	18	27	18	14	14
6060 - Pracovní doba	26	90	60	33	134	858	27	50	29	19	33	25
6130 - Pracovní doba v dopravě pro BOZP	349	452	425	1031	4078	4795	381	245	255	107	116	99

Výše uvedená tabulka č. 4 uvádí přehled nedostatků podle skupin objektů. Stejně jako v předchozích letech, byla nejčastěji zjišťovaným okruhem nedostatků oblast **řízení péče a bezpečnosti práce** v organizacích. V praxi jde o nevyhledaná nebo nedostatečně vyhledaná rizika při práci, neseznámení zaměstnanců s riziky přímo vykonávané práce a již opakované nedostatky v oblasti školení – zaměstnavatel nevede dokumentaci o školení, nebo v osnově školení jsou již zastaralé právní předpisy. Rovněž tato školení neobsahují seznámení s návodem výrobce k obsluze provozovaných vozidel. Zaměstnavatelé opomíjejí fakt, že nákladní i osobní vozidla jsou zařízení, které je nutno provozovat v souladu s provozní dokumentací a zaměstnanec je potřeba o této oblasti proškolenit.

S touto oblastí - řízení péče a bezpečnosti práce v organizacích - úzce souvisí samostatně vykazovaná oblast OOPP, kdy inspektoři konstatovali nižší počet subjektů, které se porušení předpisů v této oblasti dopouštěly.

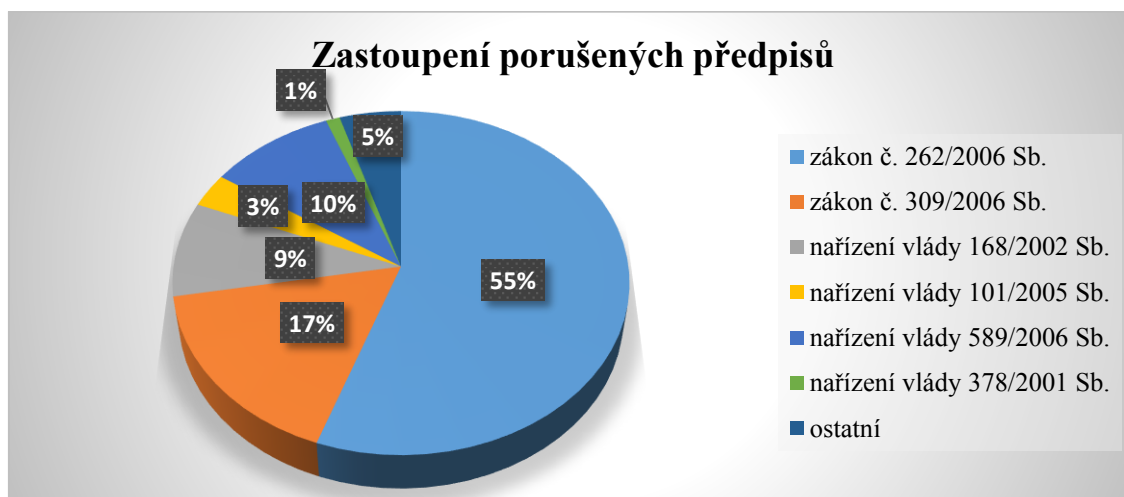
Na druhém místě, co do počtu subjektů, jež se dopouštěly porušení, byla oblast **provozu a údržby silničních vozidel**. Zde byly zjišťovány nedostatky v evidenci o provozu firemních vozidel především u dopravců provozujících malá vozidla (do 3,5t). U řidičů těchto vozidel zpravidla není vedena denní evidence o době řízení dopravního prostředku a o čerpání bezpečnostních přestávek v souladu s požadavkem nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky. Zaměstnavatelé vedou doklad označený jako „kniha jízd“, který však slouží pro potřeby finančního úřadu a čerpání bezpečnostní přestávky zde není vyznačeno, popřípadě předkládají záznamy GPS, které zaznamenávají pohyb vozidla, ale nikoliv jmenovitě řidičovu dobu řízení dopravního prostředku a čerpání bezpečnostní přestávky. Dále bylo zjištěno (bez ohledu na to, zda se jedná o dopravce provozující malá nebo velká vozidla), že v některých případech pracovní postupy při provádění prací při údržbě, kontrole nebo odstraňování běžných provozních závad silničních vozidel, neodpovídají konkrétním podmínkám. V jednom případě byl zjištěn kuriózní případ, kdy do dopravního řádu společnosti byl zapracován již neplatný výnos Ministerstva vnitra - Správy pro dopravu z roku 1975, který pozbyl platnost již před 20 lety.

Z hlediska zjištěného počtu nedostatků se nejvíce nedostatků vyskytlo v **oblasti řízení péče a bezpečnosti práce**. A stejně jako v roce minulém bylo zachováno i pořadí, kdy dalším v pořadí byl zjištěný počet nedostatků ve vztahu **k pracovní době v dopravě**. Neustále se vyskytuje porušení při evidenci pracovní doby, kdy tato není vedena v souladu s požadavkem zákoníku práce. Je však nutno podotknout, že letošní zjištění dokazují, že porušení se dopustil menší vzorek zaměstnavatelů než v předchozích letech. Dá se tedy předpokládat, že zaměstnavatelé dopravci již obrátili pozornost k tomuto dlouhodobě kontrolovanému požadavku. Jako třetím nejčastěji zjišťovaným nedostatkem jsou porušení předpisů při **provozu a údržbě silničních vozidel**. Zde byly nejčastěji zjišťovány porušení místního provozního bezpečnostního předpisu.

Nejčastěji porušovaným právním předpisem byl **zákoník práce**. Dalším předpisem byl **zákon 309/2006 Sb.**, zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a třetí v pořadí bylo **nařízení vlády 589/2006 Sb.**, kterým se stanoví odchylná úprava pracovní doby a doby odpočinku v dopravě, následován rozdílem 1% čtvrtým nejčastěji porušovaným předpisem, kterým bylo **nařízení vlády 168/2002 Sb.**, kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky. Oproti loňskému roku došlo k poklesu porušení v rámci zákoníku práce, naproti tomu vzrostlo porušení zákona č. 309/2006 Sb., a současně byl zaznamenán nárůst o 2% v rámci porušení nařízení vlády 589/2006 Sb., a nařízení vlády 168/2002 Sb.

Z následujícího grafu číslo 3 je zřejmé procentuální zastoupení porušených jednotlivých právních předpisů.

Graf 3 - % zastoupení porušených předpisů

V rámci zákoníku práce bylo nejčastěji porušeno ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), kde je zaměstnavateli stanovena povinnost nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti. Dalším častým porušením bylo ustanovení § 102 odst. 1 zákoníku práce, kdy zaměstnavatel má povinnost vytvářet bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky a přijímat opatření k předcházení rizikům. Třetím častým porušením bylo nezajištění školení o právních a ostatních předpisech k BOZP, ustanovení § 103 odst. 2. Letos poprvé se mezi tři nejčastěji zjištěná porušení nezařadilo nevedení evidence pracovní doby, kdy evidence není v souladu s požadavkem ustanovení § 96 zákoníku práce. Toto porušení dlouhodobě obsazovalo jednu ze tří příček, co do četnosti zjišťovaných porušení. Dá se tedy usuzovat, že cílené a opakované zaměření se na tento požadavek zákoníku práce se dostalo do podvědomí zaměstnavatelů a přestože evidence pracovní doby v dopravě je záležitostí administrativně náročnou, daří se jeho dodržování postupně prosazovat.

Vybraná porušení ustanovení zákoníku práce s vysokým počtem výskytu jsou uvedena v následující tabulce č. 5, ve srovnání s porušením v předchozím kontrolovaném období.

Tabulka 5 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákoníku práce

Porušené ustanovení zákoníku	Popis závady	Počet porušení		
		2015	2014	2013
§ 96 odst. 1	Zaměstnavatel je povinen vést evidenci odpracované doby s vyznačením začátku a konce	53	92	94
§ 102 ods.1	Zaměstnavatel je povinen organizovat BOZP a přijímat opatření k předcházení rizikům	126	84	149
§ 103 odst. 1 písm. a)	Zaměstnavatel připustil, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž náročnost neodpovídá schopnostem a zdravotní způsobilosti	148	104	103
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP	72	54	83

Při hodnocení kontrolní činnosti z hlediska zadání bylo zjištěno:

Obecná prevence rizik - vyhledávání, hodnocení a minimalizování rizik z pohledu povinností zaměstnavatele zajistit dostatečné a přiměřené seznámení s riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením. Kontrolami byly zjištěny nedostatky:

- zaměstnavatel řádným způsobem nevyhledává rizika (35 subjektů), pokud vyhledává rizika pak o vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních k odstranění rizik nevede dokumentaci (11 subjektů). V některých případech byla inspektorům předložena vzorová varianta vypracovaná osobou odborně způsobilou v prevenci rizik, avšak chyběla opatření pro konkrétní pracovní podmínky,
- po vyhledání rizik, není vypracován seznam pro poskytování OOPP včetně průkazné evidence přidělení OOPP (30 subjektů),
- neseznámení zaměstnanců s kategorizací prací (neboť ta není provedena),
- termín provedení vstupního školení, je zajišťován až po nástupu do práce, většinou až v průběhu prvního měsíce, někdy je školení vynecháno a pouze v pracovní smlouvě je uvedeno „zaměstnanec byl seznámen s BOZP“,
- zaměstnavatel neurčil obsah a četnost školení, nevede dokumentaci o provedeném školení (51 subjektů),
- zaměstnavatelé nezajišťují školení BOZP, které se vztahuje k vykonávané práci a ke konkrétním rizikům na pracovišti, na kterém je práce vykonávána (51 subjektů).

Zdravotní způsobilost - s ohledem na práci v noci

Zdravotní způsobilost zaměstnanců pro práci v noci nepředložilo 21 kontrolovaných subjektů, což je pouze 5,3 % zaměstnavatelů z kontrolního vzorku. Na základě tohoto výsledku lze konstatovat, že pravidelné každoroční vyšetření zaměstnance pro práci v noci, v souladu s ustanovení § 94 odst. 2 zákoníku práce, se stává běžnou součástí povinností zaměstnavatele.

Zaměstnavatelé často nemají poskytovatele pracovně lékařských služeb, nebo zaměstnanci jeho služby nevyužívají a zaměstnavatelé to tolerují a předkládají zdravotní posudky, které nemají předepsané náležitosti. Inspektoři opět zaznamenali případy, kdy zaměstnavatelé předkládali zdravotní posudky, které si řidiči přinesli od předchozího zaměstnavatele.

Při prokazování zdravotní způsobilosti ze strany zaměstnavatelů byly i nadále zjišťovány přetrvávající nedostatky, zejména v obsahu a náležitostech dokladu, kterým je prokazována zdravotní způsobilost řidičů.

Pracovní postupy - vypracování místního provozního bezpečnostního předpisu (MPBP) s ohledem na vykonávané pracovní činnosti. Seznamování zaměstnanců s předpisy k zajištění bezpečnosti práce pro konkrétní pracovní pozice i pracovní činnosti prováděné bezprostředně na jejich pracovišti, dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě. Kontrolami bylo zjištěno:

- subjekty, u kterých bylo zjištěno toto porušení, měly zpracován MPBP pro dopravu tím způsobem, že převážně pouze zkopírovaly známé požadavky platných předpisů, ale neřešily problematiku konkrétního pracoviště. MPBP by měl zpřesňovat požadavky předpisů na konkrétní provozní podmínky pracovišť. Je žádoucí, aby zaměstnavatel stanovil pravidla chování řidičů i dalších osob ve všech objektech provozovny (sklady, skládky, výrobní haly apod.). V MPBP má zaměstnavatel také povinnost stanovit pracovní postupy pro specifické činnosti jako jsou jednoduché opravy a kontroly dopravních prostředků během provozu

vozidel, ale také řešení bezpečných pracovních postupů pro běžnou denní obsluhu a údržbu vozidel před započítáním jízdního výkonu,

Tabulka 6 - Vybraná porušení týkající se MPBP

Zjištěný nedostatek	Počet porušení 2015
zaměstnavatel nemá zpracován MPBP (nařízení vlády č. 168/2002 Sb.)	44
dochází k ohrožení zaměstnanců dopravou na pracovišti (zákon č. 309/2006 Sb.)	85

- subjekty, které nemají zpracován MPBP pro oblast bezpečné práce pro činnosti, jako je běžná obsluha, či údržba a kontrola nebo odstraňování drobných poruch vozidel během provozu, se často obhajují tím, že vozidla neopravují, ale opravy mají zajištěny dodavatelským způsobem. Přesto je povinností řidičů, jakožto účastníkům silničního provozu, odstranit na místě závadu, zjistí-li během jízdy, že vozidlo nebo náklad nesplňuje stanovené podmínky. Postup a návod, jak postupovat při takovéto situaci postupovat, by měl být zpracován v MPBP, neboť řidiči se v rámci této neplánované pracovní činnosti (při zjišťování poruchy, či odstraňování poruchy na vozidle) pohybují na vozovce, popřípadě pod vozidlem nebo na vozidle a pokud nejsou stanoveny pravidla, jak se v takovéto situaci zachovat, je zde dán prostor pro improvizaci a vysokou pravděpodobnost vzniku pracovního úrazu.

Návody k obsluze - situace se nezlepšila v oblasti seznamování řidičů s návody k obsluze vozidel. Ještě přetrvává nedostatek v doložení seznámení s návody k obsluze přípojných vozidel (návěsů a přívěsů), kdy praxe ukazuje, že při nedodržení návodu a postupu hrozí rizika při připojování nebo odpojování vozidel, ale také při jejich obsluze. Dá se zobecnit, že seznámení s návody výrobců k použití konkrétního typu vozidla není „ušito“ pro používaný typ vozidel či zařízení, který zaměstnanec využívá k práci.

Dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů – lze konstatovat, že celkově v této oblasti již několik kontrolních období není zjišťován vysoký podíl nedostatků, že ubylo nedostatků při dodržování bezpečnostní přestávky. Toto konstatování jednoznačně platí pro řidiče vozidel nad 3,5t. Jejich práce je organizována v souladu se zákonem č. 309/2006 Sb., v návaznosti na nařízení ES 561/2006. Řidič je zvukovým i vizuálním způsobem informován digitálním tachografem na blížící se časový interval, kdy je nutno zařadit bezpečnostní přestávku nebo denní odpočinek. Dnešní moderní tachografy jsou řidičům nápomocny v organizování časových intervalů jejich pracovního dne.

U řidičů vozidel do 3,5t je evidence bezpečnostní přestávky formální záležitostí. Její skutečné dodržení (tzn. přerušování jízdy na dobu delší než 15 min – viz požadavek NV č.168/2002 Sb.) není během jízdy žádným způsobem zaznamenáno a po ukončení jízdy je tato povinnost administrativně jen doplněna do denní evidence o době řízení dopravního prostředku a o čerpání bezpečnostních přestávek

Pro obě skupiny však platí, že časové intervaly pracovního režimu řidičů jsou při zpracování evidence pracovní doby zaměstnavatelem administrativně přenášeny do výkazů evidence pracovní doby, a tam jsou zjišťovány nedostatky:

- předkládaná evidence pracovní doby nekoresponduje se skutečným režimem práce řidiče,
- evidence práce v noci není vedena, nebo nespĺňuje požadavky zákoníku práce, jelikož není vyznačen počátek a konec směny, počátek a konec práce v noci,
- není vedena evidence práce přesčas,
- není zohledněna maximálně přípustná délka směny.

Tabulka 7 - Přehled zjištěných nedostatků specifických pro dopravu

Zjištěný nedostatek	Počet porušení 2015	Počet subjektů 2015
neposkytování bezpečnostní přestávky	46	40
nedodržení odpočinku mezi směnami	81	44
nedodržení délky směny	49	49

Požadavky na odpovídající délku odpočinku mezi směnami nebyly dodrženy u 11,1% kontrolovaných subjektů, délku směny nedodrželo 12,4 % kontrolovaných subjektů.

Stav techniky z pohledu BOZP

- zaměstnavatele neprováděli pravidelnou kontrolu úrovně BOZP, zejména stav výrobních a pracovních prostředků a nevyžadovali dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (36 subjektů, což je 9,1%),
- zejména u vozidel je zjišťován administrativně z dokladů vozidla, neboť ty zpravidla v době kontroly nejsou na provozovně, ale jsou v terénu a není možné při prováděné kontrole stav techniky jinak ověřit.

Sankce

V rámci plnění úkolu nedošlo k žádnému vydání zákazu používání objektů, pracovišť, resp. k zákazu práce přesčas či práce v noci. Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných závad, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Sankční postihy byly uplatňovány v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 251/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Právním subjektům bylo uloženo 35 pokut v celkové výši **898 000,- Kč**.

Navržená opatření oblastních inspektorátů k odstranění rizik se týkala zejména:

- doplnění pracovních smluv v souladu s ustanovením §37 zákoníku práce,
- doplnění místního provozního bezpečnostního předpisu o postupy a operace prováděné na pracovištích a v mimořádných situacích na vozovce,
- doporučením, aby potvrzení o zdravotní způsobilosti řidičů odpovídalo požadavkům vyhlášky č. 277/2004 Sb., resp. přílohy vyhlášky č. 72/2011 Sb.,
- zavedení evidence odpracované pracovní doby v souladu s požadavky zákoníku práce,
- zlepšení znalostí řidičů v obsluze tachografů,
- aktualizování a doplnění osnov školení.

Závěr

Současný úkol byl zaměřen na všechny zaměstnavatele, kteří při své činnosti využívají vozový park, to znamená i na zaměstnavatele, kteří neprovozují dopravu jako takovou, ale přeprava zboží nebo osob je neoddelitelnou součástí jejich předmětu podnikání (autoškoly, převozové služby, dealeri apod.) a ke své činnosti používají malá vozidla do 3,5 t.

Předmětem kontrolní činnosti byl systém obecné prevence, což je organizování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímání opatření k předcházení rizikům, seznamování zaměstnanců s právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti práce a ochraně zdraví pro konkrétní pracovní pozice i pracovní činnosti prováděné bezprostředně na jejich pracovišti. V souvislosti s výše uvedeným byla prováděna kontrola v oblasti povinností zaměstnavatele související s riziky možného ohrožení života a zdraví zaměstnanců při práci v návaznosti na pracovními postupy, které by měly být podrobně rozpracovány místním provozním bezpečnostním předpisem. Dále to byla oblast dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě, ověřování odborné a zdravotní způsobilosti zaměstnanců a organizování a dodržování pracovního režimu řidičů. Snahou bylo preventivně působit na kontrolované subjekty ve smyslu zajištění bezpečnosti provozu v silniční dopravě a bezpečné práce řidičů.

Při kontrolách v rámci úkolu bylo opět potvrzeno, že „větší“ zaměstnavatelé mají lépe nastaveno zajištění BOZP. Pro plnění úkolů BOZP mají vyčleněného zaměstnancem, který se věnuje výlučně této problematice nebo úkoly BOZP zajišťují externím bezpečnostním technikem, který pravidelně dochází na pracoviště a reaguje tak na změny v organizaci a současně i na změny legislativy. U zaměstnavatelů s menším počtem zaměstnanců není většinou systém bezpečnosti práce nastaven tak, aby reagoval na všechny požadavky bezpečnosti práce v dopravě. Stanovení a provádění pravidelných kontrol pracoviště v návaznosti na možná rizika práce bývá zpracován jednorázově písemnou dokumentací, která mnohdy nejen že neodpovídá konkrétním podmínkám na daném pracovišti, ale nereaguje ani na měnící se legislativní požadavky, nebo dokument bývá zpracována pouze v obecné poloze a není aktualizována.

Základní cíl úkolu - ověřit stav bezpečnosti práce při provozování dopravy byl splněn a zjištěné poznatky ukázaly zaměstnavatelům-dopravcům oblasti, kde musí být přijata opatření vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci. Na základě výsledků kontrol lze stanovit doporučení, aby i v příštím roce nebylo opomenuto zaměření do nejvíce zjišťovaných nedostatků v oblasti řízení péče a bezpečnosti práce, provozu a údržby vozidel a organizování pracovní doby. Rovněž lze doporučit, aby úkol zahrnoval i skupinu zaměstnavatelů dopravců s malými vozidly do 3,5t.

Přínosem provedených kontrol bylo fyzické vyhledání závad a možnost konzultace zaměstnavatele s inspektorem v průběhu kontroly. Zejména možnost konzultace konkrétních případů porušení byla ze strany kontrolovaných subjektů velmi kladně přijímána. Inspektoři konstatovali, že zaměstnavatelé v dopravě si přivykli dbát na dodržování sociálních předpisů stanovených v evropských nařízeních, které orgány státního odborného dozoru na silnicích téměř denně kontrolují a sankcionují. Povinnosti vyplývající z české legislativy a týkající se zaměstnanců v dopravě, jsou však pro mnohé zaměstnavatele buďto neznámé nebo je při své činnosti opomíjí a spoléhají na malou pravděpodobnost provedení kontroly v jejich firmě.

III. Kontrola systému bezpečnosti práce, provozu technických zařízení a pracovních podmínek v malých a středních podnicích a v dalších vybraných podnicích s počtem zaměstnanců 250 a více

Z výsledků kontrolní činnosti inspektorátů vyplývá, že převážná většina podnikatelských subjektů v České republice spadá z hlediska počtu zaměstnanců do kategorie malých a středních podniků. Každý rok dochází k zániku některých podniků a naopak nově vznikají nové podniky. Praxe ukazuje, že z hlediska prevence je důležité, aby kontrola u nově vzniklých podniků proběhla co nejdříve po zahájení jejich činnosti. Z hlediska prevence je však také žádoucí, aby kontroly byly provedeny i u podniků s větším počtem zaměstnanců (nad 249 zaměstnanců, tj. u velkých podniků).

Výsledky kontrolní činnosti v předcházejících obdobích ukazují, že kontroly je nutno směřovat do těch oborů ekonomických činností, kde lze předpokládat vyšší potencionální ohrožení zaměstnanců a kde je potřebné vést zaměstnavatele k dlouhodobé péči o zajišťování oblastí bezpečnosti práce, vytváření vhodných pracovních podmínek a požadovaných pracovně právních vztahů. Jedná se hlavně o činnosti, u kterých dlouhodobě dochází ke značnému počtu pracovních úrazů. Dále pak u zaměstnavatelů, na které OIP obdržel podněty na neplnění povinností vyplývajících ze závazných předpisů pro oblast bezpečnosti práce a u zaměstnavatelů, u kterých došlo ke vzniku smrtelných pracovních úrazů nebo úrazů vyžadujících hospitalizaci delší než pět dní.

Cíl úkolu

Cílem kontrol bylo preventivní působení u problémových podniků a u nově vzniklých podniků, u nichž doposud nebyla provedena kontrola zaměřená na oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Vytvářít potřebný tlak na vedení kontrolovaných subjektů k dodržování bezpečnostních předpisů, a tím vytvořit předpoklady k minimalizaci vzniku pracovních úrazů.

Cílem úkolu bylo také poskytování informací a poradenství, týkající se problematiky zajišťování bezpečnosti práce, provozu technických zařízení a pracovních podmínek.

Zadání úkolu

K naplnění stanoveného cíle úkolu byly ke kontrole vybírány subjekty v kategorii 1 - 249 zaměstnanců, ve vybraných podnicích i s větším počtem zaměstnanců a to zejména:

- subjekty, u kterých inspekce práce žádnou kontrolu v předcházejícím období neprovedla,
- subjekty, u kterých při předešlé kontrole byly zjištěny závažné nedostatky,
- subjekty s nepříznivým vývojem pracovní úrazovosti,
- subjekty s opakovanými podněty na neplnění povinností v oblasti bezpečnosti práce, bezpečného provozu technických zařízení a pracovních podmínek,
- subjekty s vyšším potenciálním ohrožením osob, a to především subjekty činné v oborech:
  - výroba nábytku,
  - textilní průmysl,
  - výroba papíru a výrobků z papíru,
  - výroba chemických látek a přípravků,

- výroba pryžových a plastových výrobků,
- výroba skla a skleněných výrobků,
- výroba ostatních nekovových minerálních výrobků,
- výroba železa, oceli, ferolitín, plochých výrobků a tváření za tepla,
- slévárství,
- strojírenský průmysl,
- terciální sféra.

Další obory ekonomických činností si OIP vybraly a zařadily ke kontrole s ohledem na stav a vývoj bezpečnosti práce v jeho územní působnosti. Do plnění úkolu nebyly zařazovány subjekty, které mají samostatný úkol. Jedná se zejména o subjekty podnikající ve stavebnictví, zemědělství, lesnictví, školství.

Průběh kontroly probíhal ve dvou částech – tzv. administrativní kontrola a vlastní kontrola na konkrétně vybraných pracovištích kontrolovaného subjektu.

Administrativní kontroly byly zaměřeny především na vedení dokumentace týkající se bezpečnosti práce, bezpečného provozu technických zařízení a pracovních podmínek. Jedná se zejména o dokumentaci týkající se vyhledávání a hodnocení rizik, přijímání a realizaci opatření k eliminaci těchto rizik. Dále se prověřovalo, jak kontrolovaný subjekt seznamuje vlastní zaměstnance s riziky, které ohrožují jejich životy a zdraví, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením, a zda zabezpečuje, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele, vykonávající práce na jeho pracovištích, obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění bezpečné práce a o přijatých opatřeních ke zdolávání mimořádných událostí jako je požár, výbuch, poskytnutí první pomoci a provedení případné evakuace zaměstnanců z ohroženého pracoviště. U strojů a technických zařízení bylo kontrolováno vedení provozní dokumentace, zejména záznamy o provedených kontrolách a revizích. V zajišťování pracovních podmínek zaměstnanců byla kontrolována pracovní doba, její evidence a dodržování přestávek na jídlo a oddech a odpočinku mezi dvěma směnami a nepřetržitého odpočinku v týdnu. V oblasti poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, pracovního oděvu a obuvi (dále OOPP) bylo kontrolováno, zda zaměstnavatel má zpracován vlastní seznam OOPP a zda navržená OOPP jsou vhodná pro eliminaci možných rizik a vhodnost jejich používání. Kontrolováno bylo také vedení předepsané evidence pracovních úrazů, zejména přijímání a realizace opatření proti jejich opakování a provádění vlastních prověrek BOZP na všech pracovištích zaměstnavatele.

Fyzické kontroly na vybraných pracovištích byly zaměřeny zejména na realizaci a dodržování opatření stanovených na základě vyhodnocení rizik a jejich dostatečnosti se zřetelem na konkrétně prováděné pracovní činnosti. Na jednotlivých pracovištích bylo kontrolováno, jak zaměstnavatelé svým zaměstnancům vytvářejí bezpečná a zdravá neohrožující pracovní prostředí a pracoviště a to jak z hlediska uspořádání, tak vybavení těchto pracovišť. Byla rovněž kontrolována a posuzována vhodnost používaných pracovních postupů z hlediska dosažení maximální bezpečnosti při vykonávání pracovní činnosti zaměstnanců.

U strojů a technických zařízení (dále zařízení) bylo kontrolováno jejich bezpečné provozování, zejména technický stav, vybavenost a funkčnost jednotlivých ochranných zařízení, bezpečné ovládání těchto zařízení, dodržování povinností stanovených v průvodní dokumentaci výrobce kontrolovaných zařízení, provádění pravidelné údržby, kontrol a revizí. U obsluh kontrolovaných zařízení byla zjišťována jejich odbornost, zručnost, a zda způsob obsluhy odpovídá pokynům uvedeným v návodu k obsluze.

Namátkově bylo kontrolováno používání a stav přidělených OOPP zaměstnanci pro práci.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo v roce 2015 provedeno inspektory OIP celkem **3 478 kontrol**. Při těchto kontrolách bylo zjištěno **10 504 nedostatků**.

Tabulka 8 - Základní údaje vztahující se k HÚ

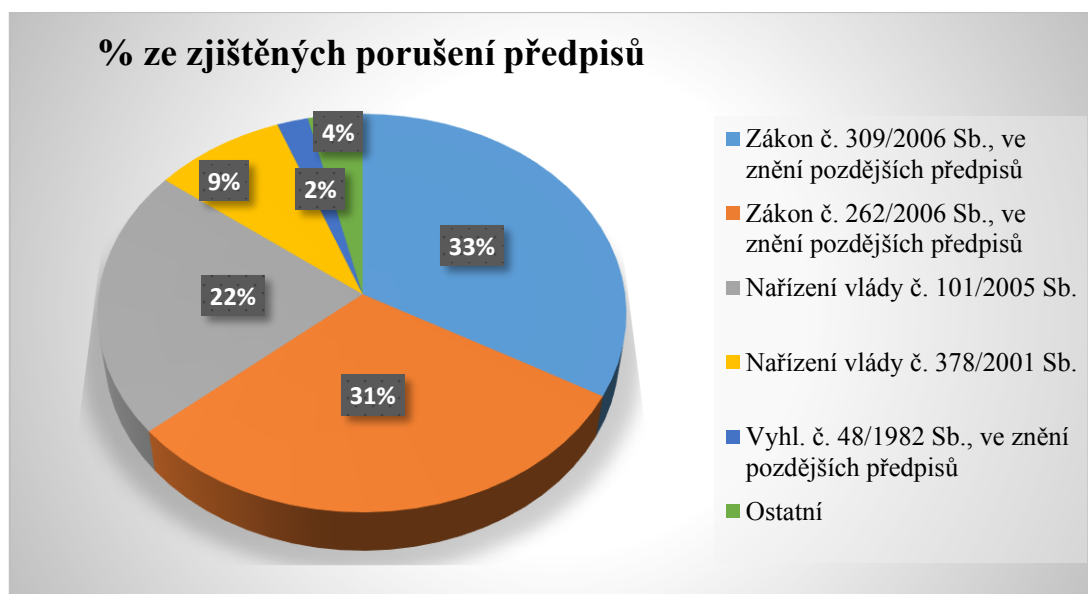
HÚ 15. 1. 133	Oblastní inspektorát práce								Celkem
	3	4	5	6	7	8	9	10	
Počet kontrol	325	212	418	344	320	625	586	648	3 478
Počet nedostatků	206	697	1 059	274	802	2 765	2 111	2 590	10 504
Počet opatření	152	497	383	63	406	1 730	513	353	4 097

Nejčastěji zjišťované nedostatky se týkaly nedodržování ustanovení zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů, dále zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů a NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.

Tabulka 9 - Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů	4 706	33
Zákon č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů	4 330	31
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	3 084	22
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	1 249	9
Vyhláška č. 48/1982 Sb., ve znění pozdějších předpisů	295	2
Ostatní	518	4

Graf 4 - % ze zjištěných porušení předpisů

Tabulka 10 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 2	Zaměstnavatel nevytvořil takové pracoviště, aby odpovídalo bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště.	1 654
§ 4	Zaměstnavatel nedodržel požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a nářadí.	2 276
§ 5	Zaměstnavatel neorganizoval zaměstnancům práci a nestanovil pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečné práce.	311
§ 6	Zaměstnavatel na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví, neumístil bezpečnostní značky a značení nebo nezavedl signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo s nimi zaměstnance neseznámil.	414
Celkový počet porušení zákona č. 309/2006 Sb.		4 706

Tabulka 11 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 101	Zaměstnavatel nezajistil bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, které se týkají výkonu práce.	79
§ 102	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	2 206
§ 103	Zaměstnavatel nesplnil povinnosti týkající se zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce, která odpovídá schopnostem jednotlivých zaměstnanců. Zaměstnavatel neposkytl zaměstnancům dostatečné a přiměřené informace a pokyny o BOZP podle potřeb vykonávané práce. Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům řádné školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, nevede řádně dokumentaci o provedeném školení a o poskytovaných informacích a pokynech o BOZP	1 257
§ 104	Zaměstnavatel neposkytuje řádně zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky a nekontroluje jejich používání.	396
§ 105	Zaměstnavatel nevede řádně evidenci o všech úrazech, nepřijímá opatření proti opakování pracovních úrazů.	150
Celkový počet porušení zákoníku práce		4 330

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

- **Prevence rizik**

Kontroly ukazují, že zaměstnavatelé si jsou vědomi své povinnosti v otázkách prevence rizik a vedení dokumentace o vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních k minimalizaci těchto rizik dle § 102 odst. 4 zákoníku práce.

Setrvává však stav, kdy pro zaměstnavatele jsou dokumentace o vyhledání, vyhodnocení rizik a přijatých opatřeních pouze administrativní úkon. Dokumentace vytvořená komerčním způsobem pak většinou nestanovuje konkrétní nebezpečí, které by mohlo způsobit riziko poškození zdraví a života zaměstnanců při výkonu jejich činnosti.

Opatření k omezení rizik včetně přidělování OOPP jsou proto často pouze formální, intuitivní, vyhodnocení rizik není konkrétní a liší se od rizik skutečně se vyskytujících na pracovišti. Zjištěné nedostatky ukazují na přetrvávající skutečnost, že ne všichni zaměstnavatelé přistupují k problematice prevence rizik s potřebnými znalostmi problematiky a s patřičnou zodpovědností.

- **Školení a příprava k výkonu práce**

V této části kontroly byla pozornost inspektorů zaměřena zejména na úroveň dokumentace, kterou je povinen zaměstnavatel vést a to o poskytnutých informacích a pokynech zaměstnancům o bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a prováděných školeních o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci dle § 103 odst. 1 a 2 zákoníku práce.

Nejčastěji byly zjištěny nedostatky v obsahu „Osnovy školení“ kdy neobsahovaly všechny potřebné předpisy včetně seznámení zaměstnanců s konkrétními návody k obsluze používaných zařízení. Častým nedostatkem je, že nejsou proškoleni všichni zaměstnanci (dovolená, nemoc apod.) a zároveň nejsou proškoleni nově nastupující zaměstnanci. Rovněž odborná způsobilost zaměstnanců obsluhující především vyhrazená technická zařízení nebyla v mnoha případech dostatečně prokázána.

- **Pracovní doba**

V tomto bodu byla kontrola zaměřena na povinnost zaměstnavatele poskytovat zaměstnancům přestávky na jídlo a oddech, případné bezpečnostní přestávky a také na to, jak dodržuje u zaměstnanců právo na nepřetržitý odpočinek v týdnu. Namátkově byla kontrolována evidence poskytování těchto přestávek, nepřetržitého odpočinku a také evidence o odpracované noční práci a práci přesčas. Převládá vedení této evidence v elektronické podobě. Pouze v ojedinělých případech byly zjištěny ve vedení evidence nedostatky.

- **Pracoviště**

Nejvíce nedostatků zjištěných na konkrétních pracovištích bylo v nedodržování ustanovení NV č. 101/2005 Sb., které svým rozsahem zahrnuje nejširší oblast požadavků na pracoviště a pracovní prostředí.

Jednalo se zejména o nedostatky v neoznačování nosností podlah a regálů, poškození regálů a manipulačních ramp. Byly zjištěny případy, kdy komunikace jsou zaskládány materiálem, výrobky či jinými břemeny (zejména u strojů a výrobních zařízení), a to včetně

únikových cest a východů. Byly zjištěny i případy, že únikové východy jsou v pracovní době uzamčeny a nejsou tak splněny požadavky zajištění rychlého a bezpečného opuštění nebezpečného prostoru zaměstnanci.

Mezi často vyskytujícími se nedostatky je i nebezpečný stav povrchu podlah pracovišť a komunikací. Povrch je poškozený, není rovný, pevný a upravený proti skluzu především v dílnách a ve výrobních halách, kde jsou používány kovoobráběcí stroje, v opravnách automobilů a ve výrobních prostorech, kde jsou používány chemické přípravky.

Byly zjišťovány i nedostatky v oblasti bezpečnostních značek a značení. Bezpečnostní značky a značení nejsou udržovány, obnovovány a umístovány v souladu s právními a ostatními předpisy. V případech, kdy jsou u kontrolovaných osob vyhlášena riziková pracoviště, nejsou mnohdy tyto pracoviště označovány požadovanými bezpečnostními značkami, informujícími zaměstnance a jiné osoby o riziku možného ohrožení jejich zdraví při vstupu na tato pracoviště, včetně informací o nutnosti použití příslušných osobních ochranných pracovních prostředků, které by chránily zdraví osob při vstupu do tohoto prostoru.

- **Stroje, technická zařízení, přístroje a nářadí**

V této oblasti byl tradičně zjišťován vysoký počet nedostatků.

Jednalo se především o to, že zaměstnavatel nepředložil k provozovanému stroji, zařízení provozní dokumentaci, případně předložené provozní dokumentace nesplňovaly požadavky ustanovení nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí. Zaměstnavatelé neměli často průvodní technickou dokumentaci strojů a zařízení, v mnoha případech i u nových strojů a zařízení, obsahující návod výrobce pro montáž, manipulaci, opravy, údržbu, výchozí kontroly a revize zařízení. V provozní dokumentaci chyběly doklady o prováděných kontrolách strojů a zařízení a provedených revizích vyhrazených technických zařízení.

Při fyzických kontrolách provozovaných strojů a zařízení bylo v některých případech zjištěno, že stroje a zařízení nebyly používány v souladu s průvodní dokumentací. Dále bylo opakovaně zjišťováno nedostatečné nebo chybějící výstražné nebo informativní značení ovládání strojů a zařízení jako například značení v cizích jazycích, tudíž nesrozumitelné pro obsluhu. Byly zjištěny nedostatky z hlediska udržení bezpečného provozu strojů tím, že chyběly nebo byly nesprávně nastaveny ochranné prvky a ochranná zařízení u těchto strojů a zařízení. Např. chyběly ochranné kryty, byly vyřazeny funkce světelných zábran nebezpečných částí strojů, byl používán nevhodný a tím nebezpečný způsob ovládání (zejména u tvářecích strojů apod.). Tato skutečnost ukazuje na to, že ze strany vedoucích pracovníků zaměstnavatele není prováděna dostatečná kontrola, kdy po údržbě nebo opravě stroje nejsou zpět namontována všechna ochranná zařízení a provoz těchto strojů je následně realizován bez těchto ochranných zařízení. Toto vyvolává podezření, že tento stav je ze strany vedoucích pracovníků zaměstnavatele mnohdy tolerován.

Důsledkem toho je pak mnohdy nevyhovující systém technické prevence a zanedbaný, a tím i rizikový stav těchto zařízení.

- **Kontrola používání přidělených OOPP zaměstnanci**

Nedostatky v poskytování OOPP byly zjištěny jen ojediněle. Vyplývá z toho, že dnes poskytuje OOPP svým zaměstnancům téměř každý zaměstnavatel. Zjištěné nedostatky se týkaly zejména toho, že zaměstnavatel nepředložil při kontrole vypracovaný, případně aktualizovaný, seznam poskytování OOPP, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů a to podle vyhodnocení rizik, konkrétních podmínek vykonávaných prací a charakteru pracovišť. Jedná se zejména o malé zaměstnavatele, kteří OOPP nakupují podle vlastního uvážení a o jejich přidělení jednotlivým zaměstnancům mnohdy nevedou evidenci.

Kontrola zaměstnanců v povinnosti používat přidělené OOPP při práci je ze strany některých zaměstnavatelů, zejména u malých podniků s jedním až pěti zaměstnanci a u podnikajících fyzických osob, malá, možno říci že není prováděna. Byly zjištěny případy, že zaměstnavatelé nezajišťují údržbu OOPP a soustřeďují se pouze na jejich výměnu.

Sankce

Z celkového počtu zjištěných nedostatků bylo inspektory OIP v **4 097** případech uloženo, podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků. V **6 407** případech zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly v průběhu kontroly odstraněny.

Ve dvou případech byl vydán zákaz provádění činnosti (užívání nebezpečného postupu práce). Za správní delikty a přestupky bylo uloženo kontrolovaným subjektům celkem 166 pokut ve výši představující celkovou částku **4 241 000,- Kč**.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že stanovený cíl HÚ č. 15.1.133 byl splněn.

Výsledky kontrol naznačují, že se na úseku bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci stále vyskytují nedostatky a to ve stavu samotných pracovišť, provozování strojů a technických zařízení, ale i v oblasti výchovy a vzdělávání zaměstnanců, ve zpracování a následném vedení předepsané provozně technické dokumentace provozovaných vyhrazených i ostatních technických zařízení. Je zjišťováno, že úroveň řízení systému BOZP závisí do značné míry na trvalé péči a zájmu zaměstnavatelů o otázky bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci. Dále ve velké míře závisí i na odborné znalosti a zkušenosti osob zajišťujících oblast řízení péče o BOZP.

Z kontrolní činnosti při realizaci tohoto úkolu a také z výsledků kontrol příčin a okolností vzniku pracovních úrazů na strojích a technických zařízeních, prováděných inspektory u těchto úrazů, jsou zjišťovány nejčastěji nedostatky v tom, že jsou ochranná zařízení těchto strojních zařízení nefunkční, tj. že ochranné kryty nebezpečných částí strojů jsou demontovány, světelná elektrická ochrana vyřazena z provozu, dvouruční ochranné spouštění je nahrazeno nožním ovládním, při obsluze stroje více než jedním pracovníkem není zajištěno bezpečné spouštění stroje tak, aby byli všichni pracovníci chráněni apod. Tento stav je motivován zejména pohodlností obsluhy nebo údržby namontovat ochranné kryty po provedené opravě spět na své místo, snahou urychlit a ulehčit si práci na těchto strojích. Bohužel je tento stav ze strany vedoucích pracovníků zaměstnavatele mnohdy tolerován. Práce na těchto strojích má pak mnohdy fatální následky.

K pozitivům provedených kontrol a tím ke zlepšení stavu bezpečnosti práce a bezpečného provozování technických zařízení zejména přispívá zlepšení informovanosti kontrolovaných subjektů o problematice bezpečnosti práce, kdy všechny zjištěné nedostatky byly prokonzultovány se statutárními zástupci kontrolovaných subjektů a byly nařízeny termíny k jejich odstranění.

Značným kladem plnění tohoto úkolu je možno také označit, i dle vyjádření převážné většiny kontrolovaných subjektů, provádění konzultační činnosti inspektory OIP přímo při prováděných kontrolách. Tato skutečnost má nemalý přínos k větší vstřícnosti a ochotě kontrolovaných subjektů spolupracovat s inspektory a tím přispívá ke zvyšující se úrovni ve znalosti problematiky zajišťování bezpečnosti práce ze strany statutárních zástupců kontrolovaných subjektů.

Vzhledem k výše uvedenému a ze skutečnosti, že stále vznikají nové podniky a stále jsou zjišťovány závažné nedostatky v oblasti zajišťování BOZP ze strany zaměstnavatelů, bylo přistoupeno k tomu, že bude tento hlavní úkol realizován i v roce 2016.

IV. Kontrola systému opatření souvisejících s ochranou osob a zaměstnanců před úrazem elektrickým proudem

Vzhledem ke svému rozšíření a používání, nabývají elektrická zařízení s běžnými napětími charakter téměř všeobecných technických zařízení a u uživatelů dochází ke snížení respektu k nim. U vyšších výkonů a napěťových úrovní jsou pak nevhodné události a úrazy většinou spojeny se závažnými následky.

Z přehledů pracovní úrazovosti v souvislosti s elektrickými zařízeními vyplývá, že nejčastějšími uváděnými příčinami je nedostatek osobních předpokladů spolu s používáním nebezpečných pracovních postupů nebo způsobů práce a špatně nebo nedostatečně odhadnutým rizikem. Dalšími objektivními příčinami jsou nesprávná organizace práce, nedostatek potřebné kvalifikace a nepoužívání předepsaných bezpečnostních opatření.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo ověření plnění povinností zaměstnavatele vyhledávat a vyhodnocovat rizika a přijímat opatření jako součást prevence rizik z hlediska bezpečnosti práce u elektrických zařízení, organizovat práci, stanovovat a zavádět pracovní postupy, seznamovat s nimi zaměstnance a kontrolovat jejich dodržování. Dále bylo potřeba ověřit u zaměstnavatelů, zda a jakým způsobem jsou řešena bezpečnostní opatření, pracovní postupy pro činnosti na elektrických zařízeních. Úkol měl rovněž preventivní charakter, kdy bylo potřeba vhodně šířenou osvětou přimět zaměstnavatele k dodržování právních norem v dané oblasti.

Zadání úkolu

OIP vybíraly ke kontrolám subjekty, které se zabývají provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi elektrických zařízení. Každý inspektor se zaměřením na elektrická zařízení měl provést kontrolu alespoň u 15 subjektů.

Kontroly byly dle předmětu kontrol a kontrolního seznamu zaměřeny na čtyři konkrétní oblasti, a to na oblasti:

- prevence rizik,
- školení BOZP,
- osobní ochranné pracovní prostředky (dále jen OOPP),
- kontrola plnění povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi elektrických zařízení.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci tohoto úkolu bylo v roce 2015 provedeno 605 kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno 1 891 nedostatků představujících 2 864 porušení závazných právních předpisů. Dále bylo navrženo v rámci kontrol 56 technickoorganizačních opatření.

Z celkového počtu zjištěných porušení bylo inspektory OIP v 471 případech uloženo, podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků. V 1420 případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly. V jednom případě bylo nařízeno vyřazení strojů a zařízení z provozu.

Tabulka 12 - Základní údaje vztahující se k HÚ

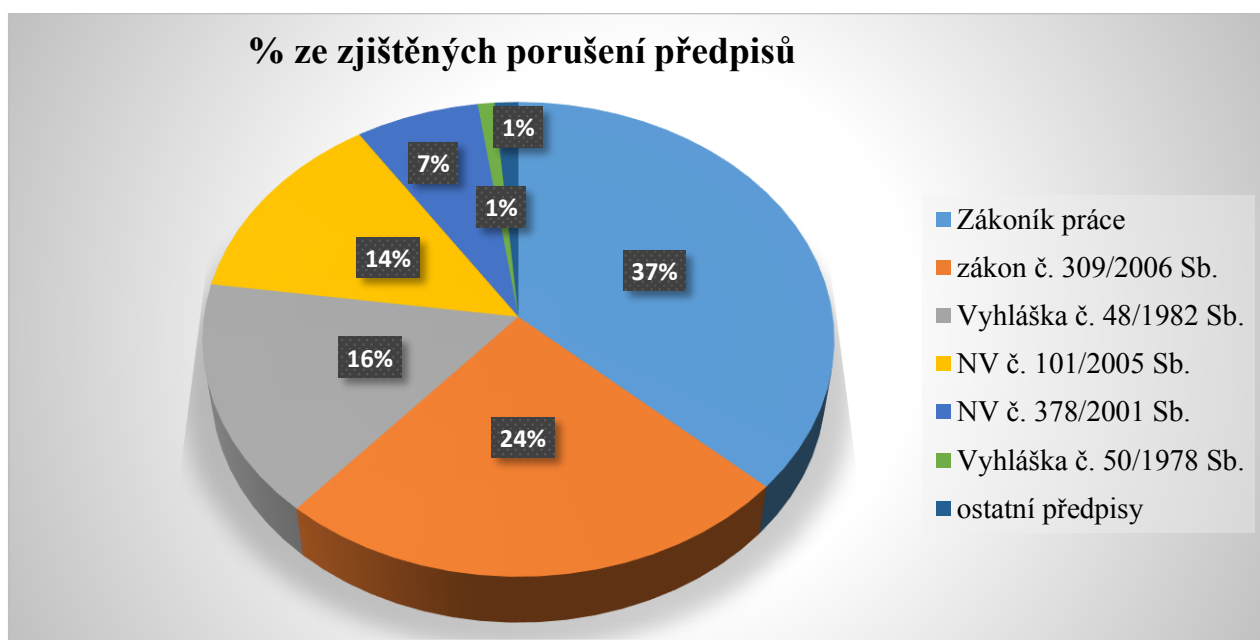
HÚ 14.1.134	Oblastní inspektorát práce								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrol	78	22	50	47	43	78	119	168	605
Počet nedostatků	73	56	164	52	52	122	310	1062	1891
Počet TO opatření	0	2	12	12	11	13	0	6	56

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákoník práce v části páté, zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení.

Tabulka 13 - Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb.	1 054	36,8
Zákon č. 309/2006 Sb.	703	24,6
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	455	15,9
Nářízení vlády č. 101/2005 Sb.	388	13,6
Nářízení vlády č. 378/2001 Sb.	199	6,9
Vyhláška č. 50/1978 Sb.	27	0,9

Graf 5 - % ze zjištěných porušení předpisů

Tabulka 14 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů

Porušené ustanovení zákoníku práce	Popis závady	Počet porušení
	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	829
	Zaměstnavatel soustavně nevyhledával nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, nezjišťoval jejich příčiny a zdroje.	55
	Zaměstnavatel nesplnil povinnosti mu uložené tímto ustanovením zákoníku práce, které se týkají zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce, která odpovídá schopnostem jednotlivých zaměstnanců.	28
	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce.	27
	Zaměstnavatel neurčil obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení.	27

Přehled nejčastějších porušení ostatních závazných právních předpisů

- Porušení **zákona č. 309/2006 Sb.**, zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů.
  - **§ 4 odst. 1 písm. c)** v 348 případech zaměstnavatel neprováděl pravidelné a řádné údržby, kontroly nebo revize. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí nebyly vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců.
  - **§ 2 odst. 1 písm. a)** v 107 případech zaměstnavatel nezajistil, aby pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci odpovídaly bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště, aby prostory určené pro práci, chodby, schodiště a jiné komunikace měly stanovené rozměry a povrch a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané,
- Porušení **NV č. 101/2005 Sb.**, o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.
  - **§ 4 odst. 1** v 222 případech pracoviště a pracovní prostředí nesplňovala další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k tomuto nařízení, a to zejména v bodech 2.1 elektrické instalace a 10 skladování a manipulace s materiálem.
  - **§ 3 odst. 4 písm. a), b), c)** ve 114 případech kontrolovaný subjekt nezajistil stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení,

s ohledem na jejich provedení, doporučení výrobce a způsob používání, požadavky na pracoviště, rizikové faktory způsobující zhoršení technického stavu pracovních a výrobních prostředků a zařízení a v souladu s výsledky předcházejících kontrol, zkoušek či revizí, po dobu provozu a používání pracoviště.

Kontrolovaný subjekt nezajistil dodržování termínů a lhůt pro provádění činností uvedených v písmenu a) a neurčil osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění.

Dále pak kontrolovaný subjekt nezajistil, aby stanovené termíny, lhůty a rozsah činností uvedených v písmenu a) a kontrolní a revizní záznamy, hlášení údajů o stavu zařízení získávaná například ze snímačů a čidel, byly vedeny způsobem, který umožní uchovávání a využívání údajů po stanovenou dobu v písemné nebo elektronické podobě tak, aby byly k dispozici osobám vykonávajícím na zařízeních pracovní činnost a dozorovým a kontrolním orgánům.

- Porušení **vyhlášky č. 48/1982 Sb.**, kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení.
  - **§ 199 písm. a, b, c, e, f)** ve 172 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby elektrická zařízení byla ve všech svých částech konstruována, vyrobena, montována a provozována s přihlédnutím k provoznímu napětí tak, aby nebyla při obvyklém používání zdrojem úrazu, požáru nebo výbuchu.
  - **§ 194 odst. 3** ve 122 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby byly všechny části elektrického zařízení mechanicky pevné, spolehlivě upevněné a aby nepříznivě neovlivňovaly jiná zařízení; aby byly dostatečně dimenzovány a chráněny proti účinkům zkratových proudů a přetížení.
  - **§ 194 odst. 2** v 86 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby byla elektrická zařízení provozována jen za provozních a pracovních podmínek, pro které byla konstruována a vyrobena.
- Porušení **NV č. 378/2001 Sb.**, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí.
  - **§ 4 odst. 2** v 91 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby zařízení bylo vybaveno provozní dokumentací. Dále kontrolovaný subjekt nezajistil následnou kontrolu nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem.
- Porušení **vyhlášky č. 50/1978 Sb.**, o odborné způsobilosti v elektrotechnice.
  - **§ 14 odst. 5** ve 12 případech kontrolovaný subjekt nerozhodl při změně pracovního poměru pracovníka o rozsahu jeho zkoušky, popřípadě nepotvrdil platnost dosavadního osvědčení.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Prevence rizik

V oblasti prevence rizik se kontrolované subjekty nejčastěji dopouští porušení v oblasti základních povinností spočívajících ve vyhledávání a vyhodnocování rizik, možného ohrožení bezpečnosti provozu technických zařízení a zdraví zaměstnanců, nepřijímání opatření k jejich odstranění nebo omezení. Kontrolované subjekty nejčastěji vyhodnocují rizika pouze v obecné rovině, bez přímé návaznosti na konkrétní pracoviště.

Kontrolované subjekty zpravidla zajišťují tuto činnost pomocí osob odborně způsobilých v prevenci rizik, kdy tyto osoby používají různé databáze rizik (software k BOZP apod.). Kontrolované subjekty poté mají zpracovávánu a vedenu dokumentaci o vyhledávání a hodnocení rizik v oblasti bezpečnosti práce se stanovováním opatření k jejich odstranění, kde však v oblasti elektrických zařízení jsou řešeny činnosti charakteru obsluhy a zacházení s elektrickými zařízeními, a to s těmito opatřeními „nepřibližovat se“, „nedotýkat se elektrických zařízení“ apod. Takto zpracované dokumentace neobsahují činnosti při provádění montáží či oprav elektrických zařízení, které jsou charakteru práce na elektrickém zařízení, kdy tyto činnosti mají specifická nebezpečí a z toho vyplývající rizika.

Nedostatky jsou také v oblasti technické prevence rizik, kdy kontrolované subjekty nezajišťují v dostatečné míře údržbu, kontroly a revize zejména starších strojů a zařízení.

Školení BOZP

V této oblasti kontrol byly zaznamenány nedostatky ve školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP zaměstnanců, zejména se jednalo o neseznámení zaměstnanců s provozní dokumentací a neseznámení zaměstnanců s riziky vznikajícími při práci na elektrickém zařízení.

Značným nedostatkem v této oblasti bylo, že zaměstnavatelé neměli k dispozici pro poskytované elektrické zařízení provozní dokumentaci (návody k obsluze, údržbě a opravám) a nemohli tak vytvořit odpovídající podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Toto vedlo k tomu, že kontrolované subjekty nepřijímaly opatření k předcházení rizikům tím, že zaměstnanci nebyli proškoleni a seznámeni s návody k obsluze přidělených elektrických strojů, přístrojů a zařízení. Dále pak u kontrolovaných subjektů nebyly stanoveny osoby odpovědné za elektrická zařízení.

OOPP

Kontrolované subjekty nezajistily vypracování nebo aktualizaci vlastního seznamu pro poskytování OOPP, a to na základě vyhodnocení elektrických rizik podle konkrétních činností na elektrickém zařízení. Kontrolované subjekty v důsledku nedostatečného zhodnocení rizik nevybavují pracovníky vhodnými OOPP, například ve vztahu k ohrožení elektrickým obloukem při práci na elektrickém zařízení. Velmi často nebyly stanoveny OOPP pro elektrické rozvodny.

Nedostatky byly dále zjištěny v oblasti evidence OOPP a návazně v jejich prokazatelném přidělování. V souvislosti s těmito skutečnostmi kontrolované subjekty nekontrolují, zda zaměstnanci přidělené OOPP používají a zda tyto OOPP vyhovují z hlediska jejich technického a funkčního stavu.

Kontrola plnění povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi elektrických zařízení

V této oblasti byly nedostatky nejčastěji zjišťovány při kontrole plnění bezpečnostních předpisů týkajících se provozu elektrických zařízení. Jednalo se zejména o neprovádění předepsaných kontrol a revizí, dále pak byly zjišťovány nedostatky ve vedení provozní dokumentace a stavu konkrétních pracovišť včetně instalovaných elektrických zařízení. V mnoha případech kontrolované subjekty neprovedly odstranění závad uvedených v revizních zprávách k daným zařízením a spokojily se pouze se skutečností, že revizní zpráva je vyhotovena.

Při kontrolách revizních zpráv bylo v několika případech zjištěno, že tyto jsou prováděny revizními technikami bez platného osvědčení. Rovněž bylo zjištěno, že některé firmy provádějící montáž, opravy případně revize elektrických zařízení, nemají k této činnosti oprávnění.

Nedostatky byly rovněž zjišťovány při neelektrické práci v blízkosti elektrických zařízení, při práci na elektrickém zařízení vysokého napětí a při práci v ochranném pásmu elektrizační soustavy.

Z pohledu zajištění ochrany před úrazem elektrickým proudem nebyla kontrolovanými osobami učiněna dostatečná opatření, zejména:

- nebyla přijata veškerá ochranná opatření k zajištění ochrany za normálních podmínek (ochrana před nebezpečným dotykem živých částí);
- nebyla přijata veškerá ochranná opatření k zajištění ochrany za jedné poruchy (ochrana před dotykem neživých částí);
- nebyly dodrženy veškeré požadavky u prostředků zvýšené ochrany před úrazem elektrickým proudem;
- nebyla aplikována předepsaná doplňková ochrana proudovým chráničem.

V oblasti elektrických instalací nebyly tyto vždy mechanicky pevné a spolehlivě upevněné. U pohyblivých a prodlužovacích přívodů nebyly z hlediska bezpečnosti a funkčnosti použity vhodné elektroinstalační prvky.

Při kontrole provozních dokumentací elektrických zařízení byly zjišťovány nedostatky zejména v oblasti stanovování prostředí a vnějších vlivů pro daná elektrická zařízení nebo v provozních pokynech pro provoz zkušebních zařízení či pracovišť.

Z pohledu organizace práce bylo nejčastějším porušením nestanovení osoby odpovědné za bezpečný provoz elektrického zařízení podle ČSN EN 50110-1 ed.2, čl. 4.3. Dále nebyla vyhodnocena elektrická rizika při obsluze a práci na elektrických zařízeních a nebyla přijata případná opatření ke snížení působení těchto rizik.

Při provozu elektrických zařízení v prostorách s nebezpečím výbuchu nebyly aplikovány požadavky nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu. Jednalo se zejména o neposouzení rizika výbuchu, neprovedení klasifikace prostorů s nebezpečím výbuchu na prostory s nebezpečím výbuchu a prostory bez nebezpečí výbuchu, nezpracování písemné dokumentace o ochraně před výbuchem a neoznačení míst vstupů do prostorů s nebezpečím výbuchu bezpečnostními značkami výstrahy s černými písmeny **EX** označujícími "nebezpečí - výbušné prostředí".

Rozšíření outsourcingu proniklo i do oblasti odborné způsobilosti v elektrotechnice dle vyhlášky č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice. Zkoušky a přezkušování (i u větších firem) jsou většinou zajišťovány externě u jiných firem, osvědčení o odborné způsobilosti pak nejsou vydávána vlastním zaměstnavatelem, ale pouze převzata, a to zpravidla bez zápisu o zkoušce, přezkoušení, kdy zaměstnavatel má za to, že sama existence osvědčení je dostačující pro činnost uvnitř jeho organizace. Následkem je nepotvrzení tohoto osvědčení ze strany kontrolovaných subjektů nebo pověřování činností, řízením činnosti a prováděním revizí pracovníky, kteří neměli odpovídající kvalifikaci ve smyslu této vyhlášky.

Sankce

Zjištěnému počtu závad odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci plnění tohoto úkolu **21** pokut v celkové částce **355 000,- Kč**.

Závěr

Cíle úkolu bylo dosaženo, jelikož kontroly u kontrolovaných subjektů měly v první řadě charakter osvěty v oblasti povinností plynoucích z právních předpisů. Úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci byla v jednotlivých kontrolovaných subjektech značně rozdílná, je závislá na trvalé péči a zájmu zaměstnavatele o otázky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, současně závisí na profesionalitě osob pověřených řízením péče o BOZP. V rámci kontrol byla vydána opatření, která měla za následek snížení rizik spojených s provozem vyhrazených elektrických technických zařízení. Výsledky kontrol tohoto úkolu zcela jednoznačně ukazují, že největší nedostatky jsou v oblasti technické prevence rizik, kdy kontrolované subjekty nezajišťují v dostatečné míře údržbu, kontroly a revize zejména starších strojů a zařízení. V přímé souvislosti s těmito nedostatky je pak nestanovení osoby odpovědné za stav a provoz elektrických zařízení. Bohužel rok 2015 jednoznačně ukázal, že rizika spojená s provozem a údržbou elektrických zařízení je potřeba brát vážně. V tomto roce došlo k pěti smrtelným pracovním úrazům, kdy zdrojem úrazu byla elektřina. Vzhledem k tomu, je potřeba této oblasti věnovat trvalou pozornost a i v příštím roce do ní směřovat další kontroly, aby bylo možné ještě efektivněji snižovat rizika na pracovištích s vyhrazenými elektrickými technickými zařízeními. Na základě skutečností zjištěných při kontrolách příčin a okolností pracovních úrazů, bude tento úkol pro následující rok rozšířen o kontroly prevence a seznamování pracovníků ve vztahu k činnostem v ochranných pásmech elektrizační soustavy resp. elektrických vedení.

Nedílnou součástí kontrolní činnosti v dané oblasti byla rovněž účinná prevence, kdy inspektoři poskytovali provozovatelům poradenství, které mělo mít za následek zejména bezpečný provoz daných elektrických či technických zařízení.

V. Kontrola bezpečnosti při provozu zdvihacích zařízení a prostředků pro zavěšení a uchopení břemene

V návaznosti na rozbor vývoje pracovní úrazovosti v oblasti zdvihacích zařízení v předcházejícím období a dále v návaznosti na zjištění z kontrolní činnosti v oblasti zdvihacích zařízení, kterými jsou například nevyhodnocení rizik při činnosti zdvihacích zařízení, nezpracování konkrétního systému bezpečné práce apod., bylo stanoveno se problematice zdvihacích zařízení opakovaně věnovat, a to v rámci hlavním úkolu. Na základě obsahu tohoto hlavního úkolu byly provedeny kontroly zdvihacích zařízení bez rozdílu nosnosti a účelu použití. Součástí této kontrolní činnosti byly také i prostředky pro zavěšení a uchopení břemene. Jednalo se zejména o jejich správnou volbu s ohledem na manipulované břemeno, dále označení vázacích prostředků a jejich skladování, kontroly a vedení dokumentace u prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene, které podléhají evidenci a pravidelným kontrolám technického stavu.

Cíl úkolu

Ověřit, jak právnické a podnikající fyzické osoby plní stanovené povinnosti zaměstnavatele pro zajišťování bezpečnosti práce při provozu zdvihacích zařízení včetně prostředků pro zavěšení a uchopení břemene a také, jak zaměstnavatelé vytvářejí podmínky pro minimalizaci rizik.

Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce vybraly ke kontrole minimálně 25 subjektů na jednoho inspektora specializace vyhrazených technických zařízení – zdvihacích zařízení (dále jen VTZ – ZZ), tzn. subjekty, které vykazovaly zvýšenou úrazovost v předcházejícím období nebo subjekty, kde se předpokládaly problémy při používání zdvihacích zařízení a prostředků pro zavěšení a uchopení břemen.

Kontroly byly dle předmětu kontrol zaměřeny na následující oblasti:

- na teoretickou a praktickou přípravu k výkonu pracovní činnosti včetně ověření zdravotní a odborné způsobilosti k výkonu pracovní činnosti a seznámení s návodem výrobce u tzv. vyhrazených i „nevyhrazených“ zdvihacích zařízení,
- na prevenci rizik, vyhledání a hodnocení rizik a přijímání opatření k jejich odstranění,
- na místní provozní bezpečnostní předpis - rozsah systému bezpečné práce ve vztahu k používání zdvihacích zařízení a k manipulaci s konkrétními břemeny,
- na používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno, a v souladu s provozní dokumentací, tzn. kontroly provozu technických zařízení,
- na volbu, označení, kontroly, skladování a vedení dokumentace u prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene, které podléhají evidenci a pravidelným kontrolám technického stavu.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Úkol byl splněn v plném rozsahu. Kontrolní činnost, v rámci jeho plnění, byla provedena s celkovým počtem 17 inspektorů specializace VTZ - ZZ, v souladu se zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, a to v počtu **666** kontrol. Zjištěno bylo celkem **1 894** nedostatků, což je o 133 více v porovnání s předcházejícím

obdobím. Dále bylo vydáno celkem 86 technických a organizačních opatření, což je o 3 více jak v minulém období (Tabulka 15).

Z toho vyplývá, že celkově za SÚIP byl počet stanovených kontrol splněn.

Tabulka 15 - Základní údaje vztahující se k HÚ

HÚ 15.1.136	Oblastní inspektorát práce								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrol úkolu	91	106	57	56	50	88	79	139	666
Počet zjištěných nedostatků	471	154	100	41	125	150	204	649	1894
Násobnost zjištěných nedostatků	2862	221	140	65	280	296	379	922	5165
Počet vydaných TOO	0	0	21	58	7	0	0	0	86
Počet inspektorů VTZ ke kontrole	2	2	2	2	2	2	2	3	17

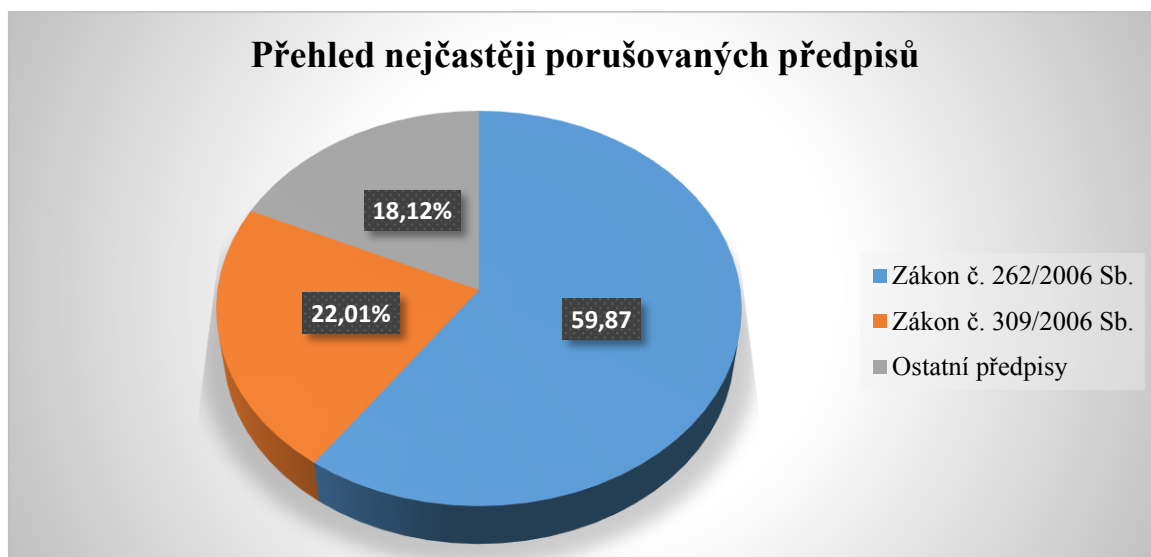
Nejčastěji byl opakovaně kontrolovanými subjekty porušen zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a to v oblasti prevence rizik (§ 102), dále v oblasti nezajištění školení a neurčení obsahu a četnosti školení, včetně nevedení evidence o školení zaměstnanců (§ 103) a nepřidělení OOPP dle vlastního seznamu (§ 104). Dále byl rovněž opakovaně porušován zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů, a to v oblasti požadavků na výrobní a pracovní prostředky a nařadí zejména § 4 odst. 1 písm. c) a v oblasti požadavků na organizaci práce a stanovení pracovních postupů pak § 5 odst. 1.

Dalším závažným zjištěním v oblasti bližších požadavků na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nařadí bylo nedodržení požadavků stanovených nařízením vlády č. 378/2001 Sb. (§ 3 a § 4). V rámci tohoto hlavního úkolu bylo také zjištěno v řadě případech i porušení § 3 nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí (Tabulka 16, 17, 18, Graf 6).

Tabulka 16 - Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet nedostatků	Počet kontrol	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů	1134	408	59,87
Zákon č. 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů	417	143	22,01
Ostatní předpisy: např. NV č. 378/2001 Sb., NV č.101/2005 Sb., technické normy např. 12480-1, ČSN 26 8805, ČSN 27 0142, ČSN ISO 8792, ČSN ISO 9927-1	343	115	18,12
Celkem	1894	666	100

Graf 6 - Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Tabulka 17 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Porušené ustanovení zákoníku práce	Popis nedostatku	Počet porušení
§102 odst. 1	zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům	835
§103 odst. 2, 3	zaměstnavatel je povinen zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech a dále určit obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení	197
§104 odst. 4, 5	zaměstnavatel je povinen udržovat OOPP v použitelném stavu a kontrolovat jejich používání, dále zaměstnavatel nemá zpracován vlastní seznam OOPP na základě vyhodnocených rizik a konkrétních podmínek práce	102

Tabulka 18 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů

Porušené ustanovení zákona č. 309/2006 Sb.	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 1 písm. c)	zaměstnavatel je povinen zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska BOZP vhodné pro práci, při které budou používány. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí musí být pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány	116
§ 5 odst. 1	zaměstnavatel je povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti	301

Hodnocení výsledků kontrol podle oblastí zadání úkolu

Teoretická a praktická příprava k výkonu pracovní činnosti včetně ověření zdravotní a odborné způsobilosti k výkonu pracovní činnosti

V oblasti teoretické a praktické přípravy včetně ověření zdravotní a odborné způsobilosti k výkonu pracovní činnosti byly nejčastěji, a to všemi oblastními inspektoráty práce, zjištěny tyto nedostatky:

- zaměstnavatel neurčil obsah nebo četnost školení o právních a ostatních předpisech, dále způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení,
- osoby obsluhující jeřáby nebo zdvihadla, osoby vázající břemena nebo opraváři jeřábů neměly ověřenou zdravotní způsobilost,
- zaměstnavatel nestanovil lhůty pro provádění periodických lékařských prohlídek v souladu s vyhláškou č. 79/2013 Sb.,
- proces výcviku jeřábníků neprobíhal dle čl. 5 ČSN ISO 9926-1 tzn., že nebylo provedeno seznámení se způsobem komunikace, dále s prováděním normálních a nouzových úkonů u jeřábu, s prováděním denních a týdenních kontrol a s určováním hmotností břemen a vzdáleností,
- zaměstnavatel nepředložil doklad, ze kterého vyplývalo, že zajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jeřábníků a vazačů, především nebyli seznámeni s návody na obsluhu konkrétních zdvihacích zařízení a s návody na používání prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene,
- zaměstnavatel neměl určenou pověřenou osobu odpovědnou za provoz jeřábů a zdvihadel dle čl. 4.2 ČSN ISO 12480-1,
- pověřená osoba odpovídající za provoz jeřábů a zdvihadel nebyla odpovídajícím způsobem vyškolená dle čl. 4.2 ČSN ISO 12480-1.

Kontroly v rámci tohoto hlavního úkolu byly, mimo jiné, zaměřeny i na osoby, které při provozu zdvihacích zařízení u zaměstnavatelů plní funkci kompetentních pracovníků, např.

jeřábníků, vazačů, pověřených osob, signalistů, pracovníků údržby. V rámci kontrolní činnosti se v řadě případech prokázalo, že u středních a velkých subjektů je prezentován tzv. provozní technik zdvihacích zařízení. V této souvislosti zaměstnavatel neurčil pověřenou osobu a nestanovil jejich kompetence. Převážná část kontrolovaných subjektů stanovila požadavky na teoretickou a praktickou přípravu k výkonu pracovních činností kompetentních osob ve svých systémech bezpečné práce. U jeřábníků např. podle druhu ovládaného jeřábu zařídili zaměstnavatelé jeřábníka do patřičné třídy a u této třídy si stanovili příslušnou dobu praktického a teoretického zácviku a také periodu a časový rozsah opakovaných školení. Byly však zjištěny i nedostatky v oblasti školení tzn., zaměstnavatel neurčil obsah, četnost školení o právních a ostatních předpisech, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení u zdvihacích zařízeních. Dále v osnově školení jeřábníků a vazačů nebyly uvedeny příslušné platné předpisy, podle kterých byl zaměstnanec seznámen se svými povinnostmi, tzn., že osnovy byly obecné. Při kontrolní činnosti bylo v některých případech také zjištěno, že proces výcviku jeřábníků neprobíhal dle čl. 5 ČSN ISO 9926-1 tzn., nebylo provedeno seznámení se způsobem komunikace, dále s prováděním normálních a nouzových úkonů u jeřábu, s prováděním denních a týdenních kontrol, s určováním hmotností břemen a vzdáleností.

Prevence rizik, vyhledání a hodnocení rizik a přijímání opatření k jejich odstranění

Zaměstnavatelé při kontrolách předkládali dokumentace o vyhledávání a o vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních při provozu zdvihacích zařízení. Tyto předkládané dokumentace o rizicích byly s jednotlivými zaměstnavateli v rámci poradenství prokonzultovány, přičemž v některých případech bylo zaměstnavatelům doporučeno provést aktualizaci dokumentace o rizicích tak, aby odpovídaly vykonávané práci a vztahovaly se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána tzn. při bezpečném provozu zdvihacích zařízení. Bylo však také zjištěno, že vyhledávání rizik, včetně stanovených opatření, je prováděno i formálně, tzn. pouze okopírovaná obecná rizika. Vyhledaná rizika tak nekorespondovala se skutečným stavem na pracovišti, což je opakovaný nedostatek. U větších zaměstnavatelů se v rámci prevence rizik proti pádu, např. z jeřábových drah, přistupuje k instalaci tzv. horizontálních jisticích systémů, čímž se výrazně zvyšuje zajištění bezpečnosti pracovníků proti pádu z výšky.

Místní provozní bezpečnostní předpis - rozsah systému bezpečné práce ve vztahu k používání ZZ a k manipulaci s konkrétními břemeny

Zpracování místního provozního bezpečnostního předpisu, tzv. systému bezpečné práce (dále „SBP“), je dáno požadavkem čl. 4.1 ČSN ISO 12 480-1. U předložených SBP byl vždy nejprve zkontrolován jeho rozsah, tj. zda SBP obsahuje veškeré náležitosti čl. 4.1 ČSN ISO 12480-1 a poté se kontrolovala obsahová stránka SBP. Lze konstatovat, že jednotliví zaměstnavatelé jsou si převážně vědomi, že při provozu jeřábů a zdvihadel jsou povinni zpracovat požadovaný SBP. V několika případech bylo opět zjištěno, že zaměstnavatel jako organizace zaměstnavatele požadující manipulaci s břemeny neměl vůbec nebo měl pouze částečně požadovaný SBP zpracovaný.

V několika případech se ukázalo, že v SBP nebyla dostatečným způsobem zajištěna bezpečnost osob nezúčastněných přímo při používání jeřábu, což bylo příčinou vzniku i několika pracovních úrazů zaměstnance vyskytujícího se při své činnosti, a to v průjezdném profilu mostového jeřábu.

Opakovaná vážná zjištění jsou zejména na staveništích, a to v případech, kdy si jednotlivé organizace pronajímaly většinou mobilní nebo věžové jeřáby od jejich majitelů. Tyto

organizace se tak stávaly uživateli jeřábů, které mají finální odpovědnost při jejich používání. Jejich povinností je určit kompetentní osobu dle čl. 4.3.3 ČSN ISO 12480-1, která odpovídá za dodržování požadavků ČSN ISO 12480-1. Tato organizace musí zpracovat SBP pro konkrétní manipulaci na základě požadavku ČSN ISO 12480-1, případně specifikací zaměstnavatele nebo majitele jeřábu. Tyto předložené SBP často neměly požadovaný rozsah vzhledem k prováděným činnostem, kdy zejména nebyly rozpracovány jednotlivé předepsané kapitoly, a to především požadavek čl. 4.1 písm. a) ČSN ISO 12480-1 – navržení činnosti jeřábů a zdvihadel. Bylo také zjištěno, že majitelé jeřábů současně s jeho pronájmem dodali organizaci uživatele také SBP, který byl pouze základní a neřešil vůbec konkrétní provoz jeřábu na daném staveništi. V řadě případů činnosti s jeřáby a zdvihadly nebyly navrženy tak, aby byly prováděny bezpečně s přihlédnutím ke všem předvídatelným rizikům. SBP v mnoha případech neobsahovaly zajištění komunikačního systému a dále základní povinnosti pro vázání, zavěšování, přepravu a ukládání břemen.

V některých případech SBP nestanovil povinnosti jeřábníků a vazačů, a to na začátku, v průběhu a po ukončení činnosti. SBP dále neobsahovaly postupy pro bezpečné provádění oprav a pro zajištění kontrol jeřábů na začátku směn, kdy jeřáb postupně obsluhuje více jeřábníků. V SBP u stanovených postupů nebylo uvedeno, kdo za splnění nebo dodržení postupu zodpovídá. Se změnou ČSN ISO 9927-1 „Jeřáby – Inspekce - Část 1: Obecně“ mnozí zaměstnavatelé nezareagovali při provozu zdvihacích zařízení na zkrácení tzv. běžné inspekce z dříve stanovené lhůty 1x za 6 měsíců na termín běžné inspekce 1x za 3 měsíce, což se neprojevovalo v již stanovených termínech inspekci v SBP.

Používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno a v souladu s provozní dokumentací tzn. kontroly provozu technických zařízení, kontroly přístupů včetně jeřábových drah, dále na údržbu a revize ZZ

Zaměstnavatelé si zajišťují většinou kontroly, inspekce, revize, revizní zkoušky a údržbu zdvihacích zařízení u externích firem nebo u externích revizních techniků zdvihacích zařízení. V rámci této kontrolní činnosti bylo zjištěno, že zaměstnavatelé často nemají vypracovaný plán kontrol revizí a údržby. Většinou se spoléhají na to, že jim externí firmy budou hlídat lhůty výše uvedených kontrol a tím dochází k tomu, že kontroly nejsou provedeny v předepsaných lhůtách nebo nejsou provedeny vůbec.

Zaměstnavateli, který má zpracovaný pouze roční plán, bylo v rámci preventivních opatření také doporučeno, aby si zpracoval plán kontrol, revizí a zkoušek v rozsahu od revizní zkoušky k revizní zkoušce a tím se postihl celý cyklus kontrol.

Při kontrolní činnosti bylo také velmi často zjištěno, že např.:

- zaměstnavatelé neměli zpracovaný plán údržby,
- zápisy o revizích nebo protokoly o revizních zkouškách neobsahovaly údaje předepsané čl. 11.2 ČSN 27 0142, a to např. identifikaci a rozsah zařízení (popis zařízení, základní technické a evidenční údaje), popis rozsahu provedených úkonů s uvedením jednotlivých kontrolovaných a zjištěných hodnot a jejich vyhodnocení, a dále uvedení použitých přístrojů, souhrn zjištěných nebezpečí, která se pro osoby mohou stát rizikem, doporučení o použitelnosti jeřábu, vzhledem ke zjištěným závadám a nebezpečím,
- zaměstnavatel nezajistil provedení denní kontroly před zahájením provozu na začátku směny nebo pracovního dne,

- konstrukce zdvihacího zařízení nebyla označena značením, které je srozumitelné a má jednoznačný charakter – příslušné značení označující směry pohybů zdvihacího zařízení nebylo na konstrukci zdvihacího zařízení vyznačeno,
- ovládací prvky ovládacího zařízení zdvihacího zařízení nebyly příslušně označeny – na tlačítku ovládacího panelu zdvihacího zařízení chybělo označení směru pohybu zdvihacího zařízení,
- zdvihací zařízení nebylo při provozu vybaveno zábranou nebo ochranným zařízením nebo přijetím opatření tam, kde existuje riziko kontaktu nebo zachycení zaměstnanců či jiných osob, nacházejících se na kontrolovaném staveništi, pohybujícími se částmi zdvihacího zařízení, např. betonovým protizávažím věžového jeřábu, přičemž v blízkosti základového kříže věžového jeřábu se pohybovali zaměstnanci jiných zaměstnavatelů provádějící stavební práce.

Volba, označení, skladování a vedení dokumentace u prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene

Kontrolní činnost byla také zaměřena na to, jak zaměstnavatel zajistil požadavky na bezpečné používání prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene a jakým způsobem jsou tyto požadavky, např. výběr, použití, údržba a prohlídky zahrnuty do systému bezpečné práce. Kontrolami bylo dále zjišťováno, v jakém stavu se na jednotlivých pracovištích tyto prostředky nacházejí a jak jsou plněny požadavky na jejich následnou kontrolu, která musí být prováděna nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem, nestanoví-li zvláštní právní předpis, popřípadě průvodní dokumentace nebo normové hodnoty rozsah a četnost následných kontrol jinak. V řadě případů bylo zjištěno, že ačkoliv byl vazač řádně seznámen s tím, že nemůže používat vadné či neoznačené vázací prostředky, tak je přesto při vázání břemen používal.

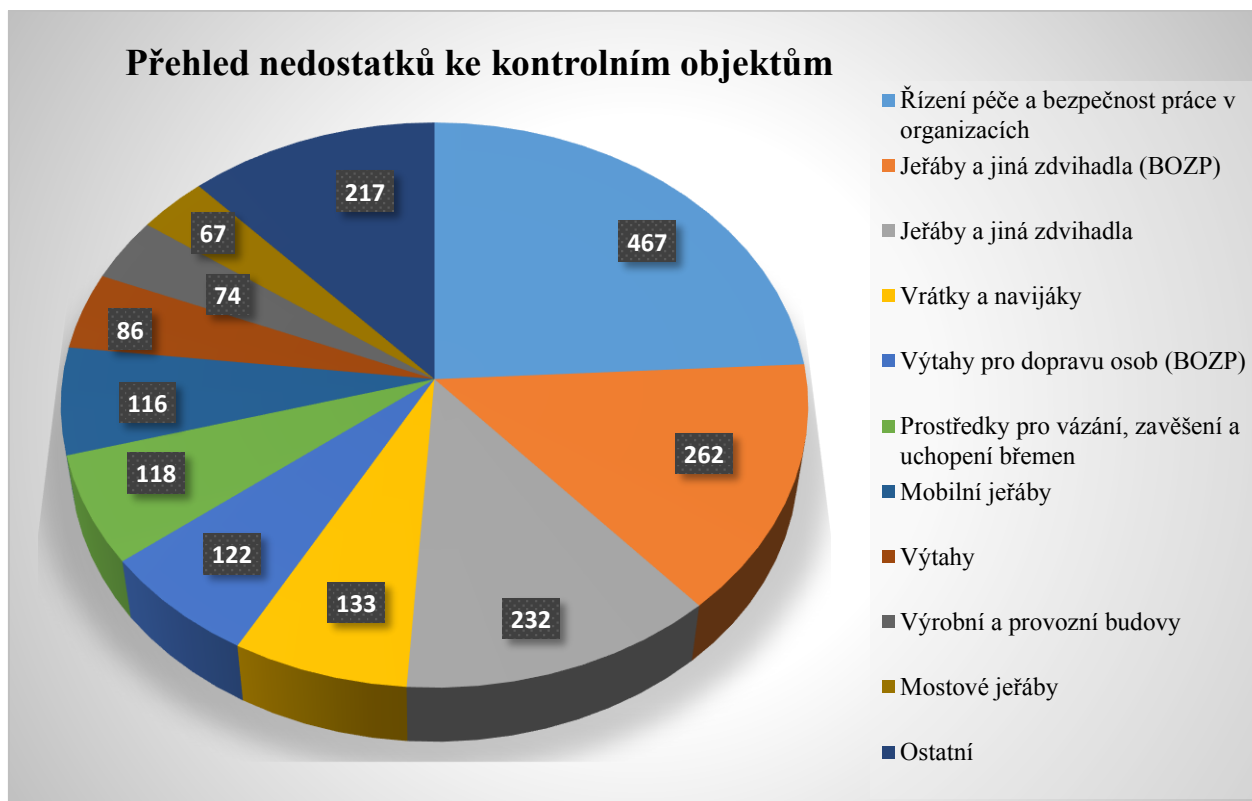
Při kontrolách bylo velmi často zjištěno, že:

- zaměstnavatel nezajistil, aby vazáky, např. ocelová vázací lana byly v dobrém technickém stavu a skladovány tak, aby nedošlo k jejich záměně nebo k poškození, dále, aby poškozené vazáky byly okamžitě vyřazeny z provozu (dle požadavku čl. 4.1.4 ČSN ISO 8792),
- textilní popruhy, ocelová vázací lana, řetězové vázací prostředky a permanentní břemenové magnety nebyly označeny tak, aby bylo možné určit charakteristiky podstatné pro jejich bezpečné použití, např. nosností,
- vázací prostředky byly zdeformované nebo upraveny, např. svařeny, zkráceny atd., což bylo v rozporu s průvodní dokumentací (normovými hodnotami),
- v některých případech zaměstnavatel nestanovil podmínky bezpečné práce speciálních závěsných prostředků a prokazatelně s nimi neseznámil obsluhu, např. upínky, závěsná oka,
- v řadě případů zaměstnavatel v době kontroly nepředložil jakýkoliv doklad, ze kterého by vyplývalo, že zajistil provedení prohlídky vysokopevnostního řetězového vázacího prostředku magnetickou fluorescenční zkouškou na trhliny, např. v intervalu 1 x za 3 roky, dle požadavku návodu k použití konkrétního vázacího prostředku.

Tabulka 19 - Nedostatky vzhledem k objektům

Objekt	Počet nedostatků	Násobnost	Počet kontrol
100 - Výrobní a provozní budovy	74	101	57
2070 - Výtahy	86	115	32
2071 - Výtahy pro dopravu osob	122	366	43
2150 - Jeřáby a jiná zdvihadla	232	712	78
2153 - Mostové jeřáby	67	198	25
2157 - Mobilní jeřáby	116	342	39
2160 - Jeřáby a jiná zdvihadla (BOZP)	262	786	89
2220 - Vrátky a navijáky	133	396	46
2250 - Prostředky pro vázání, zavěšení a uchopení břemen	118	386	43
3010 - Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	467	1251	155
Ostatní: například pohyblivé schody a chodníky, věžové jeřáby (BOZP), pohyblivé pracovní plošiny, regálové zakladače, OOPP	217	512	59

Graf 7 - Přehled nedostatků ke kontrolním objektům

Sankce

Zjištěnému počtu nedostatků odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. Za správní delikt bylo uloženo celkem **22** pokut v souhrnné výši **406 000,- Kč**.

Závěr

Úkol byl splněn v plném rozsahu. Kontrolní činnost při plnění úkolu byla provedena v souladu se zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. Zadání a cíle úkolu byly splněny ve smyslu požadavků hlavního úkolu. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako velmi užitečné, a tudíž je nutné této oblasti věnovat i nadále trvalou pozornost.

Z charakteru zjištěných nedostatků (Tabulka 19, Graf 7) při používání zdvihacích zařízení a prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene lze konstatovat, že většina provozovatelů zdvihacích zařízení si je vědoma svých povinností, které jim plynou zejména ze zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce a dále také i ze zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Z kontrolní činnosti v rámci tohoto hlavního úkolu také vyplynulo, že je potřebné a účelné zdůraznit zaměstnavatelům, kteří provozují zdvihací zařízení, aby při školeních zaměstnanců kladli větší důraz na praktický zácvik jeřábníků a vazáčů. Bylo však také zjištěno, že stále existuje mnoho subjektů, u kterých kontroly provozu zdvihacích zařízení nebyly vůbec provedeny a především u menších zaměstnavatelů, kteří si často nejsou vědomi veškerých povinností, které musí splňovat při provozu zdvihacích zařízení bez rozdílu nosnosti a účelu použití.

Z vyhodnocení hlavního úkolu také vyplývá doporučení, a to všemi oblastními inspektoráty práce, aby byl kladen větší důraz na kontrolní činnost na staveništích, kde situace týkající se provozu zdvihacích zařízení, bez rozdílu nosnosti, a používání prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene je v porovnání s běžným provozem daleko závažnější. Při stavební činnosti jsou velmi často prováděny manipulace s materiály za pomoci zdvihacích zařízení, přičemž provoz zdvihacích zařízení, a z něho vyplývající povinnosti jednotlivých subjektů ve smyslu ČSN ISO 12480-1 a ČSN ISO 12480-3, nejsou velmi často plněny. Dále bylo inspektory specializace VTZ-ZZ doporučeno zaměřit se na zaměstnavatele, kteří provozují pojízdné zdvihací pracovní plošiny, protože tyto jsou čím dál více uplatňovány na stavbách a při provádění různých oprav či rekonstrukcí zařízení. Z kontrolních zjištění lze konstatovat, že tyto pojízdné zdvihací pracovní plošiny jsou často provozovány v rozporu s průvodní dokumentací. V souvislosti s provozem pojízdných zdvihacích pracovních plošin eviduje SÚIP řadu smrtelných a závažných pracovních úrazů.

Součástí každé kontroly, zejména u malých a středních provozovatelů, byly poskytnuty i základní informace a poradenství týkající se bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci, zejména informace o nových (změnách) právních a ostatních předpisů pro danou problematiku na pracovištích kontrolovaných subjektů, což zvýšilo právní vědomí v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci. U všech kontrolovaných subjektů bylo vydáno opatření k odstranění zjištěných závad a bylo také vyžadováno podání písemné zprávy o přijatých opatřeních kontrolovaného subjektu a o způsobu odstranění závad.

Výsledky kontrol v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zdvihacích zařízení bez rozdílu nosnosti a účelu použití prokázaly svůj význam, zejména prověřením aktuálního stavu, tzn. jak právnické a podnikající fyzické osoby plní stanovené povinnosti vyplývající z průvodních dokumentací zdvihacích zařízení a právních a ostatních předpisů pro danou

problematiku. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako přínosné a je doporučeno se oblasti zdvihacích zařízení bez rozdílu nosnosti a účelu použití trvale věnovat. Bylo také doporučeno se v rámci hlavního úkolu v následujícím období, zaměřit se například na problematiku zdvihacích zařízení provozovaných v kulturních zařízeních a veřejných budovách (jevištní tahy), v divadlech a dalších kulturních zařízeních, na pomocná zdvihacích zařízení jevištního charakteru (zdvize, vrátky, scénické jeřáby apod.), dále na zdvižné plošiny pro osoby invalidní a osoby se sníženou pohyblivostí, na výtahy pro dopravu osob i nákladů provozované v těchto zařízeních. Kontrolní činnost v následujícím období je vhodné zaměřit nejen na zdvihací zařízení provozovaná na staveništích, ale také na bezpečné provozování pojízdných zdvihacích pracovních plošin.

VI. Bezpečnost práce při provozu plynových zařízení se zaměřením na objekty využívané pro vzdělávání, ubytování a volný čas dětí a mládeže

V posledních letech byly provedeny kontroly bezpečnosti práce při provozu plynových a tlakových zařízení se zaměřením na provoz nízkotlakých plynových kotelen, spotřebičů, plynových pecí a výměňkových stanic.

V některých v té době kontrolovaných subjektech především ve školství (školky, školy, školní jídelny, menzy, internáty, koleje, dětské domovy atd.) se ukázalo, že existuje nižší úroveň péče o vyhrazená plynová zařízení.

V závěrečné zprávě bylo doporučeno zaměřit se na tuto oblast a přispět tak ke zvýšení úrovně bezpečnosti provozu technických zařízení i u těchto provozovatelů plynového zařízení. S ohledem na skutečnost, že se jedná o případné ohrožení života a zdraví dětí a mládeže považujeme za nutné kontrolu rozšířit i na oblast ubytování a další prostory, kde děti a mládež tráví svůj volný čas.

Nedodržování předpisů k zajištění bezpečnosti práce při provozu plynových zařízení může být zdrojem nebo příčinou ohrožení života a zdraví dětí, mládeže i zaměstnanců a návštěvníků kontrolovaného subjektu, ale může vést i ke značným materiálním škodám.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo prověřit stav a úroveň dodržování bezpečnostních předpisů při provozu plynových zařízení. Již při kolaudačních řízení jsou inspektory v některých případech zjišťovány závažné nedostatky, a proto považujeme za důležité ověřit, jak je zajištěno ze strany provozovatelů následné bezpečné provozování plynových a souvisejících zařízení.

Zadání úkolu

Jednotlivé OIP vyberou ke kontrole minimálně 20 subjektů na jednoho inspektora se zaměřením na plynová zařízení.

Předmět kontroly byl zaměřen především:

- a) zda je provedeno vyhledání a vyhodnocení rizik při provozu plynových zařízení,
- b) zda je zajištěna odborná a zdravotní způsobilost osob pověřených obsluhou a údržbou zařízení,
- c) zda je vedena provozní dokumentace,
- d) zda jsou stanovena opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí spojených s provozem plynových zařízení,
- e) zda kontrolovaný subjekt zajišťuje bezpečný stav provozovaného plynového zařízení pravidelně prováděnými kontrolami, revizemi, údržbou a servisem,
- f) zda mají doklady z kontrol a revizí předepsané náležitosti a odpovídající odbornou úroveň,
- g) zda je zajištěn bezpečný přístup pro pracovníky provádějící kontroly, revize, zkoušky, obsluhu a údržbu zařízení,
- h) zda je zařízení dostatečně chráněno proti vnějším vlivům,

- i) zda je zabezpečen dostatečný přívod spalovacího a větracího vzduchu,
- j) zda je přívodní potrubí plynu vybaveno předepsanými armaturami, není-li používáno pro jiné účely, než pro které je určeno, zda je provedena dostatečná protikorozní ochrana, značení protékajícího média, zda jsou označeny uzávěry plynu a je k nim zajištěn bezpečný přístup.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2015 bylo provedeno inspektory oblastních inspektorátů práce celkem **606** kontrol. Při kontrolách bylo zjištěno celkem **1 647** nedostatků. Násobnost zjištěných nedostatků byla **2 290**. Dále bylo navrženo v rámci kontrol **196** technickoorganizačních opatření.

Z celkového počtu **1 647** zjištěných nedostatků bylo inspektory OIP ve **482** případech uloženo, podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekcii práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků. U **1 165** zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny již v průběhu kontroly nebo byly nedostatky odstraněny do doby vydání opatření (do 15 dnů ode dne seznámení s výsledkem kontroly) a tak odpadla nutnost dodatečně opatření vydat. Ani v jednom případě nebylo v roce 2015 nařízeno vyřazení strojů a zařízení z provozu.

Tabulka 20 - Základní údaje vztahující se k hlavnímu úkolu

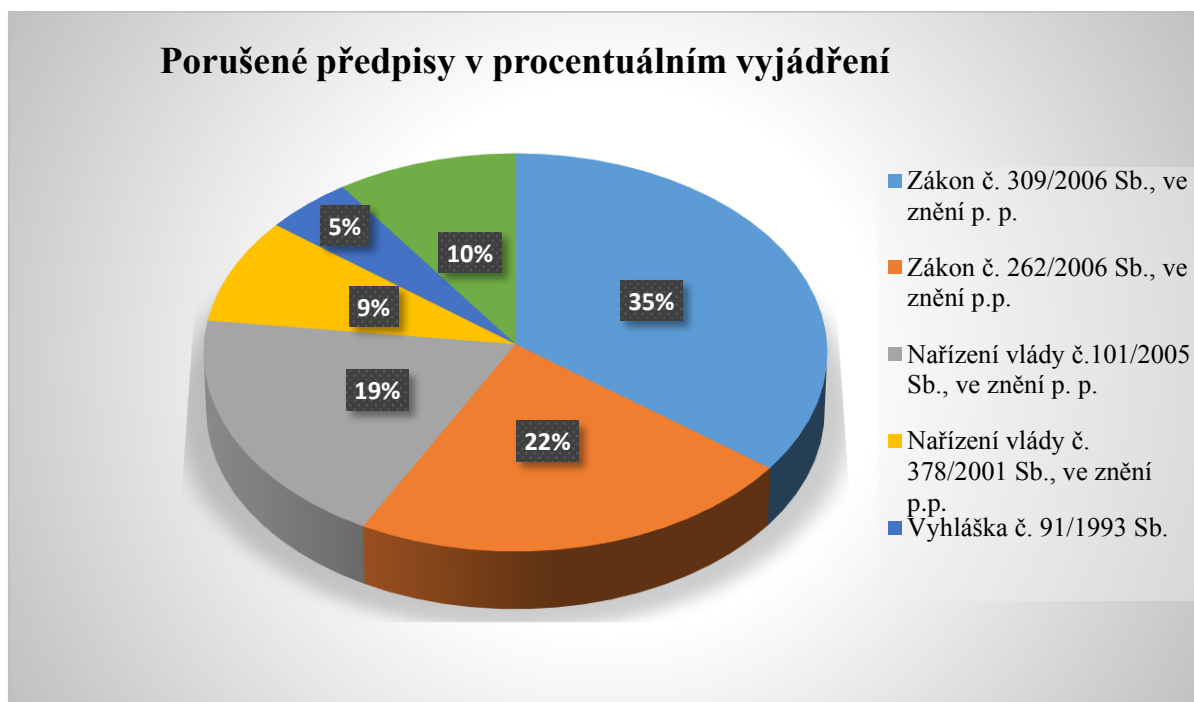
HÚ 15. 1. 137	Oblastní inspektorát práce								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
	92	97	50	42	75	96	100	48	600
	93	97	50	42	77	99	100	48	606
	82	158	94	12	180	428	308	385	1 647

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován **zákon č. 309/2006 Sb.**, zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů, **zákon č. 262/2006 Sb.**, zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Dále pak **NV č. 101/2005 Sb.**, o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní, **NV č. 378/2001 Sb.**, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí prostředí a **vyhláška č. 91/1993 Sb.**, k zajištění bezpečnosti práce v nízkotlakých kotelnách.

Tabulka 21 - Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušení	% vyjádření daného porušení
Zákon č. 309/2006 Sb., ve znění p. p.	787	35,3
Zákon č. 262/2006 Sb., ve znění p. p.	499	22,4
Nařízení vlády č.101/2005 Sb., ve znění p. p.	425	19,1
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., ve znění p. p.	192	8,6
Vyhláška č. 91/1993 Sb.	105	4,7
Ostatní předpisy	217	9,8

Graf 8 - Porušené předpisy v procentuálním vyjádření

Tabulka 22 - Nejčastěji porušené technické normy vztahující se k plynovým zařízením

Nejčastěji porušené normy
ČSN 07 07 03
ČSN 38 64 05
ČSN EN 1775
ČSN 13 00 72

Tabulka 23 - Přehled počtu porušení u kontrolovaných objektů

Typ objektu	Počet nedostatků	Násobnost	Počet porušených předpisů	Počet subjektů
	656	950	412	178
	46	92	40	18
	66	70	42	20
	530	626	395	130
	2	2	1	1
	8	12	7	3
	45	65	24	18
	226	290	137	74
	4	4	2	2
	32	44	16	15
	8	8	4	4
	10	12	5	5
	10	12	5	4
	8	8	4	4
	36	42	28	11
	154	176	81	51
	699	1139	526	177
	125	169	65	35
	210	330	164	72
	26	26	14	12
	6	12	6	2
	248	290	190	77
	6	6	6	3

Tabulka 24 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
	Zaměstnavatel nedodržel požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a nářadí.	383
	Zaměstnavatel nezajistil, aby prostory určené pro práci, chodby, schodiště a jiné komunikace měly stanovené rozměry a povrch a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané	97
	Zaměstnavatel nezajistil umístění bezpečnostních značek a značení a nezavedl signály, které poskytují informace	73

Nejčastějším porušením byl §4 odst. 1 písm. c) zákona č.309/2006 Sb. - zjištěné nedostatky lze hodnotit jako nedostatečnou péči o zařízení ze strany provozovatele. Jedná se především o nedostatky v provozní dokumentaci, v revizních knihách plynového zařízení, v zápisech v provozních denících a především v harmonogramech revizí.

Z nedostatků ve zpracovaných harmonogramech revizí pak vyplývá mimo jiné nedodržování lhůt v provádění pravidelných revizí a kontrol plynových zařízení, zajištění provedení pravidelných odborných prohlídek nízkotlakých kotelen, provedení kontrol zařízení na detekci úniku plynů (jejich pravidelná kalibrace dle návodu výrobce), kontrola komínových cest, provádění pravidelného odborného servisu provozovaného zařízení.

Velmi často byly ze strany kontrolovaných subjektů nedostatečně zpracované analýzy rizik pro plynové zařízení. V těchto případech bylo patrné, že analýzu rizik nezpracovával provozovatel, ale externí odborně způsobilá osoba, u které se projevila nedostatečná znalost prostředí posuzovaného subjektu včetně provozovaného zařízení, neboť v mnoha případech byla provedená analýza příliš obecná.

Tabulka 25 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	317
	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům řádné školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, nevede řádně dokumentaci o provedeném školení, nesplnil povinnosti týkající se zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce.	64

Zaměstnavatel nezajistil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky pro své zaměstnance obsluhující provozované plynové zařízení tím, že soustavně nevyhledával nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, nezjišťoval prokazatelně jejich příčiny a zdroje. Nezajistil dostatečnou prevenci rizik v oblasti

plynových zařízení tak, aby došlo k předcházení rizikům nebo minimalizaci neodstranitelných rizik.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Vyhledávání a hodnocení rizik

Dokumentace k vyhledávání, hodnocení a přijímání opatření k minimalizaci rizik ohrožení bezpečnosti a zdraví předložena kontrolovanými subjekty byla velmi často typizovanou dokumentací pracovníků OZO, kteří evidentně neznali dostatečně provoz subjektu a tak ne vždy byla tato dokumentace zpracována konkrétně na místní podmínky. V některých případech zde byla uvedena rizika, která v subjektu vůbec nepřicházela v úvahu.

V některých případech chybělo v předložené dokumentaci vyhodnocení hlavně specifických rizik, které s sebou přináší právě provoz plynových zařízení a přijetí opatření k jejich minimalizaci a to především při provozu plynových kotelen. Potom se v registru rizik dozvíme, že největším rizikem v nízkotlaké kotelně je pád ze schodiště.

Zaměstnavatelé v několika případech neměli zhodnocena rizika konkrétních podmínek práce všech zaměstnanců (profesí) ve smyslu § 4 nařízení vlády č. 495/2001 Sb. a nezpracovali seznam pro poskytování OOPP, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků.

Úroveň vyhodnocení rizik je v jednotlivých kontrolovaných subjektech značně rozdílná, je závislá i na výkladu a pochopení jednotlivých zpracovatelů.

Zpracování dokumentace odborně způsobilými osobami není zárukou toho, že tento dokument nebude pouze obecný, nekonkrétní a to, přestože ve většině případů šlo o zařízení, umístěná přímo v objektech a prostorách, kde se pohybovali zaměstnanci, žáci a další osoby neškolené k obsluze těchto zařízení (např. přístupné hlavní uzávěry).

V případech, kdy rizika byla vyhodnocena zaměstnancem provozovatele na základě dobrých znalostí provozu, byla ve většině případů přijatá opatření na odpovídající úrovni.

Na základě výše uvedených skutečností lze konstatovat, že vyhledávání rizik včetně stanovených opatření je velmi často prováděno pouze formálně.

Jde o to takto zpracovanou dokumentaci předložit kontrolním orgánům při prováděných kontrolách, ale dále se s ní nepracuje (velmi často nejsou prováděny aktualizace podle změny na pracovišti).

Odborná a zdravotní způsobilost osob pověřených obsluhou a údržbou zařízení

Ve většině kontrolovaných subjektů byly znalosti pracovníků pověřených obsluhou plynového zařízení ve stanovených termínech ověřeny přezkoušením. Seznamování pracovníků s ostatními předpisy v oblasti BOZP byly prováděny v rámci stanoveného systému organizace školení. Školení ve většině případů zajišťovali externí pracovníci na základě osvědčení o odborné způsobilosti.

Obsluhy plynových a souvisejících zařízení byly ve většině kontrolovaných subjektů před pověřením výkonem pracovní činnosti podrobeny ověření zdravotního stavu.

Přesto i v této kontrolované oblasti byly v ojedinělých případech zjištěny nedostatky: propadlé nebo neplatné osvědčení k obsluze nízkotlaké plynové kotelny, proškolení nebylo provedeno na konkrétní druh provozovaného zařízení, neprovedení proškolení obsluh plynového zařízení s výkonem do 50 kW

V dokladech na provedení lékařské prohlídky nebyla v některých případech dostatečně specifikována vykonávaná činnost.

Dílčím problémem některých kontrolovaných subjektů je nízký počet osob s patřičnou kvalifikací a to v ojedinělých případech až do té míry, že není záruka zastupitelnosti těchto osob v případě nemoci apod.

Školení BOZP zaměstnanců se provádí, písemná dokumentace o provedeném školení a ověření znalostí nebyla však vždy úplná. Vnitřním předpisem má zaměstnavatel např. stanoven způsob ověřování znalostí testem, ale při kontrole testy a otázky k testu chybí.

O zkoušce topičů nemají zaměstnavatelé vždy „zápis o zkoušce“, jak požaduje ustanovení § 14 odst. 4 vyhlášky č. 91/1993 Sb.

Na provozované plynovody v budovách byla sice ustanovena osoba odpovědná např. podle čl. 8.1.1 ČSN EN 1775 (386441), ale této osobě nebyly předány potřebné dokumenty v souladu s platnými předpisy, v některých případech tato osoba nebyla vůbec jmenována.

Vedení provozní dokumentace

Kontrola obsahu a rozsahu místních provozních předpisů a provozních řádů, zda obsahují požadavky předpisů, návodů a pokynů výrobce, zda jsou v souladu s hodnocením rizik a odpovídají skutečnému stavu byla vzhledem k rozmanitosti provozovaných zařízení sice časově náročná, ale získané poznatky jednoznačně dokumentují skutečnost, že s provozními řády není vždy pracováno tak, jak bylo myšleno při jejich zpracování - nejsou prováděny jejich aktualizace v případě výměny technologie nebo modernizace systémů, neřeší způsob signalizace poruchových stavů, jsou zde uvedena již neplatná telefonní čísla, nebyly stanoveny lhůty pro prověřování funkce bezpečnostní výstroje či pokyny pro ověřování výskytu CO v kotelnách či schéma plynové části.

Obsluha se tak často v těchto provozních řádech nedočte ani to nejdůležitější tj. pokyny pro zajištění bezpečného provozu zařízení, vedení zápisů do provozních deníků a způsob provádění jednotlivých požadovaných úkonů při obsluze zařízení. Provozní výkresy rozvodů plynu nejsou často vůbec k dispozici. Nelze tak rychle reagovat na případné nehodové události. V některých případech neměla obsluha místně provozní řád (dále „MPŘ“) k dispozici, protože byl u vedoucího v kanceláři, aby se nepoškodil.

Některé zjištěné nedostatky:

- nedoložení nebo dokonce nevypracování revizních knih plynového spotřebiče,
- chybějící průvodní dokumentace kotlů nebo zařízení v kotelně (exp. nádoby, pojistné ventily, detekční systémy), pasporty, kalibrační listy,
- chybějící výpočet účinného větrání NT kotelny,
- nevypracovaný nebo neaktualizovaný harmonogram revizí,
- provozní deník nebyl veden v souladu s vlastními požadavky uvedenými v provozním řádu - chyběly zápisy o provedení pravidelných zkoušek zařízení,
- k dispozici nebyl návod k obsluze a údržbě nízkotlakého kotle s výkonem pod 50kW,
- provozní řád nebyl zpracován v souladu se skutečným stavem, neřešil veškerá zařízení instalovaná v kotelně, např. kontrolu detekce na únik plynu,

- provozní řády nebyly aktualizovány v souladu s provedenými změnami a modernizací systému,
- v provozním řádu plynové kotelny nebyly stanoveny termíny kontrol pojistných ventilů otopné soustavy, chyběly v nich situační náčrty s popisem umístění zařízení, způsob a povinnost provádět kontrolu a kalibraci detekčních systémů na výskyt zemního plynu,
- provozovaná velkokuchyňská zařízení, zejména staršího provedení, nebyla vybavena návody k obsluze ani zpracovaným provozně bezpečnostním předpisem. Totéž zjištěno u zařízení provozovaného ve společných prostorách ubytoven.

Opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí

Opatření pro zdolávání mimořádných opatření bylo zapracováno ve většině případů do místního provozního bezpečnostního předpisu, v této oblasti nebyly zjištěny nedostatky.

Zajištění bezpečného stavu provozovaného plynového a tlakového zařízení pravidelně prováděnými kontrolami, revizemi, údržbou a servisem

Vypracování plánu revizí a zkoušek, případně harmonogramu kontrol VTZ bylo kontrolováno u všech subjektů. V několika případech tato dokumentace buď chyběla, nebo nebyla aktualizována pro provozované plynové zařízení.

Ve většině kontrolovaných subjektů jsou revize plynového zařízení prováděny dodavatelským způsobem. Kontroly plynového zařízení jsou zajišťovány velmi často pověřenými zaměstnanci kontrolovaných subjektů. Úroveň prováděných kontrol a revizí je rozdílná, závislá je především na znalostech a proškolení provádějících zaměstnanců, zejména u zaměstnanců pověřených subjektem.

V oblasti dodržování termínů a lhůt, stanovených plány revizí a zkoušek, případně harmonogramů kontrol VTZ byly znovu zjišťovány nedostatky – nedodržení lhůt provedení provozních revizí i kontrol plynových zařízení.

Při kontrolách práce revizních techniků bylo zjištěno, že část revizních techniků nedostatečně kontroluje plynovody uložené v zemi. Velmi často ani nejsou vybaveni vhodným zařízením pro detekci plynovodů uložených v zemi a z jejich revizních zpráv není jasné, jakým způsobem vlastně plynovody kontrolovali a zda tato kontrola byla vůbec provedena.

V některých případech provozovatelé nezajistili provedení revizí a kontrol na zařízení souvisejících s provozem plynových zařízení – neprovedené revize elektro, hromosvodů, neprovedené kontroly komínů, neprovedené odborné prohlídky nízkotlakých kotelů a revize tlakových nádob stabilních.

Pravidelná údržba charakteru prevence je prováděna ve většině kontrolovaných subjektů. Údržba je zajišťována jednak dodavatelským způsobem, částečně však i vlastními odbornými zaměstnanci. Kvalita údržby souvisí s výší finančních prostředků, které provozovatel do zařízení investuje a s odbornou úrovní obsluhy plynových zařízení a většinou je pouze omezena na zajištění provozuschopnosti předmětných zařízení.

Ze strany kontrolovaných subjektů není vždy plněna povinnost zajišťovat pravidelný servis zařízení v souladu s požadavky uvedenými v návodech k obsluze od výrobce zařízení.

Ne vždy byly revizní zprávy vyhotoveny v souladu s požadavky platných předpisů (vyhlášky č. 85/1978 Sb.) - např. chybějící informace o revizi zemní části rozvodu plynu, chybějící

náležitosti na revizích plynových zařízení – druh, rozsah, otisk razítka revizního technika, neuvedené související revize apod.

Lze konstatovat, že úroveň znalostí revizních techniků rapidně klesá, což se objevuje i v konstatování u provozovatelů, kteří tvrdí, že kdyby je na závady revizní technik upozornil, že by je včas odstraňovali. Týká se to především technické dokumentace, kterou mají revizní technici při své činnosti kontrolovat a tyto závady jsou zjišťovány až při kontrolách OIP, kdy provozovatelé v některých případech ani žádnou technickou dokumentaci nemají.

Častěji zjištěným negativním jevem bylo problematické dokládání odstraňování závad a přijímání opatření plynoucích z provedených revizí, kontrol a odborných prohlídek kotelen, zde se ukázal rozdílný postup jednotlivých kontrolovaných subjektů (nejčastěji způsob je archivování záznamu o odstranění závad jako součást faktury dodavatele zaslané k proplacení - zde není vždy zcela jasně konkretizováno, jaké činnosti byly na zařízení prováděny) a i jednotlivých revizních techniků (někdy proveden záznam přímo do zprávy o revizi, někdy vydán nový záznam apod.)

V některých případech bylo zjištěno neodstranění zjištěných závad – provozovatel vzal za svoji splněnou povinnost skutečnost, že má provedenou revizi a s odstraněním závad se nezabýval.

Zjištěné nedostatky:

- není přesně specifikován rozsah revidovaného zřízení, tento nedostatek je mnohdy přehlížen u jiných dokladů a je „doháněn“ v dalších částech zprávy o revizi nebo kontrole,
- u závad není přesná specifikace a identifikace zjištěného nedostatku, pro provozovatele pak v některých případech je problém ztotožnit zařízení s popsáním nedostatkem. Je nutné, aby se revize či kontroly účastnil i zástupce provozovatele, který bude na závadu upozorněn i verbálně přímo na místě. Jeví se jako nutnost uvést v tomto případě konkrétní jméno, nikoliv často používané označení – uživatel, údržbář apod.
- v některých zprávách o revizi nejsou uváděny odkazy na související revize (revize elektro, revize tlakových nádob) a to přesto, že tyto již byly v době provádění plynové revize vydány a předány provozovateli a naopak ještě horší situace je, když nebyly provedeny a v revizi o plynových zařízeních toto není uvedeno a naopak je výsledek revize konstatován jako schopný bezpečného provozu,
- nejčastěji se vyskytujícím nešvarem je stanovení termínu k odstranění závady, používané výrazy jako ihned, do další revize apod. v kombinaci s tím, že v závěru je konstatována možnost bezpečného provozu zařízení, budí pochybnost a odborném určení rizika dané závady pro bezpečný provoz.

Kontrola na pracovišti - zajištění bezpečného přístupu k zařízení, zda je zařízení dostatečně chráněno proti vnějším vlivům, zda je zajištěn dostatečný přívod spalovacího a větracího vzduchu, zda je přívodní potrubí plynu vybaveno předepsanými armaturami, provedení značení protékajícího media, označení uzávěrů plynu, provedení protikorozní ochrany

Kontrolovaná provozovaná zařízení byla vybavena předepsanou a řádně funkční bezpečnostní výstrojí, armaturami a další ochrannými zařízeními.

Nedostatky se často vyskytovaly při provozu nízkotlakých plynových kotlen kotelnách. Jedná se převážně o provozní závady na zařízení např. u výstroje kotlů, nefunkční teploměry, závady na výfukovém potrubí pojistných ventilech, nevhodně umístěné manometry, zašpiněné a nechráněné vodoznaky, neoznačení nejvyššího pracovního přetlaku na manometru apod. Ve

velké míře se nedostatky týkaly též provozní dokumentace a souvisejících dokladů kotlen, zápisů v provozních denících, dokladů z kontrol a revizí, odborných prohlídek, záznamů o činnosti obsluhy dle MPŘ, kalibrace detektorů na únik plynů, ověřování funkčnosti stop tlačítek apod. Byly zjištěny závady související s účinným větráním prostoru kotelny a přívodu dostatečného množství vzduchu do kotlen pro bezpečný provoz kotlů a dokonalé spalování (zakryté větrací otvory), dále nekontrolované a neudržované komíny.

Zjištěné nedostatky při kontrole na pracovišti:

- neprovedení utěsnění plynovodu při průchodu chráničkou,
- provozní deník kotelny nebyl veden dle požadavku Místního provozní řádu,
- nebylo provedeno vyvedení vývodu pojistného ventilu do prostoru, kde by nemohlo dojít k ohrožení osob,
- na dveřích do kotelny nebylo osazeno samouzavírací zařízení,
- plynovodní potrubí nebylo chráněno proti korozi,
- plynové potrubí nebylo opatřeno bezpečnostním označením podle druhu dopravované látky,
- uzávěry odběrného plynového zařízení nebyly viditelně označeny příslušnou bezpečnostní tabulkou informující o umístění uzávěrů,
- v kotelně nebyl vyvěšen provozní řád plynové kotelny,
- nízká podchozí výška bez vhodného upozornění na možný úraz hlavy,
- kotelna bez funkční přenosné svítilny,
- nedostatečné nátěry plynových potrubí,
- provozní deník nebyl v době kontroly dopsán a neobsahoval údaje stanovené provozním řádem,
- schody, vedoucí do kotelny neměly rozlišen první a poslední stupeň,
- nízkotlaké plynové kotelny sloužily jako prostor pro uskladnění různého provozního materiálu,
- nedostatečný přívod vzduchu do kotlen uzavřenými větracími otvory,
- pracoviště nebyla vybavena požadovaným technickým zabezpečením – chyběly detektory CH₄, CO, samočinný uzávěr plynného paliva,
- spalínová cesta nebyla těsná, řádně upevněna,
- spotřebič skupiny B byl provozován jako spotřebič skupiny A tj. spaliny nebyly odváděny do venkovního prostoru, ale zůstávaly v místnosti – tělocvičně,
- nízkotlaká plynová kotelna III. kategorie byla 6 let provozována jako normální místnost s plynovým kotlem (nebyl zpracován místní provozní řád kotelny, nebyl vyškolen topič, nebyla provedena odborná prohlídka kotelny, uzávěr plynu instalován přímo v kotelně, chyběl samočinný uzávěr plynného paliva, manometr),
- nepřístupné uzávěry – např. instalovány ve výšce 3 m,
- samočinný uzávěr plynného paliva instalován v kotelně – rozpor s čl. 3.4 ČSN 07 0703,

- plynovod vedený v zemi nebyl značen v lomových bodech,
- nad plynovodem vedeným v zemi byly vysázeny dřeviny – okrasné keře, stromy a nebyla tak dodržena ochranná pásma,
- na konci jednotlivých větví plynovodu nebylo instalováno zařízení na odvodušnění nebo odplynění plynovodu,
- jednotlivé větve plynovodu nebyly uzavíratelné,
- plynovody a armatury nebyly řádně upevněny,
- zjištěno používání trubiček pro zjišťování CO v ovzduší s proslou dobou použitelnosti,
- nefunkční mechanické detektory CO – Universal 65,
- kotelny nebyly vybaveny předepsanou výbavou – samozavírač dveří, bateriová svítidla, hasicí přístroj, lékárníčka dle ČSN 07 0703,
- lékárníčka obsahovala léčiva s proslou dobou expirace,
- nebyly prováděny předepsané kontroly zařízení na spalování plynů (kotle, ohřivačů sporáků...),
- nejsou prováděny kontroly spalinových cest, u nových zařízení chyběly revize spalinových cest,
- nejsou prováděny kalibrace detektorů úniku plynu CH₄ nebo CO v předepsaných lhůtách,
- nejsou prováděny kontroly izolace plynovodů vedených v zemi.

Poskytování osobních ochranných prostředků

Obsluha zařízení byla vybavena osobními ochrannými pracovními prostředky poskytovaných zaměstnancům většinou na základě vyhodnocení rizik v souladu s platnými předpisy. V menší míře jsou OOPP vydávány ne na základě vyhodnocení rizik, ale na základě zkušeností vedoucích pracovníků a více nebo méně kvalifikovanému odhadu. V některých případech nebyly schopny kontrolované osoby prokázat přidělení OOPP zaměstnancům (nebyla vedena příslušná dokumentace).

Sankce

V rámci všech OIP bylo podáno **13** návrhů pokut za správní delikt a výše návrhů pokut byla **204 000,- Kč**. Počet uložených pokut k 31. 12. 2015 byl **12** v celkové výši **189 000,- Kč**.

Závěr

V souladu se zadáním úkolu, byla kontrola provedená v celém rozsahu u všech zařízení uvedených v úkolu a to tak, aby se v rámci prevence pokud možno snížilo riziko při provozu plynových zařízení.

Výsledky kontrol v kontrolované oblasti prokázaly, že jsou pro kontrolované subjekty přínosem zejména v tom, že ukazují aktuální stav a účelnost přijatých opatření v prevenci rizik.

Dalším přínosem prováděných kontrol je skutečnost, že zaměstnavatelé byli upozorněni na plnění povinností souvisejících s provozem plynových zařízení. Plnění těchto povinností by

mělo vést k odpovědnějšímu přístupu při zajištění bezpečného a spolehlivého provozu těchto zařízení a tím i ke snížení rizika možného ohrožení zdraví osob.

U všech kontrolovaných subjektů lze konstatovat, že většina nedostatků zjištěných při kontrolách je zaviněna nedostatečnou kontrolou nebo péčí ze strany provozovatelů bez rozdílu, zda se jedná o nově instalovaná zařízení nebo o zařízení, jehož technický stav je ovlivněn stářím.

U plynového zařízení je možno na základě zjištěných poznatků konstatovat, že provozovatelé si ve většině případů uvědomují možná rizika ohrožení zdraví jak vlastních zaměstnanců, klientů (mládeže) tak i veřejnosti, ale ne vždy k tomu zaujmou takové stanovisko, které by vyloučilo možnost vzniku mimořádné situace.

Kontrolami byla v některých případech zjištěna opětovná absence vyhledávání a vyhodnocování rizik spojených s provozem plynových zařízení. Mnozí provozovatelé doposud důsledně nedocenili, zda jsou při každoročních preventivních prověrkách bezpečnosti práce, které jsou ve většině případů pravidelně prováděny, kontrolována i vyhrazená technická zařízení tj. v našem případě zařízení plynová.

Ve většině kontrolovaných subjektů jsou služby spojené s problematikou bezpečnosti práce zajišťovány externími pracovníky, či erudovanými společnostmi zabývající se bezpečností a ochranou zdraví při práci, které však problematiku vyhrazených zařízení ve většině případů jako takovou neřeší.

V některých případech kontrolované subjekty řeší problematiku provozu plynových kotelen tak, že tyto prostory pronajímají jiným odborným subjektům s praxí a kvalifikovanou obsluhou a od nich pak nakupují teplo a teplou vodu. Jedná se většinou o školní zařízení.

Přímá odpovědnost majitele zařízení na zajištění požadavků předpisů je pak přenášena na další subjekty a reálné zajištění pravidelných činností kompetentními osobami může být sporné.

Zjištěné nedostatky vyplývaly většinou z neznalosti příslušných předpisů, než z jejich přehlížení.

Byl shledán kladný přístup k průběhu kontrol a snaha subjektů k odstranění zjištěných nedostatků. Lze tedy usuzovat, že provedené kontroly přispěly ke zlepšení technického stavu plynového zařízení a tím konstatovat, že kontroly splnily zadaný úkol a cíl.

Všichni majitelé i provozovatelé přistupovali k inspektorům OIP vstřícným způsobem, mají zájem o bezpečný provoz obsluhovaných plynových zařízení, i když některé znalosti jejich povinností byly velmi kusé (zvláště tam, kde obsluha je zároveň provozovatel i majitel zařízení).

V některých případech se provozovatelé plně spoléhají na revizní techniky, kteří k nim chodí na pravidelné revize a kontroly s tím, že budou dodržovat stanovené termíny těchto kontrol.

V převážné části kontrolovaných subjektů jsou revize, kontroly a zkoušky plynového zařízení prováděny dodavatelským způsobem. Úroveň prováděných kontrol a revizí je rozdílná, závislá na znalostech a zkušenostech provádějících pracovníků.

Při prováděných kontrolách bylo vždy velmi kladně hodnoceno poskytování konzultací inspektory přímo na pracovištích subjektů, což mimo jiné dle našeho mínění přispělo i ke zvýšení úrovně BOZP u kontrolovaných subjektů.

Celkově byl úkol proveden v širokém spektru oborů. V některých oborech např. školství a zdravotnictví se ukázalo, že existuje poněkud nižší úroveň péče o vyhrazená zařízení, z tohoto důvodu doporučujeme zaměřit se na tyto oblasti a přispět tak k zvýšení úrovně bezpečnosti

i u těchto provozovatelů, s ohledem na velký pohyb veřejnosti v těchto prostorách (děti, studenti rodiče, pacienti).

Vzhledem k vysoké rizikovosti provozu těchto zařízení SÚIP a OIP navrhuji této oblasti věnovat i nadále trvalou péči. Součástí každé kontroly byla i osvěta a poradenská činnost, týkající se především pomoci při orientaci v oblasti bezpečnostních i pracovně právních předpisů.

Mezi nejzávažnější zjištění patří nedostatečná údržba zařízení, nedodržování termínu revizí a kontrol, neodstraňování závad zjištěných při pravidelných revizích a kontrolách.

VII. Bezpečnost práce při provozu chladicích zařízení, kompresorových stanic a tlakových nádob stabilních

Provoz chladicích zařízení je oblastí se zvýšeným rizikem ohrožení života a zdraví jak obsluhy, tak veřejnosti, především s ohledem na používané medium jako je čpavek a v mnoha případech s ohledem i na stáří zařízení. Řada provozovaných zařízení je umístěna v blízkosti míst, kde má přístup veřejnost (zimní stadiony) nebo v blízkosti obytných objektů. Kromě objektů zimních stadionů vzniklo mnoho nových potravinářských podniků, výroben nápojů a pivovarů, kde je též používáno chladicí zařízení. Při výrobě piva je součástí technologie i velký počet technologických tlakových nádob stabilních, které zvyšují rizikovost těchto provozů.

Cíl úkolu

Prověřit stav a úroveň dodržování bezpečnostních předpisů při provozu strojoven chlazení, jejich zabezpečovacích zařízení a jejich provedení a vybavení, tlakových zařízení ve strojovnách chlazení a v souvisejících technologiích výroby podnikatelského subjektu, včetně chlazených prostor a místností. Ověřit, jak je zajištěno ze strany provozovatelů bezpečné provozování tlakových a souvisejících technických zařízení s ohledem na bezpečnost provozu.

Zadání úkolu

Zadáním pro oblastní inspektorát práce bylo vybrat ke kontrole minimálně 20 subjektů na jednoho inspektora se specializací tlakových zařízení z oblasti zimních stadionů, potravinářských provozů, výroby piva a dalších činností využívajících strojoven chlazení pro svoji výrobu.

Předmět kontroly byl zaměřen především na:

1. Systém obecné a technické prevence:

- zda je provedeno vyhledání a vyhodnocení rizik při provozu tlakových zařízení a strojoven chlazení,
- zda je zajištěna odborná a zdravotní způsobilost osob pověřených obsluhou a údržbou zařízení,
- zda je vedena provozní dokumentace např. provozní řády a provozní předpisy, provozní záznamy, zápisy o zkouškách bezpečnostní výstroje, předepsaná průvodní dokumentace,
- zda jsou stanovena opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí spojených s provozem strojoven chlazení a tlakových zařízení,
- zda kontrolovaný subjekt zajišťuje bezpečný stav provozovaného tlakového zařízení pravidelně prováděnými kontrolami, revizemi, údržbou a servisem, zda má zpracované plány revizí, zda jsou jmenovány odpovědné osoby za provoz a údržbu.

2. Kontrolu na pracovišti:

- u chlazení čpavkem zkontrolovat, jestli nejsou používány armatury a součásti ze slitin barevných kovů (mosaz, apod.),
- bezpečný přístup pro obsluhu, údržbu zařízení a pro provádění kontrol a revizí,

- vybavení tlakových a chladících zařízení zabezpečovacími zařízeními a jejich funkčnost,
- funkčnost veškeré signalizace a havarijního větrání,
- jak je řešeno odstavení chladícího zařízení z provozu v případě havárie,
- vybavení strojoven chlazení a kompresorových stanic funkčními OOPP,
- provedení chlazených místností, podlah a odolnost proti poškození,
- zajištění možnosti opuštění chladícího prostoru a značení únikových cest.

Z hlediska provozu tlakových zařízení je pro provozovatele závazná Vyhláška ČÚBP č. 18/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená tlaková zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti. Dalšími předpisy např. jsou následující technické normy:

ČSN 69 0012 Tlakové nádoby stabilní – provozní požadavky

ČSN EN 378-1+A2 Chladící zařízení a tepelná čerpadla. Bezpečnostní a environmentální požadavky. Část 1 – Základní požadavky, definice, klasifikace a kritéria volby.

ČSN EN 378-2+A2 Chladící zařízení a tepelná čerpadla. Bezpečnostní a environmentální požadavky. Část 2 – konstrukce, výroba, zkoušení, značení a dokumentace.

ČSN EN 378-3+A1 Chladící zařízení a tepelná čerpadla. Bezpečnostní a environmentální požadavky. Část 3 – Instalační místo a ochrana osob.

ČSN EN 378-4+A1 Chladící zařízení a tepelná čerpadla. Bezpečnostní a environmentální požadavky. Část 4 – Provoz, údržba, oprava a rekuperace.

ČSN EN 13136:2014 Chladící zařízení a tepelná čerpadla. Pojistná zařízení proti překročení tlaku a jim příslušná potrubí – Výpočtové postupy

ČSN EN 13313:2011 Chladící zařízení a tepelná čerpadla Odborná způsobilost osob

Při stanovování programu se velká pozornost věnovala i používaným chladícím mediím, protože jejich vlastnosti jsou důležité z hlediska především bezpečnosti osob. Máme na mysli především čpavek, uhlovodíky a chlorované uhlovodíky popř. i další chladící media. Je třeba se zmínit i o jejich negativním vlivu na životní prostředí a riziko havárií se značnými následky. Při provozu čpavkových chladících zařízení vyplývají mnohá nebezpečí z toxicity chladiva čpavku. Ten je podle zákona klasifikován jako látka toxická, žíravá a nebezpečná pro životní prostředí. Při provozu, obsluze, údržbě, opravách, revizích a kontrolách tlakových zařízení je proto potřeba zohlednit zejména následující bezpečnostní specifika:

- **Nebezpečná atmosféra, nebezpečí udušení:** Vlivem úniku čpavku ze zařízení může dojít k vytvoření nebezpečné atmosféry a nebezpečí otravy nebo udušení osob. Nebezpečná koncentrace je již při cca 4% objemových, kdy dochází ke smrtelným úrazům.
- **Nebezpečí popálení:** Potřísněním lidské kůže kapalným čpavkem mohou vznikat omrzliny, mající ráz popálenin II. stupně. (teplota kapalného čpavku je -33,3 °C.
- **Nebezpečí výbuchu nebo požáru:** Páry čpavku mohou se vzduchem vytvořit výbušné směsi a při explozi i následně mohou vzniknout i požáry. Výbušná koncentrace je 15-16% a 33,6%.
- **Nebezpečí poleptání:** čpavek je agresivní žíravina způsobující těžké poleptání kůže poškození očí.

- **Tvorba nežádoucích námraz:** na neizolovaném povrchu zařízení může dojít ke kondenzaci okolního vzduchu a tvorbě námraz.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2015 v rámci hlavního úkolu 15.1.138 bylo provedeno inspektory oblastních inspektorátů práce celkem **416** kontrol. Při kontrolách bylo zjištěno celkem **974** nedostatků. Násobnost zjištěných nedostatků byla 1749. Celkem 466 nedostatků s násobností 870 bylo uloženo odstranit opatřením v termínech. Dále bylo navrženo v rámci kontrol **87** technickoorganizačních opatření.

Z celkového počtu zjištěných nedostatků bylo inspektory OIP v 466 případech uloženo, podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků. U 515 zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny již v průběhu kontroly. Ani v jednom případě nebylo v roce 2015 nařízeno vyřazení strojů a zařízení z provozu.

Tabulka 26 - Základní údaje vztahující se k hlavnímu úkolu

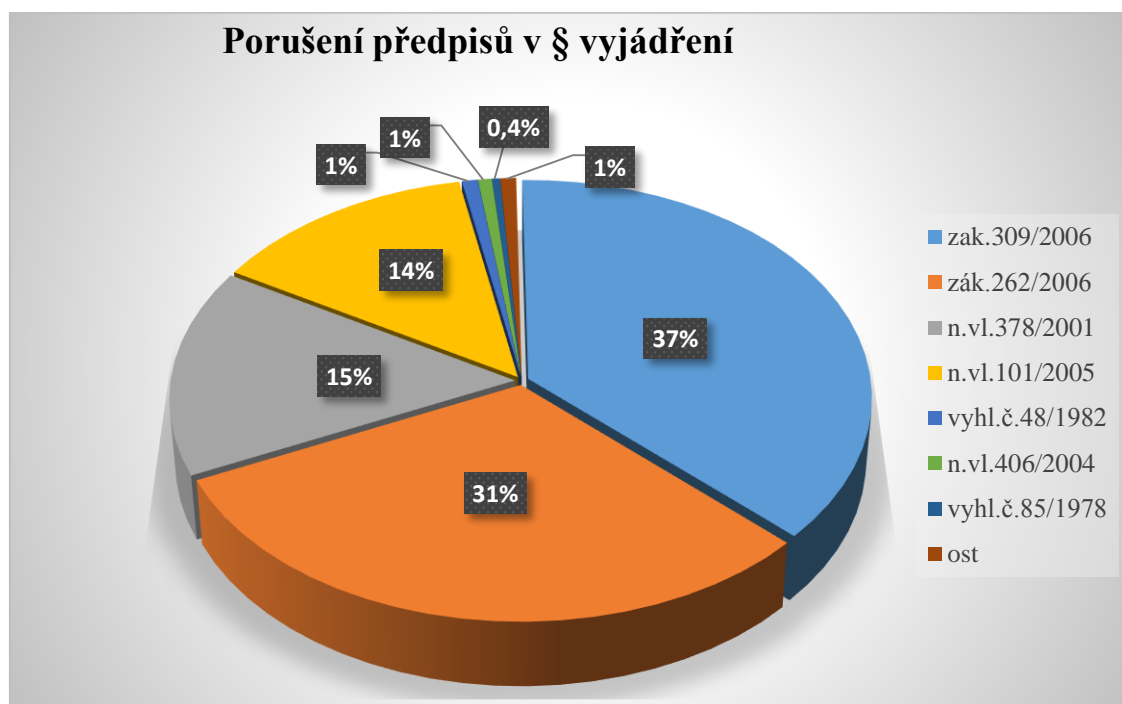
HÚ 15. 1. 138	Oblastní inspektorát práce								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrol	30	84	47	41	66	43	62	43	416
Počet zjištěných nedostatků	46	161	107	39	155	88	171	214	981
Počet zjištěných nedostatků s násobností	215	207	147	53	336	139	306	346	1749

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován **zákon č. 309/2006 Sb.**, zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a **zákon č. 262/2006 Sb.**, zákoník práce dále pak **NV č. 101/2005 Sb.**, o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a **NV č. 378/2001 Sb.**, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí.

Tabulka 27 - Přehled nejčastěji porušovaných právních předpisů

Předpis	Počet porušení	% vyjádření daného porušení
Zákon č. 309/2006 Sb., v p. p.	464	37,2
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v p. p.	386	30,9
Nářízení vlády č. 378/2001 Sb.	193	15,4
Nářízení vlády č.101/2005 Sb., ve znění p. p.	169	13,5
Vyhláška č. 48/1982 Sb., ve znění p. p.	10	0,8
Nářízení vlády č.406/2004	9	0,7
Vyhláška č. 85/1978 Sb., ve znění p. p.	6	0,4
Ostatní právní předpisy	10	0,8

Graf 9 - Porušení předpisů v § vyjádření

Nejčastěji zjištěné nedostatky dle subjektů

Tabulka 28 - Přehled počtu porušení u kontrolních objektů

Typ objektu	Počet nedostatků	Násobnost	Počet porušených předpisů	Počet subjektů
100 - Výrobní a provozní budovy	149	195	100	55
200 - Komunikace mezi výrobními provozními budovami	2	2	1	1
270 - Průmyslové rozvody a vedení	76	92	45	33
1680 - Kotelny	4	6	4	2
1681 - Kotelny (BOZP)	48	52	27	19
1690 - Parní a kapalinové kotle	8	8	5	4
1691 - Parní a kapalinové kotle (BOZP)	16	18	9	6
1730 - Tlakové nádoby stabilní	256	724	156	75
1731 - Tlakové nádoby stabilní (BOZP)	287	791	174	110

1740 - Tlakové nádoby k dopravě plynů	2	2	1	1
1741 - Tlakové nádoby k dopravě plynů (BOZP)	51	77	33	22
1760 - Chladicí zařízení	566	870	365	132
1801 - Zařízení pro výrobu a úpravu plynů (BOZP)	4	4	4	2
1811 - Zařízení pro skladování plynů (BOZP)	4	16	2	2
1841 - Zařízení pro zvyšování a snižování tlaku plynů (BOZP)	4	4	2	2
1850 - Zařízení pro rozvod plynů	12	12	7	6
1851 - Zařízení pro rozvod plynů (BOZP)	48	54	33	23
1860 - Zařízení pro spalování plynů	12	32	6	6
1861 - Zařízení pro spalování plynů (BOZP)	21	48	12	10
1990 - Ochranná opatření u elektrických zařízení	4	4	3	2
2000 - Náradí	4	52	4	2
2050 - Žebříky	2	2	1	1
2150 - Jeřáby a jiná zdvihadla	2	2	1	1

S ohledem na porušování předpisů ve vztahu ke kontrolním objektům byl největší počet nedostatků zjištěn ve vztahu k chlazení, tlakovým nádobám stabilním a výrobní a provozní budovy.

Nejčastější porušené ostatní předpisy - technické normy:

ČSN EN 378-2 Chladicí zařízení a tepelná čerpadla- Bezpečnostní a environmentální požadavky – konstrukce, výroba, zkoušení, značení a dokumentace.

ČSN EN 378-3 Chladicí zařízení a tepelná čerpadla- Bezpečnostní a environmentální požadavky – Instalační místo a ochrana osob.

ČSN EN 378-4 Chladicí zařízení a tepelná čerpadla- Bezpečnostní a environmentální požadavky – Provoz, údržba, oprava a rekuperace

ČSN 69 0012 - Tlakové nádoby stabilní - provozní požadavky

ČSN 33 1500 - Elektrotechnické předpisy, Revize elektrických zařízení

Tabulka 29 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 1 písm. a) a písm. c)	Zaměstnavatel nedodržel požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a náradí.	320
§ 2	Zaměstnavatel nevytvořil takové pracoviště, aby odpovídalo bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště.	55
§ 6	Bezpečnostní značky, značení a signály	27

Nejčastějším porušením byl §4 odst. 1 písm. c) zákona č. 309/2006 Sb., - zjištěné nedostatky lze hodnotit jako nedostatečnou péči o zařízení ze strany provozovatele.

Tabulka 30 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 102	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	263
§ 103	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům řádné školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, nevede řádně dokumentaci o provedeném školení, nesplnil povinnosti týkající se zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce.	42
§8 odst. 5	Zaměstnavatel nezajistil provedení prověrky bezpečnosti práce 1x za rok na všech pracovištích	26
§ 104	Zaměstnavatel neposkytuje řádně zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky a nekontroluje jejich používání.	7

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Poznátky z prováděných kontrol:

Chlazení ledových ploch u zimních stadiónů je v naprosté většině zajišťováno pomocí strojního kompresorového chlazení, jež pracuje dle principu chladicího oběhu s kompresorem, který je obdobou Rankin-Clausiova tepelného cyklu opačném smyslu změny stavových veličin. Nejčastěji používanou pracovní látkou (chladičem) je čpavek (NH₃), který se řadí k ekologicky nejšetrnějším chladivům z hlediska skleníkového efektu pro globální oteplování. Jeho předností velký chladicí poměr a nízká cena. Pro lidský organismus je ale jedovatý, při kontaktu s lidskou tkání hrozí riziko omrznutí a při koncentracích ve vzduchu větších než 15% je výbušný.

U chlazení ledových ploch zimních stadiónů se dnes uplatňují dvě koncepce strojního chlazení. První koncepcí je systém přímého chlazení. Výhodou je jednoduchost a s tím související i vyšší účinnost chladicího systému. Druhou koncepcí je systém nepřímého chlazení. Chlazení vlastní ledové plochy je pak zajištěno průtokem nemrznoucí kapaliny v sekundárním okruhu. Nepřímé chlazení nemá vysoké pořizovací náklady. Potřebné množství chladiva-čpavku je v tomto případě zhruba poloviční než u systému přímého chlazení. Strojovna chlazení musí být vybavena systémem havarijní ventilace a svým provedením musí splňovat náležitosti dle souvisejících norem a předpisů. Zvýšené provozní náklady jsou vyvážené malou náplní chladiva v primárním chladivovém okruhu, a tím i vyšší bezpečností.

V případě pivovarů slouží instalované chladicí zařízení k chlazení teplotonosných látek – ledové vody a solanky, které se používají pro nepřímé chlazení v technologii výroby piva (chlazení mladiny, ležáckých sklepů, spilek). Používá se taktéž chladivo R 717 – čpavek (NH₃).

U velkoskladů a v zázemí prodejen a pro prezentaci zboží v chladicím a mrazicím nábytku na prodejní ploše je úkolem chladicího zařízení vytvoření a udržování podmínek pro skladování potravin v chladicích a mrazicích boxech a to při teplotách předepsaných pro jednotlivé druhy potravin hygienickými normami a předpisy tak, aby potraviny zůstaly hygienicky nezávadné. Chladicí okruh se zpravidla skládá z jedné sdružené kompresorové jednotky s rozvaděčem, vzduchem chlazeným kondenzátorem, sběračem chladiva, výparníků pro chladicí boxy, chladicího nábytku na prodejní ploše.

Sdružená kompresorová jednotka pro chladicí okruh se nachází ve strojovně chlazení, která je umístěna v objektu. Jednotka má vlastní ocelový rám, na kterém jsou umístěny kompresory a rozvaděč. Dále jsou zde instalovány také sdružené kompresorové jednotky pro mrazicí okruh.

Použité chladivo v obou systémech je chladivo R404 A. Chladivo R 404A patří mezi částečně fluorované uhlovodíky (HFC) a vztahuje se na něj nařízení Evropského parlamentu a Rady o některých fluorovaných skleníkových plynech. Dle tohoto nařízení je provozovatel stacionárního chladicího zařízení povinen provádět pravidelné kontroly těsnosti chladicího okruhu.

- **Prevence rizik**

Při kontrole plnění povinností zaměstnavatelů pro vyhledávání a hodnocení rizik při provozu tlakových zařízení a strojoven chlazení, a to nejen z hlediska samotného provozu, ale i z hlediska provádění preventivní a provozní údržby, ať je prováděna vlastními pracovníky, nebo dodavatelsky, bylo zjišťováno, že dokumentace k vyhledávání, hodnocení a přijímání opatření k minimalizaci rizik ohrožení bezpečnosti a zdraví byla předložena ve většině kontrolovaných subjektů. Velmi často se však jednalo o typizovanou dokumentaci pracovníků OZO, kteří neznali dostatečně provoz organizace a tak ne vždy byla tato dokumentace zpracována konkrétně na místní podmínky. V některých případech zde byla uvedena rizika, která v subjektu vůbec nepřicházela v úvahu. Na druhou stranu u provozovatelů chladicích zařízení byla zjištěna absence vyhledaných rizik pro tlakové nádoby stabilní (sběrač chladiva), případně byla vyhledána rizika pouze velmi obecně, kdy nebylo např. z předložené dokumentace zřejmé, že se jedná o tlakové nádoby stabilní s obsahem čpavku, kde hrozí mimo jiné při styku kapalného čpavku s pokožkou riziko omrznutí a další jak je shora uvedeno. Při poruše pojistného zařízení v podobě par čpavku je čpavek ve větších koncentracích schopen vytěsnit kyslík ze vzduchu a způsobit tak dusivý účinek v prostoru strojovny.

V několika případech chyběl ve strojovně informační štítek druhu a množství použitého chladiva. Vyskytly se i případy, kdy místní provozní předpis pro obsluhu chladicího zařízení nebyl upraven na místní podmínky. Z místního provozního předpisu nebylo zřejmé např. vedení

provozního deníku chladicího zařízení. Nebylo také vyhledáno riziko nestanovení osoby odpovědné za vedení deníku chlazení ve smyslu instruktážní příručky. Zejména při smlouvě o kompletním servisu a údržbě chladicího zařízení (full servis), nebylo zřejmé, kdo je povinen konkrétně vést deník chladicího zařízení ve smyslu instruktážní příručky a je za jeho vedení zodpovědný.

V případě, kdy rizika byla vyhodnocena provozovatelem na základě dobrých znalostí provozu, byla ve většině případů přijata opatření na odpovídající úrovni. Pokud subjekt vyhodnocení zadal na základě smluvního ujednání, byla rizika v některých případech vyhodnocena obecně (jak je shora uvedeno) bez přijetí konkrétních opatření. Je celkem pochopitelné, že úroveň vyhodnocení rizik je v jednotlivých kontrolovaných subjektech značně rozdílná, závislá i na výkladu a pochopení jednotlivých zpracovatelů.

V několika subjektech sice byla dokumentace o rizicích zpracována, zaměstnavatel však neprovedl seznámení zaměstnanců s výsledky vyhodnocení rizik možného ohrožení zdraví vyplývající z provozu, údržby tlakového a chladicího zařízení a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik.

Na základě výše uvedených skutečností lze konstatovat, že vyhledávání rizik včetně stanovených opatření je ve velké většině prováděno pouze formálně. Jde o to takto zpracovanou dokumentaci předložit kontrolním úřadům při prováděných kontrolách, ale dále se s ní nepracuje (nejsou prováděny aktualizace podle změny na pracovišti).

- **Vybavení chladicích zařízení, kompresorových stanic a tlakových nádob stabilních průvodní a provozní dokumentací a zajištění uchování záznamů o provádění revizí a zkoušek chladicích zařízení, kompresorových stanic a tlakových nádob stabilních**

Při kontrolách ostatních zařízení chladicích zařízení se často inspektoři setkávali s nejasnostmi týkajícími se průvodní dokumentace tlakových nádob, které byly součástí klimatizací. Je třeba uvést, že pokud klimatizační jednotky mají sběrač chladiva, akumulátor chladu, nebo odlučovač oleje, bude se s největší pravděpodobností jednat o tlakovou nádobu, ke které musí být provozovatelem předložena technická dokumentace. Zde se v souladu s platnou legislativou jedná o vyhrazené tlakové zařízení: nádoby určené pro plyny, zkapalněné plyny, páry a také kapaliny, jejichž tlak par při nejvyšší pracovní teplotě je o více než 0,5 bar vyšší, než normální atmosférický tlak (1013 bar). V případě chladiva R410A, které se používá v klimatizačních jednotkách, se stanovuje tlak chladiva podle tlaku par při teplotě +55 °C, což odpovídá tlaku 32 - 33 bar. Vyjdeme-li z výše uvedené definice pro tekutiny skupiny I, tak každá nádoba s objemem větším než 1 litr pro chladivo R410A je tlakovou nádobou podle NV č. 26/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na tlaková zařízení.

U provozovatelů chladicích zařízení byla tentokrát zjištěna nedostatečná průvodní dokumentace samotných tlakových nádob stabilních (pasporty tlakových nádob stabilních-sběračů chladiva) spíše výjimečně. Tyto, pokud v minulosti chyběly, byly již ze strany provozovatelů dokladovány vyžádanými duplikáty. Kontrolou strojoven chlazení však byla mnohdy zjištěna chybějící průvodní dokumentace (návodů od výrobců) zejména pro instalovaná čidla úniku čpavku, případně jiného chladiva. Z výše uvedeného stavu rezultovala chybějící kontrola těchto čidel úniku chladiva v termínech stanovených výrobcem jednotlivých čidel, který byl dle výrobců stanoven různě. Jednalo se zpravidla o periody v měsících, což nebylo mnohdy ze strany provozovatelů plněno. Provozní dokumentace o kontrolách těchto čidel buď úplně chyběla, případně byla provedena v delších termínech, než předepisuje výrobce čidla. Někdy byla prováděna jen při kontrolní prohlídce chladicího zařízení ve smyslu instruktážní příručky jako celku.

V dalších případech byla zjištěna absence instruktážní příručky, která má být součástí každého dodávaného systému chladicího zařízení výrobní případně instalační firmou. Kontrolami bylo zjištěno, že dokument Instruktážní příručka chladicího zařízení nebyla mnohdy dodána jak velkými nadnárodními dodavateli zařízení, tak i montážními firmami, zabývajícími se montáží chladírenských celků tzv. na klíč (jednalo se zejména o chlazení v potravinářských provozech a skladech). Někteří odběratelé dodaného chladicího zařízení ani ve fázi předávání díla instruktážní příručku nepožadovali, neboť např. u potravinářských provozů je ve většině případů zajištěn kompletní servis a údržba zařízení dodavatelskou nebo jinou servisní společností, kdy chladicí zařízení pracuje jako automatické pouze s občasným dohledem.

Co se týká provozní dokumentace tj. vedení provozních deníků chladicího zařízení na základě Instruktážní příručky, zde v mnoha případech chyběly zápisy o kontrole nuceného větrání strojovny, případně záznam o kontrole funkčnosti instalovaného poplachového zařízení (signální světlo, siréna, případně dálkový přenos - SMS brána) jako celku.

U zimních stadionů bylo zjištěno, že jsou nevypracované nebo neaktuální MPŘ a nedostatky ve vedení provozních deníků strojoven chlazení, v některých případech nevypracovaná dokumentace o ochraně před výbuchem. Nevhodně vyhodnocená rizika ve vztahu k provozním předpisům a předpisům pro údržbu. U provozovaných chladicích zařízení v potravinářském provozu a v minipivovarech byly zjištěny v některých regionech nevypracované místní provozní předpisy pro obsluhu chladicího zařízení ve smyslu instrukční příručky a provozní deník podle čl. 6.4.3.2 a čl. 6.4.3.5 ČSN EN 378-2 + A2: 2012. Nevypracované MPŘ nebyly výjimkou u odpařovacích stanic CO₂ a dusíku. Závady v zápisech o kontrole výstroje tlakových nádob stabilních byly téměř všude.

Kontrolou bylo zjištěno, že ne u všech provozovatelů chladicích zařízení, kompresorových stanic a tlakových nádob stabilních je zaveden způsob vedení průvodní a provozní dokumentace tak, aby byla vedena způsobem, který umožní uchování a využívání údajů po stanovenou dobu v písemné nebo elektronické podobě tak, aby byly k dispozici osobám vykonávajícím na zařízeních pracovní činnost a dozorovým a kontrolním orgánům. Jednalo se zejména o chladicí zařízení v potravinářských provozech, kdy byla část chladicí technologie dodána bez průvodní dokumentace, a provádění zkoušek, revizí, oprav a údržby prováděla na základě smlouvy přímo dodavatelská firma chladírenského zařízení. Provozovatel tak neměl v době kontroly k dispozici průvodní ani provozní dokumentaci k provozovanému zařízení.

Kontrola obsahu a rozsahu místních provozních předpisů a provozních řádů, zda obsahují požadavky předpisů, návodů a pokynů výrobce a zda jsou v souladu s hodnocením rizik a odpovídají skutečnému stavu, byla vzhledem k rozmanitosti provozovaných zařízení sice značně časově náročná, ale získané poznatky jednoznačně dokumentují skutečnost, že s provozními řády není pracováno, tak jak bylo myšleno při jejich zpracování - nejsou prováděny jejich aktualizace v případě výměny technologie, modernizace systémů, např. způsob signalizace poruchových stavů, jsou zde uvedena již neplatná telefonní čísla, nebyly stanoveny lhůty pro prověřování funkce bezpečnostní výstroje.

- **Provádění revizí a zkoušek chladicích zařízení, kompresorových stanic a tlakových nádob stabilních**

V porovnání s běžnými tlakovými nádobami existuje u nádob chladicích zařízení několik podstatných rozdílů při provádění údržby a revizí, vyplývajících především z praktických zkušeností při provozování a ze specifík účelu použití těchto nádob.

Provozní revize se u nádob chladicích zařízení provádějí nejméně jednou za dva roky a to podle čl. 91 písm. b) ČSN 69 0012. Přitom je důležité přihlídnout k druhu, konstrukci, stavu

a stáří nádoby, provozní tekutině a provozním podmínkám nádoby. Toto ustanovení z normy se praxi příliš nepožívá a tlakové nádoby chladících zařízení se obvykle revidují tak jako ostatní běžné nádoby – jednou ročně provozní revize.

Vnitřní revize se podle čl. 95 provádí pouze v případech podle čl. 94 písm. b) a g), tedy:

- před rekonstrukcí a po ní nebo při opravách většího rozsahu,
- při odstavení podle čl. 81 písm. a) až h). To znamená při zjištění trhlin, netěsnosti, selhání bezpečnostní výstroje, při nebezpečí úrazu obsluhy, jsou-li při provozu zjištěny neobvyklé jevy, deformace, překročená max. teplota, nebo nedodrženy provozní pokyny.

Tlaková zkouška se podle čl. 121 písm. d) provádí pouze při generálních opravách.

Průchodnost pojistných ventilů se podle ustanovení čl. 54 písm. b) provádí nejméně **jedenkrát za rok**. V případě čpavku, který řadíme k toxickým látkám, se běžně prováděné kontroly průchodnosti pojistných ventilů nadlehčením kuželky neprovádí, a to ani u ventilů, jejichž konstrukce to umožňuje. Pojistné ventily se při každoroční odstávce demontují a přezkouší na zkušební stolici nebo se vymění za nové.

U některých typů chladiv platí výjimka vydaná organizací SOD TIČR v roce 2009. Odlišně se od ustanovení čl. 55 ČSN 690012, který uvádí termín zkoušení průchodnosti plynotěsných pojistných ventilů tlakových nádob stabilních způsobem a ve lhůtách podle provozních pokynů nejméně jedenkrát za rok, se pojistné ventily, které jsou součástí systémů chladících a klimatizačních zařízení a tepelných čerpadel s chladivem spadající do skupiny tzv. regulovaných látek (syntetická uhlovodíková chladiva a fluorované skleníkové plyny) jedenkrát **za dva roky** přezkoušením na zkušební stolici nebo výměnou. Uvedený náhradní způsob zkoušení platí pouze v případě, nestanoví-li průvodní dokumentace rozsah a četnost následných kontrol jinak.

U provozovatelů tlakových nádob stabilních bylo opětovně v několika případech zjištěno neprovedení provozních revizí tlakových nádob stabilních. Jednalo se nejen o používané vzdušníky kompresorů ale také např. o sběrač čpavku. Chybějící revize byla způsobena smluvně zajištěným servisem u dodavatelské organizace.

Bylo také zjištěno neprovedení provozní revize elektrického zařízení objektu strojovny čpavku, případně byla kontrolou zjištěna revize, která v době kontroly již pozbyla platnosti. U prvního případu dochází k situaci, kdy jsou většinou na základě smlouvy s dodavatelskou firmou prováděny pravidelné revize elektrického zařízení, avšak kontrolou smlouvy bylo zjištěno, že objekt strojovny čpavku není ve smlouvě s dodavatelskou organizací uveden. Ve druhém případě je absence platné revize způsobena jejím neprovedením, případně nedodáním revizní zprávy v požadovaném termínu dodavatelskou organizací.

V několika případech bylo také zjištěno, že u provozovaných pojistných ventilů umístěných na sběračích chladiva nebylo dokladováno jejich přezkoušení, kterým je deklarována jejich funkčnost a případné seřízení.

- **Odborná a zdravotní způsobilost osob pověřených obsluhou a údržbou zařízení**

Ve většině kontrolovaných subjektů byly znalosti pracovníků pověřených obsluhou tlakového a plynového zařízení ve stanovených termínech ověřeny přezkoušením. Seznamování pracovníků s ostatními předpisy v oblasti BOZP byly prováděny v rámci stanoveného systému organizace školení. Školení ve většině případů zajišťovali externí pracovníci na základě osvědčení o odborné způsobilosti.

Obsluhy těchto zařízení byly ve většině kontrolovaných subjektů před pověřením výkonem pracovní činnosti podrobeny ověření zdravotního stavu.

Přesto i v této kontrolované oblasti byly v ojedinělých případech zjištěny nedostatky např. propadlé osvědčení k obsluze tlakových nádob, proškolení nebylo provedeno na konkrétní druh provozovaného zařízení. U provozovatelů tlakových nádob stabilních bylo zjištěno v několika případech neprovedení školení obsluhy chladírenského zařízení (strojoven čpavku) s Instruktažní příručkou chlazení. Jednalo se zejména o případy, kdy nebyla příručka školení dodavatelem chlazení vůbec dodána, nebo se v potravinářských provozech jednalo o zařízení pracující automaticky s občasným dohledem. Dále bylo kontrolou zjištěno neseznámení obsluh chladírenského zařízení s ČSN EN 378 chladicí zařízení a tepelná čerpadla, které bylo požadováno Instruktažní příručkou dodaného chladicího zařízení. U některých provozovatelů bylo sice seznámení obsluh chladírenských zařízení (strojoven chlazení) jak s ČSN EN 378 chladicí zařízení a tepelná čerpadla tak i s dodanou Instruktažní příručkou chlazení provedeno, avšak bezpečnostní dokumentace kontrolovaného subjektu tj. analýza vyhodnocených rizik, případně havarijní plán stanovil jako opatření k předcházení rizikům a případně havárii častější periody školení, které nebyly provozovatelem dodrženy.

V dokladech na provedení lékařské prohlídky nebyla v některých případech dostatečně specifikována vykonávaná činnost.

- **Neposkytování osobních ochranných pracovních prostředků zaměstnancům obsluhujícím chladicích zařízení, kompresorové stanice a tlakové nádoby stabilní**

U obsluh provozovatelů tlakových nádob stabilních, chladicích zařízení a kompresorových stanic byly v několika případech zjištěny nedostatky u některých osobních ochranných pracovních prostředků, a to jak ve smyslu Instruktažní příručky chladicího zařízení, ale také na základě vyhodnocených rizik pro konkrétní profesi, případně pro pracoviště. Neplnění povinností poskytování OOPP bylo konstatováno pro profese obsluha chladírenského zařízení, případně obsluha strojovny chlazení ve směrnici subjektů provozujících chladírenská zařízení pro vydávání osobních ochranných pracovních prostředků zpracované na základě vyhodnocení rizik. Byly však zjištěny i případy, kdy byly výše uvedené profese ve směrnici uvedeny, avšak nebyly zde předepsány všechny vydávané osobních ochranných pracovních prostředky nutné pro bezpečnou obsluhu, případně údržbu chladicího zařízení. V některých případech byla zjištěna jejich fyzická dostupnost na pracovišti např. ve velínu, avšak z výdejové karty poskytovaných osobních ochranných pracovních prostředků obsluh chladicího zařízení ani z jiného dokladu nebylo zřejmé, že je obsluha prokazatelně obdržela, případně že jsou nedílnou součástí pracoviště a obsluha je seznámena s tím, ve kterém případě, a jak je má použít.

- **Kontrola na pracovišti - zajištění bezpečného přístupu k zařízení, zda je zařízení dostatečně chráněno proti vnějším vlivům, zda je zajištěn dostatečný přívod větracího vzduchu, zda je přívodní potrubí chlazení vybaveno předepsanými armaturami, provedení značení protékajícího media, označení uzávěrů, provedení protikorozní ochrany funkčnost veškeré signalizace a havarijního větrání**

Vypracování plánu revizí a zkoušek, případně harmonogramu kontrol VTZ bylo kontrolováno u všech subjektů. V několika případech tato dokumentace buď chyběla, nebo nebyla aktualizována pro provozované tlakové nádoby stabilní či plynové zařízení.

Ve většině kontrolovaných subjektů jsou revize a zkoušky tlakového zařízení a chladicího zařízení prováděny dodavatelským způsobem. Kontroly jsou zajišťovány většinou pověřenými zaměstnanci kontrolovaných subjektů. Úroveň prováděných kontrol a revizí je rozdílná, závislá

je především na znalostech a proškolení provádějících zaměstnanců, zejména u zaměstnanců pověřených subjektem.

V oblasti dodržování termínů a lhůt, stanovených plány revizí a zkoušek, případně harmonogramů kontrol VTZ byly znovu zjišťovány nedostatky – nedodržení lhůt provedení provozních revizí, provedení provozních revizí, vnitřních revizí a tlakových zkoušek tlakových nádob.

Kontrolou, jak zaměstnavatel odstraňuje zjištěné nedostatky a závady bylo zjištěno, že přenos informací ze zpráv o revizích, kontrolách a zkouškách včetně stanovení termínů opatření k jejich odstranění je prováděn nejrůznějšími způsoby, nejčastěji v písemné podobě. V některých případech bylo zjištěno neodstranění zjištěných závad – provozovatel vzal za svoji splněnou povinnost skutečnost, že má provedenou revizi a s odstraněním závad se nezabýval.

Pravidelná údržba charakteru prevence je prováděna ve většině kontrolovaných subjektů. Údržba je zajišťována jednak dodavatelským způsobem, částečně však i vlastními odbornými zaměstnanci. Kvalita údržby souvisí s výší finančních prostředků, které provozovatel do zařízení investuje a s odbornou úrovní obsluhy tlakových a plynových zařízení a většinou je pouze omezena na zajištění provozuschopnosti předmětných zařízení.

Kontrolovaná provozovaná zařízení byla většinou vybavena předepsanou a řádně funkční bezpečnostní výstrojí, armaturami a další ochrannými zařízeními. U zařízení byl většinou shledán bezpečný přístup pro obsluhu, údržbu zařízení a pro provádění kontrol a revizí, i když i v tomto ohledu byly shledány propastné rozdíly spočívající zejména v tom, že u modernizovaných tradičních strojoven chlazení je nyní přístup pro obsluhu dimenzován velkoryse a u nejnovějších instalací (zvláště pokud se jedná o starší objekty) šlo v několika případech o prostory skutečně pouze nezbytně minimální.

U některých zařízení nebyl ze strany provozovatelů zajištěn bezpečný přístup např. nefunkční nebo poškozené osvětlení místnosti, lokální výmoly na podlaze, nedostatečný manipulační prostor.

Z tabulky 28 u objektů je zřejmé, že častějším nedostatkem jsou závady v oblasti tlakových nádob stabilních. Pokud pomineme různé provozní závady zjišťované běžně při kontrolních prohlídkách např. poškození různých částí, koroze, nefunkčnost výstroje atd., bylo nejvíce závad u pojistných ventilů. Malá péče osob odpovědných za provoz tlakových zařízení, nedostatečné znalosti obsluhy zařízení a nedůslednost revizních techniků vedou k tomu, že některé nádoby jsou provozovány s nekontrolovanými pojistnými ventily, mnohdy nefunkčními, což může vést k nebezpečným úrazům obsluhy při destrukci nádob. Zejména u malých pivovarů dochází k nebezpečným situacím, kdy jsou ležácké tanky často používány jako přetlačné bez existence vhodné výstroje.

U velké části provozovatelů byly zjištěny též závady na pronajatém nebo smluvně poskytnutém zařízení např. vyhrazených tlakových a plynových zařízení odpařovacích stanic zkapalněných technických plynů, které nejsou v majetku provozovatele, ale jsou jím provozovány.

Druhou velkou skupinu tvoří nedostatky v oblasti chladících zařízení. V oblasti chladících zařízení se dají zjištěné nedostatky zobecnit takto:

Zimní stadiony

Technické zařízení. Nejvíce opakovanými závadami byly: nefunkční a nekontrolovaná výstroj nádob a kompresorů (např. manometry, teploměry, pojistné ventily), odstraněná izolace ze zařízení mající za následek tvorbu nežádoucích námraz, chybějící kryty ventilátorů, nezabezpečený bezpečný přístup obsluhy k zařízení a bezpečnostní výstroji, koroze nosných

částí zařízení. Nejzávažnější závadou bylo neprovádění kontrol průchodnosti pojistných ventilů na vyhrazených tlakových nádobách chlazení a nedostatky u OOPP (nevhodné OOPP nebo prošlé filtry u masek). Na druhé straně bylo jen málo závad v oblasti vlastního čpavkového zařízení a na žádném kontrolovaném zařízení nedošlo v poslední době k úniku.

Budovy, jejich vybavení a nosné konstrukce. Velmi častými závadami byla např. nedostatečná péče o nátěry nosné konstrukce střechy i obslužných plošin zimních stadionů, chybějící kryty zářivek a výbojek (dokonce v hledištích i nad ledovou plochou) Narušené kotvení pilířů (odpadlá část betonové vrstvy), neutěsněné průchodky potrubí ve strojovnách.

Dokumentace. Nevypracované nebo neaktuální MPŘ a nedostatky ve vedení provozních deníků strojoven chlazení. Nevypracovaná dokumentace o ochraně před výbuchem. Nevhodně vyhodnocená rizika.

Potravinářství a pivovary

Technické zařízení. Nejvíce opakovanými závadami u strojoven chlazení v potravinářství a pivovarů byly závady v oblasti výstroje tlakových nádob, zejména chybějící pojistné ventily u přetlačných tanků v pivovarech, nevhodné umístění, nečitelné diferenční manometry u nádob na kapalné plyny. Nejzávažnější závadou bylo provozování přetlačných tanků bez funkčních pojistných ventilů porušení: písm. c) čl. 26 ČSN 69 0012. Závady byly odstraněny v průběhu kontroly.

Dokumentace. Nevypracované místní provozní předpisy pro obsluhu chladicího zařízení ve smyslu instrukční příručky a provozní deník podle čl. 6.4.3.2 a čl. 6.4.3.5 ČSN EN 378-2 + A2: 2012. Nevypracované MPŘ odpařovacích stanic CO₂ a dusíku. Závady v zápisech o kontrole výstroje TNS.

Ochrana obsluhy zařízení. Nedostatky v proškolení osob obsluhujících chladicí zařízení – seznámení s návodem k obsluze a nevhodné OOPP pro ochranu dýchacích orgánů obsluhy dýchací přístroje vhodné pro daný typ chladiva podle přílohy A k ČSN EN 378-3 + A1: 2012.

U kovových potrubí venkovních rozvodů plynu byly zjištěny poškozené protikorozní nátěry. Nejsou prováděny pravidelné kalibrace čidel detekce na únik plynu, což bylo v rozporu s návody výrobce.

Sankce

V rámci všech OIP bylo podáno **11** návrhů pokut za správní delikt a výše návrhů pokut byla **196 000,- Kč**. Počet uložených pokut byl **11** v celkové výši **166 000,- Kč**.

Závěr

V souladu se zadáním úkolu byla kontrola provedená v celém rozsahu provozovaných zařízení a v širokém spektru oborů tak, aby byl prověřen stav a úroveň dodržování bezpečnostních předpisů při provozu chladicích a tlakových zařízení.

Některé zimní stadiony prošly rekonstrukcí a jsou zmodernizovány tak, že byla podstatně snížena jejich nebezpečnost, neboť chlazení bylo zmodernizováno na nepřímé a zmenšen podíl čpavku jako chladicího média.

U chladicích zařízení v potravinářství je potencionálně nebezpečná situace zejména v souvislosti s hromadným vznikem malých pivovarů. Z tabulky rozdělení závad je zřejmé, že nejčastějšími zjištěnými nedostatky jsou závady v oblasti tlakových nádob stabilních. Malé pivovary obvykle provozují osoby bez jakýchkoliv zkušeností s provozem tlakových nádob

stabilních, jako ležácké tanky se používají nevhodné netlakové nádoby bez výstroje a nedostatečné znalosti obsluhy zařízení mohou vést k nebezpečným úrazům obsluhy a destrukci nádob.

V převážné části kontrolovaných subjektech jsou revize, kontroly a zkoušky chlazení a tlakového zařízení prováděny dodavatelským způsobem. Úroveň prováděných kontrol a revizí je rozdílná, závislá na znalostech a zkušenostech provádějících pracovníků.

Při prováděných kontrolách bylo vždy velmi kladně hodnoceno poskytování konzultací inspektory přímo na pracovištích organizací, což mimo jiné přispělo i ke zvýšení úrovně BOZP u kontrolovaných subjektů.

Mezi nejzávažnější zjištění patří nedostatečná údržba zařízení, nedodržování termínu revizí a kontrol, neodstraňování závad zjištěných při pravidelných revizích a kontrolách a závady v oblasti kontrol výstroje a zápisů do provozních deníků.

Jak již bylo též uvedeno, u velké části provozovatelů byly zjištěny též závady na pronajatém nebo smluvně poskytnutém zařízení např. vyhrazených tlakových a plynových zařízení odpařovacích stanic zkapalněných technických plynů, které nejsou v majetku provozovatele, ale jsou jím provozovány. V budoucnu by bylo vhodné zaměřit se i na tyto poskytovatele služeb a přispět tak k zvýšení bezpečnosti provozování těchto druhů vyhrazených zařízení.

VIII. Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi

Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi byla zaměřena na plnění povinností uložených zadavatelům staveb zákonem č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a zdraví při práci a současně na plnění povinností stanovených koordinátorům BOZP na staveništi. Koordinátorovi BOZP, jako odborně způsobilé osobě, jsou povinnosti uloženy zákonem č. 309/2006 Sb. a prováděcím nařízením vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích

Kontroly byly zaměřeny na plnění povinností zadavatelů staveb a koordinátorů BOZP na staveništi, kde působí současně zaměstnanci více než jednoho zhotovitele. Dále v případech, kdy předpokládaná celková doba trvání prací a činností přesáhne dobu určenou v § 15 zákona č. 309/2006 Sb., a na stavbách, kde byly vykonávány práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví. Výběr kontrol zadavatelů staveb vycházel z místních znalostí staveb inspektory, z poznatků o stavbách v regionu a jejich zhotovitelích v rámci přípravy na kontroly a z přehledu oznámení o zahájení prací zasílaných na OIP.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo ověřit, zda zadavatelé staveb a koordinátoři BOZP na staveništi dodržují povinnosti uložené zákonem č. 309/2006 Sb. a nařízením vlády č. 591/2006 Sb. Provéřit, jakým způsobem provádějí a zda prosazují zvyšování úrovně bezpečnosti práce na staveništích zejména s cílem snižovat pracovní úrazovost, způsobenou nedostatečnou informovaností jednotlivých zhotovitelů o možných rizicích v souvislosti s pracovní činností, kterou provádějí jednotliví zaměstnanci. Vzhledem ke skutečnosti, že stavebnictví jako obor vykazuje každým rokem vysoké procento pracovních úrazů, jsou výše uvedené informace velmi důležité pro bezpečný výkon jejich práce.

Zadání úkolu

Kontroly byly zaměřeny na otázky:

- zda zadavatel stavby doručil oznámení o zahájení prací na OIP, zda oznámení splňuje náležitosti přílohy č. 4 k NV č. 591/2006 Sb., a zda je zajištěno jeho vyvěšení na staveništi,
- zda zadavatel stavby zajistil, aby byl před zahájením prací na staveništi zpracován plán bezpečnosti a ochrany zdraví,
- zda na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, zadavatel určil potřebný počet koordinátorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi v souladu se zákonem č. 309/2006 Sb.,
- zda zadavatel zavazuje zhotovitele stavby k součinnosti s koordinátorem BOZP,
- zda koordinátor plní povinnosti dané § 18 zákona č. 309/2006 Sb., a § 7 a 8 NV č. 591/2006 Sb.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci úkolu bylo provedeno **329** kontrol.

Z celkového počtu **319** zjištěných nedostatků bylo inspektory OIP v **46** případech uloženo opatření k odstranění zjištěných nedostatků podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce. Ve **273** případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly.

Tabulka 31 - Základní údaje vztahující se k HÚ

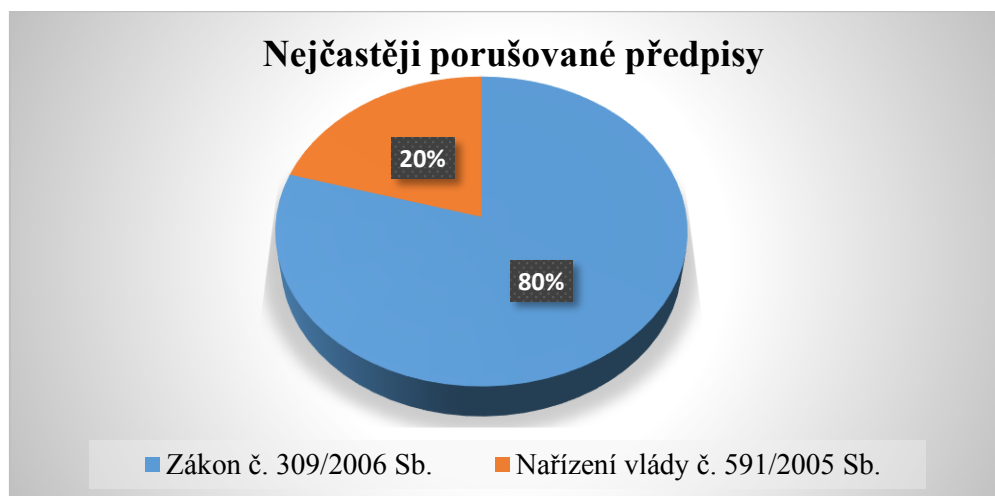
HÚ 15.1.139	Oblastní inspektoráty práce								Celkem
	3	4	5	6	7	8	9	10	
Počet kontrol	56	34	27	31	15	61	53	52	329
Počet zjištěných nedostatků	12	26	36	41	26	33	70	75	319

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů a NV č. 591/2005 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích.

Tabulka 32 - Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušených §	Počet subjektů	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 309/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů	319	278	80
Nařízení vlády č. 591/2005 Sb.	82	82	20
Celkem	401	360	100

Graf 10 - Nejčastěji porušované předpisy

Tabulka 33 - Porušení ke kontrolním objektům

Objekt	Počet nedostatků	Násobnost	Počet porušení	Počet subjektů
1460 - Staveniště	108	126	60	38
3010 - Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	60	60	31	19
4910 – Plnění povinností zadavatele	250	262	127	69
4920 – Plnění povinností koordinátora	210	258	178	60
9990 - Ostatní	2	2	1	1

Kontrolní část:

A. Povinnosti zadavatelů staveb

Zaslání oznámení o zahájení prací

V případě, že stavba splňuje stanovená kritéria, zadavatel stavby má povinnost zaslat místně příslušnému OIP oznámení o zahájení prací podle § 15 zákona č. 309/2006 Sb. Povinnost doručit oznámení o zahájení prací se do povědomí zadavatelů staveb ve značné míře již zažila. Oznámení jsou doručována nejen zadavateli staveb, ale i koordinátory, případně hlavním zhotovitelem nebo jeho zástupcem. V malé míře se vyskytují stavby, u kterých zadavatel stavby nedoručil oblastnímu inspektorátu práce oznámení o zahájení stavby, ve větší míře se vyskytují stavby, u kterých zadavatel stavby oznámení nedoručil v zákonném termínu, podle § 15 odst. 1 písm. b) zákona č. 309/2006 Sb.

Co se týká obsahové náležitosti ohlášení, stanovené přílohou č. 4 nařízení vlády č. 591/2006 Sb., vyskytují se neúplné údaje především o umístění staveniště (přesná adresa, případně číslo parcely), o osobě, která zabezpečuje odborné vedení stavby a o koordinátorovi BOZP na staveništi, plánovaném počtu zhotovitelů na staveništi a jejich identifikačních údajích. Též nebývá uveden kvalifikovaný odhad počtu osob vykonávajících pracovní činnost na staveništi, v některých případech byly uvedeny údaje, které na základě kontrolního šetření neodpovídaly uvedeným skutečnostem.

Zpracování plánu BOZP na staveništi

Na základě poznatků získaných při posuzování projektových dokumentací nebo při kontrolách na staveništích zjišťujeme, že povinnost zajistit zpracování plánu BOZP při přípravě stavby většinou není plněna. Pokud je, při přípravě stavby předložen dokument nazvaný „Plán BOZP“, je pouhým souhrnem povinností, vyplývajících z právních předpisů pro výkon stavebních a montážních prací. Obsah plánu BOZP je stále zpracováván s rozdílnou úrovní kvality. Plány bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi stále postrádají konkrétnost ve vztahu k realizované stavbě. Lze stále najít takové plány BOZP, které se od sebe liší jen názvem a umístěním stavby. Mnohdy jsou zpracovávány, jen aby zadavatel stavby splnil svoji zákonem danou povinnost, a nikoli způsobem, aby byly svým konkrétním obsahem nápomocny ke zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi. Předkládané zpracované plány bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi často zbytečně obsahují dlouhé statě z platné legislativy, čímž navyšují pouze rozsah dokumentu (počet listů) a nekladou důraz na

obsah, konkrétnost ve vztahu ke stavbě, s ohledem na její druh, rozsah a velikost, a zejména na potřeby zajištění bezpečné a zdravé neohrožující práce. Nejsou v mnoha případech vedeny a aktualizovány již od fáze přípravy stavby, ale pouze pro realizaci stavby. V plánech nebývají uvedena opatření z hlediska časové potřeby i způsobu provedení, nejsou rovněž upravovány na skutečný stav a postupně v průběhu realizace přizpůsobeny podstatným změnám na staveništi, jak stanoví § 15 odst. 2. zákon č. 309/2006 Sb. Konkrétní rizikové práce a činnosti nejsou v plánech často vůbec zdůrazněny, časově nejsou určena a stanovena opatření, činnosti nejsou koordinovány. Často bývají plány bezpečnosti a ochrany zdraví při práci opatřeny výčtem všech možných rizikových prací, ovšem konkrétní rizika a rizikové práce pro realizovanou stavbu, a to zejména ke vztahu ke koordinaci stavebních prací z plánu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nejsou zřejmé.

Určení potřebného počtu koordinátorů na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele stavby současně

Povinnost určit koordinátora BOZP na staveništi je v drtivé většině případů zadavateli staveb plněna pouze pro fázi realizace díla. Plnění povinnosti určit koordinátora BOZP na staveništi ve fázi přípravy díla je zadavateli staveb i nadále ignorováno. Důvodem bývá často neobeznámenost s touto povinností, nebo příprava projektů, u kterých je počítáno s dotacemi a kde není realizace jistá, je mnohdy odloženo určení koordinátora. Dalším důvodem je stále chybějící osvěta zadavatelů staveb na úrovni stavebního řízení. Častým argumentem zadavatelů na neznalost svých povinností je, že je v rámci stavebního řízení nikdo na toto neupozornil, ať již zpracovatelé projektové dokumentace nebo samotné stavební úřady. Posouzení potřeby koordinátora, vyplývající z povinností stanovených vyhláškou č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb, jako součásti projektové dokumentace pro stavební povolení, není ze strany projektantů plněna. V mnoha případech je funkce koordinátora považována pouze za formální, je vybrána nejnižší nabídka, která pak skutečně představuje výkon formální, omezený pouze na účast na kontrolních dnech zadavatele stavby. Činnost koordinátora bez zájmu zadavatele stavby je do značné míry ztížena. Při kontrolách byla zjištěna velmi rozdílná úroveň koordinátorů. V souvislosti s určováním koordinátora je zadavatelem stavby dále často porušována povinnost zavázat všechny zhotovitele stavby a jiné osoby k součinnosti s koordinátorem po celou dobu přípravy a realizace stavby.

Dokud nebude změnou zákona 251/2005 Sb., o inspekci práce, umožněno uložit sankci za tento nedostatek, nelze předpokládat zlepšení stavu. Mnohdy bylo zaznamenáno přenesení povinností určení koordinátora vyplývající ze zákonných předpisů, a to včetně zpracování plánu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zadavatelem stavby na zhotovitele, případně technický dozor stavebníka, nebo případně další organizace. V případech, kdy zhotovitel koordinátora platí, potom koordinátor pracuje ve prospěch toho zhotovitele, od kterého dostává odměnu, a ten má možnost jeho činnost značně ovlivňovat, což BOZP nijak neprospívá. V těchto případech je funkce koordinátora považována pouze za formální, je vybrána nejnižší nabídka, která pak skutečně představuje výkon formální, omezený pouze na účast na kontrolních dnech zadavatele stavby. Neuspokojivá situace stále přetrvává v nezajištění a neurčení koordinátora BOZP ve fázi přípravy stavby, i když, v porovnání s předchozím obdobím, i zde dochází ke zlepšení zjištěnému jednak kontrolním šetřením, tak i ze zaslaných oznámení o zahájení prací.

Povinnosti zadavatele ke koordinátorovi

Zadavatelé stále nezavazují všechny hlavní zhotovitele k součinnosti s koordinátorem po celou dobu realizace stavby. Z hlediska problematiky dalších zhotovitelů na realizované stavbě není

zadavateli stavby řešena jejich součinností s koordinátorem (koordinátory) bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Často se opakujícím stavem je, že zhotovitel zadá zakázku stavebních prací na realizované stavbě dalšímu zhotoviteli (zhotovitelům) na základě smluvního vztahu. O této skutečnosti zpravidla zadavatel stavebních prací není informován a tito zhotovitelé tak nejsou zavazováni k součinnosti s koordinátorem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Výše uvedené se týká především podnikajících fyzických osob (OSVČ), kteří jsou v poslední době nejčastějšími zhotoviteli stavebních prací. Především však u podnikajících fyzických osob realizujících stavební zakázky dochází stále k častějšímu porušování platných předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pracovním úrazům a to i smrtelným.

Smluvní zavázání všech zhotovitelů k součinnosti s koordinátorem je v mnoha případech řešeno pouze formálně, bez možnosti jakéhokoliv opatření.

B. Povinnosti koordinátorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi

Oproti loňskému roku došlo k mírnému zlepšení činnosti koordinátorů a snížení počtu nedostatků.

Poznatky z kontrol však ukazují, že stále existuje velký počet koordinátorů, kteří plní požadavky vyplývající koordinátorům ze zákona č. 309/2006 Sb., a prováděcího předpisu NV č. 591/2006 Sb., spíše formálně. Zdůvodněním takového výkonu činnosti je často cena sjednaná ve smlouvě.

V činnosti koordinátora ve fázi realizace jsou často zjišťovány následující nedostatky:

Nesledování provádění rizikových prací a neupozornění na nedostatky, nevyžadování bezodkladné nápravy. Dále pak koordinátoři neinformují zhotovitele o rizicích, která se vyskytují na staveništi s postupem výstavby. Tento požadavek se snaží naplnit administrativním předáváním nejrůznějších registrů rizik bez vazby na konkrétní dění na staveništi. Nekoordinují opatření k zajištění bezpečnosti práce na staveništi. Je zjišťováno, že v plánech BOZP konkrétní řešení opatření v oblasti bezpečnosti práce není, zhotovitelé ho nepředávají koordinátorovi a přesto koordinátor nekoná a koordinační opatření neřeší. Někteří koordinátoři si špatně vykládají znění povinnosti a konstatují, že nemusí nic koordinovat, protože nařídili, že na pracovišti může pracovat pouze jeden zhotovitel (subdodavatele tohoto zhotovitele pak nepovažují zhotovitele).

Nekontrolují dodržování plánu BOZP, např. nekontrolují zabezpečení staveniště, které má být dle NV č. 591/2006 Sb. prováděno podle plánu BOZP. Plán však toto mnohdy neřeší, resp. díky způsobu jeho zpracování je řešení odlišné od poměrů na vlastním staveništi. Neprovádí zápisy o zjištěných nedostacích v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci na staveništi, na něž prokazatelně upozornil zhotovitele a nezapisuje údaje o tom, zda a jakým způsobem byly tyto nedostatky odstraněny.

Kontrolní dny a činnost koordinátora jsou na stavbách prováděny většinou jen za účasti zástupce hlavního zhotovitele. Účast dalších podzhotovitelů na kontrolních dnech je minimální. Seznámení všech zhotovitelů bývá realizováno většinou písemně až po kontrolních dnech. Následný dopad na celkovou funkčnost zajištění bezpečnosti na staveništi je nedostačující, na což navazuje fakt, že každé staveniště má svá specifická rizika, která se mění v reálném čase a která vznikají a zanikají s postupem realizace stavby.

Většina koordinátorů jako základní povinnost chápe provádění kontrol na staveništi. Při této své činnosti však zjištěné nedostatky formulují v obecné rovině mnohdy formou doporučení, která nejsou směřována ke konkrétnímu subjektu, jenž je za nedostatek odpovědný.

Sankce

V rámci kontrol bylo uloženo za správní delikty podle zákona 251/2005 Sb. celkem **20** pokut v celkové výši **527 000,- Kč**.

Závěr

Můžeme konstatovat, že byly splněny cíle hlavního úkolu, a to včetně poradenské činnosti v oblasti bezpečnostních a pracovněprávních předpisů dle ustanovení zákona č. 251/2005 Sb., zákona o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. Z výsledků kontrol provedených v rámci tohoto úkolu lze konstatovat, že předmět kontroly byl zaměřen vhodně a pro kontrolované subjekty byl přínosem.

Úroveň koordinátorů BOZP má zlepšující se tendenci, i když tento trend je pomalý. S tímto koresponduje zvyšující se povědomí o povinnostech zadavatelů staveb. V posledních letech narostly počty oznámení o zahájení prací, snižuje se počet staveb, kde zadavatel neurčil koordinátora, ač měl k tomu povinnost. Pokud nejsou plněny zákonné požadavky ohledně koordinátora, jdou na vrub zvláště neznalosti povinností investora, zadavatele stavby, případně snahy o šetření investičních prostředků, a to nejen v soukromém sektoru, ale ve velké míře i ve veřejné správě – obcí, měst. Stává se, že někteří zadavatelé se se snaží vyhnout určení koordinátora tím, že si různě vykládají zákonné předpisy ve svůj prospěch a snaží se prokázat, že určit koordinátora nemusí.

U koordinátorů BOZP bývá závažným nedostatkem kvalita jejich praktických znalostí a zkušeností. V praxi se setkáváme s koordinátory, kteří jsou spíše bezpečnostními techniky, jejichž činnost se omezuje na dokumentování a sepisování závad, které jsou momentálně v době kontroly koordinátora na staveništi v nepořádku. Chybí jakákoliv prevence rizik a časová koordinace z hlediska BOZP. Dokumentace a záznamy jsou sice jediným prokazatelným výstupem koordinátora o vyhledávání rizik a řešení problémů nebo závad, otázkou vždy je, jakou mají praktickou hodnotu. Zpracovaný plán BOZP se tak mnohdy stává pouhou nutnou administrativou, které rozumí, pracuje s ní a aktualizuje ji jen koordinátor – otázka jeho obsahu a rozsahu se tímto stává nedůležitou.

IX. Prevence BOZP při přípravě a provádění staveb

Oblastní inspektoráty práce se jako dotčené orgány státní správy vyjadřují k projektovým dokumentacím staveb, k jejich změnám a změnám v užívání staveb dle ustanovení § 5 odst. 1 písm. i) zákona o inspekci práce č. 251/2005 Sb. Projektové dokumentace jsou vybírány k posouzení v souladu s vnitřním předpisem SÚIP. Ve svých vyjádřeních ke kontrolovaným projektovým dokumentacím oblastní inspektoráty práce upozorňují předkladatele na nedostatky v naplňování právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení a předcházejí touto činností možným pracovním úrazům. Dále pak účastí na řízeních k povolení užívání staveb lze podchytit řadu nedostatků vzniklých při provádění staveb, které by později během provozu a užívání staveb mohly vést ke vzniku mimořádných událostí (úrazy nebo havárie, ohrožení veřejnosti apod.).

Kontrolou projektových dokumentací a následně účastí na řízení k povolení užívání staveb se významně ovlivňuje prevence v oblasti bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení z hlediska budoucího provozu.

Cíl úkolu

Cílem bylo prověřit plnění podmínek vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci již ve fázi přípravy staveb a během řízení k povolení užívání staveb, jejich technického vybavení a instalované technologie. V této fázi je preventivní kontrola nezastupitelná a velmi efektivní, především se předejde následným úpravám např. stavebního řešení, pracovního prostředí a technologie z hlediska požadavků na bezpečnost práce a bezpečnost technických zařízení. V opačném případě potom zjišťujeme při kontrolách v provozu někdy i po několika letech následné nedostatky, které mají původ v projektování či provádění staveb.

Zadání úkolu

Úkol byl rozdělen na dvě části:

- A. Kontrola projektových dokumentací**
- B. Účast na řízeních k povolení užívání staveb**

Kontroly byly zaměřeny zvláště na obsahovou stránku předkládaných projektových dokumentací z hlediska zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a účast na kolaudačních řízeních se zaměřila na podchycení nedostatků bezpečnosti a ochrany zdraví při práci při užívání staveb.

Kontroly a účast na řízení k povolení užívání staveb byly prováděny zejména u staveb:

- a) určených pro výrobu a skladování, ve kterých bude zaměstnáno více než 20 osob,
- b) určených pro zaměstnávání osob s omezenou schopností pohybu a orientace,
- c) určených pro shromažďování více než 200 osob a dále u staveb, ve kterých se nachází prostor určený k shromažďování osob, v němž počet a hustota osob převyšují mezní normové hodnoty a je určena ke kulturním, sportovním a obdobným účelům (ve smyslu § 3 písm. b) vyhlášky MMR č. 268/2009 Sb.),

- d) určených pro výrobu a skladování nebezpečných chemických látek (zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích, ve znění pozdějších předpisů) s výjimkou skladů a výroben výbušnin,
- e) hromadných garáží - vícepodlažních (**ČSN 73 6058 Třídění, odst. 4.** Podle stavebního (dispozičního) řešení, písmeno b) a podzemních garáží **ČSN 73 6058 Třídění, odst. 5.** (podle vztahu podlahy nejnižšího podlaží k úrovni přilehlého terénu),
- f) jaderných elektráren,
- g) kotelen I. a II. kategorie (vyhl. č. 91/1993 Sb.) a dále kotelen s parními a kapalinovými kotli (vyhrazeným tlakovým zařízením) ve smyslu § 2 odst. 1 písm. a) vyhl. č. 18/1979 Sb., v platném znění,
- h) čerpacích stanic LPG/CNG,
- i) bioplynových stanic.

Předmět kontroly:

A. Projektové dokumentace:

Kontroly projektových dokumentací se zaměřovaly zvláště na obsahovou stránku předkládaných projektových dokumentací z hlediska zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Dokumentace byly posuzovány z hlediska způsobu zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení pro výstavbu a budoucí provoz. Při posuzování projektové dokumentace staveb se prověřovalo, zda jsou vyloučena nebo na nejnižší dosažitelnou míru snížena rizika možného ohrožení zdraví a života osob, tj. zda tato řešení splňují bezpečnostní požadavky, které se vztahují na danou stavbu zvláště pak:

- zda projektová dokumentace obsahuje náležitosti dané vyhl. 499/2006 Sb. pro oblast zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zvláště plán BOZP při práci na staveništi,
- zda projektová dokumentace obsahuje i řešení k zajištění BOZP při údržbě objektů,
- zda v projektové dokumentaci obsahují informace ohledně instalovaných zařízení (elektrických, plynových, zdvihadcích, tlakových, apod.) a informace ohledně instalovaných výrobních zařízení a výrobní technologie a jejich řešení z hlediska BOZP.

B. Řízení k vydání kolaudačního souhlasu:

Při řízení k vydání kolaudačního souhlasu uplatňovali inspektoři OIP požadavky právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce, a to zejména zda:

- byly odstraněny nedostatky zjištěné při posouzení projektové dokumentace stavby,
- byly odstraněny nedostatky vyplývající ze změn realizovaných v průběhu výstavby,
- je stavba provedena podle schváleného projektu a případné změny jsou vyznačeny v původní projektové dokumentaci,
- provedení stavby odpovídá požadavkům právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce
- umístění a prostorové uspořádání strojů (zařízení), popř. jejich souborů, včetně dopravních a manipulačních ploch a ploch pro obsluhu a údržbu odpovídá požadavkům právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce,
- jsou realizována opatření k zajištění bezpečnosti práce, stanovené na základě zhodnocení všech předvídatelných rizik možného ohrožení zaměstnanců, popř. jiných osob či majetku,

- jsou realizována konstrukční řešení, popř. opatření umožňující bezpečnou obsluhu, údržbu nebo opravu stavby (její části) po dobu jejího užívání,
- jsou funkční ochranná zařízení,
- jsou provedeny všechny příslušné revize a zkoušky instalovaného zařízení.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Celkem bylo posouzeno **2 501** projektových dokumentací ke stavebnímu řízení.

Tabulka 34 - Projektové dokumentace

HÚ 13.1.140	Oblastní inspektoráty práce								Celkem
	3	4	5	6	7	8	9	10	
Počet kontrolovaných projektových dokumentací ke stavebnímu řízení	84	372	356	189	494	117	600	289	2501

Tabulka 35 - Řízení k vydání kolaudačního souhlasu

HÚ 13.1.140	Oblastní inspektoráty práce								Celkem
	3	4	5	6	7	8	9	10	
Počet kontrol k vydání kolaudačního souhlasu	0	131	402	124	349	204	209	16	1435

Tabulka 36 - Porušení ke kontrolním objektům

Objekt	Počet nedostatků
100 - Výrobní a provozní budovy	920
200 - Komunikace mezi výrobními a provozními budovami	11
1681 - Kotelny	24
2050 - Žebříky	7
2320 - Sklady a skladování	51
3010 - Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	68

Kontrolní část:

A. Projektové dokumentace

K dokumentacím staveb, jejich změn a změn v užívání staveb vydaly oblastní inspektoráty práce celkem **2 501** vyjádření.

Při posuzování projektové dokumentace byla náležitá pozornost věnována nejen posouzení podmínek pro provádění staveb z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví, ale i pro budoucí bezpečný provoz staveb, včetně zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců, kteří provádí údržby, opravy a revize stavebních konstrukcí, strojů a zařízení. Na posuzování projektových dokumentací se podíleli i inspektoři specialisté na vyhrazená technická zařízení.

Předkládané dokumentace v mnoha případech neměly dostatečnou vypovídající schopnost o řešení rizik při výstavbě i budoucím provozu a až na výjimky přetrvávala snaha předkládat dokumentace jen v minimálním rozsahu. Tyto mnohdy nerespektovaly požadavky vyplývající ze zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a zdraví při práci na staveništích, atd., a dále pak ustanovení platných nařízení vlády, např.: nařízení vlády č. 378/2001 Sb., nařízení vlády č. 101/2005 Sb., a dalších. V technických zprávách byly odkazy na neplatné předpisy a technické normy (např.: již neplatná ustanovení vyhlášky č. 48/1982 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vyhlášky č. 324/1990 Sb., neplatných elektrotechnických norem, apod.),

Neúplné projektové dokumentace byly vráceny k doplnění a opětovnému předložení k posouzení.

Nejčastější důvody vrácení projektových dokumentací staveb k doplnění:

- Dokumentace neodpovídaly z hlediska BOZP svým rozsahem a obsahem vyhl. č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb. Neobsahovaly posouzení potřeby určení koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, kdy předložená dokumentace neobsahuje zejména:
  - posouzení, zda je reálné, aby předmětné stavební dílo realizoval pouze jeden zhotovitel, nebo se předpokládá účast subdodavatelů vzhledem k objemovému popř. druhovému rozsahu zamýšlených stavebních činností;
  - předpokládanou dobu realizace v přepočtu na fyzické osoby pro rozhodnutí, zda dojde či nedojde k naplnění kritérií uvedených v § 15 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a zdraví při práci;
  - celkové předpokládané době trvání prací a předpokládanému počtu nasazení pracovníků v maximální míře v jeden den, nebo celkovému plánovanému objemu prací a činností během realizace v přepočtu na jednu fyzickou osobu;
  - jednoznačné stanovisko, zda koordinátor BOZP pro předmětnou stavbu musí nebo nemusí být určen.

Ojedinele se však stále objevují případy, kdy se zadavatel stavby (prostřednictvím obsahu projektové dokumentace stavby v součinnosti s projektantem) „snaží“ přenést zákonnou odpovědnost za určení koordinátora na zhotovitele stavby.

- Projekty dostatečně neřešily způsob zajištění ochrany zdraví a bezpečnosti při výstavbě a při užívání.
- Dokumentace neobsahovaly část E. Zásady organizace výstavby.
- Chybí dokumentace výtahu, dispozice výtahové šachty a projekt elektrického zařízení.
- V projektu „elektro“ nebyly doloženy protokoly o stanovení vnějších vlivů z hlediska elektrického zařízení.
- Dokumentace nerespektuje požadavky na ochranu před bleskem, stanovení přípustného rizika, třídy ochrany před bleskem, vnější a vnitřní ochrany apod.

- Chyběla technologická část projektu týkající se výroby a skladování včetně vnitřní dopravy.

Předkládané projektové dokumentace v některých případech upřednostňovaly architektonické a technické řešení a méně se zabývaly bezpečností a ochranou zdraví při provádění, užívání a udržování staveb včetně působení předvídatelných vlivů.

B. Řízení k vydání kolaudačního souhlasu

V roce 2015 se inspektoři oblastních inspektorátů práce účastnili celkem **1 299 řízení** k vydání kolaudačního souhlasu k užívání staveb. Cílem účasti na řízení k vydání kolaudačního souhlasu bylo ověření a kontrola připravenosti staveb před uvedením do provozu, zvláště splňují-li požadavky k zajištění bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení.

Při výběru a zvažování účasti inspektora na řízení k vydání kolaudačního souhlasu byly upřednostňovány stavby většího charakteru a stavby se zvýšenými riziky možného vzniku úrazů, u kterých byla posuzována projektová dokumentace. V těchto případech se také se zjišťovalo, zda byly odstraněny závady, na které bylo upozorněno již při posuzování projektové dokumentace.

Nejčastější závady zjištěné při řízení k vydání kolaudačního souhlasu

Bioplynové stanice (dále BPS):

- potrubí plynovodu LPE nebylo chráněno před účinky UV záření,
- místo lomu trasy plynovodu vedeného v zemi nebylo označeno,
- předložený provozní řád BPS v některých případech neobsahoval návody a pokyny pro obsluhu a kontrolu včetně vedení provozní dokumentace všech zařízení instalovaných v BPS, které mají vliv na bezpečnost a spolehlivost provozu,
- nebyla písemně zpracována dokumentace na ochranu před výbuchem,
- vstupní dveře do strojovny kogeneračních jednotek nebyla opatřena samo zavíracím zařízením,
- při kolaudaci BPS nebylo stavebníkem předloženo závazné stanovisko TIČR o úspěšné funkční zkoušce BPS.

Čerpací stanice:

- při kolaudaci nebyla předložena výchozí revize plynového zařízení LPG včetně stanoviska TIČR,
- při kolaudaci nebylo předloženo oprávnění k plnění nádrží motorových vozidel zkapalněným propan-butanem, CNG,
- místní provozní řád neřešil stáčení LPG z autocisterny do zásobníku LPG,
- pro čerpací stanici nebyl vypracován provozní řád, požární řád ani havarijní plán.

Ostatní:

- jednotlivé odbočky zařízení na rozvod plynu nešlo samostatně uzavřít,
- nebyla předložena výchozí revize el. zařízení rozvodů, osvětlení a hromosvodů,
- nebyla písemně zpracována dokumentace na ochranu před výbuchem,

- v místním provozním řádu mobilní plynové kotelny scházelo situační schéma všech technologických zařízení instalovaných v kotelně,
- neúplná provozní dokumentace, neurčení lhůt pro provádění kontrol a revizí,
- odkaz na neplatné právní předpisy v místním provozním řádu,
- nevyznačení komunikací na pracovišti,
- nezajištění pracoviště ochranným zábradlím (např. rampy, rozdílné úrovně podlah, apod.),
- vybavení pracoviště neodpovídalo požadavkům předpisů k zajištění bezpečnosti a hygieny práce.

Ve většině případů nebyly zjištěny závady, které by bránily uvedení stavby do užívání. Některé stavby byly dobře připraveny k závěrečným kontrolním prohlídkám a některé zjištěné drobné nedostatky byly odstraněny během řízení. V případě uplatňovaných požadavků na odstranění větších závad byly stanoveny lhůty pro jejich odstranění. V několika případech nebyl vydán souhlas s uvedením stavby do provozu nebo byl souhlas podmíněn odstraněním nedostatků před uvedením stavby do provozu. Nesouhlasné a podmíněné souhlasy pro uvedení stavby do provozu se ve většině případů týkaly plynových a elektrických zařízení.

Ke zlepšení připravenosti staveb přispěla i skutečnost, že někteří investoři, respektive projektanti si vyžádali konzultaci před kolaudačním řízením a případné závady mohli odstranit.

Ze strany stavebních úřadů je zájem o účast zástupců inspektorátu (jako dotčeného orgánu) na řízení k vydání kolaudačního souhlasu. Problémem je snaha ze strany investora kolaudovat stavby před úplným dokončením, kdy se skutečný provozní stav může značně lišit od stavu zjištěného při těchto „předčasných“ kolaudacích. V souvislosti s výše uvedeným se množí žádosti o vyjádření inspektorátu na stavby bez technologie výroby a skladování (pouze na stavební část).

Sankce

V rámci kontrol tohoto hlavního úkolu se sankce neukládají. V případě zjištěných nedostatků jsou projektové dokumentace vráceny k doplnění nebo přepracování.

Závěr

Velký vliv účasti inspektorů při schvalování projektové dokumentace a při povolování staveb v rámci závěrečných kontrolních prohlídek za účelem vydání kolaudačního souhlasu na celkovou prevenci v oblasti BOZP včetně vyhrazených technických zařízení je nepopiratelný a nezpochybnitelný. Je to nejúčinnější nástroj, který vítají investoři a provozovatelé, protože je možno odstranit velké množství nedostatků v oblasti bezpečnosti práce a vyhrazených technických zařízení většinou na náklady zhotovitele. Zhotovitel je těmito kontrolami nucen provádět stavby kvalitněji, tak aby byly bezpečnější. Odstranění zjištěných závad má většinou efekt násobnosti odstraňování závad, protože si zhotovitel již málokdy dovolí opakovat závady zjištěné při kolaudačních řízeních.

V průběhu kolaudačních řízení je možno podchytit nedostatky, které by mohly negativně ovlivňovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci při užívání staveb. Jedná se většinou o stavby, kde by v případě vydání kolaudačního souhlasu nebo povolení užívání stavby bez přítomnosti

inspektorů OIP a tedy nezjištění případných závad, mohlo s velkou pravděpodobností dojít ke vzniku mimořádných událostí, jako jsou úrazy, havárie, ohrožení veřejnosti a podobně.

X. Kontrola BOZP v potravinářském průmyslu

Potravinářský průmysl je odvětví, které se z hlediska rizikovitosti práce a počtu pracovních úrazů z hlediska jejich závažnosti trvale řadí na jedno z předních míst. Vysoká míra rizika je tvořena zejména používáním nebezpečných postupů nebo způsobů práce, především při čištění a údržbě strojů. Další rizika vytvářejí např. nefunkční ochranná zařízení u strojů, příp. nefunkční zabezpečovací a blokovací systémy, dále pracovní plošiny, které nesplňují požadavky BOZP, rovněž i chemické látky používané při sanitaci technologií a výrobních prostor v návaznosti na požadavky dané chemickým zákonem. Protože se v ČR malé pivovary těší čím dál větší oblibě a každý rok se na trhu objeví několik desítek nových, předmětem jejich kontroly bude prověřit celý systém zajišťování BOZP od zajištění vstupních surovin, přes technologii výroby potravinářského výrobku, čištění a sanitaci zařízení až po skladování a rozvoz hotových výrobků.

Cíl úkolu

Zejména u subjektů zaměřených na zpracování masa a u subjektů zabývajících se výrobou piva prověřit, zda zaměstnavatelé zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, vytvářejí bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky a přijímají opatření k předcházení rizikům. Cílem úkolu je především ovlivnit nepříznivý vývoj pracovní úrazovosti v daném oboru ekonomické činnosti.

Zadání úkolu

Každý inspektor OIP se zaměřením na zemědělství a potravinářství, by měl provést kontrolu alespoň u 15 subjektů. Kontroly budou provádět výhradně inspektoři práce se specializací zemědělství a potravinářství.

Předmět kontroly:

1. Kontrola dokumentace

- Vyhodnocení rizik při práci, obsluze, údržbě a opravách technologických zařízení, seznámení zaměstnanců s těmito riziky a s opatřeními na ochranu před jejich působením.
- Zpracování pracovních a technologických postupů (zejm. pro sanitaci uzavřených prostor apod.).
- Seznámení s bezpečnostními listy nebezpečných látek používaných při sanitaci technologií a výrobních prostor v návaznosti na požadavky dané chemickým zákonem.
- Vzájemná informovanost zaměstnanců cizích subjektů o rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením.
- Provádění kontrol a revizí ve stanovených lhůtách.

2. Fyzická kontrola pracovišť

- Kontrola používání OOPP, které byly přiděleny dle seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce.
- Kontrola stavu ochranných zařízení a jejich funkčnosti.

- Kontrola nakládacích a vykládacích prostor (rampy, plošiny).
- Doprava a manipulace se surovinami a materiály (zpracování MPBP).
- Skladování surovin, meziproductů a výrobků.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo oblastními inspektoráty práce provedeno celkem **363** kontrol, z toho bylo **104** kontrol provedeno u fyzických osob. Při všech kontrolách bylo zjištěno celkem **1 097** nedostatků. Z celkového počtu provedených kontrol pouze u **65** kontrolovaných osob nebyly nedostatky zjištěny. Bližší údaje jsou uvedeny v tabulce níže.

Tabulka 37 - Bližší údaje v rámci plnění úkolu v potravinářském průmyslu

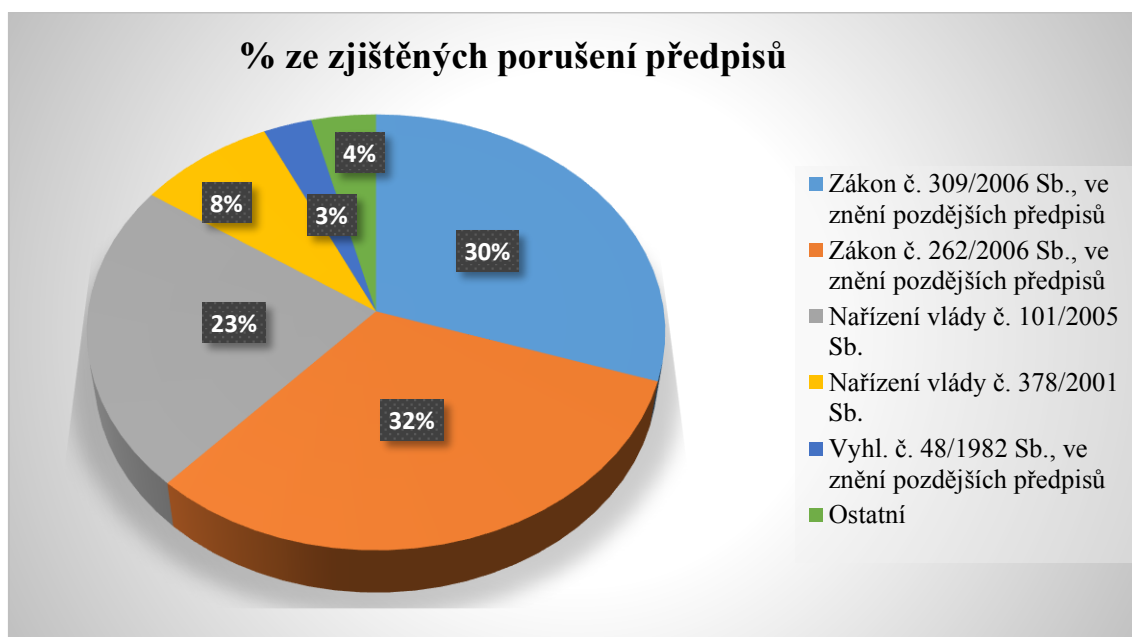
OIP	Počet kontrol CELKEM	Počet kontrolovaných fyzických osob	Počet kontrol bez zjištěných nedostatků	Počet zjištěných nedostatků
OIP 03	33	8	1	114
OIP 04	33	7	0	127
OIP 05	37	6	8	79
OIP 06	46	14	39	8
OIP 07	46	15	4	114
OIP 08	64	28	1	337
OIP 09	65	14	3	223
OIP 10	39	12	9	95
Celkem	363	104	65	1 097

V tabulce č. 38 je uveden přehled nejčastěji porušovaných právních předpisů. Stejně jako v loňském roce, nejčastěji zjišťované nedostatky se týkaly nedodržování ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, dále pak zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů, a nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí. Z následujících tabulek a grafu je zřejmé zastoupení zjištěných porušení jednotlivých právních předpisů.

Tabulka 38 - Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů	32
Zákon č. 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů	30
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	23
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	8
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	3
Ostatní (NV č. 201/2010 Sb., NV č. 495/2001 Sb., NV č. 362/2005 Sb., 406/2004 Sb., 168/2002 Sb., atd.)	4

Graf 11 - % ze zjištěných porušení předpisů

Tabulka 39 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	94
§ 102 odst. 3	Zaměstnavatel soustavně nevyhledává nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, nezjišťuje jejich příčiny a zdroje; nevyhledává a nevyhodnocuje rizika, nepřijímá opatření k jejich odstranění; nekontroluje pravidelně úroveň BOZP.	44
§ 104 odst. 5	Zaměstnavatel neposkytl OOPP zaměstnancům bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce	42

V tabulce č. 40 je uveden přehled zjištěných nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka 40 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb.

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 1, písm. c)	Zaměstnavatel nezajistil, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vhodné pro práci, při které budou používány. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí musí být pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány.	118
§ 2 odst. 1 písm. a)	Zaměstnavatel nezajistil, aby pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci odpovídaly bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště, aby prostory určené pro práci, chodby, schodiště a jiné komunikace měly stanovené rozměry a povrch a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané.	51
§ 2 odst. 1	Zaměstnavatel nezajistil, aby pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci odpovídaly bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště.	42

Hodnocení výsledků kontrol podle oblastí zadání úkolu:

- **Vyhodnocení rizik při práci, obsluze, údržbě a opravách technologických zařízení; seznámení zaměstnanců s těmito riziky a s opatřeními na ochranu před jejich působením**

Kontrolami je stále zjišťováno, že někteří zaměstnavatelé nevedou dokumentaci o vyhledávání a hodnocení rizik, která není možné odstranit a o přijatých opatřeních k omezení jejich působení tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno. Vyhodnocováním rizik ve výrobním procesu se zabývají hlavně subjekty s větším počtem zaměstnanců. Tuto povinnost jim zajišťují osoby odborně způsobilé v prevenci rizik, které rovněž zaměstnance seznamují s touto problematikou při školení. Horší je situace u podnikajících fyzických osob s malým počtem zaměstnanců – např. malé, rodinné pivovary nebo výroby masných výrobků, kde této problematice není věnována patřičná pozornost. V hojném počtu jsou u těchto zaměstnavatelů využívány komerčně zpracovaná rizika pro pracovní činnosti, zpracované a vydané různými organizacemi, bez aplikace na místní podmínky zaměstnavatelů. Zejména u zaměstnavatelů s malým počtem zaměstnanců se občas stává, že není zpracováno posouzení rizik pro pracovní činnosti, používané stroje a technologie. Tato skutečnost je zdůvodňována tak, že zaměstnanci všechna rizika znají, protože tuto profesi vykonávají již dlouhou dobu, nebo ji vykonávali v minulosti. U malých pivovarů, kde jsou zaměstnáváni převážně rodinní příslušníci, je provozovateli konstatováno, že v odborných přípravách, kterých se zúčastňují před spuštěním vlastní výroby, jsou o rizicích informováni.

Stále se rovněž vyskytují nedostatky v požadavcích na zpracování dokumentace o hodnocení rizik. Velmi často byl kontrolovanými osobami zaměřován s hodnocením rizik z pohledu dodržení správného technologického procesu při zpracování suroviny. I v případech, kdy byla požadovaná dokumentace předložena, ne vždy postihovala všechny činnosti spojené s rizikem možného ohrožení života a zdraví zaměstnanců. Jednalo se o dokumentaci k vyhledávání a hodnocení rizik a přijatých opatření např. při obsluze, údržbě a opravách strojů a zařízení v provozu zpracovávání masa (kutr, míchačka, pila na kosti), při bourání a vykost'ování masa, při údržbě varny v minipivovaru atp. Nutno konstatovat, že hodnocení rizik nezahrnovalo všechny používané stroje a zařízení např. nebyla vyhodnocena rizika při obsluze konvektomatu, při práci u nářezových strojů atp. Nedočtena pak zůstala u některých zaměstnavatelů i rizika spojená s pracemi nejvíce frekventovanými např. s činností sládka při obsluze pivovaru, kuchařů při provozu teplé kuchyně, obsluh v restauraci u firem vyrábějících pivo a v druhé řadě s obsluhou pracovních strojů k řezání, mletí, mísení, při zpracování masa, ale také se zacházením s chemickými látkami a pracemi v chlazeném prostředí jak v pivovarech, tak při zpracování masa. Dále nebyla hodnocena např. rizika při skladování na venkovní ploše, rizika související s úklidem analytické laboratoře, rizika při provozu manipulačních vozíků s vlastním pohonem, rizika související s provozem paletizační a depaletizační linky, rizika při vstupu do varných nádob na pivo apod.

Logicky se shora uvedená fakta promítají také do úrovně prováděného školení zaměstnanců, která neměla často určen obsah a omezovala se pouze na konstatování obecných zásad za současného pomíjení pracovních operací spojených se značným rizikem. Taková zjištění se týkala velké části kontrolovaných osob.

Potřebnost zadokumentování vyhodnocených rizik, přijatých opatření a následně také obsahu školení je stále podceňována a bylo občas obtížné vyložit vedoucím zaměstnancům smysl požadované agendy. Kvalitně zpracovaná dokumentace o hodnocení rizik jednoznačně předurčuje kvalifikovaně provedené školení BOZP a také odpovídajícím způsobem zpracovaný systém poskytování OOPP.

- **Zpracování pracovních a technologických postupů (zejm. pro sanitaci uzavřených prostor apod.)**

V uvedené oblasti nebyly zjištěny závažné nedostatky. U subjektů s větším počtem zaměstnanců jsou pracovní a technologické postupy pro sanitaci objektů, přepravních systémů, pomůcek a náradí zpracovány (tato povinnost je mj. vyžadována souběžně hygienickými a veterinárními předpisy). Nedostatky nebyly zjišťovány zejména u nově vzniklých malých pivovarů, kdy stanovené pracovní postupy, s důrazem na proces sanitace, jsou součástí průvodní a provozní dokumentace nezbytné pro uvedení pivovaru do provozu. Rovněž sanitace v masném průmyslu podléhá mnohem přísnějším kontrolám ze strany jak hygieny, tak potravinářské inspekce. U menších subjektů a rodinných podniků byla tato povinnost zpracování pracovních a technologických postupů pro sanitaci splněna pouze ojediněle, zejména s ohledem na technické vybavení pro tuto činnost.

- **Seznámení s bezpečnostními listy nebezpečných látek používaných při sanitaci technologií a výrobních prostor v návaznosti na požadavky dané chemickým zákonem**

Kontrolami bylo zjištěno, že zaměstnavatelé ve většině případů vedou k chemickým látkám, používaných při sanitaci, bezpečnostní listy. Vedou rovněž dokumentaci o seznámení zaměstnanců s obsahem těchto bezpečnostních listů, kde jsou mj. uvedena rizika spojená s jejich používáním, včetně požadavků na bezpečné zacházení s danou chemickou látkou.

Rovněž bylo v průběhu kontrol také zjištěno, že některým zaměstnavatelům tyto bezpečnostní listy k chemickým látkám a směsím používaných k sanitaci scházely. V těchto případech tak zaměstnanci, pověřeni pracemi spojenými se sanitací technologií a výrobních prostor, s bezpečnostními listy seznámeni nebyli.

Chemické látky vyšší nebezpečnosti jsou ve větší míře používány zejména při výrobě piva. Zacházení s nimi i jejich skladování je předmětem vnitřních předpisů, sanitačních řádů. Při kontrolách byly dále shledány nedostatky, které se týkaly informovanosti dotčených osob o účincích chemických látek a směsí, způsobech zacházení a zásadách poskytování první pomoci. Jednalo se především o osoby na pozicích sládků a také osob – OSVČ nebo zaměstnanců jiných zaměstnavatelů, které na kontrolovaném pracovišti práci sládky vykonávaly.

Rizika spojená s nakládáním s chemickými látkami neřídka chyběla ve vnitřní zpracované dokumentaci a to včetně přijatých opatření, v osnově školení byla daná problematika někdy pojednána pouze v obecné poloze, popř. bylo zmíněno „seznámení s bezpečnostními listy“ bez bližší specifikace a konkretizace látky.

Inspektoři se také při kontrolách setkávali se skutečností, že subjekty většinou mají „nějaké“ bezpečnostní listy, ale neví, k jakému účelu je mohou využít a nemají ponětí o vývoji legislativy v této oblasti.

- **Vzájemná informovanost zaměstnanců cizích subjektů o rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením**

U převážné většiny kontrolovaných subjektů bylo zjištěno, že s ohledem na předpisy v oblasti veterinární a hygienické služby, není na pracoviště těchto potravinářských provozů vstup cizích zaměstnanců povolen. Tito cizí zaměstnanci se pohybují, s ohledem na výše uvedené předpisy, pouze vně vlastních provozoven. Se stálými dodavateli a odběrateli jsou informace o rizicích (pro oblast dopravy) projednány vždy společně s dotčenými zaměstnanci.

Nedostatky ohledně vzájemné písemné informovanosti zaměstnavatelů o rizicích a o přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením byly zjištěny např. v těch případech, kdy byla na kontrolovaném pracovišti konstatována přítomnost nasmlouvaných zaměstnanců – sládků a v druhé řadě zaměstnankyň úklidové firmy. V provozovnách lze samozřejmě předpokládat mnohem větší pohyb dalších neškolených cizích osob, ale při kontrole povinností zaměstnavatele uložených mu v § 101 zákoníku práce nebyly tyto skutečnosti zástupci kontrolovaných osob přiznány.

- **Provádění kontrol a revizí ve stanovených lhůtách**

Nutno konstatovat, že nejvíce nedostatků na úseku provádění kontrol a revizí technických zařízení bylo zjištěno při kontrolách u subjektů zabývajících se zpracováním masa. Kontrolované subjekty neprováděly např. revize elektrických zařízení budov, revize a kontroly strojních zařízení (kutrů, elektrických udíren, řezaček masa, narážek apod.), elektrických spotřebičů (mikrovlnné trouby, fritézy, lednice, atd.), kontroly a revize plynových zařízení (např. plynových udíren, plynových ohříváčů vody, atd.), revize a kontroly zařízení pro rozvod a spalování zemního plynu, provozní prohlídky výtahu a provozní revize u tlakových nádob stabilních (pivní tanky, vyvíječ páry v minipivovaru, vzdušníky kompresorů atd.).

Při kontrolách bylo dále zjišťováno, že revizní zprávy vyhrazených technických zařízení, ať už elektrických, plynových či tlakových nádob stabilních, byly v malých pivovarech ke kontrole předkládány často jako výchozí, neboť doba od data kolaudace, ke které musely být vyhotoveny, ve většině případů nepřesáhla termín pro jejich opakování. I v případech, kdy

kontrolované osoby provozovaly svou činnost v objektech jiných vlastníků, měly většinou požadované revizní zprávy k dispozici. U firem zpracovávajících maso jen nutno poznamenat, že v nejednom případě aktuální datum zpracování revize napovídalo skutečnosti, že tato byla provedena až po oznámení o provedení kontroly.

Jak již bylo uvedeno, u malých pivovarů, s ohledem na dobu jejich vzniku, nebyly zjišťovány závažné nedostatky v oblasti zajišťování revizí elektrických instalací budov a hromosvodů. Byly však zjištěny nedostatky v neodstraňování závad po provedených revizích elektrických instalací na budovách.

Dále bylo zjišťováno nedodržení termínů periodických revizí (mokrý provoz) u elektrického ručního přenosného nářadí a u prodlužovacích přívodů, zejména na jatkách. Obdobný stav je i u strojů a ostatních zařízení, kterými jsou tyto provozy vybaveny. U strojů a zařízení (hlavně se starším datem výroby) nebyly často v provozech, kde se zpracovávalo maso, prováděny kontroly ve stanovené lhůtě 1x za 12 měsíců.

Existence průvodní dokumentace od výrobce a vedení provozní dokumentace strojů a technických zařízení opět bylo hodnoceno lépe u pivovarů zejména malých a nových, horší situace byla u firem zabývajících se zpracováním masa, kdy bylo několika jejich provozovatelům uloženo zpracování místního provozního bezpečnostního předpisu.

- **Kontrola používání OOPP, které byly přiděleny dle seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce**

Při kontrolách byl zjištěn rozdílný přístup zaměstnavatelů k otázce poskytování OOPP. Někteří zaměstnavatelé neměli vypracovaný vlastní seznam zpracovaný na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce, ale i přes tento chybějící seznam byly zaměstnancům OOPP poskytovány v rozsahu odpovídajícím rizikům vykonávané práce. Dále bylo při kontrolní činnosti také zjištěno, že i když zaměstnavatelé mají zpracován vlastní seznam k poskytování OOPP, tak OOPP nejsou zaměstnancům přidělovány dle tohoto seznamu nebo poskytované OOPP nebyly v plném rozsahu poskytovány tak, jak měli uvedeno ve vlastním seznamu.

Tento problém se týkal zejména některých provozů jatek a provozů na zpracování masa. V některých provozech jatek (bourání) bylo zjištěno, že zaměstnanci nepoužívají ochranu břišní části těla proti pořezání nebo bodnutí nožem.

OOPP, které musí chránit zaměstnance před riziky, někteří zaměstnavatelé neposkytli, přestože riziko poškození zdraví objektivně existovalo a namísto schváleného typu OOPP, s prohlášením o shodě, vybavili své zaměstnance nevhodnými náhradními OOPP. Jen výjimečně kontrolované osoby přiznaly finanční plnění namísto poskytnutí OOPP.

- **Kontrola stavu ochranných zařízení a jejich funkčnosti**

I v této kontrolní oblasti byli zaměstnavatelé, kde nebyly zjištěny nedostatky při kontrole stavu ochranných zařízení a jejich funkčnosti, ale byli i zaměstnavatelé, kde se nedostatky zjistily. Jednalo se např. o nefunkční ochranné zařízení na řezače a míchače na maso; absence krytů na ventilátorech chlazení; nezajištěné tlakové láhve proti převržení. Dále byly zjištěny nefunkční koncové spínače u strojů pro zpracování masa, které byly v některých případech záměrně vyřazené z funkce obsluhou stroje. Dalším častým nedostatkem bylo odstranění ochranné mříže v násypkách nad rotujícími šneky, která zamezuje zranění obsluhy. Při kontrole provozoven, které byly vybaveny novými, moderními stroji a zařízeními jsou naopak tyto ochranné prvky plně funkční. Nelze je svévolně vyřadit z činnosti a nedovolí tak obsluze pokračovat v činnosti, dokud nejsou splněny všechny požadavky na bezpečnost práce.

V provozovnách zpracovávajících maso bylo dále v několika případech zjištěno, že byl poškozen hlavní vypínač stroje, na kterém rovněž nebyly vyznačeny polohy jeho ovládání. V jednom případě chyběl ovládací prvek plynového spotřebiče zcela a obsluha zařízení ovládala pomocí kleští.

Ochranná zařízení proti pádu osob do hloubky pak chyběla na volných okrajích schodišťových ramen a také na pracovišti šrotovníku umístěném na vysoké pracovní plošině. Chybějící zábradlí nebo madla u schodů se vyskytovala zejména na čistírnách odpadních vod, které jsou na okraji zájmu zaměstnavatelů.

Při kontrole byla rovněž zjištěna chlazená místnost s teplotou nižší než 0°C, kde nebyly splněny nejméně dvě podmínky uvedené v § 178 odst. 4 vyhlášky č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, umožňující zaměstnanci prostor opustit v kterémkoli okamžiku. Chyběl zde např. funkční vypínač elektrického osvětlení, jehož rozsvícení musí být signalizováno vně místnosti a zároveň nebylo v chlazené místnosti spolehlivé signalizační zařízení umožňující spojení s pracovištěm stálé obsluhy.

V pivovarech bylo zjištěno, že hloubka násypek šrotovníků, do které je surovina vsypávána, vylučuje, při základní dávce pozornosti, vtažení rukou mezi válce. Respektování ostatních ochranných opatření při vaření piva závisí především na kvalifikovanosti zaměstnance při obsluze technologického zařízení, jeho znalosti možných rizik, jako je opaření ve varně, možnost zvýšené koncentrace CO₂ ve spilce a ležáckých sklepích, poškození chemickými látkami při sanitaci a stálá možnost uklouznutí na mokřích podlahách a obslužných plošinách. Dopracování rizik pro práci v pivovaru ve vazbě na poskytování odpovídajících OOPP bylo uloženo velkému počtu kontrolovaných subjektů.

- **Kontrola nakládacích a vykládacích prostor (rampy, plošiny)**

Při těchto kontrolách bylo nejčastěji zjištěno, že volné okraje ramp, které slouží k příjmu vstupních materiálů a expedici výrobků, nebyly označeny značkami, které označují nebezpečnou hranu a upozorňují na nebezpečí pádu osob.

Ve výrobních prostorách bylo velmi často zjišťováno, že spodní hrana zdvižných mechanicky ovládaných vrat nebyla označena značkami, např. šikmým bezpečnostním šrafováním. Některé rampy, používané jako skladovací prostory, nebyly podél volného okraje, kde hrozí nebezpečí pádu, vybaveny vhodným ochranným zařízením proti pádu. Více nedostatků bylo při kontrolách nakládacích a vykládacích prostor zjištěno v provozech na zpracování masa.

- **Doprava a manipulace se surovinami a materiály (zpracování MPBP)**

V oblasti dopravy a manipulace se surovinami bylo u kontrolovaných osob zjištěno, že často neměly zpracovaný místní provozní bezpečnostní předpis (dále jen MPBP), obsahující pracovní a technologické postupy pro bezpečné provozování dopravy, a také bezpečnostní pokyny pro provádění jednotlivých pracovních operací. Tento MPBP musí být vypracován s ohledem na zvláštnosti pracoviště a pracovní prostředí, dále na možné ohrožení zaměstnanců povětrnostní situací a také s ohledem na pravidla dorozumívání mezi zaměstnanci při různých pracovních operacích. Rizikovou činností představuje převoz zvířat speciálními automobily. Zde bylo často zjišťováno, že zaměstnavatel správně neorganizuje práci zaměstnanců v souladu s návodem dodaným výrobcem pro provoz a používání těchto speciálních automobilů. S návodem k používání těchto vozidel často nebyli řidiči seznámeni vůbec.

Ve věci dopravy a manipulace je v případě malých pivovarů zásadní transport pytlů s ječným sladem o hmotnosti 50 kg, prováděný výhradně muži. Jejich doprava na pracoviště šrotování probíhala většinou ručně v jedné rovině, někdy s využitím dopravníku nebo pomocí kladkostroje do nadzemního podlaží.

Nedostatky na komunikacích a pracovních plochách, kde manipulace se surovinami probíhá, byly konstatovány zejména tam, kde je zařízení provozováno v historických budovách, které z pohledu dnešních předpisů vykazují stavební nedostatky, jež je možno často řešit pouze bezpečnostním značením či jiným upozorněním na nebezpečí. Jednalo se nejčastěji o schod za dveřmi (bez podesty o šířce 75 cm zvětšené o šířku stupně), o zúžené průchody, chybějící madlo či zábradlí a zejména o nerovnosti podlah způsobené rozdílnými výškovými úrovněmi podlah v jednotlivých provozních prostorách.

U některých kontrolovaných osob byla doprava a manipulace se surovinami a materiály prováděna ručními paletovými vozíky, plošinovými vozíky a rudly. Nedostatky technického stavu z hlediska zajištění BOZP nebyly u těchto zařízení zjištěny. Nedostatky nebyly zjištěny ani při jejich obsluze a při manipulaci zaměstnanců s břemeny (ručním zvedání surovin a materiálů). Rozvoz hotových výrobků z malých pivovarů (pivo v pivních KEG sudech a pivních lahvích) dalším odběratelům nebyl ve většině případů zaznamenán. Malé pivovary svou produkci spotřebovávaly v navazujících restauračních zařízeních. Obdobný stav byl i u subjektů zaměřených na zpracování masa, které své výrobky dodávaly především do svých prodejen. U případného rozvozu hotových výrobků ve většině případů nedostatky zjištěny nebyly.

- **Skladování surovin, meziproductů a výrobků**

Kontrolami bylo často zjišťováno, že zejména u malých provozoven byly suroviny, meziproducty, výrobky, obaly a palety skladovány na dopravních komunikacích. Nedostatky se vyskytovaly i u dopravních komunikací uvnitř skladů, kdy tyto nebyly od ostatních ploch se stejnou úrovní výrazně odlišeny. U regálů bylo častým nedostatkem, že nebyly viditelně označeny štítkem s uvedenou nosností buňky a počtem buněk ve sloupci. Pivní sudy byly často skladovány stohováním na sebe, a tím hrozilo nebezpečí jejich pádu. Při uskladnění surovin v chladících místnostech bylo zjišťováno, že tyto místnosti nejsou vybaveny prvky, které by umožňovaly obsluhu bezpečně opuštění těchto místností v kteroukoliv dobu. V některých provozovnách nebyly zpracovány provozní řády skladu nebo zpracované provozní řády neměly všechny potřebné náležitosti.

Dále bylo kontrolami zjišťováno, že na způsobu skladování byl zřejmý nedostatek vhodných ploch, skladové regály zasahovaly do profilu průchodů, nebylo k nim možno použít bezpečné zařízení k jejich bezpečné obsluze, v improvizovaných skladech nebyla dodržena předepsaná podchodná výška vstupního otvoru, skladovací plochy nad komunikací nebyly na okrajích zajištěny proti sesunutí skladovaných předmětů atd.

Skladování u zpracovatelů masa je specifické, neskládá se do větších stohů a poměrně málo i do regálů. Jako nejčastěji se vyskytující nedostatky bylo nevhodné skladování chemických přípravků (společné skladování kyselých a zásaditých látek) a neoznačení skladů s chemikáliemi pro sanitaci. Dalším zjištěním bylo, že některé subjekty vůbec neznají problematiku ohledně bezpečnosti provozu při skladování surovin v zásobnících sypkých hmot.

Závěrem možno konstatovat, že v oblasti skladování surovin, meziproductů a výrobků nebyly sledovány vážnější nedostatky vzhledem k velmi přísným hygienickým a potravinářským normám, které jsou velmi důsledně vyžadovány kompetentními kontrolními orgány.

Sankce

Potravinářským subjektům bylo uloženo celkem **21** pokut ve výši **410 000,- Kč**. Oproti roku 2014 došlo ke značnému zvýšení počtu pokut. Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných nedostatků, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Závěr

Lze konstatovat, že zaměření a cíl hlavního úkolu 15.1.142 pro rok 2015 byl splněn. Ze zjištěných skutečností vyplývá, že kontroly se zaměřením na kontrolu BOZP v potravinářském průmyslu, konkrétně u subjektů zaměřených na zpracování masa a u subjektů zabývajících se výrobou piva, mají své opodstatnění.

Více kontrol, téměř dvě třetiny z celkového počtu všech provedených kontrol, bylo realizováno u subjektů zaměřených na zpracování masa. Největší počet zjištěných nedostatků, a to jak při výrobě piva, tak při zpracování masa, byl zjištěn v oblasti vyhodnocení rizik, seznamování s těmito riziky a opatřeními na ochranu před jejich působením.

Z provedených kontrol dále vyplynulo, že u velké části kontrolovaných subjektů zabývajících se zpracováním masa s počtem zaměstnanců 1 až 5 (prodejna řeznictví, bourárna masa, jednoduché masné výrobky omezeného sortimentu) nebyla řešena problematika BOZP vůbec (žádné školení z BOZP, nejsou vyhledávána rizika a přijímána opatření, nejsou prováděny revize a kontroly technických zařízení, neexistence návodů výrobce pro montáž, manipulaci, opravy a údržbu zařízení ani místních provozních bezpečnostních předpisů atd.).

Při kontrolách subjektů zabývajících se výrobou piva bylo zjištěno, že podstatná část z nich zahájila svou činnost v nedávné době a inspekce u nich tudíž nebyla dosud provedena. Z tohoto důvodu byl postih u nich uložen pouze výjimečně s přihlédnutím ke skutečnosti, že zaměření kontrol je především preventivní a též, že většina nedostatků nebyla charakteru ohrožujícího bezprostředně zdraví zaměstnanců a v průběhu prováděných kontrol byla patrná snaha kontrolovaných osob zjištěné nedostatky řešit. Malé pivovary byly upozorněny především na nebezpečí při provozu uzavřených prostor, kde zraje pivo. Jeho důsledky plně nedocenily, první kontrola subjekty dokázala nasměrovat a objasnit úkoly v oblasti BOZP.

Z uvedeného vyplývá, že provedení kontrol dle zadání úkolu lze považovat za smysluplné, zejména v případě nově vzniklých firem zaměřených na výrobu piva, které již v počátku svého působení mají důvod považovat péči o BOZP za neoddělitelnou součást svého podnikání. Tento názor vyslovili i zástupci těchto provozů, kteří uvítali konzultaci a ozřejnění otázek v oblasti BOZP i pracovněprávních vztahů.

XI. Bezpečnost práce při těžbě a při soustředování dříví stroji a zařízeními s lanovými systémy

Vyšší četnost smrtelných pracovních úrazů a úrazů s hospitalizací delší jak 5 dnů v oblasti lesnictví vyžaduje zvýšenou kontrolní činnost na dodržování právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen BOZP).

Zaměření kontroly na dodržování bezpečnosti pracovních postupů při těžbě a soustředování dříví stroji a zařízeními s lanovými systémy, je logickým pokračováním kontrolních činností v létech 2011 až 2014, které byly zaměřeny na bezpečnost práce při práci v lese a pracovištích obdobného charakteru.

Dodržování bezpečnosti práce osobami samostatně výdělečně činnými a zaměstnavateli při práci v lese je povinností vyplývající jak z relevantních zákonů, tak z Nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru. Zaměstnavatelem se pro tyto účely rozumí rovněž podle § 12 a § 13 zákona č. 309/2006 Sb., zákon o dalších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci, osoba samostatně výdělečně činná (dále jen OSVČ).

Cíl úkolu

Cílem prováděných kontrol bylo vyvodit jednak potřebný tlak na vedení kontrolovaných subjektů k dodržování bezpečnostních předpisů, a tím vytvořit předpoklady k minimalizaci pracovní úrazovosti při těžbě a při soustředování dříví stroji a zařízeními s lanovými systémy.

Zadání úkolu

V rámci úkolu zaměřeného na bezpečnost práce při těžbě a při soustředování dříví stroji a zařízeními s lanovými systémy bylo stanoveno, že se na provádění kontrol budou podílet inspektoři s danou specializací. Každý inspektor měl za úkol provést kontrolu nejméně u 15 subjektů. Vybírány byly subjekty z oblasti lesnictví, které se zabývají těžbou a soustředováním dříví stroji a zařízeními s lanovými systémy.

Předmětem kontroly byla bezpečnost práce při těžbě a při soustředování dříví stroji a zařízeními s lanovými systémy se zaměřením na:

- poskytování a používání OOPP,
- školení a přípravu k výkonu práce,
- obsah provozní a průvodní dokumentace strojů a technických zařízení (např.: návod k obsluze výrobce, nebo dodavatele; provádění údržby a oprav strojů a zařízení),
- provádění předepsaných kontrol strojů a technických zařízení,
- funkčnost ovládacích a bezpečnostních prvků a systémů strojů a zařízení (např.: spuštění stroje; normální a nouzové zastavení; blokování nahodilého chodu pojezdu a hydraulických systémů; varovné upozornění, signalizace; zákaz vstupu do zakázaných prostor pracujícího stroje a pod manipulované dříví),
- dodržování bezpečných pracovních postupů; dokumentace se vztahem k vyhledání rizik na pracovišti (např.: předání pracoviště; upozornění na možná rizika; vzájemná informovanost),

- bezpečná těžba, skladování a manipulace s vytěženým dřívím.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci tohoto úkolu bylo provedeno inspektory oblastních inspektorátů práce celkem **176** kontrol, z toho byla v **91** případech provedena kontrola u fyzických osob. Při všech kontrolách bylo zjištěno **265** nedostatků ve vztahu k BOZP. Z celkového počtu provedených kontrol nebyly ve **43** případech zjištěny nedostatky.

Tabulka 41 - Základní údaje vztahující se k HÚ

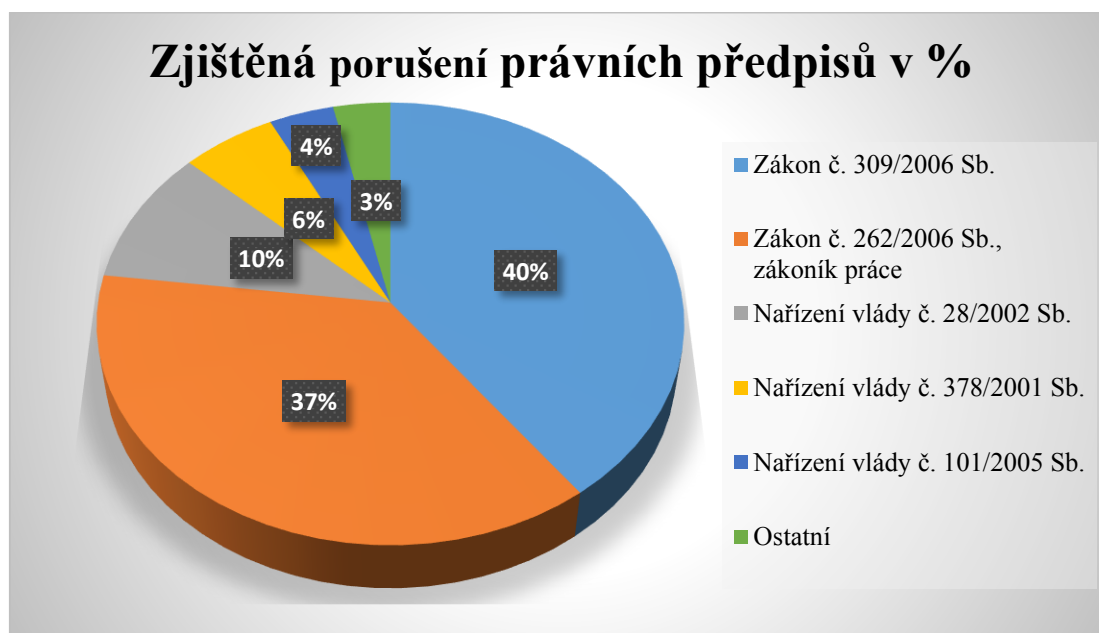
HÚ 15.1.145	Oblastní inspektorát práce								Celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrol	x	16	16	27	13	15	49	40	176
Počet nedostatků	x	23	24	13	14	19	82	152	265
Počet kontrol bez nedostatků	x	5	6	15	8	5	3	1	43

Nejčastěji porušovaným právním předpisem byl zákon č. 309/2006 Sb., zákon o dalších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci, dále zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce a nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru. Následován nařízením vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí a nařízením vlády č. 101/20025 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.

Tabulka 42 - Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů	173	39,8
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů	162	37,2
Nařízení vlády č. 28/2002 Sb.	43	9,9
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	25	5,7
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	17	3,9
Ostatní	15	3,4

Graf 12 - Zjištěná porušení právních předpisů v %

Tabulka 43 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 1 písm. a)	Zaměstnavatel nezajistil, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců.	13
§ 4 odst. 1 písm. c)	Zaměstnavatel nezajistil, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány.	44
§ 5 odst. 1	Zaměstnavatel neorganizoval práci a nestanovil pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti.	15
§ 12, 13	Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy.	35

Tabulka 44 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 101 odst. 1	Zaměstnavatel nezajistil bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, které se týkají výkonu práce.	31
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	57
§ 102 odst. 3	Zaměstnavatel soustavně nevyhledával nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek a nezjišťoval jejich příčiny a zdroje.	18
§ 103 odst. 3	Zaměstnavatel neurčil obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení.	11
§ 104 odst. 4	Zaměstnavatel neudrhuje osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu a nekontroluje jejich používání.	8

Tabulka 45 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení NV č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 2 odst. 1	Zaměstnavatel nestanovil pracovní postupy a neorganizoval práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru s ohledem na vykonávanou činnost, technologické postupy, zvláštnosti pracoviště, pracovní podmínky, bezpečnost provádění jednotlivých pracovních úkonů.	4
§ 2 odst. 2	Zaměstnavatelem neseznámil zaměstnance před zahájením prací se stanovenými pracovními postupy a organizací práce. Zaměstnanci dále nebyly seznámeni se způsobem zajišťování první pomoci a vybavení osobními ochrannými pracovními prostředky.	3
§ 2 odst. 3	Zaměstnavatel nevybavil zaměstnance, který vykonává práce s přenosným nebo ručním nářadím s ostřím, obvazovým balíčkem.	2
§ 3 - příloha	Zaměstnavatel porušil některé ustanovení uvedené v příloze tohoto nařízení.	34

Hodnocení výsledků kontrol podle oblastí zadání úkolu:

• Poskytování a používání OOPP

Používání osobních ochranných pracovních prostředků (ochranná přilba, chrániče sluchu, pracovní oděv se signálními barvami, boty s úpravou skluzu, pracovní rukavice) patří k všeobecným zásadám bezpečné práce při soustředování dříví lanovkovými systémy. Vyšší úrazovosti na pracovištích lesního charakteru lze částečně předcházet důsledným používáním OOPP a dodržováním správných pracovních postupů a pravidel BOZP.

V rámci prováděných kontrol u obsluh lanového systému byly zjištěny následující nedostatky v souvislosti s poskytováním a používáním OOPP. V několika případech se jednalo o prošlou užitnou dobu (expiraci) ochranné přilby a nevybavení ob vazovým balíčkem, který mají tyto osoby často v motorovém vozidle, nebo na jiném místě (např. batoh) daleko od samotného pracoviště. V jednom případě zaměstnavatel poskytl zaměstnancům finanční plnění na nákup OOPP, ale již nevyžadoval potvrzení, že za poskytnuté peníze došlo skutečně k nákupu OOPP. Taktéž byl zjištěn případ nevhodného vystrojení dřevorubce, který prováděl probírku v lesním porostu. Tato osoba prováděla práci první den tzv. „na zkoušku“ a neměla protipořezový oděv a boty.

• Školení a příprava k výkonu práce

Obsluhy lanových systémů, musí být k obsluze řádně vyškoleny a dále musí být seznámeny s návodem výrobce, vyhodnocením rizik pro konkrétní stroj s lanovým systémem, pracovními postupy a zakázanými způsoby práce.

Při kontrolách obsluh strojů a zařízení s lanovými systémy nebyly zjištěny nedostatky v rámci školení. Zaměstnanci a obsluhy speciálních lesnických traktorů a lanovkových systémů se pravidelně účastní školení pořádaných výrobcí těchto strojů a zařízení a firmami specializujícími se na školení „lanovkářů“. Vlastníci této techniky, zaměstnavatelé, v návaznosti na složitosti techniky, věnují patřičnou pozornost výchově obsluh a nepřipouští obsluhu pracovníkem, který by nebyl odpovídajícím způsobem seznámen s dokumentací od výrobce a k tomu účelu i bezpečnostními pravidly. Samotní pracovníci považují školení za důležité, protože hodnotí práci s lanovými systémy za rizikovou. Lanový systém v porostu vzbuzuje sám o sobě respekt.

Dřevorubci, provádějící těžbu nebo pomocné práce na pracovišti s lanovým systémem, prováděli těžbu jako OSVČ, a proto bylo zjištěno, zda a jakým způsobem jsou tyto osoby vyškoleny pro práci s přenosnou řetězovou pilou. Bylo zjištěno, že ve většině případů u OSVČ je školení prováděno mnohdy sporadicky. Zadavatelé prací, které si tyto subjekty najímají, mají zájem na tom, aby tyto práce prováděli kvalifikované a proškolené osoby. Proto většinou zajišťovali školení BOZP hromadně jak pro své zaměstnance, tak i pro OSVČ, kteří na jejich pracovištích pracovali.

• Obsah provozní a průvodní dokumentace strojů a technických zařízení (např. návod k obsluze výrobce nebo dodavatele, provádění údržby a oprav strojů a zařízení)

Stroje musí během celé své doby provozu plně odpovídat všem požadavkům na bezpečnost práce, proto musí být kladen zvláštní důraz na jeho pečlivou kontrolu a údržbu dle návodu k použití. Právě v návodu výrobce je uvedena doba použitelnosti strojního zařízení. Pozornost

musí být věnována také veškerému příslušenství (hlavně lan, úvazků, kladek, zkracovacích spon, botek a řetězů).

Většina kontrolovaných strojů a zařízení s lanovými systémy byly vybaveny potřebnou provozní a průvodní dokumentací strojů a technických zařízení.

- **Provádění předepsaných kontrol strojů a technických zařízení**

Stroje a zařízení s lanovým systémy musí během celé své doby provozu plně odpovídat všem požadavkům na bezpečnost práce. Pozornost je nutné věnovat i kontrole veškerého příslušenství (hlavně lan, úvazků, kladek, zkracovacích spon, botek a řetězů).

Při provádění kontrol strojů a zařízení s lanovými systémy bylo zjištěno, že ve většině případů nedochází k závažnému porušování právních předpisů. Kontrolované stroje a zařízení s lanovými systémy byly u velké části kontrolovaných osob provozovány v souladu s platnými předepsanými kontrolami a revizemi. Hlavním nedostatkem v této oblasti byly otřepy na lanech a neodborné ukončení ocelových lan, připojení tažného háku k tažnému lanu. Většinou si tuto práci majitelé lanových systémů dělají sami, a proto je i spojení lan bez dalšího zapracování – odstranění otřepů. Tyto otřepy nechávají, aby se v terénu olámaly samy. Tím se zvyšuje možnost poranění zaměstnanců a osob pracujících v blízkosti lan. Obdobně jako v zemědělství se i zde občas setkáváme s chybějícím krytem kardanové hřídele u traktorů, za které jsou lanové systémy zapojeny.

Situace u provádění předepsaných kontrol se liší u přenosných řetězových pil (dále jen PŘP). Kontrolami bylo zjištěno, že PŘP nejsou pravidelně kontrolovány po stanovených motohodinách výrobcem. Pokud si obsluha takovou kontrolu provádí a nebo PŘP dává do specializovaného servisu, tak zpravidla, někdy mimo faktury o zaplacení servisu nemá žádný jiný doklad o provedení kontroly.

- **Funkčnost ovládacích a bezpečnostních prvků a systémů strojů a zařízení (např. spuštění stroje, normální a nouzové zastavení, blokování nahodilého chodu, pojezdu a hydraulických systémů, varovné upozornění, signalizace, zákaz vstupu do zakázaných prostor stroje a pod manipulované dříví)**

U všech kontrolovaných strojů a zařízení s lanovými systémy byla zjišťována funkčnost ovládacích a bezpečnostních prvků. Kontrole byl podroben i zvolený systém komunikace mezi obsluhujícími pracovníky.

Ve většině případů je komunikace mezi obsluhou zajištěna pomocí vysílaček. Tito zaměstnanci mají mezi sebou domluveny různé povely, které si navzájem předávají. Obsluha proto může pružně reagovat na aktuální situaci na pracovišti. Kontrolami nebyly prokázány nefunkční systémy ovládacích a bezpečnostních prvků u strojů a zařízení s lanovými systémy. Přesto však lze konstatovat, že v této oblasti je asi největší riziko při práci s těmito technologiemi. Žádná kontrola totiž nedokáže obsluhu připravit na řešení konkrétní rizikové situace, která může v podstatě kdykoliv nastat. Proto bude vždy záležet zejména na zkušenostech obsluhujících pracovníků.

Při kontrole funkčnosti ovládacích a bezpečnostních prvků u PŘP bylo zjištěno několik případů, kdy byly u PŘP poškozeny zachycovače prasklého řetězu.

- **Dodržování bezpečných pracovních postupů, dokumentace se vztahem k vyhledání rizik na pracovišti (např. předání pracoviště, upozornění na možná rizika, vzájemná informovanost)**

K základním povinnostem zaměstnavatele patří stanovit svým zaměstnancům bezpečné pracovní postupy pro práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru. Patří sem samozřejmě i práce se stroji a zařízeními s lanovými systémy. Neméně důležitou povinností zaměstnavatele je seznámit zaměstnance s vyhodnocením rizik na pracovišti a hlavně se zakázanými činnostmi a ohroženým prostorem. U všech osob, které pracovaly se stroji a zařízeními s lanovými systémy, bylo zjišťováno, zda mají vypracovány bezpečné pracovní postupy a jestli je provedeno vyhledání a vyhodnocení rizik na pracovišti.

U dřevorubců, kteří se velmi často pohybují v součinnosti s lanovými systémy, bylo zjišťováno, jestli mají doklad o předání pracoviště včetně upozornění na možná rizika na daném pracovišti, a zda se nepohybují v ohroženém prostoru lanového systému. Většina kontrolovaných dřevorubců se v době kontroly pohybovala v bezpečném prostoru a byla dobře informována o rizicích spojených s provozem lanového systému.

V oblasti dodržování bezpečných postupů byly zjištěny technologické nedostatky jak při těžbě dříví, tak i při jeho zpracování a odvětvování na zemi. Tato porušení byla jednou z příčin vzniku pracovních úrazů. Především nebyly dodrženy u těžby PŘP bezpečné vzdálenosti od káceného stromu, nebyly dodrženy vzdálenosti zaměstnanců pracujících na jednom pracovišti při odvětvování stromů a nebyly dodrženy bezpečné postupy při postupném kácení stromů (hlavní a směrový řez v jedné rovině, neoponechání nedořezu).

- **Bezpečná těžba, skladování a manipulace s vytěženým dřívím**

Bezpečná těžba, skladování a manipulace s vytěženým dřívím je většinou řešena v rámci konkrétních pracovních postupů nebo předání pracoviště. Lanové systémy v dnešní době téměř vždy pracují v součinnosti s jiným strojem (nejčastěji LKT nebo UKT), který odváží z prostoru lanové dráhy přiblížené dříví již přímo na odvozní místo. Tím nedochází k nadměrnému skladování a nevzniká tak nebezpečí sesunutí klád případně poranění osob pohybujících se v blízkosti skládek.

U kontrolovaných strojů a zařízení s lanovými systémy nebylo zjištěno porušení v rámci bezpečného skladování a manipulace s vytěženým dřívím.

U pracovníků provádějících těžbu dříví, bylo zjištěno několik porušení. Zejména se jednalo o prošlou užitnou dobu (expiraci) OOPP nebo o nevybavení obvazovým balíčkem, který mají tyto osoby často v motorovém vozidle, nebo na jiném místě (např. batoh) daleko od samotného pracoviště.

Byl zjištěn i případ, kdy dřevorubec, pracující jako zaměstnanec, nebyl seznámen s konkrétním pracovním postupem pro svojí činnost.

Sankce

V rámci plnění tohoto úkolu nebyly uloženy žádné pokuty. Nedošlo k žádnému vydání zákazu používání náradí, stroje a pracoviště. Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných nedostatků, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Závěr

Provedená kontrolní akce „Bezpečnost práce při těžbě a při soustředování dříví stroji a zařízeními s lanovými systémy“ byla logickým pokračováním kontrol, které SÚIP ve spolupráci s místně příslušnými oblastními inspektoráty práce provedl v roce 2011 – 2014,

a které byly cíleně zaměřeny na dodržování BOZP jak OSVČ, tak zaměstnavateli při práci v lese.

V souladu se zadáním úkolu pro rok 2015 byla kontrola provedena v celém rozsahu jak u fyzických, tak u právnických osob, a to včetně poradenské činnosti v oblasti bezpečnostních a pracovněprávních předpisů dle ustanovení zákona č. 251/2005 Sb., zákona o inspekci práce.

Soustředování dříví stroji a zařízeními s lanovými systémy v lesnictví je z hlediska bezpečnosti práce při jejich obsluze řešeno v nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru. Při jejich používání je ale nezbytné vycházet i z příslušných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, v platném znění a zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, v platném znění. Obsluha se musí řídit také pokyny výrobce uvedenými v návodu pro obsluhu daného zařízení.

Z hlediska bezpečnosti práce jsou stroje a zařízení s lanovými systémy pro práci v lese poměrně dobře vybaveny. Přesto je práce se stroji a zařízeními s lanovými systémy hodnocena jako riziková.

Je to z toho důvodu, že tyto stroje a zařízení nemohou provádět svoji činnost bez vstupu lidského činitele. Lidský faktor je, a určitě i nadále bude, nejrizikovější oblastí provozu strojů a zařízení s lanovými systémy. Dále je potřeba si uvědomit, že sestava lanového systému je kombinací strojních a přírodních prvků (stromů). Stromy využitě jako přirozené kotvy a podpěry mají omezenou míru spolehlivosti a ve fázi zatížení břemenem je nutné dodržovat od nich bezpečný odstup. Dalším rizikovým faktorem, který se při práci s lanovými systémy vyskytuje, je fakt, že jsou používány v těch nejtěžších podmínkách (velký sklon terénu, nízká únosnost podloží, apod.). Zvláštnost práce v horských terénech (nebo terénech s vysokým sklonem) je v tom, že je třeba vždy respektovat fyzikální zákonitosti samovolného pohybu dříví. K všeobecně vysoké úrazovosti při těžbě a dopravě dříví se u lanovkového soustředování dříví přidává rizikové prostředí prudkých svahů i obtížnější a pomalejší pohybová reakce obsluhy na rizikové situace.

V České republice je z celkové plochy lesní půdy 16 – 18 % lanovkových terénů, přesto je pomocí lanových systémů přiblíženo ročně pouze asi 2,5 % dříví. Jsou tři hlavní důvody, proč je počet lesních lanovek a jemu odpovídající objem přiblíženého dříví silně poddimenzován. Prvním je možnost získání dřevní suroviny z rovinatějších terénů. Druhým důvodem je nedostatečná cestní síť v horských oblastech a třetím důvodem je absolutní nedostatek kvalifikovaných pracovníků v oboru lanovkového přiblížování dříví.

Právě nedostatek kvalifikovaných pracovníků v oboru lanovkového přiblížování dříví je velkým problémem i z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. V minulosti již byly šetřeny případy úrazů jak OSVČ, tak i zaměstnanců obsluhujících stroje a zařízení s lanovými systémy, a ve většině případů k úrazu došlo vlivem selhání obsluhy. Cílem Státního úřadu inspekce práce proto musí být preventivní působení na lesnické subjekty. Jedině tímto způsobem je možné vzniku úrazů co nejdříve zamezit.

Vzhledem k malému počtu lanovek a lanových systémů v krajích, není nutné tento úkol dále zařazovat do kontrolních činností.

XII. Bezpečnost práce při provozu bioplynových stanic

V posledních několika letech došlo k rapidnímu nárůstu instalací bioplynových stanic, především v zemědělské prvovýrobě. Protože se jedná o složité technologické zařízení, které nebylo v zemědělské výrobě dříve provozováno, považovali jsme za nutné provést kontroly, zda jsou dodržovány platné předpisy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a jestli byly bioplynové stanice uvedeny do provozu v souladu s platnou legislativou. Dalším důležitým aspektem je to, že některé technologické celky bioplynové stanice jsou provozovány v prostředí s nebezpečím výbuchu, proto byla kontrolní činnost zaměřena i na oblast zpracování předepsané dokumentace o ochraně před výbuchem a z ní plynoucích požadavků.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo preventivně působit na úroveň dodržování bezpečnostních předpisů při provozu bioplynových stanic, zejména se zaměřením na vyhrazená plynová a elektrická zařízení.

Zadání úkolu

Ke kontrolám byly vybírány subjekty, které provozují bioplynové stanice. Každý oblastní inspektorát práce mimo OIP pro hl. město Prahu, kde byl vybrán 1 subjekt, měl provést kontrolu alespoň u 15 subjektů.

Předmětem kontrol bylo ověření plnění povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi bioplynových stanic, kdy se kontrolovaly zejména níže uvedené požadavky:

- uvedení do provozu - zda je příslušné závazné a odborné stanovisko např. na uzemnění a hromosvod v souladu s vyhláškou č. 73/2010 Sb., vyhláška o vyhrazených elektrických technických zařízeních,
- sestava komponentů (stavba) - zda bylo vydáno odborné a závazné stanovisko TIČR k bezpečnému užívání,
- vedení a dostupnost provozní dokumentace - např. provozní řády, provozní předpisy, provozní deníky, zápisy o zkouškách,
- vypracování písemné dokumentace o ochraně před výbuchem a její vedení tak, aby odpovídala skutečnosti,
- provedení klasifikace prostor s prostředím nebezpečí výbuchu,
- bezpečný provoz zařízení pravidelně prováděnými kontrolami, revizemi, údržbou a servisem, zpracování plánů revizí,
- předepsané náležitosti dokladů z revizí a kontrol,
- vyhledávání, hodnocení rizik a přijímání opatření při provozování bioplynových stanic,
- zdravotní způsobilost osob pověřených obsluhou bioplynových stanic,
- školení, seznamování s předpisy,
- zpracování vlastního seznamu pro poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik a jejich poskytování obsluze bioplynové stanice.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci tohoto úkolu bylo v roce 2015 provedeno **79** kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno **307** nedostatků představujících porušení závazných právních předpisů. Dále bylo navrženo v rámci kontrol **30** technickoorganizačních opatření.

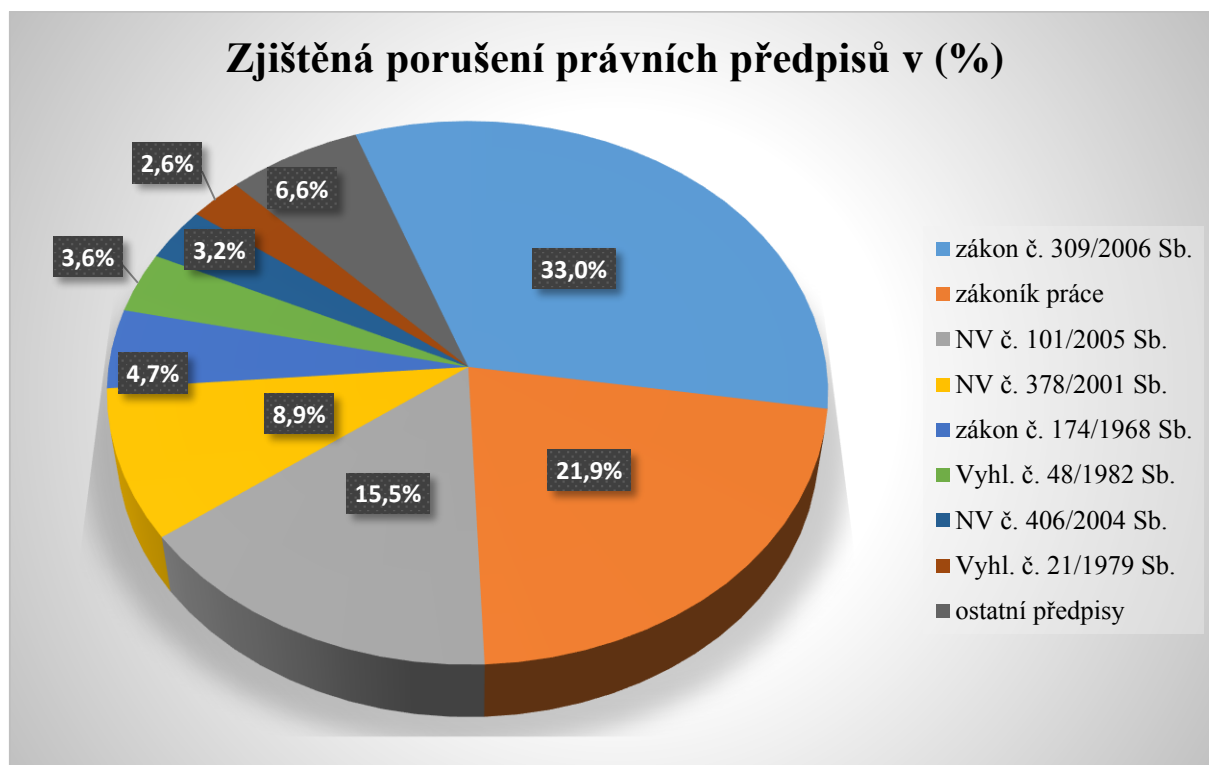
Z celkového počtu zjištěných porušení bylo inspektory OIP v **96** případech uloženo, podle § 7 odst. 1 písm. g) zákona o inspekci práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Ve **211** případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly.

Tabulka 46 - Základní údaje vztahující se k HÚ

HÚ 14.1.144	Oblastní inspektorát práce								celkem
	03	04	05	06	07	08	09	10	
Počet kontrol	0	10	15	10	1	10	13	20	79
Počet nedostatků	0	37	74	14	0	33	48	101	307

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Dále pak NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a NV č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí.

Graf 13 - Zjištěná porušení právních předpisů (v %)

Tabulka 47 - Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 309/2006 Sb.	155	33,0
Zákon č. 262/2006 Sb.	103	21,9
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	73	15,5
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	42	8,9
Zákon č. 174/1968 Sb.	22	4,7
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	17	3,6
Nařízení vlády č. 406/2004 Sb.	15	3,2
Vyhláška č. 21/1979 Sb.	12	2,6

Přehled nejčastějších porušení závazných právních předpisů

- Porušení **zákona č. 309/2006 Sb.**, zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů.
  - **§ 4 odst. 1 písm. c)** v 52 případech zaměstnavatel neprováděl pravidelné a řádné údržby, kontroly nebo revize. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí nebyly vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců.
- Porušení **zákona č. 262/2006 Sb.**, zákoník práce:
  - **§ 102 odst. 1** v 73 případech zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.
- Porušení **NV č. 101/2005 Sb.**, o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.
  - **§ 4 odst. 1** v 49 případech pracoviště a pracovní prostředí nesplňovala další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k tomuto nařízení, a to zejména v bodech 2.1 elektrické instalace a 10 skladování a manipulace s materiálem.
  - **§ 3 odst.** v 13 případech kontrolovaný subjekt nezajistil aby, pracoviště bylo po dobu provozu udržováno potřebnými technickými a organizačními opatřeními, splňujícími požadavky tohoto nařízení, ve stavu, který neohrožuje bezpečnost a zdraví osob.
- Porušení **NV č. 378/2001 Sb.**, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí.
  - **§ 4 odst. 2** v 23 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby zařízení bylo vybaveno provozní dokumentací. Dále kontrolovaný subjekt nezajistil následnou kontrolu nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem.
- Porušení **zákona č. 174/1968 Sb.**, o státním odborném dozoru nad bezpečností práce.
  - **§ 6c odst. 3** v 9 případech kontrolovaný subjekt nezajistil při uvádění do provozu a při provozování vyhrazených technických zařízení bezpečnostní opatření a provedení prohlídek, revizí a zkoušek ve stanovených případech.
- Porušení **vyhlášky č. 48/1982 Sb.**, kterou se určují vyhrazená plynová zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti.

- § 199 písm. a, f) v 8 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby elektrická zařízení byla ve všech svých částech konstruována, vyrobena, montována a provozována s přihlédnutím k provoznímu napětí tak, aby nebyla při obvyklém používání zdrojem úrazu, požáru nebo výbuchu.
- Porušení NV č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu.
  - § 4 odst. 1 písm. c), d) v 9 případech kontrolovaný subjekt neoznačil místa vstupu do prostorů s nebezpečím výbuchu bezpečnostními značkami výstrahy s černými písmeny EX označujícími "nebezpečí - výbušné prostředí" a nezabezpečil vypracování písemné dokumentace o ochraně před výbuchem a její vedení tak, aby odpovídala skutečnosti.
- Porušení vyhlášky č. 21/1979 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení.
  - § 3 odst. 9 v 10 případech výrobní nebo montážní organizace předala zařízení uvedená v odst. 8 odběrateli bez potvrzení orgánu dozoru o úspěšné zkoušce zařízení.

Konkrétní zjištění v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi bioplynových stanic

Zde byly nejčastěji zjišťovány nedostatky v oblasti neprovádění předepsaných kontrol a revizí, dále pak byly zjišťovány nedostatky ve vedení provozní dokumentace a stavu konkrétních pracovišť včetně instalovaných elektrických a plynových zařízení. V mnoha případech kontrolované subjekty neprovedly odstranění závad uvedených v revizních zprávách k daným zařízením a spokojily se pouze se skutečností, že revizní zpráva je vyhotovena.

V oblasti elektrických instalací nebyly tyto vždy mechanicky pevné a spolehlivě upevněné. U pohyblivých a prodlužovacích přívodů nebyly z hlediska bezpečnosti a funkčnosti použity vhodné elektroinstalační prvky.

Při kontrole provozních dokumentací elektrických zařízení byly zjišťovány nedostatky zejména v oblasti stanovování prostředí a vnějších vlivů pro daná elektrická zařízení.

Z pohledu organizace práce bylo nejčastějším porušením nestanovení osoby odpovědné za bezpečný provoz elektrického zařízení podle ČSN EN 50110-1 ed.2, čl. 4.3. Dále nebyla vyhodnocena elektrická rizika při obsluze a práci na elektrických zařízeních a nebyla přijata případná opatření ke snížení působení těchto rizik.

Při provozu elektrických zařízení v prostorách s nebezpečím výbuchu nebyly aplikovány požadavky nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu. Jednalo se zejména o neposouzení rizika výbuchu, neprovedení klasifikace prostorů s nebezpečím výbuchu na prostory s nebezpečím výbuchu a prostory bez nebezpečí výbuchu, nezpracování písemné dokumentace o ochraně před výbuchem (dále jen DOPV) a neoznačení míst vstupů do prostorů s nebezpečím výbuchu bezpečnostními značkami výstrahy s černými písmeny EX označujícími "nebezpečí - výbušné prostředí". DOPV v mnoha případech nebyla v souladu s Protokolem o určení vnějších vlivů nebo byla zpracována velmi obecně a ne ve vztahu ke konkrétní bioplynové stanici. Prostory s nebezpečím výbuchu tak nejsou klasifikovány jednoznačným způsobem.

Nedostatky v průvodní a provozní dokumentaci plynových zařízení

- chybí harmonogramy revizí,

- chybí místní provozní řády (dále jen MPŘ) pro plynová zařízení (jsou předkládány MPŘ pro ochranu ovzduší apod.),
- MPŘ nejsou aktualizovány dle skutečného stavu provozovaných technických zařízení (nesoulad s instalovaným výkonem a to z důvodu rozšíření BPS),
- nejsou vedeny provozní deníky nebo vedení deníku neodpovídá požadavku MPŘ,
- není dokumentace dle čl. 8.6.2 TPG G 703 01 část II (dříve revizní kniha),
- chybí revizní kniha hořáků zbytkového plynu,
- není dokumentace svárů – identifikace svářeče,
- chybí dokumentace o provedení funkční zkoušky,
- plynové zařízení bylo odběrateli předáno a je provozováno, aniž by na něm byla úspěšnost zkoušek potvrzena organizací státního odborného dozoru.

Provozní nedostatky z oblasti plynových zařízení

- chybí ochrana PE potrubí před UV zářením a mechanickým poškozením,
- není zajištěna ochrana proti korozi u potrubí plynovodu,
- nejsou prováděny pravidelné roční kontroly PZ,
- chybí popis armatur a potrubí ve strojovnách,
- neplatné nebo již nečitelné bezpečnostní značky,
- chybí kalibrace měřících a zabezpečovacích zařízení,
- nejsou prováděny kontroly na přítomnost CO (oxid uhelnatý) v ovzduší.

Nedostatky v průvodní a provozní dokumentaci elektrických zařízení

- není zpracován protokol o určení vnějších vlivů,
- není zpracována aktuální písemná dokumentace o ochraně před výbuchem v návaznosti na výsledky posuzování rizika výbuchu pro provoz bioplynové stanice,
- není zaveden systém vydávání příkazu „V“,
- chybí závazné odborné stanovisko TIČR k elektrickému zařízení (Hromosvod, zemnicí soustava),
- nejsou prováděny pravidelné revize elektrických zařízení ve stanovených lhůtách,
- ze strany zaměstnavatele není potvrzena platnost osvědčení u elektrikářů (vyhláška č. 50/1978 Sb. §14 odst. 5),
- chybí schémata zapojení podle skutečného stavu,
- nejsou stanoveny stupně prohlídek a intervaly periodických revizí EZ dle čl. 4.4.2 ČSN EN 60079-17 ed.3.

Provozní nedostatky z oblasti elektrických zařízení

- není stanovena osoba odpovědná za provozované elektrické zařízení,
- revize provádí revizní technik s osvědčením pro objekty třídy A, i když se jedná o prostředí s nebezpečím výbuchu – kde je potřeba osvědčení rozsahu třídy B,

- nejsou odstraněny závady zjištěné a popsané v revizní zprávě EZ,
- uzemňovací příklady nejsou na přechodu do půdy nejméně 30 cm pod povrchem a 20 cm nad povrchem opatřeny ochranou proti korozi,
- jističí přístroje nejsou označeny tak, aby jištěné obvody bylo možno snadno rozeznat,
- elektrická zařízení na místech veřejně přístupných nejsou označena bezpečnostní tabulkou upozorňující na riziko úrazu elektrickým proudem,
- kabelové vedení – nedostatečné upevnění, není uloženo v lištách,
- nejsou označena místa s nebezpečím výbuchu bezpečnostními značkami výstrahy s černými písmeny EX.

Nedostatky z oblasti všeobecné bezpečnosti

- chybí bezpečnostní značky a tabulky,
- nejsou zpracovány směrnice pro poskytování OOPP,
- chybí ochrana proti pádu (zábradlí atd.),
- nejsou prováděna školení obsluh ze směrnic k bezpečnosti práce,
- chybí návody výrobců k obsluze a údržbě jednotlivých strojních zařízení,
- nedostatečná kontrola souvisejících strojních zařízení (chybějící šroub a neutěsněná průchodka na svorkovnici elektromotoru),
- chybí izolace teplovodního potrubí s teplotou vyšší než 55 °C,
- nejsou prováděny kontroly bezpečnostní výstroje TNS,
- chybí bezpečnostní listy, záchytné nádoby, asanační prostředky a označení chemických látek,
- popisy ovládacích prvků nejsou v českém jazyce,
- chybí prostředky pro poskytování první pomoci.

Prevence rizik

V oblasti prevence rizik se kontrolované subjekty nejčastěji dopouští porušení v oblasti základních povinností spočívajících ve vyhledávání a vyhodnocování rizik, možného ohrožení bezpečnosti provozu technických zařízení a zdraví zaměstnanců, nepřijímání opatření k jejich odstranění nebo omezení. Kontrolované subjekty nejčastěji vyhodnocují rizika pouze v obecné rovině, bez přímé návaznosti na konkrétní pracoviště.

Kontrolované subjekty zpravidla zajišťují tuto činnost pomocí osob odborně způsobilých v prevenci rizik, kdy tyto osoby používají různé databáze rizik (software k BOZP apod.). Kontrolované subjekty poté mají zpracovány a vedenu dokumentaci o vyhledávání a hodnocení rizik v oblasti bezpečnosti práce se stanovováním opatření k jejich odstranění, kde však v oblasti elektrických zařízení jsou řešeny činnosti charakteru obsluhy a zacházení s elektrickými zařízeními, a to s těmito opatřeními „nepřibližovat se“, „nedotýkat se elektrických zařízení“ apod. Takto zpracované dokumentace neobsahují činnosti při provádění montáží či oprav elektrických zařízení, které jsou charakteru práce na elektrickém zařízení, kdy tyto činnosti mají specifická nebezpečí a z toho vyplývající rizika.

V některých případech chybělo v dokumentaci vyhodnocení rizik pro provoz tlakových a plynových zařízení a přijetí opatření k jejich minimalizaci. V dokumentaci zabývající se otázkami rizik chybí většinou **identifikace hlavně specifických rizik**, které sebou přináší právě vyhrazená technická zařízení, a které většinou “univerzálně“ odborně způsobilé osoby zpravidla neznají. Potom se v registru rizik dozvíme, že největším rizikem v bioplynové stanici je pád na rovině a podobně.

Školení BOZP

V této kontrolní oblasti byly zaznamenány nedostatky ve školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP zaměstnanců, zejména se jednalo o neseznámení zaměstnanců s provozní dokumentací a neseznámení zaměstnanců s riziky vznikajícími při práci na elektrickém a plynovém zařízení.

Značným nedostatkem v této oblasti bylo, že zaměstnavatelé neměli k dispozici pro poskytované elektrické a plynové zařízení provozní dokumentaci (návody k obsluze, údržbě a opravám) a nemohli tak vytvořit odpovídající podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

OOPP

Kontrolované subjekty nezajistily vypracování nebo aktualizaci vlastního seznamu pro poskytování OOPP, a to na základě vyhodnocení elektrických rizik podle konkrétních činností na elektrickém zařízení. Kontrolované subjekty v důsledku nedostatečného zhodnocení rizik nevybavují pracovníky vhodnými OOPP.

Nedostatky byly dále zjištěny v oblasti evidence OOPP a návazně v jejich prokazatelném přidělování. V souvislosti s těmito skutečnostmi kontrolované subjekty nekontrolují, zda zaměstnanci přidělené OOPP používají, a zda tyto OOPP vyhovují z hlediska jejich technického a funkčního stavu.

Sankce

Zjištěnému počtu závad odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci plnění tohoto úkolu **2** pokuty v celkové částce **35 000,- Kč**.

Závěr

Zaměstnavatelé byli provedenými kontrolami upozorněni na plnění povinností souvisejících s provozem bioplynových stanic, a to zejména ve vztahu k elektrickým a plynovým zařízením. Plnění těchto povinností by mělo vést k zodpovědnějšímu přístupu při zajištění bezpečného a spolehlivého provozu bioplynových stanic, a tím i snížení rizika možného ohrožení zdraví. Rovněž byli upozorněni na plnění povinností týkajících se ustanovení osob odpovědných za provoz jednotlivých technických zařízení.

Z provedených kontrol dále vyplynulo, že pokud se obsluze bioplynové stanice věnuje pracovník s elektrotechnickým vzděláním a patřičnou odbornou způsobilostí v elektrotechnice nebo pracovník se středoškolským vzděláním technického směru, je to na provozované bioplynové stanici znát. Vzhledem k jejich technickým znalostem řeší tuto problematiku s daleko větším přehledem, než obsluha s netechnickým vzděláním.

Zjištěné nedostatky vyplývají zejména z nastavené vzájemné komunikace mezi samotnými subjekty, servisními organizacemi a revizními technikami.

Dále je potřeba uvést, že pakliže se oblastní inspektorát práce účastnil kolaudace bioplynové stanice, tak bylo zpravidla při kontrole zjištěno méně nedostatků. Nicméně je potřeba uvést, že některé bioplynové stanice byly uvedeny do provozu dříve, než byl ze strany SÚIP a OIP vznesen požadavek na naši účast při kolaudačním řízení.

Tento hlavní úkol zaměřený na bezpečnost provozu bioplynových stanic u jejich provozovatelů jednoznačně přispěl k lepšímu povědomí o požadavcích na toto technické zařízení. V důsledku osvěty o prováděných kontrolách ze strany OIP, se kontrolované subjekty této problematice věnovali v daleko větší míře než v loňském roce. Toto jednoznačně vyplývá z výsledků provedených kontrol a z výše uložených sankcí.

V roce 2015 bohužel došlo ke smrtelnému pracovnímu úrazu provozního elektrikáře při činnosti prováděné v čistírně odpadních vod (dále jen ČOV). Z tohoto důvodu je navrženo rozšíření daného úkolu o kontroly ČOV pro rok 2016. V oblasti BPS by měla být kontrolní činnost zaměřena rovněž na následné kontroly, tedy jak se kontrolované subjekty vypořádaly s opatřeními vydanými inspektory při předešlých kontrolách.

Závěrem lze konstatovat, že kontroly provedené v letech 2014 a 2015 splnily svůj účel, jelikož pozvedli povědomí provozovatelů těchto zařízení o požadavcích týkajících se jejich bezpečného provozu. V mnoha případech se inspektoři setkali s aktivním přístupem provozovatelů k řešení otázek bezpečného provozu jejich zařízení. V neposlední řadě je to dáno tím, že je to v zájmu samotných provozovatelů, jelikož dané zařízení by jim mělo dlouhodobě generovat finanční zisk. Samotní provozovatelé v mnoha případech dospěli k závěru, že tohoto lze nejlépe dosáhnout bezpečným provozem a řádnou údržbou daného zařízení, což bylo v souladu s cílem tohoto hlavního úkolu.

XIII. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

V roce 2015 proběhly kontroly právních subjektů na základě požadavků zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o PZH“), ve vybraných objektech nebo zařízeních, v nichž jsou umístěny vybrané nebezpečné chemické látky či směsi. Integrovaná inspekce podle tohoto zákona je prováděna u subjektů zařazených do skupiny B každoročně a u subjektů zařazených do skupiny A zpravidla jednou za tři roky. Výběr právních subjektů a stanovení termínu je upřesněn ve schváleném plánu kontrol.

Oblastní inspektoráty práce (OIP) v rámci své působnosti provedly kontrolu společně s Českou inspekcí životního prostředí (ČIŽP), krajskými úřady a ostatními orgány státní správy.

Cíl úkolu

Integrovaná inspekce má za cíl provést společnou prověrku podle zpracovaného a schváleného plánu kontrol, v souladu s požadavky zákona o PZH. Přijatá opatření a odstranění zjištěných nedostatků přispívají ke zlepšení reálného stavu a snížení rizika vzniku závažných havárií.

Zadání úkolu

Inspektoři prováděli kontrolu v rámci své působnosti na základě požadavků zákona o PZH.

Kontroly byly zaměřeny především na následující oblasti:

- odstranění nedostatků z přechozí kontroly,
- plnění přijatých opatření z bezpečnostní dokumentace,
- péče o zaměstnance, především odborná a zdravotní způsobilost, školení zaměstnanců o předpisech k zajištění bezpečnosti práce, rizicích práce s nebezpečnými látkami a opatřeními k jejich eliminaci,
- ověření znalostí a dodržování předpisů a pokynů,
- poskytování OOPP na základě hodnocení rizik, jejich stav a používání zaměstnanci,
- stav pracovišť, včetně značení,
- průvodní a provozní dokumentace,
- pracovní a technologické postupy,
- posouzení stavu technického zařízení uvedeného v dokumentaci vzhledem k reálnému stavu, včetně revizí zařízení, stavu elektroinstalace, tlakových, plynových a zdvihacích zařízení,
- skladování a manipulaci s nebezpečnými chemickými látkami, včetně značení zásobníků a skladů s nebezpečnými chemickými látkami, stav únikových cest,
- opatření na ochranu proti výbuchu,
- pracovní podmínky, zejména pracovní režim zaměstnanců a zaměstnávání žen a mladistvých.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Připomínkování bezpečnostní dokumentace

Provozovatelé kontrolovaných subjektů předložili krajským úřadům zpracovanou bezpečnostní dokumentaci – pro skupinu A *bezpečnostní program* prevence závažné havárie ve smyslu ustanovení § 8 a § 9 zákona o PZH a pro skupinu B *bezpečnostní zprávu* ve smyslu ustanovení § 10 a § 11 zákona o PZH. Tyto dokumentace byly zaslány k vyjádření Ministerstvu životního prostředí a dotčeným orgánům státní správy. Oblastní inspektoráty práce v postavení dotčeného orgánu státní správy se k těmto bezpečnostním programům či zprávám dále vyjadřují v rámci svých kompetencí.

Inspektoři OIP v roce 2015 měli možnost dát připomínky k celkem **42** bezpečnostním dokumentacím v oblasti prevence závažných havárií, včetně jejich aktualizací (viz *Tabulka 48 - Připomínkováná bezpečnostní dokumentace*). Mezi nejčastější připomínky patří zejména aktualizace předpisů k zajišťování BOZP, doplnění požadavků na obsluhu VTZ (kontroly, školení), a také doplnění dokumentace pro poskytování OOPP na základě vlastních vyhodnocených rizik či úprava dokumentace o ochraně před výbuchem.

Tabulka 48 - Připomínkováná bezpečnostní dokumentace

OIP	03	04	05	06	07	08	09	10	Celkem
Počet	2	12	5	3	5	6	1	8	42

Kontrola podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

Kontrolní orgány krajského úřadu se zaměřily na požadavky zákona o PZH a ostatní dozorové orgány prováděly kontrolu podle svého zmocnění. Inspektoři OIP prováděli kontrolu podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. U většiny kontrolovaných subjektů byla provedena i kontrola odstranění nedostatků z předchozí kontroly. Při žádné uskutečněné kontrole nebylo nutné vydat zákaz používání zařízení nebo pracoviště.

V rámci úkolu bylo zkontrolováno celkem **131** právních subjektů a provedeno celkem **162** kontrol (viz *Tabulka 49 - Údaje o provedených kontrolách*). V roce 2014 bylo provedeno 136 kontrol.

Tabulka 49 - Údaje o provedených kontrolách

OIP	03	04	05	06	07	08	09	10	Celkem
Počet subjektů	4	29	14	9	19	13	22	21	131
Počet kontrol	6	36	14	10	20	24	26	26	162

Zjištěné nedostatky

Celkový počet zjištěných nedostatků v roce 2015 činí **244**, které potvrzují význam kontrol, i když oproti loňskému roku došlo ke snížení (v roce 2014 bylo nedostatků 262). Bez vydaného opatření bylo celkem **120** kontrol (v roce 2014 pouze 79). Zaměstnavatelé si uvědomují rizika

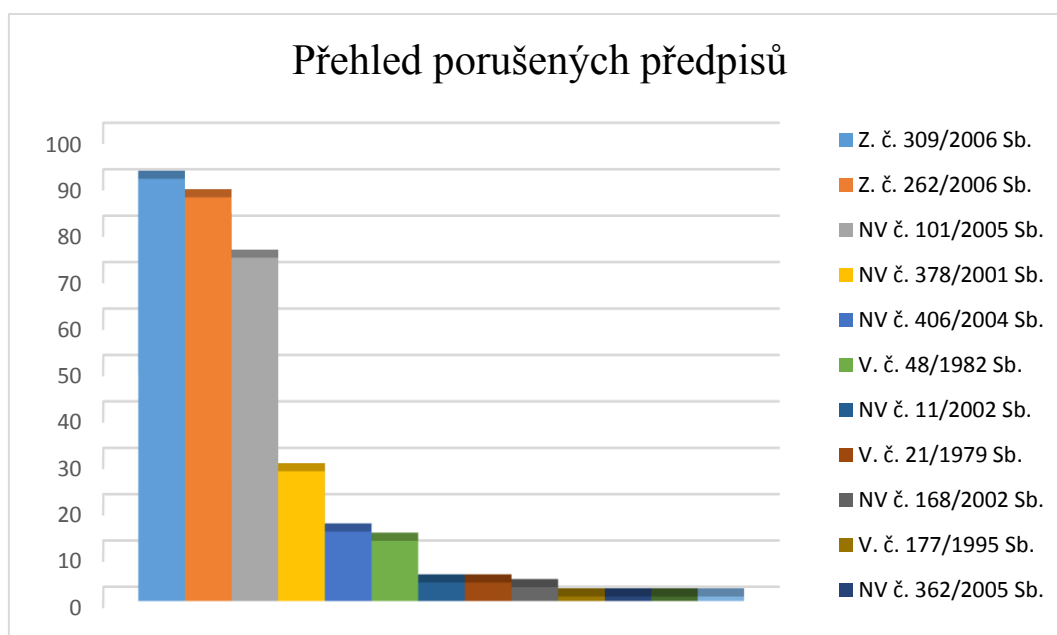
vyplývající z jejich činnosti, což lze interpretovat zvyšujícím se tlakem na prevenci rizik, která je podpořena platnou legislativou.

Od doby zavedení integrovaných kontrol se většina právních subjektů dostala na velmi dobrou úroveň v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a s tím související nízkou mírou pracovní úrazovosti. Zjišťované nedostatky nebývají závažné tak, aby mohly ohrožovat život a zdraví zaměstnanců, a vydaná opatření jsou ze stran právních subjektů respektována a plněna.

Mezi nejčastěji porušené právní předpisy patří následující (viz *Graf 14 – Přehled porušených předpisů*):

1. zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů
2. zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
3. nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí
4. nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí
5. nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu
6. vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, ve znění pozdějších předpisů

Graf 14 - Přehled porušených předpisů

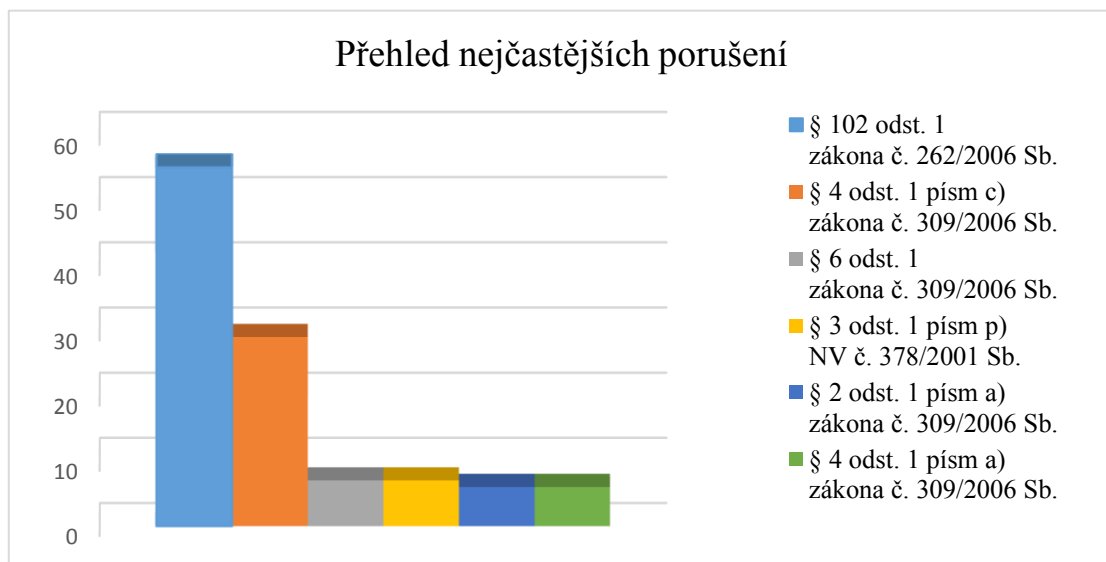

Mezi nejčastější nedostatky (viz *Graf 15 – Přehled nejčastějších porušení*) patří následující:

- nevytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovní prostředí a pracovních podmínek vhodnou organizací BOZP a přijímáním opatření k předcházení rizikům (55 porušení u 29 subjektů),

- nezajištění pravidelné a řádné údržby, kontrol a revizí strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a náradí (29 porušení u 23 subjektů),
- neumístění bezpečnostních značek a značení (7 porušení u 7 subjektů),
- nezajištění minimálních požadavků na bezpečný provoz a používání zařízení, konkrétně označení výstražnými nebo informačními značkami, sděleními, značením nebo signalizací, které jsou srozumitelné, mají jednoznačný charakter a nesmí být poškozovány běžným provozem zařízení (7 porušení u 5 subjektů),
- nezajištění, aby prostory určené pro práci, chodby, schodiště a jiné komunikace měly stanovené rozměry a povrch a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané (6 porušení u 6 subjektů),
- nezajištění, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a náradí byly z hlediska BOZP vhodné pro práci, při které budou používány, a byly vybaveny ochrannými zařízeními (6 porušení u 3 subjektů).

Graf 15 - Přehled nejčastějších porušení

Doporučení

Doporučení v roce 2015 se týkala zejména následujících oblastí:

- zvýšení ochrany VTZ před mechanickým působením či působením vnějších vlivů,
- při provádění kontrol je nutné zapsat do provozního deníku jejich výsledek,
- respektování stanovisek a doporučení revizních techniků VTZ,
- aktualizace směrnic a další dokumentace dle skutečného stavu,
- doplnění uzavřených smluvních vtaů o externí údržbě technických zařízení o doklady prokazující odbornou způsobilost osob (např. proškolení výrobcí technologie a VTZ),
- aktualizace dokumentace o ochraně před výbuchem v návaznosti na protokol o určení vnějších vlivů, řádně vyznačit rozsahy jednotlivých zón výbuchu na pracovištích.

Spolupráce s ostatními orgány státní správy

Inspektoři neshledali nedostatky při koordinaci kontrol a při spolupráci s ČIŽP, popřípadě s ostatními orgány integrované inspekce. Spolupráce mezi kontrolními orgány probíhá i v případě potřeby mimořádné kontroly.

Sankce

Byly uloženy **dvě** pokuty za správní delikt, a to ve výši **15 000 Kč** (neprovádění kontrol plynových zařízení) a **30 000 Kč** (nedostatky v oblasti skladování obalů nebezpečných látek a nedostatečná kontrola používání OOPP).

Aktuality

V průběhu roku 2015 vešel v platnost nový zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií, který nahradil zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií, ve znění pozdějších předpisů. Změnou pro inspektory OIP je zejména rozšíření obsahu „informace o výsledku kontroly“, kterou OIP zasílá po ukončení kontroly místně příslušnému oblastnímu inspektorátu ČIŽP, který vyhotovuje výslednou zprávu o kontrole.

V roce 2015 byly na OIP evidovány a šetřeny mimořádné události v souvislosti s nedodržením zásad bezpečnosti práce v následujících právních subjektech:

- Tereos TTD, a.s., Dobruška
- UNIPETROL RPA, s.r.o., Litvínov
- Lovochemie, a.s., Lovosice
- EPISPOL, a.s., Ústí nad Labem

Závěr

Cíl úkolu byl splněn. Integrovaná inspekce trvale zlepšuje stav na úseku bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení ve vybraných kontrolovaných subjektech, což je patrné v počtu zjištěných nedostatků.

Kontrolované právní subjekty bývají na kontroly dobře připraveny a nechybí ani vstupní instruktáž kontrolních pracovníků v rámci integrované kontroly ve vztahu k možným rizikům při samotné kontrole (zejména k nebezpečným látkám a nebezpečnému prostředí).

XIV. Program „Bezpečný podnik“

Program „Bezpečný podnik“ je dlouhodobě zařazován mezi hlavní úkoly Státního úřadu inspekce práce (SÚIP) jako jeden z cílů Národní politiky BOZP. Realizací programu „Bezpečný podnik“ lze dosáhnout nejen funkčního zavedení systému řízení BOZP v právním subjektu, ale především zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, která vede ke snížení pracovní úrazovosti, a tedy i snížení souvisejících nákladů.

Držitelé osvědčení jsou také lépe vnímáni odbornou i širokou veřejností.

Cíl úkolu

Cílem programu „Bezpečný podnik“ je podpora zavedení komplexního, efektivního a neustále se zlepšujícího systému řízení BOZP, vedoucího k dosažení vyšší úrovně BOZP a ochrany životního prostředí u jednotlivých právních subjektů. Z hlediska prevence je cílem programu především vytvoření podmínek pro předcházení vzniku mimořádných událostí (pracovních úrazů). Jedním z cílů je vyžadování systémového přístupu k řízení BOZP také u dodavatelů a ostatních spolupracujících subjektů.

Zadání úkolu

Prověрка plnění požadavků programu „Bezpečný podnik“ se provádí jako průběžný úkol všemi oblastními inspektoráty práce na základě žádosti právního subjektu o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu „Bezpečný podnik“.

Kontrolním seznamem požadavků k tomuto hlavnímu úkolu, jejichž splnění se u právního subjektu ověřuje, jsou požadavky programu „Bezpečný podnik“.

Požadavky na kontrolu:

- Ověřuje se splnění všech požadavků programu, které se na daný subjekt vztahují. Při prověřce inspektor postupuje v souladu s příkazem generálního inspektora SÚIP, příručkou obsahující program „Bezpečný podnik“ a metodickými pokyny generálního inspektora.
- Před zahájením kontroly se pověřený inspektor seznamuje s údaji týkajícími se daného právního subjektu a informuje o nich členy kontrolního týmu (s procesy a činnostmi, údaji o pracovní úrazovosti, o haváriích, o porušování předpisů zjištěném při předchozích kontrolách a o vydaných rozhodnutích týkajících se vyřazení strojů a zařízení z provozu, zákazu činnosti).
- V případě, že se u kontrolovaného právního subjektu (nebo na jeho pracovišti) vyskytnou další právní subjekty (dodavatelé, spolupracující firmy), ověřuje kontrolní tým inspektorů zejména zajištění součinnosti na úseku prevence rizik a vzájemnou informovanost o rizicích mezi jednotlivými právními subjekty.
- OIP při provádění následné prověrky právního subjektu, který získal osvědčení „Bezpečný podnik“, ověřuje, zda údaje uvedené v přehledu indikátorů zlepšování zaslaném právním subjektem odpovídají skutečnosti, tj. zda plní požadavek neustálého zlepšování.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2015 bylo vydáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem **27** právním subjektům. Doba platnosti osvědčení jsou 3 roky. Prověrka zavedení systému řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci probíhá v závislosti na procesech a činnostech subjektu, a to v těchto oblastech:

- vyhrazená technická zařízení,
- pracovní podmínky,
- doprava,
- nebezpečné látky a havárie,
- stavební činnost,
- výrobní a provozní zařízení,
- systém řízení BOZP,
- případně další oblasti.

V uvedených oblastech provedly OIP prověrku celkem **54** právních subjektů, jak je patrné z níže uvedené *Tabulky 1 - Počet subjektů, u kterých OIP provedly ověřování shody systému řízení BOZP*. Jednalo se jak o prověrky nových právních subjektů, u kterých byl systém řízení BOZP ověřován poprvé, tak i o průběžné prověrky držitelů osvědčení či o prověrky po třech letech, kdy právní subjekty mají i nadále zájem v programu pokračovat.

Tabulka 50 - Počet subjektů, u kterých OIP provedly ověřování shody systému řízení BOZP

OIP	03	04	05	06	07	08	09	10	Celkem
Počet subjektů	2	9	11	4	4	9	11	4	54

V případě zjištění nedostatků či neshod s programem „Bezpečný podnik“ v systému řízení BOZP, byly tyto projednány se zástupci vedení a odstraněny v termínu do konce prověrek. Závažné nedostatky či neshody nebyly v roce 2015 zjištěny.

U vydaných doporučení na úpravu systému řízení BOZP se jednalo především o doplnění, úpravu nepřesností a aktualizaci dokumentace a dalších zavedených směrnic tak, aby odpovídaly fyzickému stavu na pracovišti a aby nechyběla vzájemná provázanost těchto dokumentů.

Jako další doporučení můžeme zmínit například:

- obnovení bezpečnostního značení, značení komunikací či ovládacích prvků,
- dodržování plánu BOZP na staveništi,
- důslednější uplatnění požadavků na dodržování předpisů k zajištění BOZP se smluvními partnery,
- stanovení konkrétních cílů a oblastí zlepšování,
- oprava nerovných či poškozených povrchů,
- stanovení osob odpovědných za elektrická zařízení,
- řádné a prokazatelné vedení evidence odstraněných nedostatků či záznamů o kontrolách,
- respektování stanovisek a doporučení revizních techniků VTZ

- identifikace nebezpečí a ohlašování skoronehod za značné účasti obsluh zařízení,
- čtenější zapojení vedoucích zaměstnanců do kontrolní činnosti.

Klíčovým faktorem při kontrolách je i ověřování indikátorů zlepšování, z nichž mezi nejdůležitější patří vývoj pracovní úrazovosti, který má u právních subjektů nosících titul „Bezpečný podnik“ stále klesající tendenci v důsledku zlepšování pracovních podmínek a pracovního prostředí.

Získání osvědčení „Bezpečný podnik“ je prestižní záležitostí a i v roce 2015 mají o tento program právní subjekty velký zájem. Nadále však platí, že lze právnímu subjektu osvědčení odejmout v případech, kdy dojde k pracovnímu úrazu způsobenému jednoznačným porušením ze strany právního subjektu.

Důležitou roli v propagaci programu „Bezpečný podnik“ mají všichni inspektoři, kteří jej prezentují u vrcholového managementu právních subjektů. Na OIP se v roce 2015 obrátilo celkem 19 právních subjektů, které projevíly zájem zapojit se do programu „Bezpečný podnik“ a kterým je ze strany OIP poskytováno poradenství (viz Tabulka 2 - *Počet subjektů, které projevíly zájem zapojit se do programu „Bezpečný podnik“*).

Tabulka 51 - Počet subjektů, které projevíly zájem zapojit se do programu „Bezpečný podnik“

OIP	03	04	05	06	07	08	09	10	Celkem
Počet subjektů	0	1	0	2	3	8	3	2	19

Poznátky z realizace programu „Bezpečný podnik“

U právních subjektů zapojujících se do programu „Bezpečný podnik“ je potřeba neustále zdůrazňovat, že samotný program a jeho tvorba nespočívá v pouhém opisování legislativy a normových hodnot. Hlavním účelem je popis skutečného stavu a procesů tak, jak u právního subjektu probíhají. Legislativa by se měla stát metodickým materiálem, který je nutné plnit a který nám říká, co je nutné splnit, ale řešení a způsob plnění ponechává plně na nás samotných.

U právních subjektů jsou navrhována potřebná technická a jiná opatření k odstranění rizik, a to formou doporučení ve smyslu § 7 odst. 1 písm. g) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. Příznivým zjištěním bývá znalost zaměstnanců o práci se „skoronehodami“ jako jedním z efektivních prostředků prevence úrazů a havárií.

Předání osvědčení „Bezpečný podnik“ na základě doporučení řídicího OIP v roce 2015 proběhlo v měsíci květnu v Opavě a v říjnu v Praze.

Všechny právní subjekty, které osvědčení získaly, jsou uvedeny v *Tabulce 52 a 53*.

Tabulka 52 - Subjekty, které převzaly osvědčení v měsíci květnu 2015

OIP pro hl. město Prahu	Metrostav a.s.
	Pražská teplárenská a.s.
OIP pro Středočeský kraj	SESCO Příbram spol. s r.o.
OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu	MANN + HUMMEL (CZ) s.r.o.
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	MBtech Bohemia s.r.o.
	SEDRA-TOOLS s.r.o.
	VODÁRNA PLZEŇ a.s.

OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	OEZ s.r.o
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	MP Krásno, a.s.
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	ENERGETIKA TŘINEC, a.s.

Tabulka 53 - Subjekty, které převzaly osvědčení v měsíci říjnu 2015

OIP pro Středočeský kraj	Energotrans, a.s.
	SYNTHOS Kralupy a.s.
	SYNTHOS PBR s.r.o.
	TAMERO INVEST s.r.o.
OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu	ACO Industries k.s.
	Kostelecké uzeniny a.s.
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	Plzeňská teplárenská, a.s.
OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj	Black & Decker (Czech) s.r.o.
	CzechPak Manufacturing, s.r.o.
	ČEZ Distribuce, a. s.
OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	Správa a údržba silnic Pardubického kraje
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	CCI Czech Republic s.r.o.
	Fatra, a.s.
	OHL ŽS, a.s.
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	Biocel Paskov a.s.
	Siemens, s.r.o. odštěpný závod Elektromotory Frenštát
	Vesuvius Solar Crucible, s.r.o.

Sankce

V rámci programu „Bezpečný podnik“ nebyly uloženy žádné pokuty.

Aktuality

V roce 2015 se rozhodl dále nepokračovat v programu pouze jeden právní subjekt, a to společnost ČEPRO, a.s.

Společnosti OSRAM Česká republika s.r.o. a Isolit-Bravo, spol. s.r.o. mají zájem dále pokračovat v programu, ale z důvodů rekonstrukcí budou žádat o ověření systému BOZP při některém z pozdějších termínů.

U následujících společností došlo v roce 2015 ke změně názvu:

- Momentive Specialty Chemicals, a.s. → Hexion a.s.
- TRW – DAS a.s. → THK RHYTHM AUTOMOTIVE CZECH a.s.
- Elektrárna Chvaletice a.s. → Sev.en EC, a.s.

U společnosti HOCHTIEF CZ a. s. došlo ke smrtelnému pracovnímu úrazu. Při šetření tohoto úrazu bylo zjištěno, že nedošlo k porušení předpisů pouze právním subjektem, a proto nebylo přistoupeno k návrhu na zrušení platnosti osvědčení.

Závěr

Oblastní inspektoráty práce prováděly v roce 2015 prověrky právních subjektů, které podaly žádost o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu „Bezpečný podnik“ a každoroční následné prověrky právních subjektů již vlastnícih osvědčení „Bezpečný podnik“, v souladu s vnitřními akty řízení.

Inspektoři oblastních inspektorátů práce také poskytovali právním subjektům, které projeví zájem o účast na programu „Bezpečný podnik“, poradenství vyplývající ze zákona o inspekci práce. Právní subjekty, které již vlastní osvědčení „Bezpečný podnik“, ve většině případů vyžadují systémový přístup k řešení problematiky BOZP i od svých dodavatelů a dalších spolupracujících subjektů. Velice kladně bývá inspektory hodnocen i přístup a organizační zajištění zaměstnanci právního subjektu v průběhu prověrky. Neméně důležitý je i fakt, že program je plně podporován vedením právních subjektů a je chápán jako nástroj pro zlepšení pracovních podmínek nejen jimi, ale i řadovými zaměstnanci.

Na základě splnění stanovených podmínek bylo v roce 2015 předáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem **27** právním subjektům.

Platné osvědčení ke dni vydání této zprávy vlastní celkem 83 právních subjektů.

XV. Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů na základě podnětů směřujících do oblasti pracovněprávní, BOZP a zaměstnanosti

Kontroly iniciované podněty převážně od zaměstnanců, občanů a z části od jiných správních úřadů představují významnou část náplně kontrolní činnosti a poslání orgánů inspekce práce a je jim trvale věnována vysoká pozornost.

V roce 2015 se oblastní inspektoráty práce (OIP) i Státní úřad inspekce práce (SÚIP) zabývaly všemi přijatými podněty a podatelé byli písemně seznámeni se způsobem vyřízení jejich podnětu. Tak, jak to bylo uloženo v zadání úkolu. Přijaté podněty byly zařazeny do plánu kontrol s přihlédnutím k jejich závažnosti a společenské škodlivosti.

Tabulka 54 - Přehled přijatých podnětů podle úseku kontroly v roce 2015
(Počty podnětů jsou za všechny OIP celkem i SÚIP)

Úsek kontrol	Počet podnětů
PVP	4 594
BOZP (BOZP a VTZ)	693
Zaměstnanosti (NLZ a ZoZ)	2127
Celkem všechny úseky kontroly	7414

Podněty se týkaly mnoha oborů podnikání, trvale jsou však zastoupeny podněty zaměstnanců pracujících v pohostinství a výrobě potravin, v obchodní činnosti, ve stavebnictví, v dopravě, dále pak bezpečnostní a pátrací služby – tyto vyjmenované obory podnikání tvoří více jak 60 % ze všech podaných podnětů. Méně podnětů, také opakující se jev, se týká zaměstnanců ve výrobě. Z vyhodnocení přijatých podnětů dle kategorie zaměstnavatelů vyplynulo, že cca 40 % podnětů směřovalo na zaměstnavatele s počtem zaměstnanců do 20.

Pro informaci níže uvádíme tabulkové přehledy o přijatých podnětech členěných podle kategorie zaměstnavatelů (tabulka 55) a přijatých podnětech členěných podle odvětví podnikání (tabulka 56).

Tabulka 55 - Přehled o počtech podnětů podle kategorie zaměstnavatelů (dle počtu zaměstnanců u zaměstnavatele) za rok 2015
(Počty podnětů jsou za všechny úseky kontroly a všechny OIP celkem i SÚIP, ale nejsou započítány podněty, ve kterých nebyl uvedený počet zaměstnanců)

Kategorie zaměstnavatele	Počet podnětů
do 19 zaměstnanců	2660
20 až 99 zaměstnanců	1359
100 až 499 zaměstnanců	819
500 až 1499 zaměstnanců	310
1500 až 4999 zaměstnanců	160
5000 a více zaměstnanců	182

Tabulka 56 - Přehled přijatých podnětů podle odvětví podnikání – výběr odvětví, kdy počet podaných podnětů je 250 a více za rok 2015
(Počty podnětů jsou za všechny úseky kontroly a všechny OIP i SÚIP)

Odvětví podnikání	Počet podnětů
výroba potravin	346
stravování a pohostinství	589
velkoobchod	800
maloobchod	433
stavebnictví	829
bezpečnostní a pátrací služby	255
doprava	547

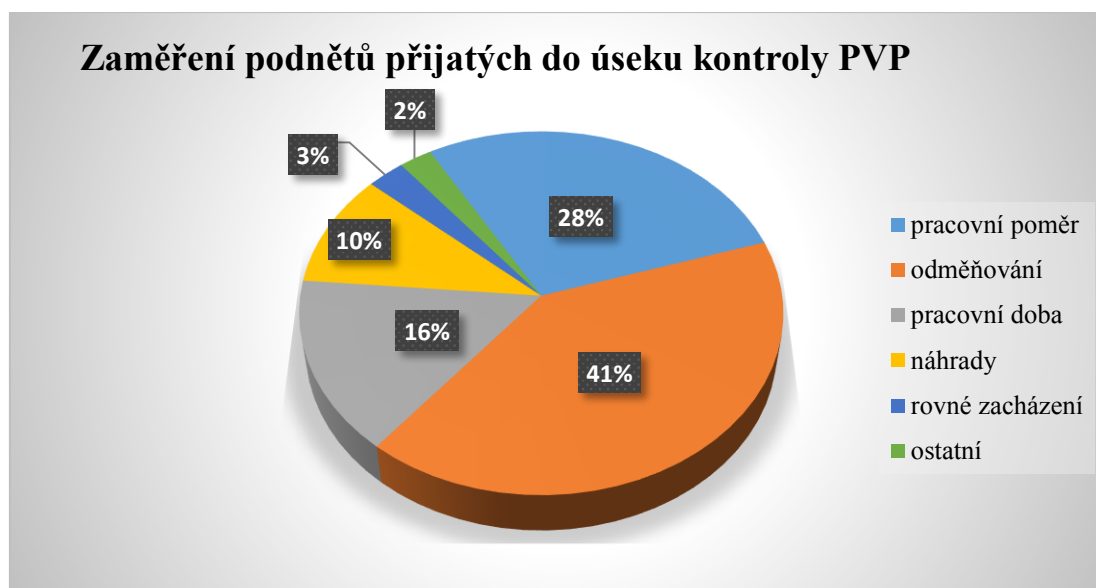
Obsahově se podněty v úseku kontroly pracovních vztahů a podmínek (PVP) nijak nelišily od předchozích let.

Podatelé si nejvíce stěžují na odměňování (nesprávná výše mzdy či platu, nevyplacená mzda či její část, pozdní termín vyplacení mzdy, nezaplacené příplatky za práci přesčas a ve dnech pracovního klidu). Pak problémy při skončení pracovního poměru, dle podatelů neplatné skončení pracovního poměru, nevydání potvrzení o zaměstnání, nevyplacení odstupného. Následují problémy související s pracovní dobou – její rozvržení, dlouhé směny, přestávky v práci, nepřetržitý odpočinek v týdnu, špatně vedená nebo žádná evidence odpracované pracovní doby, dvojitá evidence pracovní doby. V menším počtu pak podněty týkající se náhrad, dovolené či stížnosti na agenturní zaměstnávání.

Počty podnětů poukazující na diskriminaci se radikálně v dlouhodobém sledování příliš nemění. Podatelé podnětů často považují za diskriminaci či šikanu (tento pojem je nejvíce používán) změnu pracovní náplně, rozdílnou výši mzdy nebo platu, příkazy od nadřízeného vedoucího. V objemu nejvíce podání na diskriminaci či nerovné zacházení (zejména týkající se odměňování) přicházejí od zaměstnanců ze školství či veřejné správy. Častým obsahem podnětů zaměstnanců pracujících v dopravních společnostech jsou nezaplacené cestovní náhrady.

Pro ilustraci uvádíme grafické znázornění přijatých podnětů do úseku kontroly PVP podle jejich zaměření:

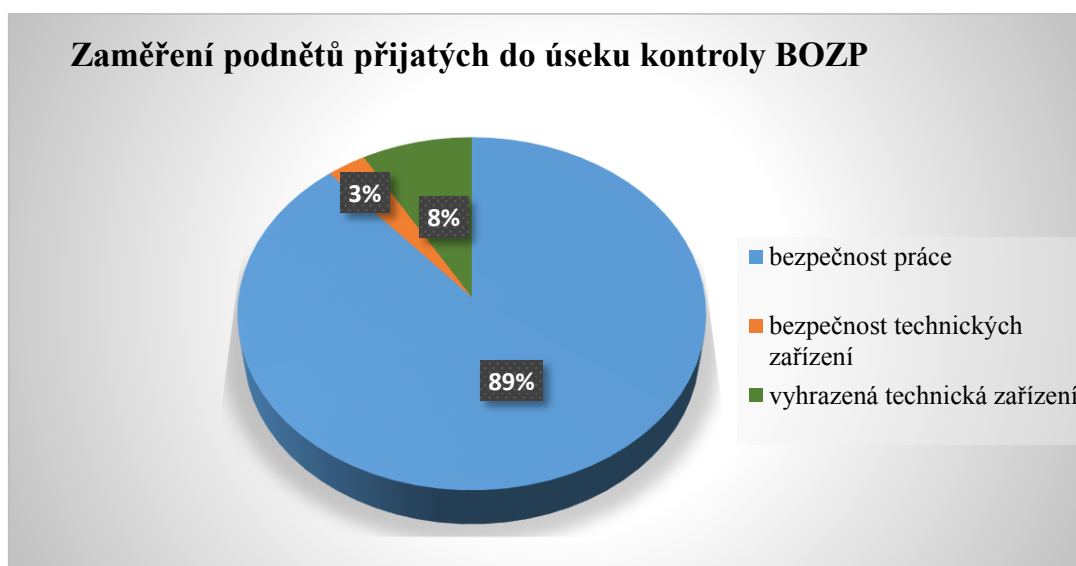
Graf 16 - Zaměření podnětů přijatých do úseku kontroly PVP

V úseku kontroly bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a kontroly vyhrazených technických zařízení (BOZP) byly nejvíce zastoupeny podněty, jejichž obsahem byla stížnost na odmítnutí uznání úrazu jako pracovního, neposkytování osobních ochranných pracovních prostředků (OOPP). Dále obsahem podnětů bylo neprovedení školení o bezpečnosti práce, neplnění povinností při provozu elektrických zařízení, neplnění povinností spojených s provozem vyhrazených technických zařízení, nezkolaudovaný provoz, upozornění na ohrožení bezpečnosti zaměstnanců na stavbách, neprovedení vstupních lékařských prohlídek, upozornění na nedodržování bezpečnosti práce v dopravě.

Pro ilustraci uvádíme grafické znázornění přijatých podnětů do úseku kontroly BOZP podle jejich zaměření:

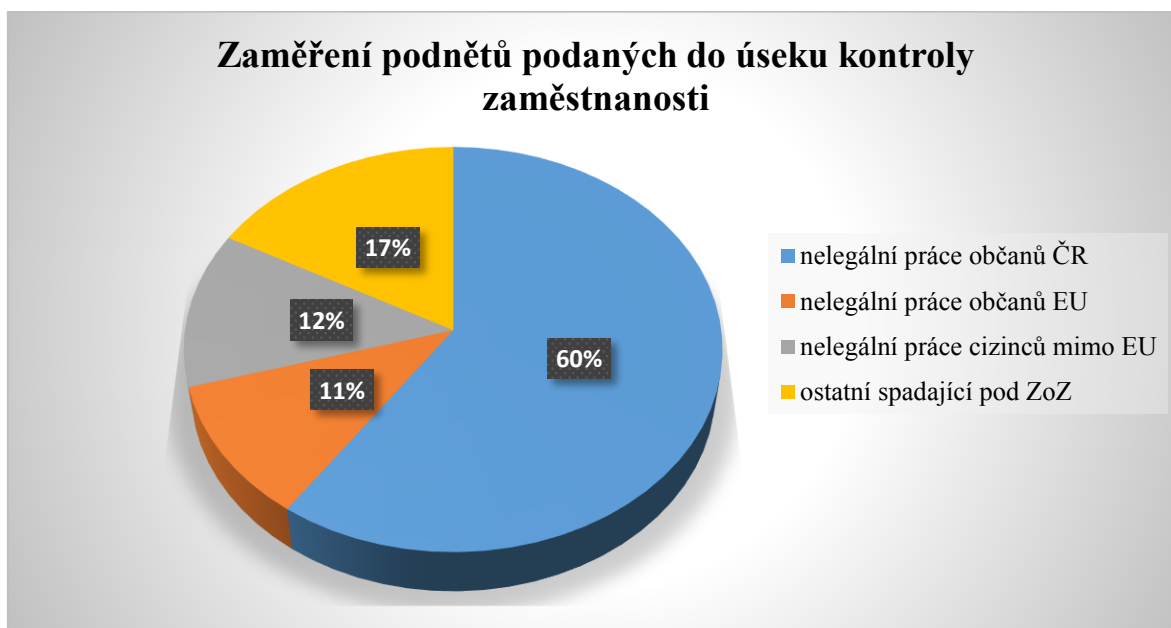
Graf 17 - Zaměření podnětů přijatých do úseku kontroly BOZP

Podněty přijaté do úseku kontroly zaměstnanosti /nelegální zaměstnávání (NLZ) a jiné povinnosti vyplývající ze zákona o zaměstnanosti (ZoZ)/ ve většině případů upozorňovaly na výkon nelegální práce občanů ČR a cizinců a tzv. "švarcsystém", a to nejčastěji v oboru podnikání: pohostinství, stavebnictví a poskytování služeb. Dále podněty poukazující na výkon práce cizinců bez příslušných povolení, zprostředkování zaměstnávání bez povolení, nelegální zaměstnávání uchazečů o zaměstnání, kteří jsou evidováni na úřadech práce s upozorněním na zneužívání pobírání sociálních dávek či podpor v nezaměstnanosti. Podněty z úřadů práce poukazovaly na podezření výkonu nelegální práce uchazečů o zaměstnání plynoucí např. z žádosti zaměstnavatelů o dotace při jejich zaměstnávání, podezření z nenahlášení nekolidujícího zaměstnání. Z hlediska počtu byly méně zastoupeny podněty, jejichž obsahem byla možná diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání (diskriminační inzeráty) a nespokojenost s výsledkem výběrového řízení, rovněž i podněty poukazující na porušování povinností při zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

Pro ilustraci uvádíme grafické znázornění přijatých podnětů do úseku kontroly zaměstnanosti podle jejich zaměření:

Graf 18 - Zaměření podnětů podaných do úseku kontroly zaměstnanosti

Některé podněty, vzhledem k jejich obsahu, směřovaly nejen do jednotlivých úseků kontroly, ale také v sobě spojovaly více oblastí, tj. PVP a BOZP nebo PVP a NLZ nebo i NLZ a BOZP.

Podatelé podnětů se často obraceli na orgány inspekce práce z důvodu nemožnosti vymoci si na zaměstnavatelích své individuální nároky, např. dlužné mzdy, doklady souvisejících se skončením zaměstnání, vymáhání neplatnosti skončení pracovního poměru nebo i v případě zaměstnavatelem odmítnutí uznání úrazu jako pracovního nebo jeho odškodnění. Vyskytly se i podněty, kdy v rámci konkurenčního boje zaměstnavatelů podnikajících ve stejném oboru činnosti, upozorňovaly na porušení předpisů u konkurenta.

Nelze se nezmínit, že některé podněty byly podány pouze s úmyslem vyřídit si prostřednictvím kontrolního orgánu vzájemný osobní spor se zaměstnavatelem nikoliv poukázat na nedodržování právních předpisů zaměstnavatelem.

Obsahově část podnětů ukazuje, že se část stěžovatelů pořád ještě nedokáže vůbec orientovat v kontrolní činnosti orgánů inspekce práce.

Zvyšuje se i počet anonymních podání, ať už se jedná o písemné podání či podání prostřednictvím elektronické pošty.

Část podnětů zahrnutých do statistiky přijatých podnětů byly od správních orgánů (úřadů práce a celních orgánů). Na jejich základě bylo pak přímo zahajováno správní řízení bez provedení kontroly (týká se to podnětů spadajících pod úsek kontroly pracovních vztahů a podmínek a úsek kontroly zaměstnanosti).

Cíl úkolu

Vyřídit všechny přijaté podněty bylo i v loňském roce cílem ve všech úsecích kontroly.

Prováděním kontrol na základě přijatých podnětů měly být prověřeny skutečnosti, na které tyto podněty upozorňovaly. A efektivním prováděním kontrol účinně pomáhat ke snižování porušování pracovněprávních předpisů i předpisů pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

Opakujícím se cílem je i zlepšení právního povědomí veřejnosti, a to formou poskytování poradenství.

Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce se bude zabývat všemi podněty ke kontrole, které v průběhu roku obdrží.

Každý přijatý podnět bude zaevidován v IS a podateli bude zaslána písemná informace o způsobu vyřízení jeho podnětu v souladu s Metodickým pokynem generálního inspektora SÚIP č. 2/2014 ze dne 31. 1. 2014.

Při zařazování do plánu kontrol budou inspektoráty práce přihlížet k jejich závažnosti a společenské škodlivosti. Podněty ke kontrole budou využívány rovněž jako podklad k provedení kontrol na základě ostatních hlavních úkolů. Při práci s podněty budou oblastní inspektoráty práce klást důraz na komunikaci s podatelem podnětu, především pak při zpracování informace o výsledku kontroly. Podněty, které svým obsahem nespádají do kontrolní působnosti orgánů inspekce práce, budou neprodleně předávány kompetentním kontrolním orgánům.

Při provádění kontrol na základě podnětů na nelegální zaměstnávání budou inspektoráty práce postupovat podle jednotné Metodiky provádění komplexních kontrol vytvořené v rámci projektu OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Kontrolou ve všech úsecích kontroly (PVP, BOZP a VTZ, NLZ a ZoZ) byly vyřízeny ty podněty, které spadaly svým obsahem, věcnou a místní příslušností do kontrolní působnosti inspekce práce. Ostatní byly vyřízeny jinak.

Vyřízení podnětu jinak než provedením kontroly bylo řešeno postoupením na jiný orgán veřejné správy (úřady práce, hygienické stanice, finanční úřady, školní inspekce, živnostenské úřady, stavební úřady, policie) z důvodu věcné nepříslušnosti.

Část přijatých podnětů nemohla být šetřena. Důvodem byla například skutečnost, že z obsahu podnětu nevyplývalo možné porušení povinnosti kontrolovatelné podle zákona o inspekci práce, podnět byl odložen k pozdějšímu využití vzhledem k právě skončené kontrole se stejným zaměřením u kontrolovaného subjektu nebo zaměstnavatel nebyl dohledatelný, případně zrušil svou živnost.

Celkový počet provedených kontrol v roce 2015 na základě přijatých podnětů byl **5 694**. V tomto počtu jsou zahrnuty i kontroly na základě podnětů nedořešených v roce 2014.

Část podnětů přijatých v roce 2015 se převádí k vyřízení do roku 2016. Jedná se o cca 800 podnětů ke kontrole. Mezi hlavní důvody převedení podnětů do roku 2016 patří: nedodání potřebných dokladů, rozšíření obsahu kontroly z důvodu zaslání podnětu na zaměstnavatele v závěru roku, čekání na uplynutí lhůty pro podání námitek k protokolu, čekání na splnění uložených opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Tabulka 57 - Přehled vyřízených podnětů provedením kontroly podle úseku kontroly za rok 2015

(Počty podnětů jsou za všechny OIP celkem i SÚIP)

Úsek kontroly	Počet kontrol
PVP	3 373
BOZP (BOZP a VTZ)	590
Zaměstnanost (NLZ a ZoZ)	1 731
Celkem všechny úseky kontroly	5 694

Z výsledků provedených kontrol vyplynulo, že ne všechny podněty, poukazující na možné porušování pracovněprávních předpisů (ve všech úsecích kontroly), byly oprávněné.

Tabulka 58 - Výsledek provedených kontrol ve vztahu k oprávněnosti podnětu za rok 2015

(Počty podnětů jsou za všechny OIP + SÚIP a všechny úseky kontroly dohromady)

Výsledek provedených kontrol (PVP + BOZP + VTZ + NLZ + ZoZ)	Počet šetřených podnětů
podněty oprávněné	1079
podněty částečně oprávněné	1008
podněty neprokázané	1327
podněty neoprávněné	643

Pro ilustraci uvádíme i grafické znázornění výsledku provedených kontrol ve vztahu k oprávněnosti podnětu. (za všechny úseky kontroly dohromady):

Graf 19 - Oprávněnost podnětů

Poměrně vysoké procento šetřených podnětů s výsledkem „neprokázaný“ si zaslouhuje komentář. Základní povinností kontrolujícího je povinnost zjistit skutečný stav věci v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu kontroly. Pro dosažení účelu kontroly je třeba doložit kontrolní zjištění potřebnými podklady (viz ustanovení § 9 písm. a) zákona č. 255/2012., Sb., o kontrole), což způsobuje v praxi mnohdy problém. Jako příklad zde můžeme uvést kontrolu počtu odpracovaných hodin u dohody o provedení práce, kdy díkce zákona nenařizuje zaměstnavateli povinnost vést evidenci odpracovaných hodin u takto sjednaného pracovněprávního vztahu.

Zaměstnavatelem vykázané a proplacené odpracované hodiny se značně rozcházejí s evidencí, kterou si vedou sami zaměstnanci. Hojně je toto využíváno v odvětví podnikání: bezpečnostní a pátrací služby, call centra, ve stavebnictví a pohostinství. Přestože je zde podezření na porušení právního předpisu, současná legislativa neumožňuje toto porušení kontrolou inspekce práce prokázat.

Zjištěná porušení

Provedením kontroly ve všech úsecích kontroly inspektoráty práce zjistily a prokázaly **10 922** porušení pracovněprávních předpisů a předpisů pro ochranu zdraví a bezpečnosti práce.

Tabulka 59 - Počet zjištěných porušení

Úsek kontroly	Počet porušení
PVP	8 033
BOZP (BOZP a VTZ)	2 153
Zaměstnanost (NLZ a ZoZ)	736
Celkem všechny úseky kontroly	10 922

Přehled porušení podle jednotlivých úseků kontroly

(Kontroly provedené na základě přijatých podnětů a počty podnětů jsou za všechny OIP + SÚIP)

Úsek kontroly **PVP**:

Nejčastěji byla zjištěna a prokázána porušení v oblasti:

- odměňování – 3053 porušení (zejména § 109, § 112, § 114, § 116, § 118, § 141 zákoníku práce),
- pracovního poměru a dohod konaných mimo pracovní poměr – 2666 porušení (zejména § 37 a § 313 zákoníku práce),
- pracovní doba – 1 045 porušení (zejména § 83, § 84, § 92, § 96 zákoníku práce),
- náhrad – 758 porušení (zejména § 222 zákoníku práce).

Graf 20 - Nejčtenější porušení předpisů v úseku kontroly PVP

Pořadí nejčastěji zjištěných porušení se opakují, jako v minulých letech.

Nejčastěji byla zjišťována porušení v oblasti odměňování. Především se jednalo o nevyplacení mzdy vůbec, krácení mzdy nebo splatnost mzdy. Následuje nedodržení nejnižší úrovně zaručené mzdy. Byla zjištěna porušení z důvodu neposkytnutí zaručené mzdy podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti práce. A rovněž byla zjištěna opakující se porušení povinnosti zaměstnavatelů vyplatit zaměstnancům příplatky, zejména příplatky za přesčasovou práci, za práci v sobotu a v neděli a za noční práci.

Druhou nejčastější skupinou zjištěných porušení je porušení v oblasti pracovního poměru a dohod konaných mimo pracovní poměr.

Stále si poměrně velká skupina zaměstnavatelů neuvědomuje svou zákonnou povinnost informovat zaměstnance o jejich právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru. V roce 2015 však početně předčilo v této skupině jiné porušení, a to povinnost zaměstnavatele při skončení pracovního poměru - pozdní vydání nebo nevydání potvrzení o zaměstnání či úmyslné zadržování potvrzení zaměstnavatelem v souvislosti s nesplněním nějaké povinnosti zaměstnance.

A třetí nejčastější skupina zjištěných porušení, která úzce navazuje na oblast odměňování, jsou porušení v oblasti pracovní doby, zejména nevedení či neúplná evidence odpracované pracovní doby, špatné rozvrhování pracovní doby, nedodržení odpočinku v týdnu, nedodržení délky směny.

Nevedení evidence o pracovní době v souladu s právním předpisem zaujímá v této skupině 71 %.

Další v pořadí čtenějších porušení jsou v oblasti poskytování náhrad. Nevyplacení náhrady za dovolenou, nevyplacení cestovních náhrad a nevyplacení náhrady za dočasnou pracovní neschopnost.

Část zaměstnavatelů v dopravě, zejména ti co vysílají zaměstnance na zahraniční pracovní cesty, vnímají stravné při pracovní cestě do zahraničí jako nepřiměřeně velký požitek a tyto cestovní náhrady jsou to první, co se zdráhají poskytnout, v případě sporu se zaměstnancem, nebo při skončení pracovního poměru.

Ostatní zjištěná porušení jsou méně četná (např. porušení povinnosti týkající se čerpání dovolené, agenturního zaměstnávání, rovného zacházení, ochrany osobních práv, vysílání k výkonu práce).

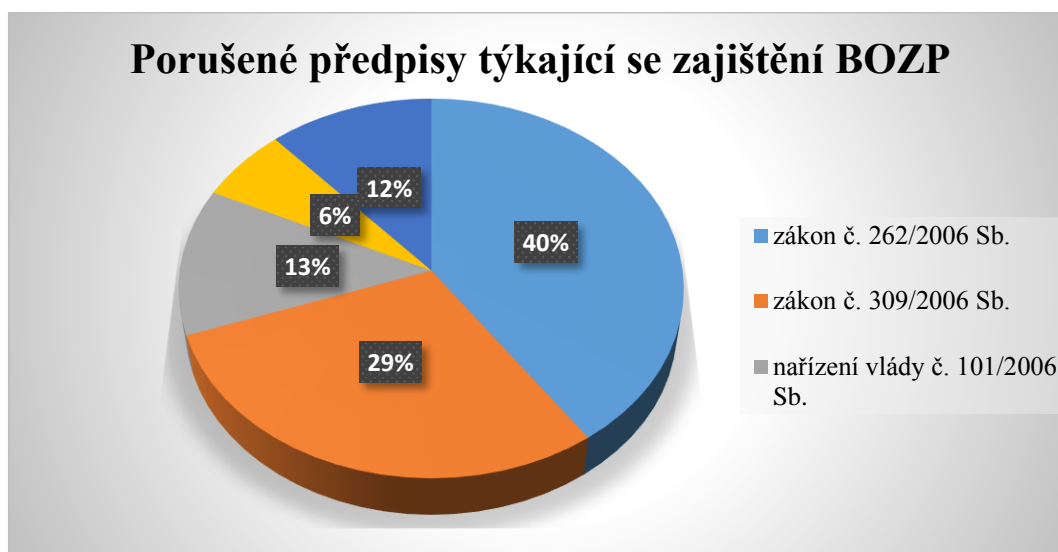
Ačkoliv se z pohledu celkových zjištěných porušení u nerovného zacházení (hlavně v oblasti odměňování) či diskriminace jedná o oblast s menším výskytem porušení, věnují těmto kontrolám orgány inspekce práce velkou pozornost.

Úsek kontroly **BOZP** (BOZP a VTZ):

Nejčastěji byla zjištěna a prokázána porušení následujících předpisů:

- zákon č. 262/2006 Sb. – 879 porušení (v tom nejvíce §§ 102, 103, 104),
- zákon č. 309/2006 Sb. – 610 porušení (v tom nejvíce § 4, odst. 1),
- nařízení vlády č. 101/2005 Sb. – 273 porušení (v tom nejvíce § 3, 4),
- nařízení vlády č. 378/2001 Sb. – 138 porušení (v tom nejvíce § 4).

Graf 21 - Porušené předpisy týkající se zajištění BOZP

Pro přehled uvádíme, čeho se porušení předpisů zejména týkalo.

- Kontrolovaní zaměstnavatelé nedostatečně zajistili podmínky pro bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracoviště.
- Ke kontrole byla předložena vyhledaná a vyhodnocená rizika, ale tato často neodpovídala konkrétním podmínkám pracovního prostředí a pracoviště, nebyla aktualizovaná v souladu se současným strojním parkem, nebyly provedeny revize. Často chyběla i dokumentace.
- Někteří zaměstnavatelé porušili předepsané povinnosti tím, že neseznámili své zaměstnance se všemi předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na daném pracovišti.
- Závažným zjištěným porušením je neposkytnutí OOPP zaměstnanci, kdy tímto může dojít i k vážnému úrazu.
- Nedostatky byly zjištěny i u provozování motorových vozíků a v provozu a údržbě silničních motorových vozidel.
- Kontrolami byla zjištěna porušení zaměstnavatelů, kdy tito nesplnili své zákonem stanovené povinnosti při vzniku pracovního úrazu.
- Další závažné porušení se týká posuzování zdravotní způsobilosti, kdy zaměstnavatel připustil, aby zaměstnanec konal práci, jejíž náročnost neodpovídala jeho zdravotní způsobilosti.
- Při kontrolách bylo také zjištěno, že zaměstnavatel provedl revizní kontrolu elektrických zařízení, ale zapomněl na pravidelnou kontrolu a údržbu těchto zařízení. Revize byly prováděny bez vydaného osvědčení organizací státního odborného dozoru, nebyly dodrženy veškeré požadavky na odbornou způsobilost pracovníků v elektrotechnice. Elektrická zařízení nebyla pod pravidelným dohledem pověřené osoby. A bylo zjištěno i porušení, kdy nebyla provedena kontrola plynových spotřebičů.

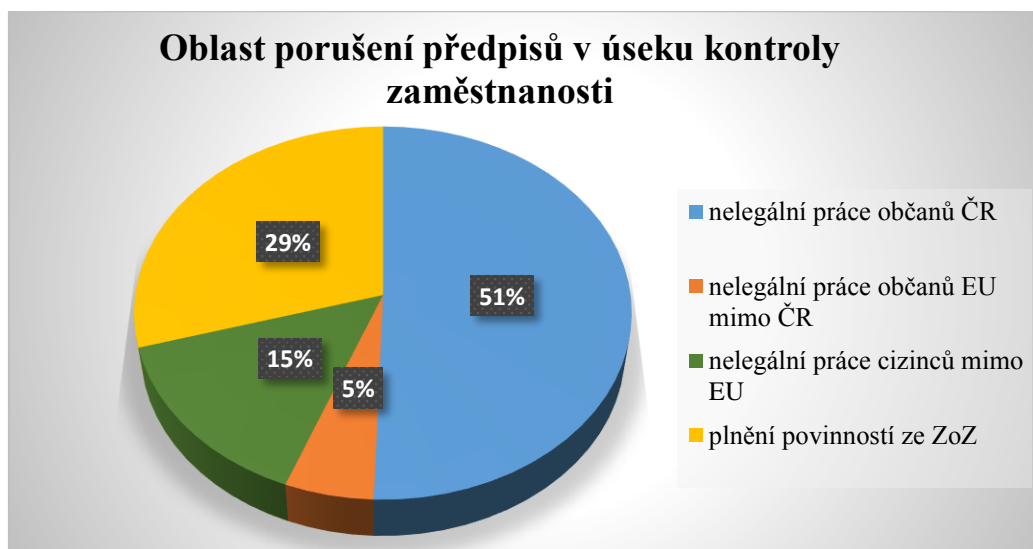
Úsek kontroly zaměstnanosti (NLZ a ZoZ):

Nejčastěji byla zjištěna a prokázána porušení v oblasti:

- nelegální práce občanů ČR – 372 porušení,
- nelegální práce občanů EU mimo ČR – 39 porušení,
- nelegální práce cizinců mimo EU – 108 porušení,
- porušení povinností vyplývajících ze zákona o zaměstnanosti – 217 porušení.

Graficky znázorněný pohled na porušení předpisů v úseku kontroly zaměstnanosti:

Graf 22 - Oblast porušení předpisů v úseku kontroly zaměstnanosti

V celkovém počtu provedených kontrol na základě přijatého podnětu bylo nejčastěji konstatováno porušení, kdy zaměstnavatel umožnil výkon závislé práce fyzickým osobám mimo pracovněprávní vztah ve smyslu ustanovení § 5 písm. e) bodu 1 zákona o zaměstnanosti. Při těchto kontrolách byli na provozovnách zkontrolováni i zaměstnanci jiných společností, než ke které směřoval podnět.

Při kontrole zaměstnávání cizinců bylo zjištěno porušení, že tito pracovali buď bez povolení nebo v rozporu s povolením k zaměstnání nebo zaměstnaneckou kartou.

Zaměstnavatelé rovněž neplnili informační a evidenční povinnosti vůči úřadu práce, jak jim to ukládá zákon o zaměstnanosti.

I když nebylo někdy možné prokázat nelegální zaměstnávání, bylo prokázáno porušení tím, že zaměstnavatel neměl v místě pracoviště kopii dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu.

Bylo zjištěno i pochybení v oblasti zprostředkování zaměstnávání, tzv. zastřené agenturní zaměstnávání. Zastřeným agenturním zaměstnáváním se rozumí zprostředkování zaměstnávání ve formě dle § 14 odst. 1 písm. b) zákona o zaměstnanosti, které je zastřeno jiným právním jednáním, nejčastěji prostřednictvím obchodněprávních dohod. Šetřené podněty v oblasti agenturního zaměstnávání byly často prováděny na základě požadavku úřadu práce (dále ÚP ČR).

Ve většině kontrol, kdy obsahem podnětu byla stížnost na postup při výběrovém řízení, porušení zjištěno nebylo. Naopak v případě podnětu na diskriminační inzerát bylo vždy zjištěno porušení.

Kontrolami bylo zjištěno také porušení povinností týkajících se plnění povinného podílu zaměstnávání osoby se zdravotním postižením.

A v neposlední řadě je třeba se zmínit i o spolupráci s úřady práce v souvislosti s kontrolami zaměstnanosti. V případě, kdy je kontrolou zjištěn velký počet zaměstnanců zaměstnaných na základě dohody o provedení práce, předá inspekce práce příslušné pobočce úřadu práce seznam zjištěných osob. Zpětnou vazbou od úřadu práce pak je např. zjištěno, že zaměstnanci pracující pro kontrolovaného zaměstnavatele nenahlásili nekolidující zaměstnání. Kontrolou prováděnou inspekcí práce sice nebylo zjištěno nelegální zaměstnávání, ale úřad práce obdržel prokazatelný důvod pro vyřazení zjištěných osob z evidence uchazečů o zaměstnání.

Sankce

Na základě provedených kontrol v roce 2015, jejichž impulsem bylo přijetí podnětu na možné porušování předpisů v úseku kontroly PVP, BOZP a zaměstnanosti, bylo za zjištění a prokázání porušení předpisů kontrolovaným osobám **uloženo celkem 373 pokut v celkové výši 12 973 500 Kč**. V této částce jsou pokuty za správní delikty a za neplnění povinností kontrolované osoby – nesoučinnost.

Některá správní řízení pro podezření ze spáchání správního deliktu ale ještě nejsou ukončena. Pro informaci uvádíme i počet navržených pokut, celkem 516 a navržená suma v korunách představuje částku 24 384 500 Kč.

Při navrhování pokut byla posuzována závažnost porušení, zda se jedná o jednorázovou chybu nebo zda je to systémová záležitost, vždy podle konkrétních okolností jednotlivého případu.

Závěr

Výsledkem u provedených kontrol na základě přijatých podnětů bylo nejen zjištění porušení v konkrétní oblasti, stanovení opatření k odstranění nedostatků či zahájení správního řízení včetně uložení sankce, ale také zlepšení pracovních podmínek na pracovišti, odborné poradenství za účelem zvýšení právního povědomí zaměstnavatelů.

Ve všech úsecích kontroly se inspektoři a inspektorky potýkali s problémem nedostupnosti kontrolovaných subjektů a nesoučinnosti některých kontrolovaných osob. Jejich opakovaná snaha vyhnout se kontrole, kdy nebylo možné je zastihnout na adrese sídla, a zasílané výzvy zůstaly nedoručené. Za nesoučinnost kontrolované osoby byly inspektoráty práce ukládány pokuty, ale i přes tuto sankci nebyla řada kontrol zahájena nebo dokončena. Nesoučinnost respektive nekomunikace v některých případech byla nejen v případě kontrolovaných osob, ale i u podatelů podnětů, kteří i přes urgenci neupřesnili, neidentifikovali zaměstnavatele nebo provozovnu, kde by mělo docházet k možnému porušování pracovněprávních předpisů.

Všechny inspektoráty poukazovaly na zneužívání dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Někteří zaměstnavatelé v rámci své hlavní podnikatelské činnosti využívají (v některých případech, se chce říci, zneužívají) téměř výhradně k plnění svých podnikatelských činností zaměstnance na dohodu o provedení práce či dohodu o pracovní činnosti (call centra, bezpečnostní a pátrací služby). Také kombinace pracovního poměru a některé z dohod, využívaná např. obchodními řetězci, kdy je jen těžko prokazatelný skutečný výkon a rozsah

určitého druhu práce. Kontrolovanou osobou předložená evidence je buď fiktivní, účelově vyhotovená nebo není vůbec žádná a zaměstnavatel pouze eviduje docházku. Tím, že zaměstnavatelé nevedou zaměstnancům evidenci pracovní doby, nebo nemá tato evidence požadované náležitosti, často kamuflují další porušení v jiných oblastech pracovní doby a v oblasti odměňování.

Při provádění některých kontrol byla využívána i možnost dotazování se zaměstnanců bez přítomnosti zaměstnavatele. Toto bylo použito zejména v případě nutnosti zjištění, ověření nebo dokreslení stavu, který není jednoznačně zřejmý z předložených dokladů. Např. i z důvodu způsobu výplaty mzdy, ale hlavně u kontrol na nerovné zacházení či diskriminaci, dále i pro zjištění konkrétně prováděné činnosti u určitého druhu práce, ověření skutečné doby výkonu práce.

Bohužel se stává, že zaměstnanci posléze poskytnuté informace odvolají či změni, zpravidla z obavy před postihem zaměstnavatele.

Přestože jsou si zaměstnavatelé vědomi nutnosti plnit podmínky bezpečnosti práce vyplývající z právních předpisů, nečiní tak – viz podané podněty jejich zaměstnanců. Poměrně častá jsou porušení zjištěná na stavbách, zhotovitelé si často nepřipouštějí nebezpečnost svého počínání, kdy je ohrožena nejen bezpečnost zaměstnanců, ale i bezpečnost veřejnosti pohybující se v blízkosti staveniště. Náročné byly kontroly zaměstnavatelů provozujících městskou hromadnou dopravu a kamionovou dopravu.

Ke zkvalitnění podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví přispívá nejen samotné provedení kontroly inspektorátem práce, ale zároveň i jeho poradenská činnost. Často byl odstraněn nedostatek už v průběhu kontroly.

Lze konstatovat, že si někteří zaměstnavatelé ještě stále neuvědomují svou povinnost školit své zaměstnance v bezpečnosti práce či povinnost ověřovat jejich zdravotní způsobilost.

Při kontrolách prováděných na problematiku nelegálního zaměstnávání se inspektoři a inspektorky setkávali s potížemi už při vstupu na pracoviště, kdy jim kontrolované osoby odmítaly povolit vstup na pracoviště tzv. z důvodu bezpečnosti práce. Důvodem bylo umožnění útěku nelegálně zaměstnaných osob. Dále pak u celé řady případů se nebylo možno dopátrat, pro koho nelegálně pracující cizinci pracují, nikdo se k nim neznal a nehlásil. Pokud kontrola neprobíhala např. v součinnosti s policií ČR, bylo velmi problematické zjištění totožnosti osoby vykonávající práci na pracovišti kontrolované osoby a často v případě cizinců negativně působila i jazyková bariéra. Prokázání nelegální práce se stává stále složitější, neboť dle nejrůznějších stanovisek a rozsudků Nejvyššího správního soudu je potřeba k prokázání nelegální práce mimo naplnění základních znaků závislé práce ještě několik dalších aspektů, jako je dlouhodobost, soustavnost či finanční závislost.

Přestože si někteří podatelé podnětů chtějí kontrolou prováděnou orgány inspekce práce uspokojit svůj individuální spor se zaměstnavatelem a ne upozornit na špatné postupy či nedodržování pracovněprávních předpisů, výsledky kontrol napovídají, že ve většině případů jsou upozornění na možné porušování předpisů oprávněné nebo částečně oprávněné (cca 51 %).

Někteří podatelé nebo jejich právní zástupci si kontrolou chtějí opatřit podklady pro soudní spor se zaměstnavatelem.

Kontroly orgány inspekce práce jsou prováděny ve veřejném zájmu, kdy důkladným vyšetřením skutečností uvedených v podnětu podatelů zasahujeme proti protiprávním praktikám některých zaměstnavatelů.

I v dalším období se budeme zabývat všemi podněty, neboť jsou pro nás důležitým informačním zdrojem, umožňujícím účelné a efektivní plánování kontrolní činnosti.

Cíle úkolu, napomáhat kontrolní činností k zamezení porušování pracovněprávních předpisů, bylo dosaženo.

XVI. Kontrola plnění povinného podílu zaměstnávání OZP podle zákona o zaměstnanosti

Státní úřad inspekce práce se od roku 2012 systematicky zabývá kontrolou plnění povinností zaměstnavatelů zaměstnávat osoby se zdravotním postižením v povinném podílu. V jednotlivých letech se kontroly zaměřily na přidělování práce zaměstnancům OZP, kteří mají místo výkonu práce mimo pracoviště zaměstnavatele. V této oblasti nebyla zjištěna závažnější porušování zákoníku práce. Dále se pak kontroly zaměřily na poskytovatele náhradního plnění. Bylo prověřováno, zda je poskytovatel oprávněn plnění poskytovat, zda nepřekračuje zákonem stanovený finanční limit poskytnutých výrobků, služeb nebo plnění na základě zadaných zakázek a zda vede předepsanou evidenci. Jen výjimečně inspekce práce kontrolami prokazatelně zjistila, že poskytovatel náhradního plnění nebyl oprávněn vystupovat jako zaměstnavatel zaměstnávající více než 50% OZP, nebo že překročil zákonný objem poskytnutého plnění z důvodu chybného přepočtu stavu zaměstnanců. Tato skutečnost však podle platné právní úpravy v té době nemohla být posouzena jako spáchání správního deliktu.

Výsledky kontrol plnění povinného podílu prokázaly, že řada zaměstnavatelů, kteří nesplnili povinný podíl zaměstnávání OZP, a to ani odběrem výrobků, služeb nebo zadáním zakázek zaměstnavatelům s více jak 50% OZP, neplní zákonnou povinnost odvodu do státního rozpočtu vůbec, nebo odvod provádí kdykoliv během roku a nikoliv ve lhůtě do 15. 2. následujícího kalendářního roku.

Přestože došlo k novelizaci zákona o zaměstnanosti, která s účinností od 01. 01. 2015 přinesla změny, jejichž cílem bylo mimo jiné omezit případné obcházení zákona při plnění povinného podílu zaměstnávání OZP náhradním plněním (zejména při odebrání výrobků nebo služeb) a byl definován nový správní delikt, nebylo možné jej s ohledem na účinnost využít při kontrolní činnosti v roce 2015.

Cíl úkolu

Je dlouhodobá snaha o dosažení snížení počtu zaměstnavatelů, kteří neplní povinnosti uložené zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti v souvislosti se zaměstnáváním povinného počtu zaměstnanců, kteří jsou osobami se zdravotním omezením. K této snaze měla dopomoci i důsledná kontrolní činnost a propagace výsledků kontrol a správních řízení se zaměstnavateli, kteří neplní povinný podíl zaměstnávání OZP a to ani odvodem do státního rozpočtu, případně tento nerealizovali v zákonem stanovené lhůtě.

Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést kontroly se zaměřením na plnění povinného podílu zaměstnávání OZP, vč. kontrol poskytovatelů náhradního plnění. Podkladem pro výběr zaměstnavatelů byly zejména seznamy Krajských poboček ÚP ČR poskytnuté v letech 2013 – 2015. Oblastní inspektoráty práce se měly zaměřit zejména na ty zaměstnavatele, kteří dle informací Úřadu práce ČR měli plnit povinnost zaměstnávat OZP a v hlášení úřadu práce deklarovali povinnost odvodu do státního rozpočtu, ale tento neodvedli v zákonem stanovené lhůtě, případně vůbec. V této věci pak měly oblastní inspektoráty práce, na základě prokazatelných podkladů poskytnutých ÚP ČR, se zaměstnavateli zahájit správní řízení bez provedení kontroly.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Dlouhodobá kontrolní činnost inspekce práce v souvislosti se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením byla v roce 2015 zaměřena na ty zaměstnavatele, u kterých Úřad práce ČR shledal, že měli plnit povinnost zaměstnávat OZP a v povinném hlášení deklarovali povinnost odvodu do státního rozpočtu, přesto jej neodvedli v zákonem stanovené lhůtě, případně vůbec. Dále pak byla, v uvedené souvislosti, kontrolována zákonná ohlašovací povinnost zaměstnavatelů, zda ji plní v zákonem stanovené lhůtě, zda poskytovatel náhradního plnění vede zákonem stanovenou evidenci, nepřekračuje zákonem stanovený maximální finanční objem poskytnutého plnění a zda je oprávněn poskytovat toto náhradní plnění. Do těchto kontrol se ještě nepromítla zákonná úprava platná od 1. 1. 2015, na kterou se inspekce práce zaměří v kontrolní činnosti v roce 2016.

Inspekce práce kontrolovala nejen plnění za rok 2014, ale i předcházející roky, pokud obdržela informace o možném nedodržování zákonných ustanovení § 81 - §83 zákona č. 345/2004 Sb., o zaměstnanosti, a to zejména cestou ÚP ČR.

I v roce 2015 oblastní inspektoráty práce využívali k naplnění cílů tohoto hlavního úkolu výhradně personálních kapacit inspektorů zapojených do projektu OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“. Projekt se zabýval, jak vyplývá z jeho názvu, zejména kontrolou nelegálního zaměstnávání. Z těchto důvodů nebyly kontroly plnění povinného podílu s ohledem na jejich počet prioritní záležitostí.

Některé kontroly proběhly na základě podnětu, přesto jejich výsledek byl zahrnut do tohoto vyhodnocení, aby byla poskytnuta komplexní informace k dané problematice. Zejména se jednalo o kontroly na základě žádosti ÚP ČR z důvodu požadavku zaměstnavatele o vrácení celé, nebo části odvodu za nesplnění povinného zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

Oblastní inspektoráty práce realizovaly více než 240 kontrol, které byly zaměřené i na oblast plnění povinného podílu zaměstnávání OZP. Rozpracovaných zůstalo 24 kontrol a budou ukončeny v roce 2016.

Inspektoři u **52** kontrolovaných zaměstnavatelů nezjistili porušení §§ 81 – 83 zákona o zaměstnanosti. U **179** zaměstnavatelů zjistili **218 nedostatků**. Oblastní inspektoráty práce uložily **17 pokut** v celkové výši **446 000 Kč**.

U zaměstnavatelů byla při kontrole ověřována správnost výpočtu průměrného ročního přepočteného počtu zaměstnanců a výpočtu plnění povinného podílu. Byl ověřován také výpočet v případě plnění odběrem výrobků a služeb a při plnění odvodem bylo zjišťováno, v jaké výši a v jakém termínu byl odvod do státního rozpočtu realizován. U plnění zaměstnáváním zaměstnanců byl ověřován i status osob se zdravotním postižením.

V případech, kdy zaměstnavatel plnil povinnost zaměstnávat OZP ve výši povinného podílu dle ust. § 81 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti, tj. odebíráním výrobků a služeb od zaměstnavatelů zaměstnávajících více než 50 % zaměstnanců, kteří jsou OZP, nebo zadáváním zakázek těmto zaměstnavatelům, bylo při kontrolách požadováno předložení prvotních dokladů prokazujících nákup výrobků nebo služeb vč. dokladů prokazujících jejich úhradu a současně i prohlášení dodavatelů – poskytovatelů, že jsou oprávněni výrobky, služby nebo zakázky dle ust. § 81 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti poskytovat. Pokud zaměstnavateli vznikla povinnost odvodu do státního rozpočtu dle ust. § 81 odst. 2 písm. c) zákona o zaměstnanosti, byla při kontrole ověřována správnost výpočtu výše tohoto odvodu a následně bylo zjišťováno, zda a v jaké výši a v jakém termínu byl odvod do státního rozpočtu proveden (dle ust. § 82 odst. 2 zákona o zaměstnanosti).

V roce 2015 byly kontrolou zjištěny ojedinělé pochybení vzniklé neoprávněným poskytovatelem náhradního plnění (dle ust. § 81 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti). Například několik zaměstnavatelů tak započítalo do plnění povinného podílu odběr výrobků od dodavatele – fyzické osoby, která ve sledovaném období nezaměstnávala více než 50 % zaměstnanců se zdravotním postižením, a proto nebyla oprávněna poskytovat své výrobky a služby nebo splnit zadané zakázky zaměstnavatelům uvedeným v ustanovení § 81 odst. 1 zákona o zaměstnanosti. V jednom případě se jednalo o právnickou osobu, která rovněž poskytla náhradní plnění, aniž by zaměstnávala více než 50 % zaměstnanců se zdravotním postižením.

Tabulka 60 - Zjištěná porušení ustanovení zákona o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. (ZoZ) v souvislosti s plněním povinnosti ustanovení § 81 - § 83 a s plněním povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením

Porušení podle § a práv. předpisu	Popis porušení	Zjištěno u počtu zaměstnavatelů
§ 81 odst. 1 ZoZ	Zaměstnavatel s více jak 25 zaměstnanci v pracovním poměru nesplnil povinnost zaměstnávat povinný podíl zaměstnanců se zdravotním postižením 4%	94
§ 83 ZoZ	Zaměstnavatel písemně neohlásil krajské pobočce Úřadu práce plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením do 15. února následujícího roku	70
§ 82 odst. 2 ZoZ	Zaměstnavatel nepoukázal odvod za neplnění povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením do státního rozpočtu do 15. února následujícího roku	25

Graf 23 - Porušení zákona o zaměstnanosti v oblasti plněním povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením

U 94 zaměstnavatelů, kteří zaměstnávali více než 25 zaměstnanců, bylo zjištěno neplnění povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve stanovené výši povinného podílu 4%, přestože mohli plnění splnit náhradním způsobem. Dále pak 70 zaměstnavatelů nesplnilo ohlašovací povinnost o plnění povinného podílu vč. uvedení způsobu plnění vůči krajské pobočce Úřadu práce.

Nejčastějším zjištěným porušením v této oblasti bylo nesplnění povinnosti zaměstnavatele odvést povinný odvod do státního rozpočtu do 15. února následujícího roku. Pokud tak neučinil, pak tento zaměstnavatel nesplnil povinný podíl zaměstnávání OZP. U některých zaměstnavatelů se jednalo o nedopatření. Jedním z důvodů, proč nebyl odvod realizován, byl i nedostatek finančních prostředků.

Příklady kontrolních zjištění v případě plnění povinnosti zaměstnávat OZP ve výši povinného podílu tzv. „náhradním plněním“ (tj. dle ust. § 81 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti):

- Kontrolovaná osoba ke kontrole nepředložila Prohlášení dodavatele o uznání náhradního plnění v rámci limitu pro rok 2014. Dodavatelé na základě výzvy k součinnosti sdělili, že odběrateli (kontrolované osobě) za rok 2014 nevystavili potvrzení o odběru zboží v režimu náhradního plnění, odběratel neměl pro rok 2014 nasmlouvaný limit pro odběry v režimu náhradního plnění podle ustanovení § 81 odst. 3 zákona o zaměstnanosti, tudíž kontrolovaná osoba nemohla odběr výrobků uplatnit pro účely splnění povinnosti podle ustanovení § 81 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti, v protokolu o kontrole konstatováno nesplnění povinnosti dle § 81 odst. 1 zákona o zaměstnanosti. Kontrolou bylo zjištěno, že kontrolovaná osoba zapoměla započítat jednu fakturu. Tato skutečnost se promítla do vypočítané výše odvodu do SR, kontrolované osobě vznikl přeplatek. O vrácení přeplatku si kontrolovaná osoba požádala úřad práce ČR.
- Kontrolovaná osoba do plnění povinného podílu odběrem zboží a služeb zahrnula i faktury za odebrané zboží v roce 2014, proplacené dne 19. 3. 2015, započítala neoprávněně částku vyšší. Tak vznikl nedoplatek odvodu do státního rozpočtu.
- Kontrolovaná osoba chybně započítala invalidní osobu třetího stupně zaměstnanou v pracovním poměru. Na základě chybného výpočtu pak kontrolovaná osoba provedla odvod do státního rozpočtu v nesprávné výši.
- Kontrolovaná osoba do plnění povinného podílu odběrem zboží a služeb zahrnula i faktury za odebrané zboží v roce 2014, proplacené dne 19. 3. 2015.
- Kontrolovaná osoba předložila doklad o odvodu do státního rozpočtu prostřednictvím Úřadu práce, který byl proveden až dne 18. 6. 2015. Kontrolovaná osoba proto v roce 2014 nezaměstnávala osoby se zdravotním postižením ve výši povinného podílu těchto osob na celkovém počtu zaměstnanců, stanoveného ustanovením § 81 odst. 1 věta druhá zákona o zaměstnanosti.
- Kontrolou faktur za náhradní plnění bylo zjištěno, že všechny započtené faktury nebyly uhrazeny v řádném termínu a proto je nebylo možné započítat.
- Kontrolovaná osoba dostatečně nevedla v evidenci odběratelů identifikační údaje odběratele a cenu dodaných výrobků, služeb nebo zadaných zakázek bez daně z přidané hodnoty.

Příklady kontrolních zjištění v případě chybně vypočítaného ročního přepočteného počtu zaměstnanců zaměstnavatele, což má za následek pochybení v navazujících výpočtech:

- Kontrolovaná osoba provedla chybně výpočet, když do odpracované doby jednotlivých zaměstnanců započítala i neodpracované svátky, přičemž při výpočtu použila roční fond připadající na jednotlivého zaměstnance bez svátku, tím došlo ke zkrácení ročního přepočteného počtu zaměstnanců zaměstnavatele a následně k chybnému výpočtu povinného podílu.
- Kontrolovaná osoba do odpracovaných hodin započítala zaměstnance pracující na dohody o provedení práce.
- Kontrolovaná osoba do odpracované doby započítala hodiny za neodpracované svátky v době nemoci, tím došlo ke zvýšení ročního přepočteného počtu zaměstnanců zaměstnavatele a plnění povinnosti zaměstnáním u zaměstnavatele.
- Kontrolovaná osoba uvedla do Oznámení o plnění povinného podílu osob se zdravotním postižením na celkovém počtu zaměstnanců za rok 2014 evidenční, nikoliv přepočtený počet zaměstnanců.
- Kontrolovaná osoba do celkově odpracovaných a neodpracovaných hodin započítala také hodiny za svátky při pracovní neschopnosti.

Spolupráce s Policií ČR:

V jednom případě byl podnět ke kontrole předán Policii ČR s oznámením na podezření z podvodného jednání zaměstnavatele při fakturaci. Zaměstnavatel na opakované výzvy k součinnosti při provádění kontroly nereagoval a jeho spis byl předán na právní oddělení k udělení pokuty za neposkytnutí součinnosti.

V dalším případě oblastní inspektorát prověřoval pro Policii ČR výši škody, která vznikla důsledkem vystavování fiktivních faktur pro náhradní plnění a neoprávněného vykazování plnění zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

Sankce

Oblastní inspektoráty práce navrhly pokuty v celkové výši **980 500,-Kč** na základě kontrol zaměřených na plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

K 31. 12. 2015 bylo uloženo **17** pokut za nesplnění povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve výši **446 000** Kč. Pět pokut bylo uloženo zaměstnavatelům, kteří nesplnili ohlašovací povinnost o plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením v celkové výši 35 tis. Kč. Další pokuty budou uloženy v průběhu roku 2016.

Závěr

Přestože se jedná o dlouhodobou povinnost zaměstnavatelů, která byla do roku 2011 kontrolována úřady práce, stále výsledek kontrol vypovídá o nízkém právním povědomí zaměstnavatelů. Kontroly jednoznačně prokázaly, že na úseku plnění povinného podílu osob se zdravotním postižením je zjišťováno poměrně velké množství nedostatků. K porušování zákona o zaměstnanosti dochází zejména při vlastním výpočtu (jedná se o poměrně přesný matematický výpočet upraven vyhláškou č. 518/2006 Sb.), ale i při dodržování zákonných lhůt

pro oznámení ÚP ČR a pro odvod do státního rozpočtu. Většina zaměstnavatelů to odůvodňuje opomenutím, ale pro některé je údajně výše odvodu příliš vysoká a na který nemají dostatek finančních prostředků pro zaplacení.

Závažnou neznalost výpočtu v souvislosti s plněním povinného podílu někteří zaměstnavatelé zakrývají tak, že vědomě odvedou do státního rozpočtu více finančních prostředků, než jim stanovuje zákon, aby se nemuseli výpočtem důsledně zabývat, a následně si pak žádají o vrácení. V takových případech Úřad práce ČR na základě výsledku kontroly orgánů inspekce práce následně rozhodne o případném vrácení přeplatku na odvodu do státního rozpočtu.

Ze samotných kontrol je zřejmé, že zaměstnavatelé problematiku stále podceňují, a neuvědomují si, že za nedodržení povinností jim může být uložena pokuta. S ohledem na tato zjištění bude nutné v další kontrolní činnosti zpřísnit posuzování důvodů a okolností při neplnění si zákonných povinností ve spojitosti s plněním povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

XVII. Kontroly nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců

Kontrola nelegální práce byla v systému SÚIP realizována i v roce 2015 jako součást projektu financovaného z Evropského sociálního fondu (v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost) „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“. Realizace tohoto projektu byla v souladu s nastavením projektu ukončena k 31. 12. 2015.

Kontrolní činnost na úseku nelegálního zaměstnávání v roce 2015 a částečně již i v roce 2014 zaznamenala nejen nové přístupy v organizaci kontrol, ale i nové trendy v jednání kontrolovaných osob, které čelí zjištění nelegálního zaměstnávání stále sofistikovaněji a využívají služeb advokátů již v průběhu kontroly. V neposlední řadě ovlivnily činnost orgánů inspekce práce i změny související legislativy – modifikace ustanovení §136 zákona o zaměstnanosti a od 1. 10. 2015 stanovení minimální výše pokuty za umožnění výkonu nelegální práce ve výši 50 000 Kč.

První dva roky po přechodu kontrolní působnosti v oblasti zaměstnanosti na Státní úřad inspekce práce (2012 a 2013) se vyznačovaly mimořádně vysokou intenzitou kontrolní činnosti zaměřené na odhalování nelegální práce. Tento trend byl dán potřebou nastartovat v maximální míře kontrolní mechanismy v této oblasti; součástí tohoto trendu bylo i uvědomění veřejnosti o nelegální práci, jejích dopadech na pracovní trh a fiskální oblast, o důsledcích pro zúčastněné osoby a o zvýšeném a odůvodněném zájmu státu na potírání nelegální práce. V souladu s těmito zájmy byl v daném období nastaven i zmíněný projekt OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“, v rámci kterého byla kontrolní činnost orgánů inspekce zaměřená na odhalování a potírání nelegální práce od r. 2012 realizována. V letech 2012 a 2013 se tak kontrolám nelegální práce na celém území ČR věnovalo přibližně 340 inspektorů, kteří v r. 2012 provedli 35 557 kontrol, kterými bylo zjištěno 4 576 nelegálně zaměstnaných osob a v roce 2013 36 101 kontrol s 3 170 nelegálně zaměstnanými osobami. Ačkoli jedním z cílů projektu „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“ je nepochybně i trvalá udržitelnost zavedených mechanismů v oblasti kontroly nelegální práce, z hlediska dlouhodobého nelze předpokládat trvalou udržitelnost kontrolní činnosti v její počáteční intenzitě. Současným trendem je posun kontrolní činnosti směrem od plošného provádění kontrol ke kontrolní činnosti co nejefektivnější a cílené na ty oblasti a subjekty, kde je reálný předpoklad nelegálního zaměstnávání a méně zatěžující ty zaměstnavatele, kteří se porušování zákonů nedopouštějí. Absolutní počty kontrol v letech 2014 a 2015 již byly naplánovány jako nižší (15 000 pro rok 2014 a 7 000 pro rok 2015), s důrazem na jejich efektivitu. Nižší počty plánovaných kontrol souvisí také s částečným snížením počtu inspektorů (na 200) zařazených do útvarů kontroly nelegálního zaměstnávání oproti letům 2012 a 2013, v souladu s Projektem. Metodika provádění kontrol nelegálního zaměstnávání byla v průběhu roku 2015 doplňována podle aktuálního právního stavu a na základě aktuální potřeby.

V roce 2015 byly na kontrolu nelegálního zaměstnávání zaměřeny 3 kontrolní úkoly SÚIP – hlavní úkol „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“ a dále úkoly „Následné kontroly nelegálního zaměstnávání“ (zaměřené na tzv. následné kontroly u těch subjektů, u kterých byly již v minulých obdobích zjištěny nedostatky v oblasti nelegálního zaměstnávání) a „Kontrola dodržování pracovněprávních předpisů na základě podnětů směřujících do oblasti nelegálního zaměstnávání“. V rámci hlavního úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“ byly v průběhu roku 2015 realizovány tři celostátní mimořádné kontrolní akce, zaměřené na zaměstnavatele provozující svou činnost ve velkoskladech a logistických

centrech, na zaměstnavatele provozující svou činnost v pekárnách a výrobnách potravin s nočním provozem a účast na společné kontrolní akci Policie ČR a dalších kontrolních orgánů v restauracích a barech ve večerních a nočních hodinách. Nadto každý oblastní inspektorát práce zrealizoval nejméně jednu regionální mimořádnou kontrolní akci v každém čtvrtletí. Mimořádné kontrolní akce byly zaměřeny na ty zaměstnavatele nebo činnosti, u kterých lze předpokládat vyšší četnost nelegálního zaměstnávání, např. v určitém oboru podnikání, v určitém časovém období (sezonní práce) nebo v určitém regionu.

Kontrolní činnost oblastních inspektorátů práce byla realizována na základě čtvrtletních plánů kontrol, které byly dále aktualizovány na jednotlivé měsíce a týdny. Při tvorbě plánů kontrol byly oblastní inspektoráty práce vedeny plánem ročních úkolů stanovených Státním úřadem inspekce práce, zohlednily obdržené podněty, kontroly prováděné ve spolupráci s dalšími orgány státní správy a kontroly stanovené v rámci mimořádných kontrolních akcí. Výběr konkrétních subjektů pro kontrolu vycházel v podstatně vyšší míře než v předchozích letech z monitoringu vytipovaných zaměstnavatelů prováděného inspektory před kontrolou, ze zkušeností, získaných oblastními inspektoráty práce při kontrolách nelegálního zaměstnávání v předchozích obdobích, z podnětů a informací od občanů a institucí (například stále častěji na základě informací od zprostředkovatelů Úřadu práce ČR a od poradců prevence nelegálního zaměstnávání, dále Celní správy, od Policie ČR - Služby cizinecké policie, živnostenských úřadů, orgánů finanční správy), informací získaných při poskytování poradenství i ze všech dalších dostupných zdrojů, např. z informací hromadných sdělovacích prostředků. Kontroly zaměřené na nelegální zaměstnávání provádí oblastní inspektoráty práce u zaměstnavatelů všech velikostí, bez ohledu na počet zaměstnanců. Při rozhodování o zařazení zaměstnavatele do plánu kontrol přihlížejí k oboru jeho podnikatelské činnosti a ke druhu prací, které jsou u zaměstnavatele vykonávány, vzhledem k tomu, že nelegální zaměstnávání je nejčastěji zjišťováno u sezónních a nekvalifikovaných prací (typicky ve stavebnictví, v pohostinství, v zemědělské výrobě). To ovšem neznamená, že by některé obory činnosti zaměstnavatelů byly z kontrolní činnosti vyjmuty nebo byly opomenuty.

Při kontrolní činnosti postupují inspektoři podle stanovené metodiky provádění kontrol nelegálního zaměstnávání, jednotné a závazné pro všechny útvary kontroly na území ČR.

Kontrolní týmy specializované na kontrolu nelegálního zaměstnávání byly i v roce 2015 (do 15. 12. 2015) vybaveny mobilními kanceláři, které zajišťovaly mobilitu inspektorů a dosažitelnost kontrolovaných subjektů v rámci celé oblasti místní působnosti oblastního inspektorátu práce a umožňovaly i rychlejší provedení a ukončení kontroly, a to v části případů i vypracováním a předáním protokolu přímo na místě provedené kontroly. V průběhu roku 2015 měly kontrolní týmy k dispozici 76 těchto mobilních kanceláří.

Kontrolní činnosti na úseku nelegálního zaměstnávání a dalších povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti se věnuje 14 krajských kontrolních útvarů, které čítají na celém území ČR 200 inspektorů. Část inspektorů se specializuje na kontrolu zaměstnávání zahraničních pracovníků. I v roce 2015 absolvovali inspektoři odborný seminář organizovaný Státním úřadem inspekce práce, tentokrát zaměřený na problematiku migrace a uprchlictví, azylu a mezinárodní ochrany, aktuální vývoj v oblasti novelizace zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a aktuální problémy z praxe oddělení pobytu cizinců Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra se zaměřením na agendu orgánů inspekce práce.

Kontroly byly obdobně jako v přechozích letech zaměřeny primárně na zjištění

- zda fyzická osoba vykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu,
- zda cizinec vykonává práci na území ČR v souladu s vydaným povolením k zaměstnání, zaměstnaneckou nebo modrou kartou,

- zda má cizinec povolení k zaměstnání, zaměstnaneckou nebo modrou kartu a platné povolení k pobytu, pokud je zákon vyžaduje,
- zda – pokud existují – mají právní akty zakládající pracovněprávní vztah písemnou formu,
- zda zaměstnavatelé plní základní povinnosti v oblasti zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí, v oblasti pracovních vztahů a podmínek a v oblasti BOZP.

Zároveň s kontrolou nelegálního zaměstnávání byla inspektory kontroly nelegálního zaměstnávání prováděna i kontrola dodržování souvisejících povinností zaměstnavatelů podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (informační a evidenční povinnosti zaměstnavatele při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí, povinnost mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu) a základních povinností v oblasti pracovních vztahů a podmínek (na úseku pracovního poměru, pracovní doby, odměňování) a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Byly-li při kontrole zjištěny zásadní či systémové nedostatky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo v oblasti pracovních vztahů a podmínek, byl ke kontrole přizván i inspektor odboru BOZP, resp. PVP. Při kontrolách bylo poskytováno také poradenství.

I v roce 2015 probíhala úspěšná a osvědčená spolupráce s ozbrojenými složkami, především se Službou cizinecké policie. Útvary kontroly nelegálního zaměstnávání úzce spolupracovaly také s dalšími zainteresovanými institucemi - Úřadem práce ČR a Českou správou sociálního zabezpečení. Pro komunikaci s Českou správou sociálního zabezpečení a krajskými pobočkami Úřadu práce ČR byl zprovozněn dálkový přístup inspektorů do vybraných databází těchto institucí. Výsledky své činnosti v indikovaných případech předávaly oblastní inspektoráty práce i dalším orgánům – rejstříkovým soudům, živnostenským úřadům, finančním úřadům. Státním úřadem inspekce práce byla navázána spolupráce s Generálním finančním ředitelstvím, za účelem projednání možnosti koordinovaného postupu v případech, které zasahují jako do kontrolní působnosti SÚIP, tak do kontrolní působnosti orgánů finanční správy.

Dále plnily oblastní inspektoráty práce povinnost uloženou jim ustanovením § 126 odst. 4, věty poslední, zákona o zaměstnanosti – vedení správního řízení o uložení pokuty v případě nedostatků, zjištěných při kontrolách prováděných Celním úřadem. Část zjištění, předávaných oblastním inspektorátům práce Celními úřady, přijímaly oblastní inspektoráty práce jako podněty k provedení vlastních kontrol.

Cíl úkolu

Cílem hlavního úkolu zaměřeného na kontrolu nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců v roce 2015 bylo odhalovat a eliminovat nelegální zaměstnávání občanů ČR i zaměstnanců ze zahraničí ve všech segmentech pracovního trhu, naplnit cíle projektu „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání“. Realizovat kontroly především těch zaměstnavatelů, u kterých je detekováno zvýšené riziko nelegálního zaměstnávání, a to účelně a efektivně, v krátkém časovém úseku, s návazností na oblasti kontrolní činnosti dalších kontrolních subjektů a institucí státní správy. Ve svém důsledku tak napomoci ke snížení úniků na daních a platbách sociálního a zdravotního pojištění, ke vzrůstu počtu pracovních míst na otevřeném trhu, omezit počet osob pracujících bez ochrany pracovního práva a bez odpovídajícího sociálního zabezpečení, omezit počet cizinců pracujících na území ČR bez povolení k zaměstnání a k pobytu, nebo obcházejících povinnost mít povolení k zaměstnání, omezit vykořisťování zaměstnanců ze zahraničí, zejména cizinců ze zemí mimo EU. Osvětovou, poradenskou a kontrolní činností preventivně působit na trhu

práce a rozšířit povědomí kontrolovaných osob a osob vykonávajících pro ně práci, o nelegální práci a jejích negativních důsledcích.

Zadání úkolu

Oblastním inspektorátům práce bylo zadáno provést na území České republiky celkem 7 000 kontrol zaměřených na umožnění výkonu a výkon nelegální práce v souladu s klíčovými aktivitami projektu „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání“. Bylo stanoveno realizovat v průběhu roku 2015 na území ČR 3 celostátní mimořádné kontrolní akce, zaměřené aktuálně na subjekty, u kterých lze předpokládat nelegální zaměstnávání. Nadto měl každý oblastní inspektorát práce zrealizovat jednu regionální mimořádnou kontrolní akci v každém čtvrtletí. Při plánování a realizaci kontrol byly oblastní inspektoráty práce povinny postupovat podle jednotné Metodiky provádění kontrol nelegálního zaměstnávání, vytvořené v rámci projektu. V souladu se zadáním hlavního úkolu a s metodikou byly plány kontrol koncipovány oblastními inspektoráty práce jako čtvrtletní, s následnou aktualizací na jednotlivé měsíce a týdny. Při tvorbě plánů kontrol oblastní inspektoráty práce respektovaly plán ročních úkolů stanovených Státním úřadem inspekce práce, zohlednily obdržené podněty, kontroly prováděné ve spolupráci s dalšími orgány státní správy a kontroly stanovené v rámci mimořádných kontrolních akcí. Při plánování kontrol oblastní inspektoráty práce využívaly podněty ke kontrolám od občanů, zaměstnanců, sociálních partnerů a informací získaných na základě vlastní kontrolní činnosti. Při provádění kontrol rovněž zohlednily zkušenosti z kontrolní činnosti zaměřené na nelegální zaměstnávání v předchozích obdobích. Kontroly měly být plánovány a prováděny s ohledem na efektivitu a účelnost, za maximálního využití mobilních kanceláří, v úzké součinnosti s ÚP ČR a ČSSZ, ve spolupráci s Policí ČR - Službou cizinecké policie, popř. s dalšími složkami Policie ČR nebo městské/obecní policie a s Celní správou. V případě zjištění nelegální práce oblastní inspektoráty práce o této skutečnosti informovaly další kontrolní orgány (pokud nebyly účastny kontroly), např. ÚP ČR, ČSSZ, živnostenské úřady, finanční úřady, cizineckou policii apod.

Oblastní inspektoráty práce měly usilovat o kontroly maximálně cílené, s prováděním důsledného monitoringu pracovišť před kontrolou. Kontroly a mimořádné kontrolní akce se soustředily na velká pracoviště s větším počtem zaměstnavatelů a byly prováděny větším počtem inspektorů, kteří v případě potřeby rotovali mezi okresy v rámci celé oblasti v územní působnosti oblastního inspektorátu práce.

Předmětem kontrol dle zadání úkolu byly:

- existence pracovněprávního vztahu při výkonu závislé práce,
- výkon práce cizince na základě povolení k zaměstnání, je-li požadováno,
- výkon práce cizince v souladu s povolením k zaměstnání, nebo se zaměstnaneckou kartou, nebo s modrou kartou,
- výkon práce cizince na základě platného povolení k pobytu na území ČR, je-li požadováno,
- forma, náležitosti a obsah pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, pokud existují,
- základní ustanovení zákoníku práce na úseku pracovního poměru, pracovní doby, odměňování a BOZP

Zhodnocení kontrolní činnosti

Inspektoři oddělení inspekce nelegálního zaměstnávání oblastních inspektorátů práce provedli v roce 2015 v rámci hlavního úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“ a souvisejících kontrolních úkolů celkem **9 583** kontrol, zaměřených na odhalování nelegálního zaměstnávání.

401 z těchto kontrol bylo provedeno v rámci celostátních mimořádných kontrolních akcí.

Bylo zkontrolováno celkem **9 044** zaměstnavatelů (**5 164** právnických osob, **3 880** podnikajících fyzických osob).

Těmito kontrolami bylo zjištěno celkem **4 731** nedostatků jak z oblasti dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti (včetně nelegálního zaměstnávání), tak z oblasti základních institutů pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Při kontrolách zaměřených na odhalování nelegální práce bylo **1 595** kontrol „úspěšných“, ve smyslu zjištění nelegálního zaměstnávání.

Kontrolami bylo zjištěno **3 065** nelegálně zaměstnaných osob. Z tohoto počtu se v **1 913** případech jednalo o občany ČR. V **858** případech se jednalo o cizince, ve **294** případech se jednalo o občany ostatních států Evropské unie. V porovnání s rokem 2014 byl zaznamenán nárůst počtu zjištěných nelegálně zaměstnaných osob, a to jak občanů ČR, tak i cizinců a občanů z ostatních států EU.

337 cizinců vykonávalo nelegální práci formou výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah, **554** cizinců vykonávalo práci v rozporu s vydaným povolením k zaměstnání, zaměstnaneckou nebo modrou kartou nebo bez tohoto povolení, **67** cizinců vykonávalo práci bez platného povolení k pobytu na území České republiky, někteří i v kombinaci těchto zjištění. O kontrolních zjištěních ve vztahu k cizincům, zejména pak v případě zjištění cizinců bez povolení k pobytu byla tato bez prodlení postupována pracovištěm Oddělení pobytu cizinců v jednotlivých krajích (podřízena Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR).

Nezanedbatelně se zvýšil počet cizinců, kteří obcházejí povinnost mít povolení k zaměstnání, nebo zaměstnaneckou kartu nebo modrou kartu výkonem práce na základě živnostenského oprávnění formou tzv. „švarcsystému“ – v roce 2015 činil podíl zjištěných případů výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah formou tzv. „švarcsystému“ u cizinců **22%**. Mezi nelegálně zaměstnanými cizinci, stejně jako v předchozích letech, výrazně převažují občané Ukrajiny a Vietnamu.

V případě nelegální práce občanů zemí Evropské unie (mimo ČR) se nejčastěji jednalo o státní příslušníky Rumunska, Slovenské republiky, Bulharska a Maďarska.

Nelegálně pracující osoby byly nejčastěji identifikovány v sektorech stavebnictví, ubytování, stravování a pohostinství, velkoobchodu a maloobchodu, zpracovatelského průmyslu.

Z pohledu velikosti zaměstnavatele (podle počtu zaměstnanců) se nelegálního zaměstnávání nejčastěji dopouštějí „malí“ zaměstnavatelé s nízkým počtem zaměstnanců (kategorie 0 – 9 zaměstnanců, 10 – 49 zaměstnanců) nebo bez přihlášených zaměstnanců.

Tabulka 61 - Počet kontrol, zjištěné nelegálně zaměstnané osoby

Počet kontrol NLZ	Počet osob zjištěných při nelegální práci			Celkem NLZ osob
	občané ČR	občané EU	cizinci	
9 583	1 913	294	858	3 065

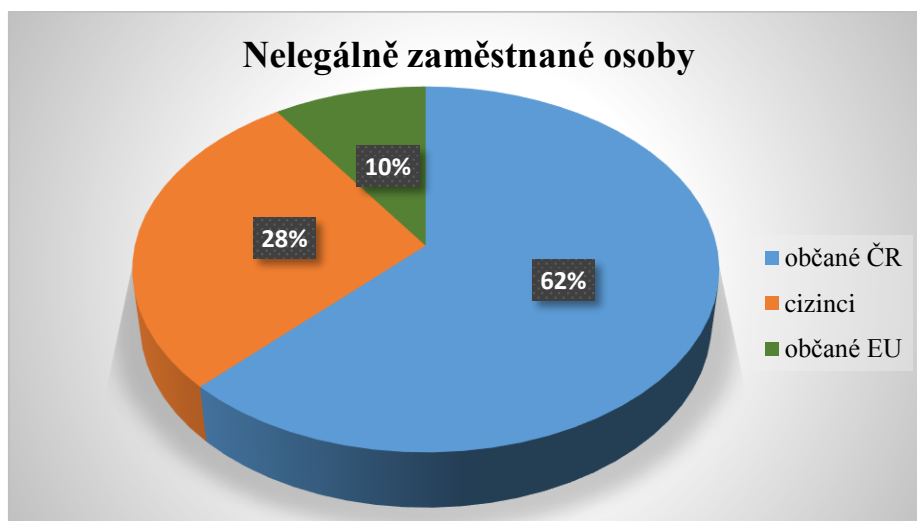
Tabulka 62 - Nelegálně zaměstnaní cizinci – nejčtenější státní příslušnosti

Státní příslušnost	Počet NLZ osob
Ukrajina	549
Vietnam	158
Moldávie	48
Ruská federace	13
Albánie	12
Čína	8
Korea	8
Turecko	7
Thajsko	7
Makedonie	6
Indie	6
Uzbekistán	5

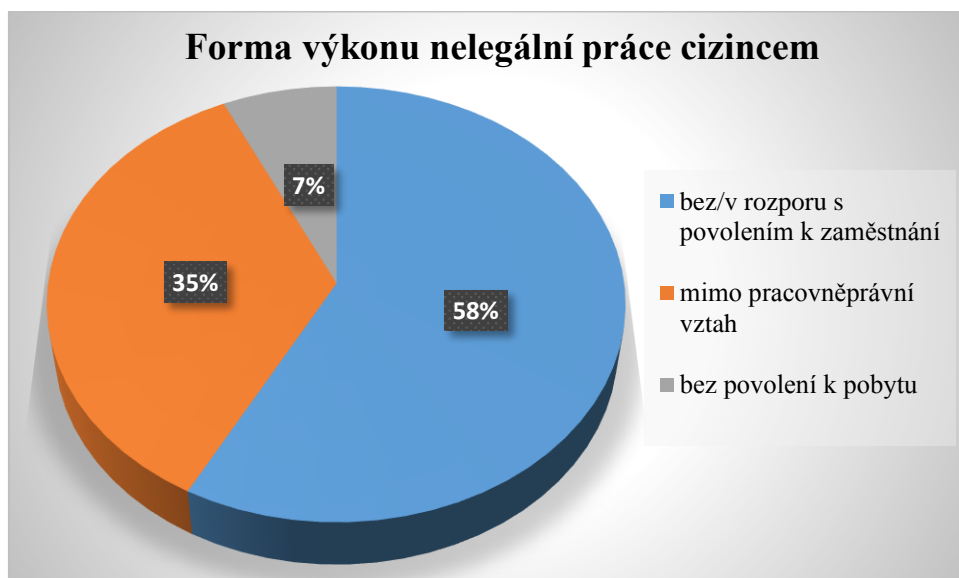
Tabulka 63 - Nelegálně zaměstnaní občané státu EU – nejčtenější státní příslušnosti

Státní příslušnost	Počet NLZ osob
Rumunsko	82
Slovensko	77
Bulharsko	66
Maďarsko	24

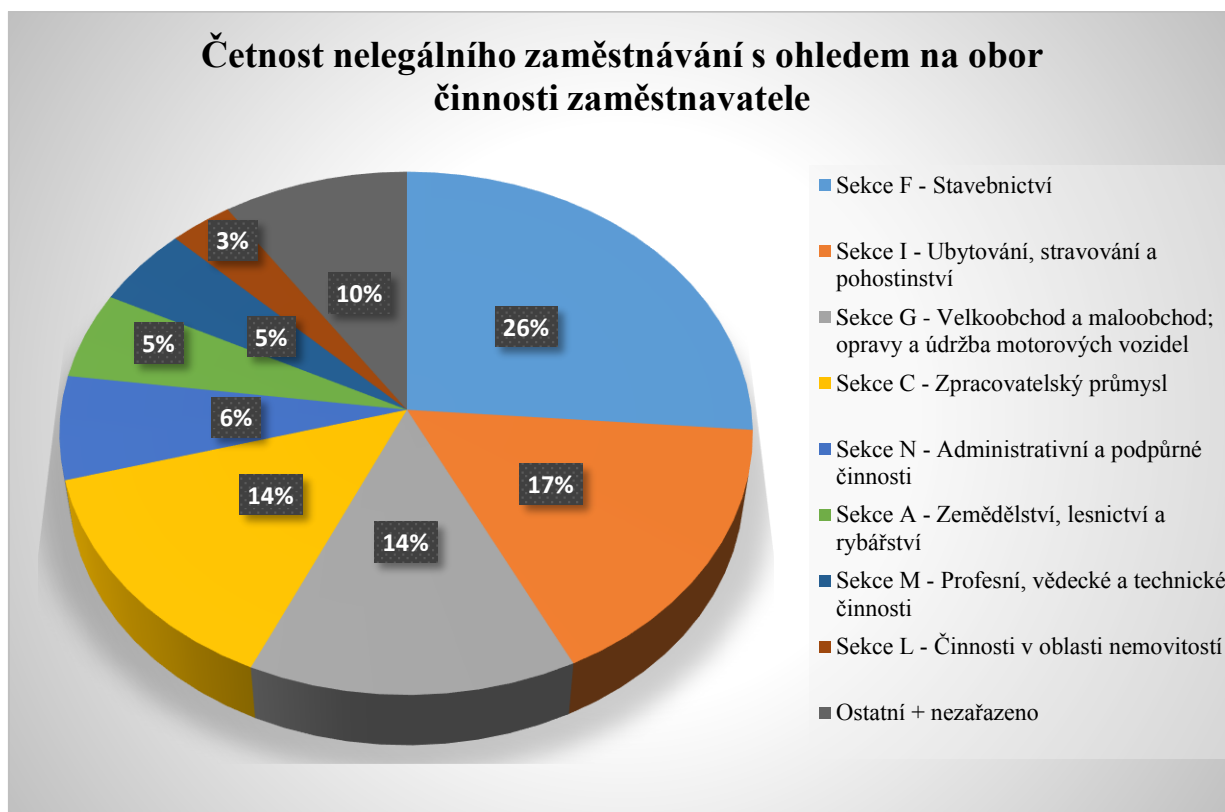
Graf 24 - Zjištěné nelegálně zaměstnané osoby

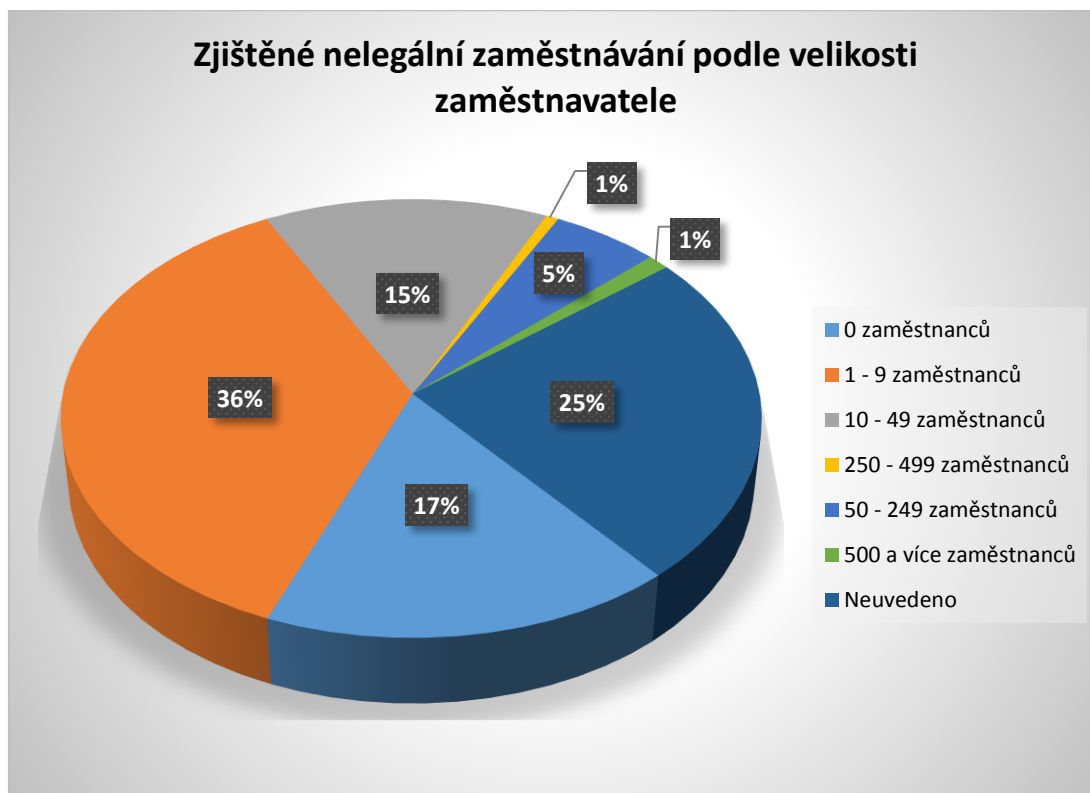
Graf 25 - Forma výkonu nelegální práce cizincem

Graf 26 - Četnost nelegálního zaměstnávání s ohledem na obor činnosti zaměstnavatele

Graf 27 - Zjištěné nelegální zaměstnávání podle velikosti zaměstnavatele

Kontrolami provedenými útvary kontroly nelegálního zaměstnávání byly u kontrolovaných osob kromě nelegálního zaměstnávání nejčastěji zjištěny tyto další nedostatky:

- **418** osob vykonávalo práci na základě ústně uzavřené dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, v rozporu s ust. § 77 odst. 1 zákoníku práce, který stanoví, že tyto dohody musí být uzavřeny písemně;
- **172** osob vykonávalo práci na základě ústně uzavřené pracovní smlouvy, v rozporu s ust. § 34 odst. 2 zákoníku práce, který stanoví, že pracovní smlouva musí být uzavřena písemně;
- **758** zaměstnavatelů nesplnilo povinnost stanovenou ustanovením § 136 zákona o zaměstnanosti - mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu;
- **621** zaměstnavatelů nesplnilo informační a evidenční povinnosti vůči Úřadu práce ČR, stanovené zákonem o zaměstnanosti při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí (§87, §88 a §102 zákona o zaměstnanosti);
- **582** zaměstnavatelů porušilo povinnosti v oblasti pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr;
- u **300** zaměstnavatelů byly zjištěny nedostatky v oblasti odměňování zaměstnanců;
- u **161** zaměstnavatelů byly zjištěny nedostatky v oblasti dodržování ustanovení zákoníku práce týkající se pracovní doby.

K odstranění nedostatků, zjištěných těmito kontrolami, bylo vydáno **1 484** opatření.

Ve všech případech zjištěného nelegálního zaměstnávání občanů ČR jsou kontaktovány Krajské pobočky Úřadu práce ČR za účelem ověření evidence této osoby v databázi uchazečů o zaměstnání a upozorněny na zjištění (ne však prokázání) výkonu nelegálního zaměstnávání.

V oblasti výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah v simulovaných obchodněprávních vztazích, tzv. „švarcsystému“, i v roce 2015, obdobně jako v předchozích letech, v případě občanů ČR a občanů ostatních států Evropské unie platilo, že se nejedná o zásadní problém – z 1 913 nelegálně pracujících občanů ČR jich nelegální práci formou tzv. „švarcsystému“ vykonávalo 140, tj., **7,3%**, u občanů EU se jednalo o 14 osob z 294, tj. **4,7%**. Jako výrazně negativnější vnímáme tento jev u cizinců, kde má stoupající tendenci – z 858 zjištěných nelegálně zaměstnaných cizinců jich v roce 2015 formou tzv. „švarcsystému“ pracovalo 190, tj. **22%**. Tyto případy, kdy cizinci evidentně obcházejí povinnost mít povolení k zaměstnání, nebo zaměstnaneckou kartu nebo modrou kartu, spolu s případy, kdy by byl pracovněprávní vztah pro zaměstnance výhodnější a zaměstnanci jsou přesto do obchodního vztahu zaměstnavatelem nuceni, ačkoli vykonávaná práce ani reálně nemá charakter podnikatelské činnosti, považujeme v této oblasti za společensky nejškodlivější a především tímto směrem zaměřujeme kontrolní činnost v oblasti tzv. „švarcsystému“. I nadále akceptujeme, že činnosti, které mohou být reálně prováděny jako podnikatelská činnost (např. odborné řemeslné práce, specializované práce duševní i fyzické, kreativní činnosti, popřípadě činnosti, které tradičně bývaly svobodným povoláním - např. činnost finančních a daňových poradců, pojišťovacích zprostředkovatelů, realitních makléřů, právníků, obchodních zástupců nebo třeba i profesionálních sportovců), by měly být posuzovány s ohledem na právo stran na smluvní

volnost, zvláště pak v případech, kdy strany shodně prohlašují, že preferují obchodní vztah a nejsou zde indicie na porušování zákonů daňových.

V souvislosti se zmíněným vysokým podílem cizinců, pracujících na území ČR na základě živnostenského oprávnění, nelze se nepozastavit nad skutečností, že vysoký počet cizinců, nejčastěji státních občanů Vietnamu, není při kontrole schopno komunikovat v českém jazyce, ani nemají odpovědného zástupce znalého českého jazyka, a přesto jim bylo uděleno živnostenské oprávnění.

Jako zřejmě nejvíce negativní jev, ve vztahu k zaměstnancům všech státních příslušností včetně občanů ČR, vnímáme neustále stoupající tendenci uzavírat namísto pracovního poměru dohodu o provedení práce. Vágní právní úpravu v oblasti dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, především dohody o provedení práce, považují orgány inspekce práce již několik let za nejpalcivější nedostatek současné právní úpravy v oblasti pracovního práva. Skutečnost, že na dohody o provedení práce se nevztahují některé zásadní povinnosti, které zaměstnavatelům ukládá zákoník práce v případě pracovního poměru (např. povinnost vést evidenci odpracované doby, povinnost dodržovat nejnižší úroveň zaručené mzdy podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávaných prací) a především pak skutečnost, že nepřesáhne-li odměna z dohody o provedení práce v kalendářním měsíci částku 10 000 Kč, nepodléhá přihlášení zaměstnance k sociálnímu pojištění, vede k nadužívání až zneužívání těchto dohod, na úkor řádného pracovního poměru. Při kontrole jsou inspektorům předkládány dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr sepsané v den zahájení kontroly, nebo den před kontrolou, které vzbuzují podezření z jejich účelového vypracování při zahájení kontroly (dohody jsou na pracovišti připraveny blanco a vyplněny při příchodu inspektorů). Takové dohody pak nepochybně mohou být fiktivní v tom smyslu, že nejsou ani předmětem zdanění, kdy zaměstnavatel, ač dohody písemně formálně vyhotovil, se ve skutečnosti nepřihlásil správci daně jako plátce srážkové daně. Tato praxe byla předmětem jednání Státního úřadu inspekce práce za účelem nalezení společného řešení s Generálním finančním ředitelstvím. Legislativním řešením by bezpochyby byla vhodná forma hlášení a evidence dohod o provedení práce (a ideálně všech pracovněprávních vztahů) před zahájením výkonu práce. Tím by došlo i k eliminaci nejčastější „výmluvy“ zaměstnavatelů, proč nemají se zaměstnancem písemně uzavřen pracovněprávní vztah, kdy zaměstnavatelé doslova masově opakují vysvětlení, že zaměstnanec je na pracovišti první den nebo na zkoušku a dohoda o provedení práce nebo pracovní smlouva je právě připravována. Tyto případy jsou primárně kvalifikovány jako nelegální práce, ve správním řízení však následuje mimořádný tlak zaměstnavatelů na změnu právní kvalifikace ve smyslu neuzavření pracovněprávního vztahu písemně (viz kapitola „Sankce“).

Mimořádné kontrolní akce

Z celkového počtu **9 583** kontrol realizovaných útvary kontroly nelegálního zaměstnávání bylo **401** kontrol realizováno v rámci celostátních mimořádných kontrolních akcí.

1.

V době od 22. června 2015 do 26. června 2015 byla realizována **mimořádná kontrolní akce u zaměstnavatelů, provozujících svou činnost ve velkoskladech a logistických centrech**, zaměřená na oblast nelegálního zaměstnávání a základních institutů v oblasti pracovněprávních vztahů.

Oblast činnosti velkoskladů a logistických center nebyla dosud předmětem mimořádné kontrolní akce útvarů kontroly nelegálního zaměstnávání, jedná se přitom o oblast, která byla na základě dosavadních zkušeností a místní znalosti útvarů kontroly nelegálního zaměstnávání

oblastních inspektorátů práce vyhodnocena z pohledu nelegálního zaměstnávání jako riziková. Kombinaci rizikových faktorů zde představuje výkon nekvalifikované manuální práce, na rozsáhlém pracovišti, pravděpodobně i na pracovišti více zaměstnavatelů.

Celkem bylo na území ČR provedeno **76** kontrol v rámci **30** kontrolních akcí. Každý oblastní inspektorát práce provedl kontroly 4 velkoskladů – logistických center, 2 v každém kraji. Oblastí inspektoráty práce pro hl. město Prahu a pro Středočeský kraj provedly po 3 kontrolách velkoskladů – logistických center, v teritoriu své místní příslušnosti. V rámci kontrolní akce byly provedeny kontroly u všech zaměstnavatelů ustanovených monitoringem nebo v průběhu kontrolní akce v daném objektu. Kontrolní akce se zúčastnilo vždy více inspektorů útvarů kontroly nelegálního zaměstnávání oblastního inspektorátu práce v počtu odpovídajícím rozsahu kontrolovaného pracoviště; vzhledem k předpokládanému využívání agenturního zaměstnávání na tomto typu pracovišť se dále se kontrolní akce zúčastnili inspektoři odboru pracovních vztahů a podmínek, specializovaní na kontrolu agenturního zaměstnávání. Více než polovina kontrol byla realizována společně s Cizineckou policií, některé kontroly i s Celní správou. Při přípravě a provádění kontrol využily oblastní inspektoráty také informací od ČSSZ. V případech zjištěného nelegálního zaměstnání osob vedených v evidenci Úřadu práce ČR, nebo při podezření na nehlášené nekolidující zaměstnání, předávaly svá zjištění také Úřadu práce ČR.

Kontroly byly zaměřeny na:

- výkon nelegální práce
- plnění informačních a evidenčních povinností zaměstnavatele v souvislosti se zaměstnáváním zaměstnanců ze zahraničí,
- splnění povinnosti dle § 136 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti,
- kontrolu základních institutů v oblasti pracovněprávních vztahů (písemná forma, náležitosti a obsah pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, pokud existují)
- kontrolu agenturního zaměstnávání.

V rámci kontrolní akce bylo zjištěno **18** nelegálně zaměstnaných osob – **4** občané ČR, **4** občané ostatních zemí EU a **10** cizinců.

Dále bylo v rámci těchto kontrol zjištěno

- **15** zaměstnavatelů nesplnilo informační a evidenční povinnosti zaměstnavatele v souvislosti se zaměstnáváním zaměstnanců ze zahraničí
- **5** zaměstnavatelů nedodrželo povinné náležitosti pracovní smlouvy a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr,
- **4** zaměstnavatelé porušili povinnosti stanovené zákoníkem práce na úseku agenturního zaměstnávání (§§308 a 309 zákoníku práce),
- **2** subjekty zprostředkovávaly agenturní zaměstnávání bez povolení a přidělily k uživatelům 70 zaměstnanců
- **2** zaměstnavatelé nesplnili povinnosti dle § 136 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu),

Společně s Policí ČR – Službou cizinecké police bylo provedeno 47 kontrol, 2 kontroly byly provedeny společně s Celní správou.

2.

V době od 7. října 2015 do 14. října 2015 byla realizována **mimořádná kontrolní akce u zaměstnavatelů, provozujících svou činnost v pekárnách a výrobnách potravin s nočním provozem.**

Oblast činnosti zaměstnavatelů provozujících pekárny a další obdobné provozy s nočním provozem nebyla dosud předmětem celostátní mimořádné kontrolní akce útvarů kontroly nelegálního zaměstnávání. Noční provoz ve výrobnách, kde je vykonávána převážně nekvalifikovaná manuální práce, lze přitom dle dosavadních zkušeností z kontrolní činnosti útvarů kontroly nelegálního zaměstnávání, i z obsahu přicházejících podnětů, hodnotit z pohledu nelegálního zaměstnávání jako rizikový. Tento fakt, spolu se skutečností, že kontrolní akce tohoto zaměření nebyla dosud mezi celostátní mimořádné kontrolní akce na úseku nelegálního zaměstnávání zařazena, tak odůvodnil její zařazení mezi mimořádné kontrolní akce v roce 2015.

Celkem bylo na území ČR provedeno **125** kontrol v rámci **104** kontrolních akcí. Každý oblastní inspektorát práce provedl kontroly 7 provozoven (pekáren, výroben lahůdek, knedlíků, obložených baget apod., s nočním provozem) v každém z krajů. Oblastní inspektoráty práce pro hl. město Prahu a pro Středočeský kraj provedly po 10 kontrolách provozoven v teritoriu své místní příslušnosti. Kontroly byly provedeny v rámci nočního provozu kontrolovaných provozoven. Subjekty ke kontrole byly vybrány na základě předchozího monitoringu. Kontrolní akce se zúčastnili všichni inspektoři útvarů kontroly nelegálního zaměstnávání oblastních inspektorátů práce, v kontrolních skupinách v počtu odpovídajícím rozsahu kontrolovaného pracoviště.

Kontroly byly zaměřeny na následující oblasti:

- výkon nelegální práce
- plnění informačních a evidenčních povinností zaměstnavatele v souvislosti se zaměstnáváním zaměstnanců ze zahraničí,
- splnění povinnosti dle § 136 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti,
- kontrola základních institutů v oblasti pracovněprávních vztahů (písemná forma, náležitosti a obsah pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, pokud existují).

Při přípravě a provádění kontrol oblastní inspektoráty práce spolupracovaly také s ÚP ČR, ČSSZ a při indiciích svědčících o nelegální práci cizinců (na základě monitoringu) rovněž s Cizineckou policií a Celní správou.

V rámci kontrolní akce bylo zjištěno **44** nelegálně zaměstnaných osob – **42** občanů ČR a **2** cizinci.

Dále bylo v rámci těchto kontrol zjištěno

- **15** zaměstnavatelů nesplnilo povinnost dle § 136 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu),
- **13** zaměstnavatelů nesplnilo informační a evidenční povinnosti zaměstnavatele v souvislosti se zaměstnáváním zaměstnanců ze zahraničí

- 7 zaměstnavatelů nedodrželo povinné náležitostí pracovní smlouvy a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.

3.

V měsících říjnu, listopadu a prosinci proběhla **mimořádná celostátní součinnostní kontrolní akce, realizovaná Policejním prezidiem Policie ČR ve spolupráci s Odborem protidrogové politiky Úřadu vlády ČR, Českou obchodní inspekcí, Ministerstvem průmyslu a obchodu a dalšími institucemi, zaměřená na kontrolku dodržování zákazu prodeje alkoholu mladistvým.**

K této kontrolní akci byly v rámci součinnosti přizvány i útvary kontroly nelegálního zaměstnávání oblastních inspektorátů práce. Kontroly proběhly ve třech etapách, v době nejvyšší návštěvnosti provozoven, tj. převážně ve večerních a nočních hodinách, a byly zaměřeny zejména na ty vytipované provozovny, ve kterých Policie ČR již v minulosti zjistila porušení zákona ve vztahu k nalévání alkoholu mladistvým, výskyt psychotropních látek atp. Kromě Policie ČR, Odboru protidrogové politiky Úřadu vlády ČR, České obchodní inspekce, Ministerstva průmyslu a obchodu se jí zúčastnily také Krajské hygienické stanice, Hasičský záchranný sbor, Celní správa, živnostenské úřady, sociální odbory městských úřadů. Oblastní inspektoráty práce svou kontrolní činnost v rámci kontrolní akce primárně zaměřily na odhalování nelegální práce, a dále na dodržení zákonem stanovené písemné formy pracovní smlouvy a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a na další základní povinnosti stanovené zákonem o zaměstnanosti a zákoníkem práce, ve smyslu zadání hlavního úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“. Oblastní inspektoráty práce se většinou mimořádné kontrolní akce zúčastnily v její druhé etapě – v listopadu 2015.

V rámci této kontrolní akce provedly oblastní inspektoráty práce celkem **200** kontrol.

V rámci kontrolní akce bylo zjištěno **37** nelegálně zaměstnaných osob – **36** občanů ČR a **1** cizinec. Dále bylo v rámci těchto kontrol zjištěno

- **48** zaměstnavatelů nesplnilo povinnost dle § 136 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu),
- **21** zaměstnavatelů nedodrželo povinné náležitostí pracovní smlouvy a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr,
- **9** zaměstnavatelů nesplnilo informační a evidenční povinnosti zaměstnavatele v souvislosti se zaměstnáváním zaměstnanců ze zahraničí.

4.

Podle konkrétní situace na trhu práce v jednotlivých regionech realizovaly oblastní inspektoráty práce vlastní **regionální kontrolní akce** v oblasti kontroly nelegálního zaměstnávání. Regionální mimořádné kontrolní akce byly zaměřeny podle určení oblastního inspektorátu práce na ty oblasti podnikání kontrolovaných osob, ve kterých byl dle zkušeností a monitoringu oblastních inspektorátů práce předpoklad zvýšené četnosti nelegálního zaměstnávání v konkrétním regionu. Jednalo se o kontrolní akce zaměřené na velké regionální zaměstnavatele v průmyslové výrobě, velké regionální stavby, na restaurace, pohostinství, bary a provozovny občerstvení, na turistická a lyžařská střediska a letní rekreační a zábavní centra, stánkový prodej, zemědělskou výrobu, sportovní centra, ale také například o fakultní nemocnici, nádraží, toalety ve stanicích metra, taxislužbu, pneuservisy, výkupny a výrobní dřevěných palet, prodejny provozované cizími státními příslušníky, provozovny kovovýroby, šicí dílny, kadeřnictví, zajištění provozu plesů nebo úklid po hudebním festivalu.

Sankce

1.

V roce 2015 uložil SÚIP celkem **628 pokut** v celkové výši **82 016 000 Kč** v souvislosti s nelegální prací.

Z tohoto počtu bylo uloženo **573 pokut** v celkové výši **81 635 500 Kč** zaměstnavatelům za umožnění výkonu nelegální práce.

55 pokut v celkové výši **380 500 Kč** bylo uloženo fyzickým osobám za přestupek výkonu nelegální práce.

2.

V souvislosti s nelegální prací, zjištěnou kontrolami v roce 2015, uložil SÚIP do současné doby celkem **214 pokut** v celkové výši **16 014 500 Kč**.

Z toho za umožnění výkonu nelegální práce, zjištěné kontrolami provedenými v roce 2015, uložil SÚIP zaměstnavatelům do současné doby celkem **189 pokut** v celkové výši **15 941 500 Kč**.

25 pokut v celkové výši **73 000 Kč** bylo uloženo fyzickým osobám za přestupky výkonu nelegální práce, zjištěné kontrolami v roce 2015.

Podstatná část pokut za zjištění z kontrol roku 2015 - cca **560 pokut** v objemu cca **38 000 000 Kč** - je dosud v návrhu nebo v řízení.

Tabulka 64 - Počet a výše pokut za nelegální zaměstnávání, uložených v roce 2015

Důvod pokuty	Počet uložených pokut	Výše uložených pokut v Kč
§139 odst. 1 písm. c)	55	380 500
- přestupek, výkon nelegální práce fyzickou osobou		
§140 odst. 1 písm. c)	549	77 523 500
- správní delikt, umožnění výkonu nelegální práce podle §5 písm. e) bodu 1. (výkon práce mimo pracovněprávní vztah) nebo 2. (cizinec bez povolení k zaměstnání)		
§140 odst. 1 písm. e)	24	4 112 000
- správní delikt, umožnění výkonu nelegální práce podle §5 písm. e) bodu 3. (cizinec bez povolení k pobytu)		
Celkem pokuty za správní delikty (zaměstnavatelům)	573	81 635 500
Celkem všechny pokuty za NLZ (zaměstnavatelům i pracovníkům)	628	82 016 000

Pozn.: jedná se o všechny pokuty, uložené v období od 1.1. do 31. 12. 2015, tj. částečně se jedná i o pokuty za protiprávní jednání, zjištěná i kontrolami provedenými v předchozích obdobích (2014)

Tabulka 65 - Počet a výše pokut uložených za nelegální zaměstnávání, zjištěné kontrolami provedenými v roce 2015

Důvod pokuty	Počet uložených pokut	Výše uložených pokut v Kč
§139 odst. 1 písm. c) - přešupek, výkon nelegální práce fyzickou osobou	25	73 000
§140 odst. 1 písm. c) - správní delikt, umožnění výkonu nelegální práce podle §5 písm. e) bodu 1. (výkon práce mimo pracovněprávní vztah) nebo 2. (cizinec bez povolení k zaměstnání)	179	15 117 500
§140 odst. 1 písm. e) - správní delikt, umožnění výkonu nelegální práce podle §5 písm. e) bodu 3. (cizinec bez povolení k pobytu)	10	824 000
Celkem pokuty za správní delikty (zaměstnavatelům)	189	15 941 500
Celkem všechny pokuty za NLZ (zaměstnavatelům + pracovníkům)	214	16 014 500

Pozn.: jedná se o pokuty, uložené k současnému datu, za protiprávní jednání, zjištěná kontrolami provedenými v roce 2015; významná část pokut za zjištění z kontrol roku 2015 je dosud v řízení

Významná část správních řízení o uložení sankcí za nelegální zaměstnávání zjištěné kontrolami provedenými v roce 2015 není doposud ukončena. Kontrolované osoby jsou zastupovány advokáty, a to stále častěji již od zahájení kontroly, a využívají všech opravných prostředků a následně žalob proti rozhodnutím o uložení sankcí. V průběhu správních řízení účastníci mnohdy rozporují skutečnosti zjištěné v průběhu kontroly, napadají použitelnost záznamů pořízených v průběhu kontroly jako důkazů po zahájení správního řízení, dodatečně dokládají nové důkazy a doklady, které oslabují prvotní kontrolní zjištění. V části případů je výsledkem správního řízení změna právní kvalifikace správního deliktu umožnění výkonu nelegální práce podle zákona o zaměstnanosti na správní delikt uvedený v zákoně o inspekci práce spočívající v neuzavření pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti písemně. O tuto změnu právní kvalifikace účastníci řízení všemi prostředky usilují jednak z důvodu, že - ač lze i za tento správní delikt uložit pokutu až do 10 mil. Kč - není zde stanovena minimální hranice sankce, na rozdíl od umožnění výkonu nelegální práce, za které byla nejnižší výše sankce od 1.10 2015 opětovně stanovena (viz níže), jednak z toho důvodu, že pravomocně uložená sankce za nelegální zaměstnávání s sebou nese jako vedlejší následky omezený přístup k dotacím a veřejným zakázkám, nenabízení a nezveřejňování nabídky volných pracovních míst krajskou pobočkou úřadu práce, vyřazení zaměstnavatele z evidence volných pracovních míst obsaditelných cizincem, nebo odebrání povolení ke zprostředkování zaměstnání v případě agentury práce. Ke změně právní kvalifikace může dojít v případech, kdy účastníci řízení navrhnou objektivní důkazy o uzavření pracovněprávního vztahu ústní formou. Orgány inspekce práce v těchto případech vyžadují např. doklad od ČSSZ o přihlášení zaměstnance k pojištění před dnem kontroly.

Poté, kdy byla Nálezem Ústavního soudu ze dne 9. září 2014, sp. zn. Pl. ÚS 52/13, ve věci návrhu na vyslovení protiústavnosti části ustanovení § 140 odst. 4 písm. f) zákona č. 435/2004

Sb., o zaměstnanosti, ve znění zákona č. 367/2011 Sb. a zákona č. 1/2012 Sb., zrušena minimální výše pokuty za umožnění výkonu nelegální práce ve výši 250 000 Kč, nebyla až do dne 30. 9. 2015 stanovena žádná minimální výše této sankce. Ke změně došlo od 1. 10. 2015, kdy vešla v účinnost nově stanovená minimální výše pokuty za umožnění výkonu nelegální práce ve výši 50 000 Kč. Daná minimální výše pokuty vyjadřuje vysokou míru společenské škodlivosti tohoto správního deliktu a zároveň není její výše likvidační pro sankcionované subjekty, jako tomu mnohdy bylo u minimální pokuty ve výši 250 000 Kč. V případech, kdy ke spáchání správního deliktu došlo v období, kdy nebyla minimální výše sankce stanovena, a správní řízení o uložení pokuty za tento správní delikt bylo zahájeno až po 1. 10. 2015, nebo naopak ke spáchání správního deliktu došlo ještě v období, kdy byla v platnosti minimální výše sankce ve výši 250 000 Kč, a o správním deliktu bylo rozhodováno později, postupovaly orgány inspekce práce podle právní zásady, že se má užít právního předpisu pro účastníka řízení příznivějšího.

Závěr

Odhalování a potírání nelegální práce je trvale jednou z kontrolních priorit Státního úřadu inspekce práce i celého resortu Ministerstva práce a sociálních věcí, v souladu s prioritami vnitřní politiky Evropské unie. Nelegální práce s sebou přináší významné finanční úniky z veřejných rozpočtů na neodvedených daních a sociálním a zdravotním pojistném a nekalou podnikatelskou konkurenci, kdy do výhodnější pozice se dostávají ti zaměstnavatelé, kteří zaměstnáváním pracovních sil zcela bez smlouvy nebo v předstíraných obchodních vztazích snižují své náklady oproti konkurentům – řádným zaměstnavatelům. Nelegálně pracující osoby nepoužívají ochrany pracovního práva; mnohdy si neplatí nemocenské pojištění, důchodové pojištění si platí v nejnižší možné výši, a nemají tedy odpovídající sociální zajištění v případě nemoci a v seniorském věku. Za osoby, které vykonávají nelegální práci a zároveň jsou evidovány jako uchazeči o zaměstnání na Úřadu práce ČR, je státem hrazeno zdravotní pojištění; tento stav není z dlouhodobého hlediska pro tyto osoby výhodný s ohledem na stanovení výše budoucího důchodu, nehledě na finanční úniky z veřejných rozpočtů na neoprávněně vyplacených dávkách podpory v nezaměstnanosti a pojistném na zdravotní pojištění placeném státem za uchazeče o zaměstnání. Nelegální zaměstnávání cizinců s sebou přináší deformace trhu práce v ČR, a v neposlední řadě také bezpečnostní rizika. Tyto skutečnosti odůvodňují potřebu intenzivní a efektivní kontrolní činnosti v oblasti nelegálního zaměstnávání, a to nejen za účelem represe, nýbrž nejméně stejnou měrou za účelem zvýšení kvality právního vědomí zaměstnavatelů i zaměstnanců, povědomí veřejnosti o negativních dopadech tohoto jevu na ekonomiku státu i na nelegálně pracující osoby, jako nástroje individuální a generální prevence nelegálního zaměstnávání.

Nedílnou součástí kontrolní činnosti je činnost poradenská a konzultační. Zaměstnavatelé, kteří se úmyslně nedopouštějí porušování pracovněprávních předpisů, přijímají kontrolní činnost na úseku nelegálního zaměstnávání pozitivně a vnímají ji jako prostředek proti nekalé konkurenci v podobě zaměstnavatelů, kteří své pracovní síly zaměstnávají nelegálně. Tito zaměstnavatelé, v případě, že jsou u nich zjištěny nedostatky, akceptují provedenou kontrolu jako návod ke svému dalšímu postupu v souladu s právními předpisy a zjištěné nedostatky obvykle obratem odstraní (například stále stoupá počet zaměstnavatelů, kteří plní povinnost danou ust. §136 zákona o zaměstnanosti mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávních vztahů). Samozřejmě i v roce 2015 se opakovaly případy, kdy kontrolované osoby, pro které kontrola představovala hrozbu sankce, reagovaly negativně až agresivně, nesoučinností, nedosažitelností, pokusy o zmaření výkonu kontroly nebo o zmaření následného správního řízení.

V rámci hlavního úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“ a souvisejících kontrolních úkolů, realizovaných útvary kontroly nelegálního zaměstnávání oblastních inspektorátů práce v roce 2015, byl proveden vyšší počet kontrol - 9 583 - oproti plánovanému počtu 7 000 kontrol.

Změny v organizaci kontrol – odklon od plošného provádění kontrol směrem k cílené kontrole na základě důsledného monitoringu vytipovaných pracovišť před kontrolou, rotace inspektorů mezi okresy a kontrolní akce prováděné většími týmy inspektorů - se projevily ve vztahu k efektivitě kontrol jako účinné. Zvýšení efektivity kontrolní činnosti je zřejmé, když při zhruba polovičním počtu (44%) kontrol realizovaných v roce 2014 (15 911 kontrol) oproti roku 2013 bylo zjištěno nelegální zaměstnávání při 1 118 kontrolách (v roce 2013 při 1 375 kontrolách), v počtu 2 072 nelegálně zaměstnaných osob (přičemž kontrolami v roce 2013 bylo zjištěno 3 170 osob). Statistické údaje kontrolní činnosti za r. 2015 tento trend potvrzují – z 9 583 provedených kontrolách bylo 1 595 kontrol „úspěšných“ ve smyslu zjištění nelegálního zaměstnávání, při nelegální práci bylo zastiženo 3 065 osob.

XVIII. Kontroly agenturního zaměstnávání

Agenturní zaměstnávání svou flexibilitou a schopností rychle umísťovat vhodné zaměstnance na požadovaná volná pracovní místa doplňuje na trhu práce aktuálně žádanou pracovní sílu. Pozitivní význam agentur práce na českém trhu práce však s sebou přináší i negativní jevy. Jedním z nejčastějších je nerovné postavení agenturních zaměstnanců s kmenovými zaměstnanci uživatele. Pracovněprávní legislativa zaručuje agenturním zaměstnancům právní ochranu, v praxi je však tato právní ochrana porušována, obcházena a ze strany agentur práce jako zaměstnavatelů nedodržována. Cílem takového postupu je především ušetřit náklady na mzdách, na dalších nárocích zaměstnanců a na povinných zákonných odvodech.

Jedním ze současně uplatňovaných a stále se rozšiřujících způsobů obcházení zákonných předpisů na úseku agenturního zaměstnávání je nahrazení dohody mezi agenturou práce a uživatelem podle zákoníku práce obchodním vztahem podle občanského zákoníku. V takovém případě agentura práce nemusí dodržovat zásady rovných podmínek agenturních a kmenových zaměstnanců. Navíc by mohla přidělovat k uživateli k provedení sjednaného díla své zaměstnance, se kterými má uzavřenou dohodu o provedení práce, případně cizince. Takového chování se dopouštějí bohužel i agentury práce, které mají platné povolení ke zprostředkování zaměstnání, stejně jako zaměstnavatelé bez tohoto povolení. Prokazování zastřené agenturního zaměstnání je v kontrolní praxi velmi obtížné a inspektoři se poměrně často dostávají do důkazní nouze. Přes tuto skutečnost však inspektoři získávají stále více zkušeností a prokázaných případů tak přibývá.

V roce 2015 byl proveden velký počet kontrol agentur práce na základě podnětů Generálního ředitelství ÚP ČR. Podněty se týkaly plnění informačních povinností agentur práce vůči Úřadu práce ČR, jako je informace o činnosti agentury práce za předchozí kalendářní rok nebo informace o změně podstatných skutečností o agentuře práce (změna názvu, změna sídla apod.). Bylo na rozhodnutí každého příslušného oblastního inspektorátu práce, jestli u agentury práce provede kontrolu nebo s ní na základě podnětu ÚP ČR přímo zahájí správní řízení ve věci uložení pokuty za spáchání správního deliktu.

Součástí hlavního úkolu byly kontroly dodržování povinností při vysílání pracovníků v rámci přeshraničního poskytování služeb a plnění povinností při zaměstnávání občanů z jiných zemí Evropské unie.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo soustavnými kontrolami na úseku dodržování povinností při agenturním zaměstnávání přispět k dodržování pracovních a mzdových podmínek u agenturních zaměstnanců v porovnání s kmenovými zaměstnanci uživatelů, zamezit nahrazování vztahů vyplývajících z agenturního zaměstnávání realizovaného podle zákoníku práce zastřenými obchodními vztahy, stejně tak jako odhalovat tzv. zastřené agentury práce, tedy subjekty, které agenturní zaměstnávání provozují, avšak bez povolení ke zprostředkování zaměstnání. Cílem rovněž bylo více se zaměřit na agentury práce, které vyhledávají zaměstnání pro fyzické osoby a zaměstnance pro zaměstnavatele, a které provádějí poradenskou a informační činnost v oblasti pracovních příležitostí, ale nepřidělují své zaměstnance k uživateli. U těchto agentur práce byla kontrola zaměřena v převážné míře na plnění informačních povinností vůči Úřadu práce ČR. Plnění informačních povinností bylo kontrolováno u všech typů agentur práce podle obsahu přijatých podnětů.

Zadání úkolu

Úkolem každého oblastního inspektorátu práce bylo provést alespoň 20 kontrol agentur práce, z toho alespoň u 5 agentur práce, které nepřidělují své zaměstnance k uživatelům. U agentur práce, které přidělují své zaměstnance k dočasnému výkonu práce k uživateli, měly být prováděny souběžné kontroly uživatelů kontrolovaných agentur práce.

Plán kontrolní činnosti inspektorátů práce byl připravován především s ohledem na podněty zaměstnanců, podněty Úřadu práce ČR, podněty dalších státních a neziskových organizací. Pro účely kontrol inspektoráty čerpaly informace z veřejného seznamu agentur práce na portálu MPSV se zaměřením na subjekty, u kterých dosud kontroly nebyly provedeny, a také na subjekty, u kterých byly opakovaně zjišťovány nedostatky. V roce 2015 byl největším zdrojem informací Generální ředitelství Úřadu práce ČR. Velmi dobrá spolupráce mezi SÚIP a ÚP ČR byla v roce 2015 rozšířena o pravidelné vzájemné poskytování informací v problematice agenturního zaměstnávání.

Kontroly agenturního zaměstnávání byly zaměřeny zejména na provozy, ve kterých vykonávají ve větším počtu práci dočasně přidělení zaměstnanci agentur práce. Jednalo se zejména o montážní a dokončovací práce, automobilový průmysl, stavebnictví, zpracování masa a masných výrobků, internetové zásilkové obchody a bezpečnostní a hlídací služby. Kromě těchto stěžejních odvětví byly podle potřeby prováděny kontroly i v dalších oborech činnosti.

Předmět kontrol zahrnoval tyto oblasti:

- vznik, změny a skončení pracovního poměru, dohody mimo pracovní poměr,
- pracovní doba, doba odpočinku, práce přesčas, vedení evidence,
- odměňování, náhrady mzdy nebo platu, cestovní náhrady,
- dodržování rovného zacházení mezi zaměstnanci při výkonu stejné práce,
- dodržování základních povinností v oblasti BOZP,
- dodržování všech podmínek agenturního zaměstnávání podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, (pojištění proti úpadku, vedení evidence o agenturních zaměstnancích, povinnosti vůči Úřadu práce ČR, GR, dodržování rozsahu povolení ke zprostředkování zaměstnání atd.),
- povinnosti při zaměstnávání cizích státních příslušníků.

Státní úřad inspekce práce uložil oblastním inspektorátům věnovat mimořádnou pozornost zaměstnavatelům přidělujícím své zaměstnance k dočasnému výkonu práce u jiného zaměstnavatele se zaměřením na zastřené agenturní zaměstnávání. Kontrolám byly podrobeny jak subjekty mající povolení ke zprostředkování zaměstnání, tak subjekty bez tohoto povolení, které vykazovaly znaky jednání spočívajícího v agenturním zaměstnávání. Kontroly byly zaměřeny na obsah obchodních smluv uzavřených mezi subjekty zjištěnými na kontrolovaných pracovištích, na oblast pracovněprávních vztahů uzavřených mezi zjištěnými zaměstnanci a kontrolovanými subjekty, na postupy uživatele, pokud jde o ukládání úkolů přiděleným zaměstnancům, organizování, řízení a kontrolu jejich práce, dávání pokynů k práci, vytváření příznivých pracovních podmínek, zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Mimořádně velký počet kontrol provedly oblastní inspektoráty práce na základě podnětů Generálního ředitelství Úřadu práce ČR. Podněty byly zaměřeny na konkrétní agentury práce s povolením ke zprostředkování zaměstnání, které nesplnily v předchozím kalendářním roce, případně již opakovaně, svou informační povinnost ve smyslu § 59 odst. 2 zákona o zaměstnanosti a nesdělily Generálnímu ředitelství Úřadu práce ČR do 31. ledna běžného roku údaje:

- o počtech volných míst, na které bylo zprostředkováno zaměstnání,
- jimi umístěných osob na tato místa,
- počet jejich zaměstnanců, kteří byli dočasně přiděleni k výkonu práce k uživateli.

Dále se jednalo o nedodržování informační povinnosti podle § 61 odst. 6 zákona o zaměstnanosti, podle kterého je agentura práce povinna oznámit Úřadu práce ČR, Gen změny ve skutečnostech uvedených v odstavcích 1 až 5 při podání žádosti o povolení ke zprostředkování zaměstnání, a to ve lhůtě do jednoho měsíce od této změny. Jedná se např. o změnu názvu, sídla, předmětu podnikání, osoby odpovědného zástupce.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Oblastní inspektoráty práce provedly v roce 2015 celkem 446 kontrol agentur práce. Počet kontrol zahrnuje 3 typy kontrol:

1. kontroly prováděné převážně u agentur práce, které přidělují své zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele,
2. kontroly prováděné na základě podnětů Generálního ředitelství Úřadu práce ČR, zaměřené na dodržování administrativních povinností vůči tomuto úřadu,
3. kontroly zastřených agentur práce, tedy subjektů, které agenturní zaměstnávání provozují, avšak bez povolení ke zprostředkování zaměstnání.

Tabulka 66 - Počty kontrol provedených v roce 2015

Oblast	Počty kontrol	Počty kontrol s nedostatkem
Kontroly podle hlavního úkolu zaměřené na AP a uživatele	177	121
Mimořádná kontrolní akce na základě podnětů ÚP ČR	196	185
Kontroly zastřených agentur	73	56
C e l k e m	446	362

Část podnětů Úřadu práce byla vyřízena přímo zahájením správního řízení ve věci uložení pokuty za spáchání správního deliktu – neplnění informačních povinností vůči Úřadu práce; správní řízení nahradilo provedení kontroly. Bylo prokázáno celkem 93 případů správních deliktů podle § 140 odst. 1 písm. d) zákona o zaměstnanosti nesplněním oznamovací povinnosti podle tohoto zákona.

Z celkového počtu kontrol bylo 84 (19 %) bez zjištění nedostatku a 362 (81 %) s nedostatkem, přičemž celkový počet zjištěných nedostatků byl 604.

Oproti roku 2015 došlo k podstatné změně v počtu kontrol se zjištěním nedostatku a bez závad. Vysoké procento zjištěného porušení pracovníprávních předpisů pramení zejména z počtu 341 podniků od Úřadu práce ČR, GŘ na porušení ustanovení § 59 odst. 2 zákona o zaměstnanosti. Uvedené množství agentur práce s povolením ke zprostředkování zaměstnání nezaslalo do 31. ledna roku 2015 informaci o počtu volných míst, na které bylo požadováno zprostředkování zaměstnání, počtu jimi umístěných fyzických osob a počtu jejich zaměstnanců, kteří byli dočasně přiděleni k výkonu práce u uživatele. Některé agentury práce tuto povinnost nesplnily opakovaně.

Další podniky od Úřadu práce ČR, GŘ upozorňovaly na chybná hlášení podle výše uvedené povinnosti nebo na neplnění povinnosti podle ustanovení § 61 odst. 6 zákona o zaměstnanosti, kdy nenahlásily Úřadu práce ČR, GŘ změnu názvu, sídla, odpovědné osoby pod. Při těchto mimořádných a rozsáhlých kontrolních akcích byly zjištěny subjekty, které již nevyvíjely agenturní činnost, subjekty, které byly v konkurzním řízení nebo v likvidaci, některé subjekty byly nekontaktní a nebylo možné u nich kontrolu zahájit. V těchto případech inspektoři navrhovali pokutu za nesoučinnost při výkonu kontroly.

Lze konstatovat, že vzájemná spolupráce mezi Státním úřadem inspekce práce a Úřadem práce ČR, GŘ probíhala velmi intenzivně s cílem postihnout ty agentury práce, které si neplní své zákonné povinnosti, a také provést částečnou aktualizaci údajů v seznamu agentur práce na portálu MPSV. Úřad práce ČR, GŘ zase inspektorům poskytoval na vyžádání aktuální informace o povoleních ke zprostředkování zaměstnání, zejména o již neplatných povoleních.

Rok 2015 byl tedy bohatý na různé typy kontrol týkajících se agenturního zaměstnávání, jak je výše popsáno. Opět byla věnována pozornost subjektům, které by mohly provádět tzv. zastřené agenturní zaměstnávání, jak je již popsáno výše. Daří se odhalovat stále více těchto případů, ale jejich prokazování je velmi časově a důkazně náročné. Situaci při kontrolách komplikuje vzájemné řetězení subjektů, které se na takové činnosti podílejí, často i přeshraničně. Přesto bylo v roce 2015 kontrolami prokázáno 56 případů zprostředkování zaměstnání bez povolení ke zprostředkování zaměstnání, tedy zastřeného agenturního zaměstnávání.

Přehled porušení zjištěný kontrolami agentur práce podle oblastí v počtech a procentním vyjádření je níže v tabulce č. 2. Mezi ostatní porušení patří zjištění vztahující se k jiným ustanovením zákoníku práce nebo zákona o zaměstnanosti.

Tabulka 67 - Přehled porušovaných oblastí v číslech – 2015

Oblast	Počet porušení	% ze zjištěných případů porušení
Agenturní zaměstnávání (zejména porušení § 308 a 309 ZP a § 14, § 59 zák. o zam.)	503	72
Odměňování	76	11
Pracovní poměr, dohody	68	10
Pracovní doba	23	3
Náhrady	14	2
BOZP	8	1
Ostatní	5	1

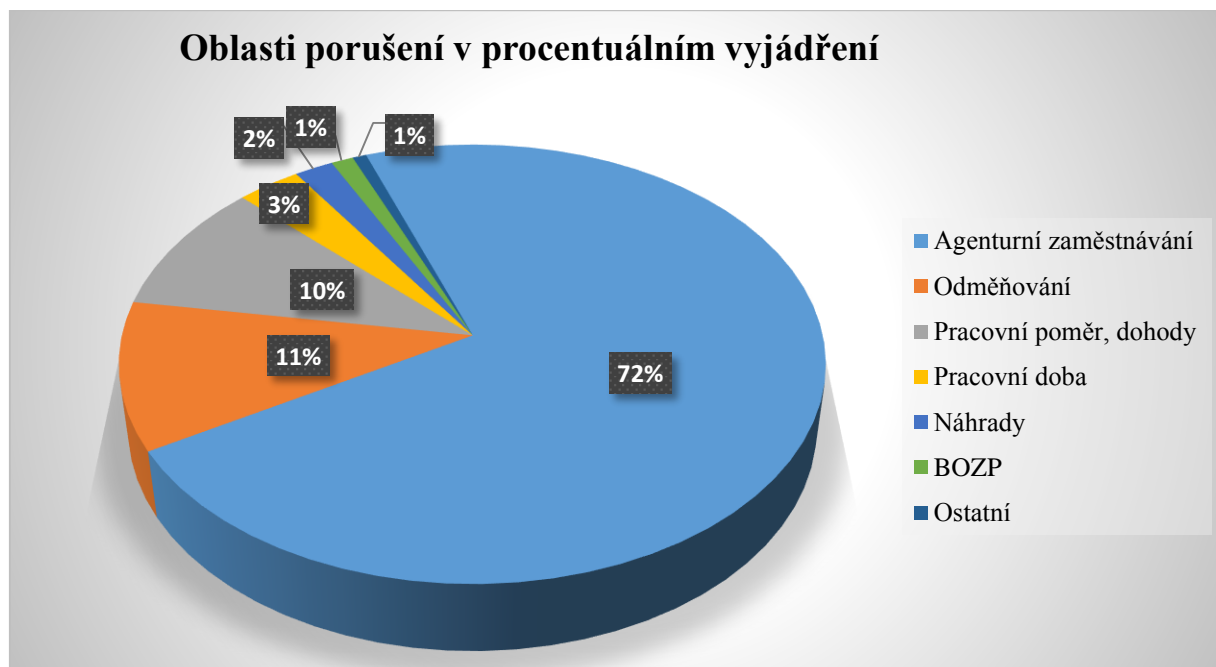
Vysoké procento porušení v oblasti agenturního zaměstnávání je dáno velkým počtem úzce zaměřených kontrol pouze na dodržování informačních a evidenčních povinností agentur práce.

Takový velký počet kontrol, které byly požadovány, by nebylo možné, a ani takový požadavek nebyl položen, provést v základním rozsahu podle standardního předmětu kontroly.

Z tohoto důvodu není prováděno vzájemné porovnání roku čísel 2014 a 2015, protože kontroly v roce 2015 byly prováděny v jiném režimu a srovnání by nebylo objektivní. Proto se taky upustilo při hodnocení roku 2015 od vyhodnocování kontrol provedených u uživatelů. K uživatelům lze obecně konstatovat, že situace pokud jde o porušování pracovníprávních předpisů je přibližně stejná jako v minulých letech. Co však jde uživatelům k tíži, ale není zpravidla prokazatelné a postižitelné, je jejich aktivita při skrytém agenturním zaměstnávání. Jsou někdy těmi, co si kladou podmínky, v zájmu kterých se agentury práce nebo zastřené agentury práce nechovají podle pracovníprávních předpisů, protože chtějí zakázku u uživatele získat. Nekalé praktiky na úseku rovného zacházení se daří prokazovat i uživatelům, kteří podle zákoníku práce nesou odpovědnost za dodržování rovných pracovních a mzdových podmínek společně s agenturami práce.

K uvedenému číselnému hodnocení kontrol doplňujeme hodnocení podle zadání úkolu, a to pokud jde o zaměření na určité provozy podle druhu činnosti. Lze konstatovat, že většinou oblastní inspektoráty neměly problém provést kontroly v provozech, kde se provádějí montážní a dokončovací práce (zejména v automobilovém průmyslu), také ve stavebnictví, bezpečnostních a hlídacích službách, ne však vždy se podařilo vyhledat v místní příslušnosti inspektorátu subjekty provádějící internetový zásilkový obchod nebo zpracování masa a masných výrobků. Počty kontrol to však neovlivnilo, byly i v důsledku neplánovaných mimořádných kontrol vysoce překročeny. Jejich zaměření do určitého odvětví činnosti odpovídalo zpravidla požadavku podnětu, na základě kterého byla kontrola provedena.

Graf 28 - Oblasti porušení v procentuálním vyjádření

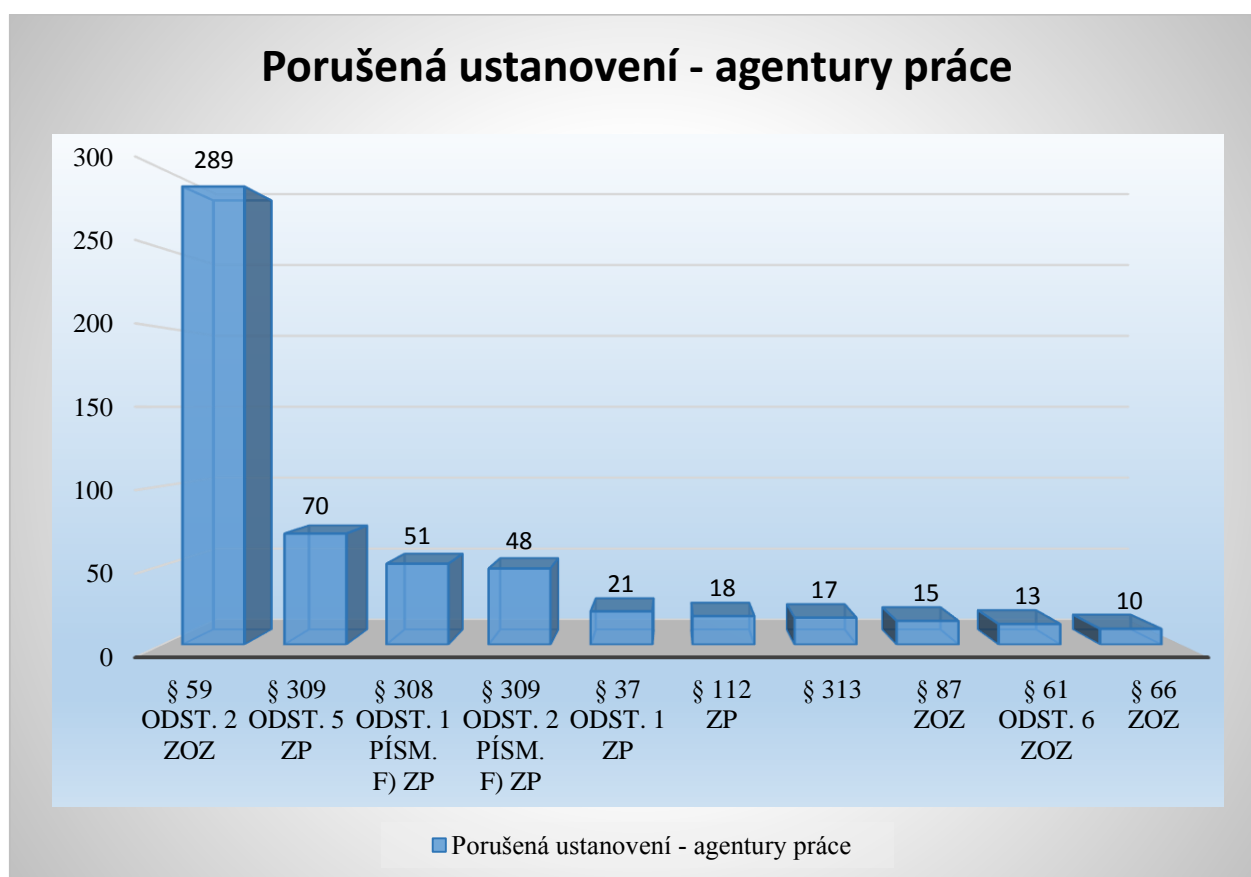
Tabulka 68 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona číslo 262/2006 Sb., zákoník práce, a zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti – agentury práce

Ustanovení ZP a zák. o zaměstnanosti	Popis porušení	Počet porušení
§ 59 odst. 2 ZoZ	Agentura práce nesdělila do 31. 1. běžného roku Úřadu práce ČR, GŘ údaje za předchozí kalendářní rok o počtu volných míst, na která bylo požadováno zprostředkování zaměstnání, počet jimi umístěných osob a počet jejich zaměstnanců, kteří byli dočasně přiděleni k výkonu práce u uživatele	289
§ 309 odst. 5 ZP	Agentura práce a uživatel nezabezpečili, aby pracovní a mzdové podmínky dočasně přiděleného zaměstnance nebyly horší, než jsou nebo by byly podmínky srovnatelného zaměstnance	70
§ 308 odst. 1 písm. f) ZP	Dohoda agentury práce s uživatelem neobsahovala informace o pracovních a mzdových nebo platových podmínkách zaměstnance uživatele, který vykonává nebo by vykonával stejnou práci jako dočasně přidělený zaměstnanec	51
§ 309 odst. 2 písm. f) ZP	Agentura práce přidělila zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele na základě písemného pokynu, který neobsahoval informaci o pracovních a mzdových nebo platových podmínkách srovnatelného zaměstnance uživatele	48
§ 37 odst. 1 ZP	Zaměstnavatel neinformoval při vzniku pracovního poměru zaměstnance o všech právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru	21
§ 112 ZP	Zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci nejnižší úroveň zaručené mzdy podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce	18
§ 313 odst. 1 ZP	Zaměstnavatel nevydal zaměstnanci při skončení pracovního poměru, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti potvrzení o zaměstnání, nebo toto potvrzení neobsahovalo všechny náležitosti	17
§ 87 ZoZ	Agentura práce neinformovala písemně příslušnou krajskou pobočku Úřadu práce o nástupu občana Evropské unie k výkonu práce v ČR, nebo o ukončení výkonu práce v ČR	15
§ 61 odst. 6 ZoZ	Agentura práce neoznámila nejpozději do jednoho měsíce Úřadu práce ČR, GŘ změny v podstatných skutečnostech týkajících se povolení ke zprostředkování zaměstnání	13

Oproti minulým letům došlo ke snížení porušení týkajících se dodržování povinností na úseku pracovní doby, což považujeme za významné, protože řádná a úplná evidence odpracované pracovní doby, práce přesčas, práce v noci, je základem pro správný výpočet mzdy. Na druhou stranu je třeba uvést, že zaměstnavatelé – agentury práce sice výpočet mzdy provádějí většinou správně, ale mnohé stále hledají cesty, jak nedodržovat rovnost pracovních a mzdových podmínek agenturních zaměstnanců se zaměstnanci kmenovými. Je to nejen již uvedeným zastřeným agenturním zaměstnáváním, ale také častým zaměstnáváním na dohody o pracovní činnosti a přidělování těchto zaměstnanců k uživateli.

U dohod o pracovní činnosti není povinností zaměstnavatele vést pracovní doby a doby odpočinku a odměňování je limitováno pouze institutem minimální mzdy. U příplatků ke mzdě, které nebývají v těchto dohodách sjednány, se pak obtížně prokazuje srovnatelnost mzdových podmínek. Stejný problém se týká i cestovních náhrad, které u DPČ musí být také předem sjednány, aby na ně vznikl nárok. Z výše popsaných důvodů upřednostňují agentury práce stále častěji zaměstnávání na DPČ. Dochází rovněž k obcházení zákona v oblasti pracovní doby tím, že zaměstnanci mají uzavřeno několik DPČ s více agenturami.

Graf 29 - Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, a zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti – agentury práce

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

- **Vznik, změny a skončení pracovního poměru, dohody mimo pracovní poměr**

V oblasti vzniku, změn a skončení pracovního poměru byly u kontrolovaných osob zjištěny nejčastěji nedostatky při informování zaměstnanců o obsahu pracovního poměru, to znamená bližší označení druhu práce, údaje o délce dovolené, o výpovědních dobách, o týdenní pracovní době a jejím rozvržení, o mzdě a způsobu odměňování. K dalším častým nedostatkům patřilo nevydání potvrzení o zaměstnání při skončení pracovního poměru nebo dohody mimo pracovní poměr nebo jeho opožděné vydání. Zaměstnavatelé také používají pro tato potvrzení zastaralé formuláře, které předepisují údaje, které potvrzení o zaměstnání již nemá obsahovat (důvod skončení pracovního poměru nebo dohody, průměrný výdělek).

- **Pracovní doba, doba odpočinku, práce přesčas, vedení evidence**

Můžeme konstatovat, že došlo ke zlepšení na úseku vedení evidence odpracované pracovní doby tak, aby byla průkazná a úplná. Nejčastěji bývá zjišťováno, že zaměstnavatel nevede evidenci časových údajů o začátku a konci odpracované směny, ale odpracovanou směnu označí jen čárkou, že na směně zaměstnanec byl přítomen. Problém je u dohod o pracovní činnosti, kdy ze zákona nemusí být evidence pracovní doby vedena. Je však třeba ze strany kontrolovaných osob prokázat, že nedošlo k překročení zákonného limitu nejvýše přípustného rozsahu poloviny stanovené týdenní pracovní doby v průměru po dobu trvání této dohody. Agentury práce někdy tento limit bez porušení zákona obcházejí souběžným uzavřením více dohod o pracovní činnosti jednoho zaměstnance s více agenturami práce, se kterými se vzájemně domluví.

- **Odměňování, náhrady mezd, cestovní náhrady**

V návaznosti na evidenci pracovní doby se nejvíc porušení týkalo nevyplacení nejnižší úrovně zaručené mzdy podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce. Dále se jednalo klasicky o nevyplacení příplatku za dobu noční práce, za práci v sobotu a v neděli a za práci přesčas. Inspektoři v té souvislosti znovu narážejí na problém dohod o pracovní činnosti, ve kterých v drtivé většině není sjednáno vyplácení těchto příplatků k odměně z dohody. Obtížně se tak mezi agenturami práce prosazuje názor, že i zaměstnanci na DPČ by měli mít srovnatelnou odměnu za srovnatelnou práci včetně příplatků.

- **Dodržování rovného zacházení mezi zaměstnanci při výkonu stejné práce**

Dodržování zásady srovnatelných pracovních a mzdových podmínek zaměstnance agentury práce se zaměstnancem uživatele na stejné pozici patří nadále k problémovým oblastem agenturního zaměstnávání. Svědčí o tom nejlépe fakt, že mezi nejčastější zjištění porušení zákona patří právě nezajištění rovných pracovních a mzdových podmínek ze strany agentury práce i uživatele. Srovnatelný zaměstnanec není v současné právní úpravě zcela jednoznačně definován, což stále vede k polemikám, jak na něho pohlížet, zejména pokud jde o zaměstnávání na dohody o pracovní činnosti. Počátkem potenciálních problémů v této oblasti je už v okamžiku neuvedení srovnatelných pracovních a mzdových podmínek v dohodě o dočasném přidělení mezi agenturou práce a uživatelem, kde údaj o mzdě srovnatelného zaměstnance často chybí nebo je velmi obecně stanoven. Totéž není následně uvedeno v písemném pokynu zaměstnanci k dočasnému přidělení k výkonu práce u uživatele. Agenturní zaměstnanci pak nejsou informováni o těchto podmínkách srovnatelného zaměstnance uživatele a až při výkonu práce vedle kmenových zaměstnanců zjišťují, jaký je skutečný stav odměňování na dané pozici a že pobírají nižší mzdu nebo odměnu z dohody.

- **Dodržování základních povinností v oblasti BOZP**

Kontroly dodržování předpisů vztahujících se k bezpečnosti práce a ochraně zdraví při práci se provádějí u agenturního zaměstnávání převážně na provozech uživatelů. Základní odpovědnost je však nadále na zaměstnavateli – agentuře práce. Výsledky kontrol ukazují, že v této oblasti se vyskytují nedostatky ojediněle. Souvisejí zejména s nástupem zaměstnance do pracovněprávního vztahu, vstupními lékařskými prohlídkami nebo přidělením osobních ochranných pracovních prostředků, podle vyhodnocených rizik. Ani u uživatelů nejsou v této oblasti větší problémy.

- **Kontrola povinného pojištění proti úpadku**

Na tuto povinnost dohlíží při vydání rozhodnutí o povolení ke zprostředkování zaměstnání agentury práce především GŘ Úřadu práce ČR a následně pak orgány inspekce práce. V praxi se rovněž vyskytly případy, kdy agentura práce nebyla pojištěna a jako důvod uvedla, že momentálně nevyvíjí činnost, nemá zaměstnance, a tím pádem ani uzavřené pojištění proti úpadku. Ani v takovém případě se agentura práce své povinnosti nezabývá. Výše pojistného se odvíjí od předchozí činnosti agentury, případně od jejích budoucích záměrů či od kvalifikovaného odhadu. Kontrolami byly zjištěny případy, kdy agentura práce nezaplatila v dalším kalendářním roce sjednané pojistné, vypověděla pojistnou smlouvu v průběhu své činnosti nebo neuzpůsobila rozsah pojištění následnému zvýšenému počtu svých zaměstnanců. Právě z těchto důvodů je důležité pravidelně při kontrolách platby pojistného kontrolovat.

- **Kontrola dodržování povolení ke zprostředkování zaměstnání**

Dosavadními kontrolami jsou výjimečně zjišťovány případy, kdy agentura práce zprostředkovala zaměstnání v rozporu s vydaným povolením. Úřadem práce ČR, na základě ročních hlášení, bylo inspekci práce avizováno několik případů možného výkonu zprostředkování v rozporu s jeho rozsahem nebo druhem. Kontrolami bylo následně zjištěno, že se jednalo většinou o administrativní chyby v písemné informaci o činnosti agentury práce za uplynulý kalendářní rok, ne o skutečné porušení zákona.

- **Informace GŘ Úřadu práce o činnosti agentury práce**

Jak už bylo výše uvedeno, byla v roce 2015 na podněty Úřadu práce ČR, provedena rozsáhlá mimořádná kontrolní akce na dodržování povinností podle § 59 odst. 2 zákona o zaměstnanosti, kdy je každá agentura práce povinna, bez ohledu na to, zda vyvíjela nebo nevyvíjela v daném roce činnost spočívající ve zprostředkování zaměstnání, zaslat do 31. ledna běžného roku GŘ Úřadu práce ČR, informaci o počtu volných míst, na které bylo požadováno zprostředkování zaměstnání, o počtu jimi umístěných fyzických osob a počtu jejich zaměstnanců, kteří byli dočasně přiděleni k výkonu práce u uživatele. Některé agentury práce nesplnily tuto povinnost dokonce opakovaně. Podněty byly šetřeny tak, že u zhruba dvou třetin agentur práce byly provedeny kontroly, u jedné třetiny bylo bez kontroly zahájeno správní řízení za spáchání správního deliktu ve věci uložení pokuty. Při této akci bylo zjištěno, že některé agentury práce již vůbec nevyvíjejí činnost, některé byly v likvidaci, na některé byl uvalen konkurz, některé byly nekontaktní a inspekce práce zahájila správní řízení pro nesoučinnost. Některé případy kontrol i správních řízení ve věci uložení pokuty přešly z důvodu vedení delších správních řízení či jiných překážek do roku 2016.

- **Povinnosti při zaměstnávání cizích státních příslušníků**

Dosavadními kontrolami byly zjištěny případy, kdy agentura práce zaměstnávala a přidělovala k uživatelům cizí státní příslušníky – občany jiných zemí Evropské unie, a neoznámila to nejpozději v den zahájení výkonu jejich práce příslušné Krajské pobočce Úřadu práce ČR, stejně jako neoznámila ukončení výkonu práce. Pokud jde o vysílání pracovníků a dodržování povinností na tomto úseku, kontroly vysílaných pracovníků byly prováděny pouze na základě požadavku zahraniční inspekce. V roce 2015 bylo přijato celkem 27 žádostí národních inspektorátů práce z ostatních členských zemí Evropské unie, nejvíce ze Slovenské republiky, Belgie a Rakouska. Všechny přijaté žádosti byly vyřízeny kontrolou nebo šetřením před zahájením kontroly. Většina žádostí směřovala ke

společnostem se sídlem v Praze nebo v Brně. Nejrozsáhlejší a opakované kontroly jednoho subjektu jsou žádané slovenskou inspekcí práce.

Sankce

Oblastní inspektoráty práce uložily ve sledovaném období agenturám práce na základě výsledků kontrol celkem **158 pokut** v celkové výši **2 600 000,- Kč**. Za zprostředkování zaměstnání bez povolení Úřadu práce bylo uloženo **19 pokut v celkové výši 1 573 000,- Kč**. Průměrná pokuta se pohybovala kolem 23 500,- Kč. Je na místě uvést, že za nesplnění informační povinnosti vůči GR Úřadu práce ČR, byly ukládány pokuty v dolní části jejich rozpětí, neboť se jednalo z velké části o pochybení administrativního charakteru. Za porušování § 308 a 309 zákoníku práce pak byly ukládány pokuty vyšší, odpovídající závažnosti spáchaného správního deliktu.

Všechna správní řízení za účelem uložení pokuty se nepodařilo v roce 2015 uzavřít, některá správní řízení budou ukončena a příslušná rozhodnutí nabydou právní moci až v roce 2016, stejně tak jako některé pokuty za nesoučinnost s kontrolním orgánem. Věříme, že právě u méně závažných správních deliktů splní pokuty svůj preventivní účel a nebude v budoucnu nutné se k nim v takovém rozsahu vracet.

Závěr

Závěrem můžeme konstatovat, že cíle hlavního úkolu bylo dosaženo. Kontroly byly provedeny v plánovaném počtu, ve stanoveném rozsahu a zaměření. Kromě plánovaných kontrolních akcí byla provedena mimořádná kontrolní akce zaměřená na plnění povinností agentur práce vůči Generálnímu ředitelství Úřadu práce ČR. Tyto kontroly byly prováděny v omezeném rozsahu předmětu kontroly. Důležité však bylo, aby každá kontrola splnila účel, za kterým byla prováděna. A to se podařilo.

Vzhledem k rozdílnému rozsahu předmětu kontrol prováděných v roce 2015 nebylo v této hodnotící zprávě provedeno porovnání s předcházejícím rokem 2014. Porovnávaly by se kontroly obsahově odlišné, což by zkreslilo celkový výsledek. Nicméně můžeme uvést, že v části klasických kontrol agenturního zaměstnávání, které jsou zaměřeny především na agentury práce, které přidělují své zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele, se výsledky kontrol nikterak zásadně nemění. Nadále převládá porušování § 308 a § 309 zákoníku práce, stejně následuje oblast odměňování, dále oblast pracovního poměru a dohod mimo pracovní poměr. Došlo k mírnému zlepšení na úseku pracovní doby a doby odpočinku.

Problémem v agenturním zaměstnávání je velký počet zaměstnanců zaměstnaných na dohodu o pracovní činnosti. Zaměstnavatelům – agenturám práce tato praxe, vedle větší flexibility umožňuje úsporu mzdových prostředků, nemají povinnost vyplácet příplatky ke mzdě, dávat zaměstnancům dovolenou, vést evidenci pracovní doby apod. Také rozvázání dohody o pracovní činnosti je nepoměrně jednodušší, než rozvázání klasického pracovního poměru. Je pravděpodobné, že zaměstnanci na DPČ většinou ve skutečnosti odpracují v průměru v týdnu více hodin, než stanoví zákon, ale tyto hodiny nejsou evidovány a odměňování je tak pravděpodobně poskytováno tzv. „na ruku“ mimo účetní evidenci. Problém je také s vyplácením cestovních náhrad, neboť nejsou-li v dohodě sjednány předem, následně poskytovány nemusí být.

Také v roce 2015 se oblastní inspektoráty práce zaměřily na kontroly tzv. zastřených agentur práce. Jde převážně o zaměstnavatele, kteří nemají povolení ke zprostředkování zaměstnání, ale ve skutečnosti se chovají jako agentura práce. Částečně takové chování vykazují i agentury práce s povolením. Obě skupiny využívají při přidělení svých zaměstnanců k výkonu práce

k uživateli obchodní smlouvy místo dohod uzavřených podle § 308 zákoníku práce. Za přispění svých právních zástupců vytvářejí stále sofistikovanější obchodní smlouvy, které už obsahují údaje o pronájmu výrobních prostor, strojů, zařízení, odkupu materiálu, odpovědnosti zhotovitele díla atd. Bez kontroly na pracovišti lze obtížně prokázat, že ve skutečnosti jsou zaměstnanci zhotovitele přiděleni ke splnění zakázky u objednatele takovým způsobem, že podléhají pokynům objednatele, pracují na jeho strojích nebo linkách, zpracovávají jeho materiál, směny jim rozepisuje a kontroluje je mistr objednatele, přičemž pracují na lince vedle kmenových zaměstnanců objednatele. Jedná se tedy o typické agenturní zaměstnávání bez zajištění stejné ochrany práv jako u zaměstnanců zhotovitele.

Zastřené agenturní zaměstnávání se projevuje v poslední době také v přeshraničním zaměstnávání. Inspekce práce se v roce 2015 zabývala několika případy, které měly vazbu na Slovenskou republiku. V praxi se jednalo o případy, kdy slovenská personální agentura vyhledávala slovenské občany, které doporučila k uzavření dohod mimo pracovní poměr českým zaměstnavatelům, kteří neměli povolení ke zprostředkování zaměstnání. Výkon práce slovenských občanů byl vždy jen ve Slovenské republice u slovenských uživatelů. Zaměstnanci měli 2 – 3 dohody mimo pracovní poměr (zejména DPP), střídali se jejich zaměstnavatelé i uživatelé. Již takové propojení několika subjektů, znásobeno přeshraničním prvkem, je pro provedení kontroly velmi obtížné.

Státní úřad inspekce práce se v roce 2015 intenzívně věnoval metodické činnosti na úseku agenturního zaměstnávání. Na jednání se zástupci Ministerstva práce a sociálních věcí a zástupci asociací agentur práce byla projednávána otázka nejednoznačného chápání srovnatelných pracovních a mzdových podmínek ve smyslu § 309 odst. 5 zákoníku práce. Bylo dohodnuto, že Státní úřad inspekce práce ve spolupráci s MPSV připraví metodický materiál, který by sjednotil hodnocení srovnatelných pracovních a mzdových podmínek zaměstnance agentury práce a kmenového zaměstnance uživatele. Tento materiál bude vydán v I. čtvrtletí roku 2016 jako metodický pokyn pro oblastní inspektoráty práce a zároveň bude zveřejněn pro informaci agenturám práce a jejich uživatelům.

Vzhledem k přetrvávajícím problémům je hlavní úkol zaměřený na kontroly agenturního zaměstnávání zařazen také do plánu kontrol na rok 2016.

XIX. Kontroly rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti, kontrola dodržování ochrany osobních práv na pracovišti

V evropském i celosvětovém kontextu je Česká republika smluvní stranou několika mezinárodních úmluv, v nichž se zavazuje dohlížet na rovné zacházení a zákaz diskriminace na pracovišti. Tyto zásady jsou také důležitou součástí úpravy pracovního práva v České republice. Stejně tak ochrana osobních práv zaměstnanců na pracovišti je důležitá z pohledu lidské integrity.

Pokud je se zaměstnancem zacházeno nerovně nebo je narušováno jeho soukromí na pracovišti, vždy půjde také o citelný zásah do práva na důstojnost jednotlivce. Každý člověk má právo na uspokojivé pracovní podmínky, které nemohou být dány tam, kde se nedbá na dodržování uvedených pravidel. Navíc je třeba vzít v úvahu celkový čas zaměstnance, který na pracovišti tráví. Nedodržování rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti má zpravidla hluboký a nezřídka i dlouhodobý dopad na zdraví zaměstnance. Na druhou stranu je mnohdy zaměstnanci označován za nerovně zacházení či diskriminaci postup zaměstnavatele, který pod tyto pojmy nelze podřadit. Rovněž nedodržování ochrany soukromí zaměstnanců na

pracovišti může vést až ke zdravotnímu dopadu na zaměstnance, neboť i v tomto případě může zaměstnanec pociťovat znatelný nátlak.

Orgány inspekce práce sice nemohou zaměstnancům přiznat finanční odškodnění za jednání zaměstnavatele, stejně tak nemohou řešit spor, svou důkladnou kontrolní činností ale mohou přispět k tomu, aby zaměstnavatelé dbali na dodržování zákoníku práce a antidiskriminačního zákona.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo nastolení trendu věnování patřičné pozornosti vztahům na pracovišti zaměstnavateli a vytváření příznivého pracovního prostředí v návaznosti na činnost Státního úřadu inspekce práce směřující do těchto oblastí v minulých letech. Kontrolami tak byli zaměstnavatelé upozorňováni na nutnost dodržování rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti a nutnost ochrany soukromí zaměstnanců na pracovišti a v případě zjištění závažného porušení byl uložen odpovídající postih. V rámci úkolu byla prováděna také poradenská činnost s cílem co největší osvěty v dané oblasti.

Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést v rámci tohoto kontrolního úkolu alespoň 10 kontrol se zaměřením na dodržování rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti. Kontroly se zaměřily na zaměstnavatele, u nichž měly oblastní inspektoráty práce důvodně za to (především na základě obsahu podnětu ke kontrole), že zde může docházet k porušování daných pravidel. Výběr kontrolovaných osob byl plně ponechán na zvážení oblastních inspektorátů práce. Dále bylo provedeno alespoň 10 kontrol se zaměřením na dodržování ochrany soukromí zaměstnanců na pracovišti (sledování zaměstnanců při práci pomocí kamer či jiných sledovacích mechanismů, ochrana elektronické pošty zaměstnanců a ochrana telefonických hovorů zaměstnanců). Zaměstnavatelé byli vybíráni ke kontrole na základě podnětů ke kontrole a poradenské činnosti poskytované inspektory.

Zhodnocení kontrolní činnosti

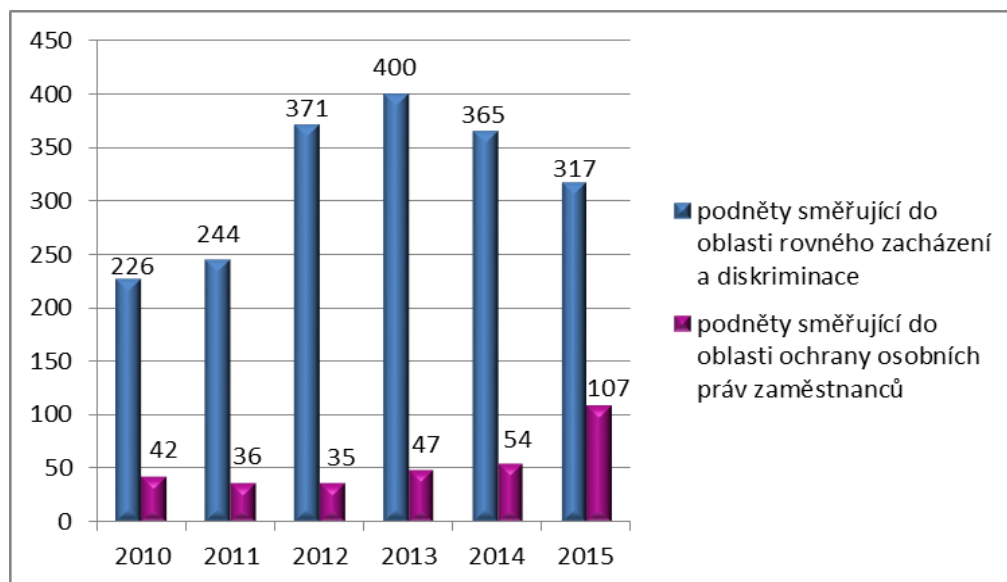
Podněty ke kontrolám

V roce 2015 orgány inspekce práce obdržely **celkem 7 414 podnětů** ke kontrole směřujících do všech oblastí jejich kontrolní působnosti, kdy z tohoto počtu podnětů poukazovalo **4 594 podnětů** na možná porušení dodržování právních předpisů v oblasti **pracovních vztahů a podmínek** (tj. 62% z celkového počtu přijatých podnětů).

Z uvedeného počtu podnětů se jich **317** týkalo **nerovného zacházení nebo diskriminace** (tj. 4,3 % z celkového počtu). Uvedené podněty se ve většině případů netýkaly pouze této jedné oblasti, nýbrž obsahovaly několik oblastí pracovního práva včetně rovného zacházení a diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání. Nejčastěji je podněty poukazováno na nerovné zacházení v oblasti pracovních podmínek, mobbing nebo bossing na pracovišti, a nerovné zacházení v oblasti odměňování. Obecně lze říci, že podněty poukazující přímo a jen na vybranou oblast diskriminace se objevují jen sporadicky. Navíc je nutno počítat s jistými odchylkami z důvodu nesprávného označování určitého jednání za diskriminaci, ačkoliv toto jednání nenaplnuje skutkové znaky tohoto jevu. I přes tuto skutečnost se však inspektoři vždy zabývali tím, zda je možné prokázat na daném pracovišti nerovné zacházení nebo diskriminaci.

Do oblastí **ochrany osobních práv zaměstnanců** směřovalo v roce 2015 **107 podnětů** (tj. 1,4 % z celkového počtu přijatých podnětů), které ve většině případů poukazovaly na sledování zaměstnanců kamerami. Ve srovnání s minulými lety zaznamenáváme nárůst počtu podnětů do této oblasti spojený s vyšším trendem používání kontrolních mechanismů, zejména pak kamerových systémů zaměstnavateli.

Graf 30 - Vývoj počtu podnětů ke kontrole směřujících do daných oblastí v letech 2010 až 2015

Při výběru kontrolovaných osob inspektoři nejčastěji čerpali právě z obdržených podnětů ke kontrole, neboť tyto jsou pro inspektory v dané oblasti významným vodítkem k zaměření kontroly. V rámci tohoto kontrolního úkolu však nebylo reagováno na všechny obdržené podněty ke kontrole směřující do oblasti rovného zacházení a diskriminace nebo ochrany

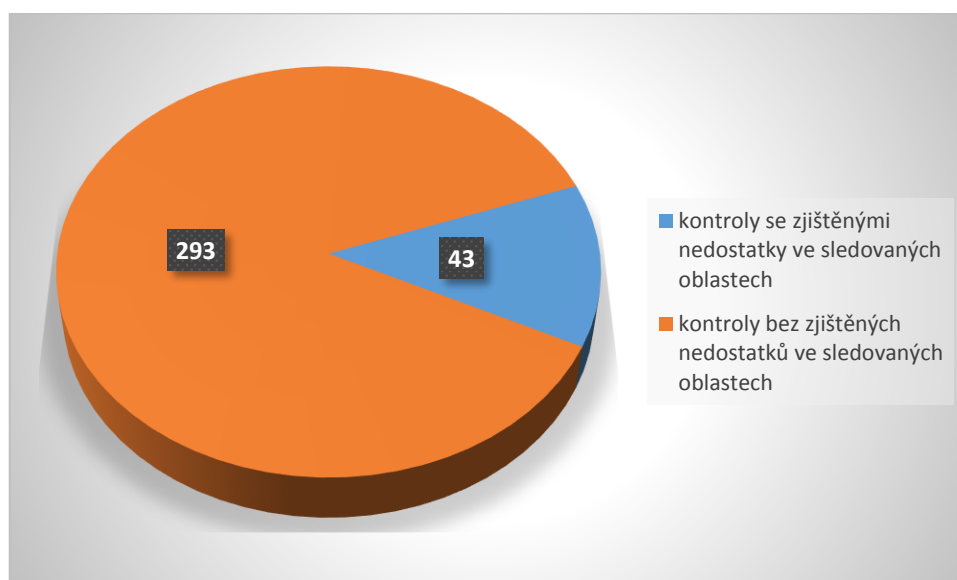
osobních práv zaměstnanců, část podnětů byla zahrnuta do plnění kontrolního úkolu zaměřeného výhradně na podněty.

Kontrolní činnost

V roce 2015 bylo v rámci tohoto kontrolního úkolu provedeno celkem **336 kontrol**. Kontroly byly provedeny celkem u **335 zaměstnavatelů**, z toho u 271 právnických osob a 64 fyzických osob.

Z celkového počtu kontrol bylo při **43 kontrolách zjištěno porušení v oblasti nerovného zacházení a diskriminace** nebo **ochrany osobních práv zaměstnanců**, při **293 kontrolách** naopak inspektoři nedostatky na sledovaných úsecích nezjistili. Při prováděných kontrolách v rámci tohoto kontrolního úkolu se však inspektoři nezaměřovali pouze na nedostatky spočívající v nerovném zacházení, diskriminaci a porušení ochrany osobních práv zaměstnanců, ale rovněž na možné nedostatky v dalších oblastech pracovněprávních vztahů (např. oblast pracovní doby, vzniku a zániku pracovněprávního vztahu a další).

Graf 31 - Počet kontrol se zjištěnými nedostatky ve sledovaných oblastech

V rámci sledovaného úkolu bylo zjištěno celkem **46** nedostatků, kterých se zaměstnavatelé dopustili **v oblastech rovného zacházení a diskriminace na pracovišti nebo ochrany osobních práv zaměstnanců**.

Z uvedeného počtu 336 kontrol bylo zaměřeno **234 kontrol** na oblast **dodržování rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti** a **125 kontrol** na oblast **dodržování ochrany osobních práv zaměstnanců**.

Kontroly rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti

Při kontrolách zaměřených na oblast rovného zacházení a zákazu diskriminace vycházeli inspektoři ze zkušeností získaných při provádění kontrol v této oblasti v předchozích letech. Při kontrolách inspektoři postupují v souladu se zákonem o inspekcii práce a zákonem o kontrole a kontrolují dodržování pracovněprávních předpisů. Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů jsou v podmínkách orgánů inspekce práce prováděny vždy z moci úřední, nikoliv na návrh podatele podnětu. Jak již bylo uvedeno výše, kontroly v daných oblastech jsou však vzhledem k jejich specifikům prováděny především na základě obdržených podnětů, a to jak z důvodu účelného zaměření samotné kontroly, tak s ohledem na samotnou osobu podatele

podnětu. Nežádka tak inspektoři přistupují k osobnímu setkání s podatelem podnětu ještě před zahájením kontroly nebo pak při kontrole. Inspektoři se při takových setkáních snaží především osvětlit podateli právní úpravu rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti a zákonné možnosti orgánů inspekce práce při kontrolách. Dále je snahou inspektorů získat co nejvíce informací, aby byli schopni zaměřit svou kontrolu co nejpřiléhavěji dané situaci. Podatelé podnětů jsou navíc vždy informováni o možnosti zbavit inspektora povinnosti mlčenlivosti ve vztahu k osobě podatele podnětu ke kontrole. V případě, že podatel podnětu inspektora povinnosti mlčenlivosti zbaví, má inspektor možnost postupovat v rámci kontroly cíleněji a dotazovat se na pracovní poměr tohoto konkrétního zaměstnance. V opačném případě je potřeba zachovat mlčenlivost o totožnosti podatele podnětu a dotazovat se pouze v obecné rovině. Z pohledu dokazování a časové náročnosti jsou kontroly na úseku rovného zacházení jedněmi z nejsložitějších a nejnáročnějších. Důkazní břemeno při kontrole nese inspektor, přičemž není zpravidla možné stavět na listinných dokladech nebo třeba fotografiích (tak jako v jiných kontrolních oblastech). Inspektoři se tak v první řadě musí seznámit s chodem kontrolovaného pracoviště a využít možnosti dotazovat se zaměstnanců. Ve většině případů však inspektoři narážejí na neochotu nebo strach ostatních zaměstnanců hovořit o vztazích na pracovišti, nebo dokonce záměrné zkreslování informací. Bez takového dotazování a plné součinnosti zaměstnanců však není zpravidla možné zjistit skutečný stav na daném pracovišti a usilovat tak o nápravu případně zjištěných nedostatků spojenou s možným sankčním postihem zaměstnavatele.

Kontroly v této oblasti byly provedeny jak u zaměstnavatelů ve veřejném sektoru (např. školská zařízení, městské a obecní úřady), tak u zaměstnavatelů v soukromém sektoru, a to právě s ohledem na obdržené podněty.

Při kontrolách rovného zacházení a zákazu diskriminace provedených v rámci tohoto kontrolního úkolu se inspektoři zabývali mimo jiné možným:

- bossingem a šikanou ve školských zařízeních,
- nerovným zacházením a diskriminací u městské policie,
- nerovným zacházením v oblasti evidence pracovní doby,
- nerovným zacházením při skončení pracovního poměru,
- nerovným zacházením v oblasti odměňování,
- nerovným zacházením v oblasti odměňování u poživatelů invalidního důchodu,
- sexuálním obtěžováním a obtěžováním se sexuálním podtextem.

Kontroly ochrany osobních práv zaměstnanců na pracovišti

V oblasti ochrany osobních práv zaměstnanců na pracovišti, kde je dokazování taktéž složitější než při jiných typech kontrol, navázali inspektoři na postupy zvolené při provádění kontrol v rámci hlavního úkolu zaměřeného na tuto oblast v roce 2014. Kontroly v této oblasti provádějí inspektoři bez ohlášení neboť nejúčinnějším kontrolním nástrojem je samotná fyzická kontrola kamerových systémů případně jiných monitorovacích zařízení a pořizování fotografií vypovídajících o umístění kamer. Složitější je však otázka jejich faktického fungování. Co se týče jiných sledovacích prostředků (GPS, počítačový sledovací software), i s těmito se inspektoři při kontrolách setkávají, ačkoliv velmi zřídka, kdy i v těchto případech je náročné posouzení jejich faktického fungování. Na základě zkušeností z provedených kontrol však lze konstatovat již zvýšenou informovanost ze strany především větších zaměstnavatelů ohledně zákonných limitů pro využívání kamerových systémů. Při své činnosti inspektoři rovněž pokračují v navázané spolupráci s Úřadem pro ochranu osobních údajů.

Kontroly byly provedeny s ohledem na obdržené podněty jak ve velkých areálech zaměstnavatelů, tak v menších provozovnách.

V rámci sledovaného kontrolního úkolu se inspektoři při kontrolách ochrany osobních práv zaměstnanců na pracovišti zabývali např.:

- kamerovými systémy ve velkých areálech zaměstnavatelů,
- GPS lokátory ve služebních autech,
- biometrickým docházkovým systémem,
- interním pokynem zaměstnavatele o otevírání veškeré pošty doručované zaměstnancům jako pošty firemní,
- skrytým sledováním zaměstnance prostřednictvím kontroly obchodní elektronické komunikace na pracovním PC.

Zjištění z provedených kontrol ve sledovaných oblastech

V roce 2015 bylo v rámci tohoto kontrolního úkolu na sledovaných úsecích zjištěno:

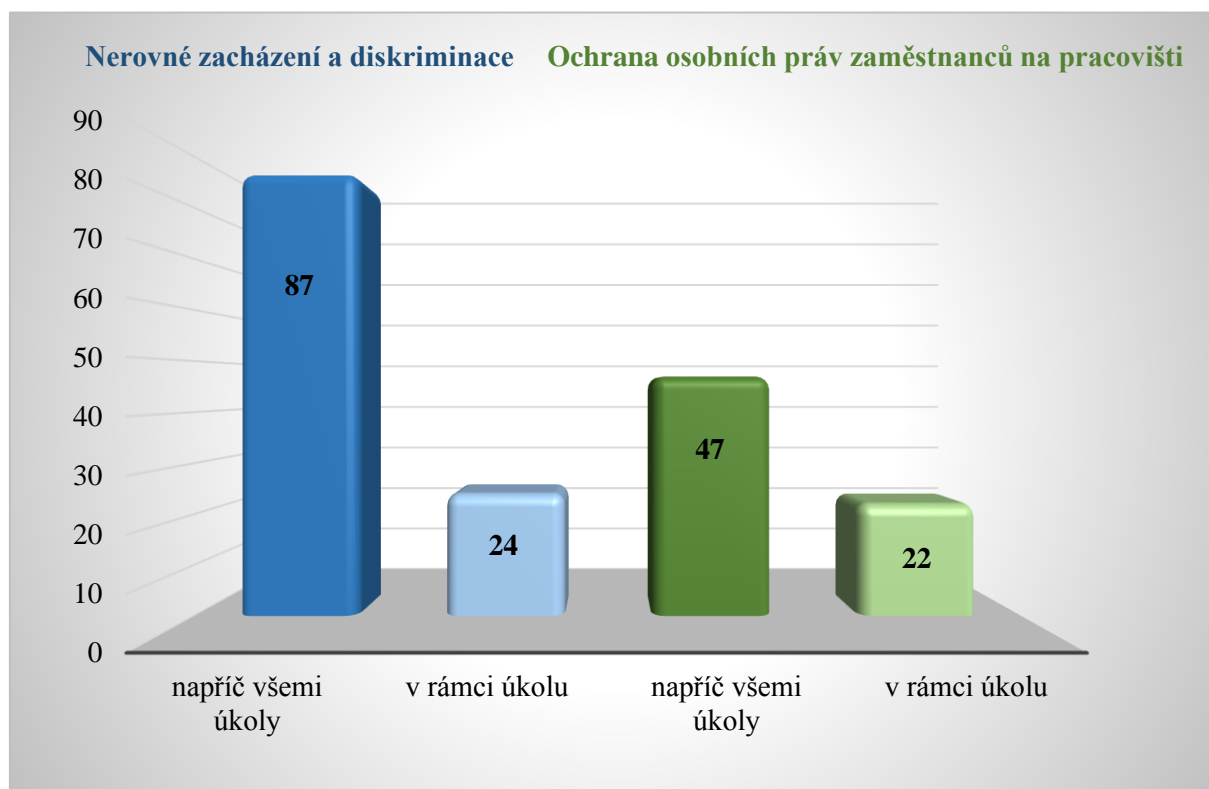
- 16 případů nerovného zacházení v pracovních podmínkách, odměňování za práci a poskytování jiných peněžitých plnění a plnění peněžité hodnoty, odborné přípravě a příležitosti dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání (ust. § 16 zákoníku práce),
- 5 případů nerovného zacházení v odměňování práce stejné hodnoty (ust. § 110 zákoníku práce),
- 3 případy porušení dalších povinností zaměstnavatele v dané oblasti (porušení zásady rovného zacházení zásady rovného zacházení a zákazu diskriminace podle ust. § 1a odst. 1 písm. e) zákoníku práce, vyžadování údajů bezprostředně nesouvisajících s uzavřením pracovní smlouvy podle ust. § 30 odst. 2 zákoníku práce, porušení povinností zaměstnavatele podle ust. § 38 písm. a) zákoníku práce),
- 22 případů porušení ochrany osobních práv zaměstnanců (ust. § 316 odst. 2 zákoníku práce),

Vzhledem k tomu, že ke zjištěním ve sledovaných oblastech nedocházelo pouze při kontrolách prováděných v rámci tohoto kontrolního úkolu, je na místě uvést rovněž celkový počet těchto zjištění na základě kontrol provedených napříč všemi kontrolními úkoly.

V roce 2015 bylo zjištěno ve sledovaných oblastech celkem (napříč všemi kontrolními úkoly):

- 65 případů nerovného zacházení podle ust. § 16 zákoníku práce,
- 13 případů nerovného zacházení v odměňování podle ust. § 110 zákoníku práce,
- 5 případů vyžadování informací nesouvisajících s výkonem práce podle ust. § 16 odst. 4 zákoníku práce,
- 4 případy porušení dalších povinností zaměstnavatele v dané oblasti (porušení zásady rovného zacházení zásady rovného zacházení a zákazu diskriminace podle ust. § 1a odst. 1 písm. e) zákoníku práce, vyžadování údajů bezprostředně nesouvisajících s uzavřením pracovní smlouvy podle ust. § 30 odst. 2 zákoníku práce, porušení povinností zaměstnavatele podle ust. § 38 písm. a) zákoníku práce, neprojednání stížnosti zaměstnance podle ust. § 276 odst. 9 zákoníku práce),
- 47 případů porušení ochrany osobních práv zaměstnanců podle ust. § 316 zákoníku práce.

Graf 32 - Porušení ve sledovaných oblastech – srovnání hlavního úkolu a souhrnu všech kontrolních úkolů

Sankce

Na základě zjištění ve sledovaných oblastech bylo z tohoto kontrolního úkolu zaměstnavatelům uloženo **5 pokut** v celkové výši **59.000 Kč**. Další **2 pokuty** v celkové výši **90.000 Kč** jsou v návrhu. Všechny tyto pokuty směřují do oblasti nerovného zacházení. Napříč kontrolními úkoly bylo zaměstnavatelům za nedostatky ve sledovaných oblastech uloženo celkem **11 pokut** v celkové výši **138. 000 Kč**.

Z hlediska sankcí v celé oblasti rovného zacházení a zákazu diskriminace je zde na místě uvést, že sankce ukládané za nerovné zacházení na pracovišti nebývají zdaleka sankcemi co do své výše nejvyššími, ani co do četnosti nejčastějšími. Nejčastěji jsou v této oblasti ukládány pokuty za nerovné zacházení a diskriminaci při uplatňování práva na zaměstnání, a to za tzv. diskriminační inzeráty (v roce 2015 bylo v této oblasti zjištěno porušení ve 37 případech), za nezajištění srovnatelných podmínek agenturních a uživatelových zaměstnanců (podle ust. § 309 odst. 5 zákoníku práce) pak bývají ukládány pokuty nejvyšší. V této souvislosti bylo uloženo celkem **54 pokut** v celkové výši **2.379.000 Kč** (orgány inspekce práce nejčastěji ukládají souhrnnou pokutu za vícero zjištěných porušení, pokud tedy bylo v pokutě obsaženo i jedno z uvedených zjištění, je toto obsaženo v daném součtu).

Orgány inspekce práce zatím stále nemají možnost ukládat zaměstnavatelům pokuty za porušení některé z povinností na úseku ochrany osobních práv zaměstnanců. Zaměstnanci mnohdy vnímají zásah do soukromí právě sledováním jejich práce (ať už pomocí kamer, nebo prostřednictvím jiného kontrolního mechanismu) velmi citlivě. V současné době je tak zaměstnavatelům vydáváno opatření k odstranění zjištěných nedostatků s upozorněním na možnost následné kontroly ze strany orgánů inspekce práce, v případě závažného porušení je toto předáno Úřadu pro ochranu osobních údajů. I přes chybějící možnost represivního postihu

zaměstnavatelů ze strany orgánů inspekce práce, je však nutné hodnotit činnost inspektorů pozitivně, neboť na základě ní dochází k odstraňování závadného stavu a rovněž preventivnímu působení na zaměstnavatele.

Závěr

Orgány inspekce již tradičně věnují oblasti nerovného zacházení a diskriminace zvýšenou pozornost, kdy však kontroly v této oblasti patří z hlediska jejich provádění k nenáročnějším. Samotné zhodnocení pracovního prostředí a vztahů na pracovišti je vzhledem k tomu, o jak citlivou oblast se z pohledu zaměstnanců jedná, vždy velmi nesnadné, a to i přes pečlivé dotazování se zaměstnanců a hledání indicií o možném porušení povinností zaměstnavatelem v této oblasti. Inspektoři se navíc při těchto typech kontrol většinou nemohou opřít o zaměstnavatelem předložené doklady. K zefektivnění kontrol v této oblasti však nemalou měrou přispívá cílená specializace vybraných inspektorů jednotlivých oblastních inspektorátů práce na danou problematiku. I přes to, že zjištění porušení v dané oblasti představuje pro inspektory nelehký úkol, snaží se stále nacházet nové zákonné kontrolní mechanismy, které přispějí k odhalování tohoto nežádoucího jevu na pracovištích. Cílené kontroly v této oblasti tak budou s ohledem na závažnost tohoto jevu opět obsahem hlavního kontrolního úkolu v roce 2016 a inspektoři budou rovněž dále přispívat k osvětě v dané oblasti v rámci poradenské činnosti. Oblast ochrany osobních práv zaměstnanců je vnímána ze strany zaměstnanců jako aktuální, proto se touto oblastí bude na základě podaných podnětů ke kontrole Státní úřad inspekce práce zabývat i v roce 2016, nadále bude pokračovat v osvětové činnosti v této oblasti a bude pokračovat v již započaté spolupráci na tomto poli s Úřadem pro ochranu osobních údajů.

XX. Kontroly dodržování minimální a zaručené mzdy

Minimální mzda, jako nástroj sociální ochrany před nepřiměřeně nízkým oceněním práce zaměstnance, je v tuzemském právním řádu zakotvena již od roku 1991. V souvislosti s přijetím zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, pak byla s účinností od 1. 1. 2007 zavedena nejnižší úroveň zaručené mzdy stanovující nejnižší cenu práce zaměstnance s ohledem na složitost, odpovědnost a namáhavost vykonávané práce.

Z poradenské i kontrolní činnosti orgánů inspekce práce vyplývá, že právní povědomí zaměstnavatelů týkající se zejména institutu nejnižší úrovně zaručené mzdy je dlouhodobě na nedostatečné úrovni, a porušování právních předpisů upravujících tuto oblast tak ze strany zaměstnavatelů není jevem nikterak výjimečným.

Funkcí a účelem kontrol důsledného dodržování právních předpisů upravujících danou oblast je zejména podpořit boj proti chudobě, jakož i celkovou motivaci pracovat, dále omezit mzdový dumping a vyplácení tzv. „hladových mezd“, a také snaha zamezovat daňovým únikům a únikům u jiných povinných odvodů v případě vyplácení části mzdy tzv. „na ruku“. Zaměstnanec obvykle uzavírá pracovní právní vztah za účelem obstarat si prostředky na zajištění odpovídající životní pro sebe a pro své blízké, kteří na něm mohou být částečně, případně též úplně, ekonomicky závislí. V případě, že předpisy týkající se minimální mzdy, případně nejnižší úrovně zaručené mzdy, nejsou důsledně dodržovány, může tím být narušena nejen kompenzační, regulační a motivační funkce mzdy, ale zejména také funkce alimentární, z čehož pak pro zaměstnance pobírající neoprávněně nízkou mzdu vyplývají mnohé negativní právní, ekonomické a sociální důsledky.

Dne 15. 9. 2014 schválila vláda nařízení vlády č. 204/2014 Sb., kterým se změnilo nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Základní měsíční sazba minimální mzdy se tak s účinností od 1. 1. 2015 zvýšila z původních 8500,- Kč na 9.200,- Kč, základní hodinová sazba minimální mzdy se z původních 50,60 Kč zvýšila na 55 Kč. Obdobně se valorizovaly také nejnižší úrovně zaručené mzdy.

A právě změna výše minimální mzdy a jednotlivých nejnižších úrovní zaručené mzdy ve spojení s nižším právním povědomím v této oblasti byla impulsem k stanovení nového hlavního úkolu č. 15.1.123 „Kontroly dodržování minimální a zaručené mzdy“.

Cíl úkolu

Úkolem orgánů inspekce práce stanoveným pro rok 2015 v souvislosti s předmětným hlavním úkolem bylo efektivně předcházet a zamezovat porušování předpisů na úseku odměňování, a to jak poradenskou a konzultační činností, tak také zejména činností kontrolní.

Konkrétním cílem kontrolní činnosti orgánů inspekce práce realizované v souvislosti s tímto hlavním úkolem bylo upozornit zaměstnavatelské subjekty na nutnost dodržování závazných pravidel při odměňování zaměstnanců. V rámci úkolu měla být prováděna také poradenská činnost s cílem co nejvíce zvýšit informovanost a právní povědomí zaměstnavatelů i zaměstnanců v oblasti odměňování.

Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce se při výběru kontrolovaných osob měly zaměřit na zaměstnavatele, u nichž mají s ohledem na zkušenost a poznatky z minulých let důvodně za to, že u nich může docházet k porušování předpisů na úseku odměňování, a to konkrétně předpisů vztahujících se k zaručené a minimální mzdě.

Dále bylo stanoveno, že každý oblastní inspektorát práce vykoná se shora vymezeným zaměřením nejméně 3 kontroly v oblasti lesnictví, těžby dřeva a dřevozpracujícího průmyslu, 2 kontroly v oblasti zemědělství, 2 kontroly v oblasti masného průmyslu, 2 kontroly v oblasti kamionové dopravy, 2 kontroly v oblasti výroby pekařských a cukrářských výrobků a 2 kontroly v advokátních kancelářích a exekutorských úřadech zaměstnávajících koncipienty. V ostatním se pak výběr kontrolovaných osob nechal na úvaze oblastních inspektorátů práce.

Předmět kontroly

Oblastní inspektoráty práce měly za úkol se při výkonu kontrolní činnosti prioritně zaměřit zejména na oblast odměňování. Základním a neodmyslitelným předpokladem pro odměňování v souladu s pracovněprávními předpisy je však současně dodržování pravidel vztahujících se k pracovní době. Ze shora uvedeného lze tedy dovodit i související zaměření oblastních inspektorátů práce na oblast pracovní doby.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Orgány inspekce práce provedly v roce 2015 v souvislosti s hlavním úkolem 15.1.123 - „Kontroly dodržování minimální a zaručené mzdy“ celkem 1.107 kontrol, v rámci kterých bylo zkontrolováno dodržování pracovněprávních předpisů celkem u 1.099 subjektů. Z tohoto celkového počtu kontrolovaných subjektů bylo 751 právnických osob a 348 fyzických osob.

Z celkového počtu 1.107 kontrol bylo porušení pracovněprávních předpisů konstatováno v 614 případech, tedy v 55 % procentech případů. Při 493 kontrolách, tedy v 45 % případů, nebyly zjištěny žádné nedostatky.

Graf 33 - Podíl kontrol se zjištěním na celkovém počtu kontrol

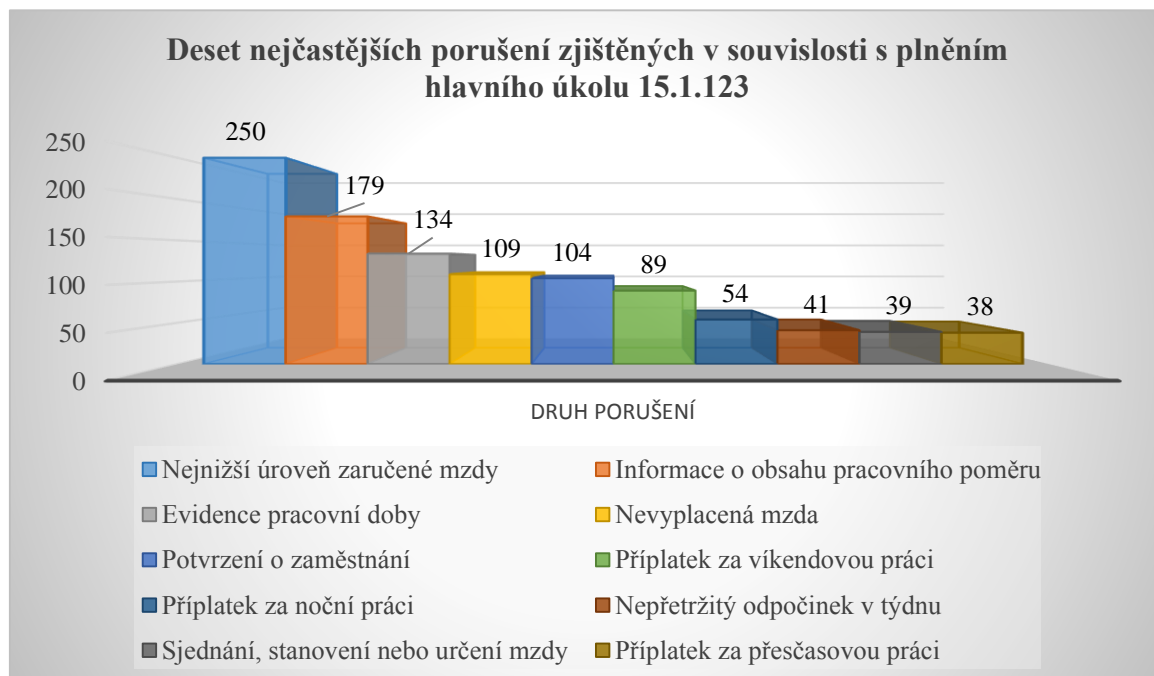

Při některých kontrolách bylo zjištěno i více než jen jedno porušení. Celkový počet porušení pracovněprávních předpisů zjištěných kontrolami v rámci tohoto hlavního úkolu je roven číslu 1.300.

Nejčastějším pochybením zaměstnavatelů bylo nedodržování nejnižší úrovně zaručené mzdy (§ 112 zákoníku práce), kdy inspektoři orgánů inspekce práce v roce 2015 zjistili celkem 250 případů předmětného porušení pracovněprávních předpisů. Ve 179 případech zaměstnavatel pochybil v souvislosti s povinností informovat zaměstnance o obsahu pracovního poměru (§ 37 zákoníku práce). Ve 134 případech potom kontrolovaná osoba porušila povinnost vést předepsaným způsobem evidenci pracovní doby. Ve 109 případech nebyla zaměstnancům ze strany zaměstnavatele vyplacena řádně a včas mzda nebo plat (§ 141 zákoníku práce).

Ve 104 případech zaměstnavatel porušil pracovněprávní předpisy v souvislosti s povinností vydat zaměstnanci při ukončení pracovněprávního vztahu potvrzení o zaměstnání či na jeho žádost oddělené potvrzení pro úřad práce (§ 313 zákoníku práce). V 89 případech zaměstnavatel pochybil při poskytování příplatku za práci v sobotu a v neděli (§ 118 zákoníku práce). V 54 případech zaměstnavatel pochybil v souvislosti s odměňováním noční práce (§ 116 zákoníku práce). Ve 41 případech zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům předepsaný nepřetržitý odpočinek v týdnu (§ 92 zákoníku práce). V 39 případech zaměstnavatel porušil povinnosti v souvislosti se sjednáním, stanovením nebo určením mzdy (§ 113 zákoníku práce). V 38 případech pak zaměstnavatel pochybil při odměňování zaměstnanců za přesčasovou práci (§ 114 zákoníku práce). Nevyplacení mzdy alespoň ve výši minimální mzdy (§ 111 zákoníku práce) pak bylo zjištěno v 31 případech. Ostatní porušení pracovněprávních předpisů byla zjištěna v menším počtu.

Graf 34 - Deset nejčastějších porušení zjištěných v souvislosti s plněním hlavního úkolu 15.1.123

S ohledem na skutečnost, že předmětný hlavní úkol byl v roce 2015 úkolem novým, není možné předmětná data srovnat s loňskými statistikami.

V souvislosti se zjištěními odhalenými v souvislosti s plněním hlavního úkolu 15.1.123 bylo ke dni 29. 1. 2016 kontrolovaným osobám uloženo celkem 81 pokut v celkové výši 1.358.000,- Kč.

Z výsledků kontrolní činnosti prováděné oblastními inspektoráty v průběhu roku 2015 v rámci plnění hlavního úkolu 15.1.123 - „*Kontroly dodržování minimální a zaručené mzdy*“, a ze zkušeností oblastních inspektorátů práce vyjádřených v jednotlivých závěrečných zprávách, lze dovodit následující skutečnosti a závěry.

Při výběru subjektů vycházely oblastní inspektoráty práce zejména ze svých dosavadních zkušeností s četností porušování předpisů vztahujících se k odměňování v různých ekonomických odvětvích. V rámci zadání předmětného úkolu bylo Státním úřadem inspekce práce vytipováno několik oblastí, do kterých měla daná kontrolní činnost směřovat, a to mimo jiné i za účelem jakéhosi průzkumu a zmonitorování dané oblasti. Tradičně pak oblastní inspektoráty práce šetřily také podněty občanů, ať už směřované orgánům inspekce práce přímo nebo prostřednictvím jiných orgánů veřejné správy. V této souvislosti se jednalo o postoupení podnětů zejména ze strany úřadů práce, finančních úřadů a správy sociálního zabezpečení.

Výsledky kontrolní činnosti dále potvrdily hypotézu orgánů inspekce práce o nízkém právním povědomí týkající se institutu nejnižší úrovně zaručené mzdy. Zaměstnavatelé mají v mnoha případech povědomí o minimální mzdě, dokonce i o jejím vývoji a změnách, avšak domnívají se, že pokud odměnili zaměstnance částkou odpovídající minimální mzdě či částkou minimální mzdu lehce převyšující, splnili tím veškeré své povinnosti ve vztahu ke sjednání, stanovení nebo určení výše mzdy. Ke zlepšení dané situace pak příliš nepřispívá ani znění nařízení vlády 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, které pro svou nízkou konkrétnost a nedostatek příkladů prací není často schopno dát zaměstnavateli s běžnou znalostí předmětné problematiky jednoznačnou odpověď na otázku související se zařazením dané práce do příslušné skupiny prací. V případě, kdy sice zaměstnavatelé mají povědomí i o nejnižších úrovních zaručené mzdy, které nemusejí být dodrženy u dohod konaných mimo pracovní poměr, pak zaměstnavatelé chybují také v tom, že zaměstnancům pracujícím na základě dohod konaných mimo pracovní poměr vyplácejí nižší odměnu ve srovnání se mzdou zaměstnanců vykonávajících práci v pracovním poměru, ačkoliv platí, že za stejnou práci nebo za práci stejné hodnoty přísluší všem zaměstnancům u zaměstnavatele stejná mzda, plat nebo odměna z dohody. V souvislosti s problematikou nejnižší úrovně zaručené mzdy je pak nezanedbatelnou činností orgánů inspekce práce také poskytování poradenství, ať už na základě osobního kontaktu, telefonicky, e-mailem či korespondenčně. V této souvislosti je pak poměrně častý dotaz týkající se zařazení práce vykonávané tazatelem do příslušné skupiny prací.

Co se týče dodržování minimální mzdy, pak počet zjištěných porušení byl v této oblasti ve srovnání s kontrolami nejnižší úrovně zaručené mzdy nepoměrně nižší. Shora uvedené přičítáme zejména vyššímu právnímu povědomí o tomto institutu a dále skutečnosti, že minimální mzdou je v České republice odměňována jen zhruba 2,3 % procenta zaměstnanců.

V souvislosti s oblastí odměňování byla kontrolována také existence pracovněprávního vztahu a povinnosti související s jeho vznikem a skončením. Při těchto kontrolách bylo již tradičně odhaleno poměrně velké množství porušení spočívajících v tom, že zaměstnavatel neinformoval zaměstnance předepsaným způsobem o obsahu pracovního poměru a poměrně frekventovaným porušením bylo také nevydání potvrzení o zaměstnání při skončení pracovněprávního vztahu.

Základním předpokladem pro odměňování zaměstnanců v souladu s pracovněprávními předpisy je dodržování ustanovení pracovněprávních předpisů týkající se pracovní doby. Při

plnění předmětného úkolu pak inspektoři nejčastěji vytkly zaměstnavatelům nevedení nebo nedostatečné vedení evidence pracovní doby a dále nezajištění nepřetržitého odpočinku v týdnu. Při kontrolách také inspektoři zaznamenali trend zaměstnavatelů spočívající ve stále častějším vedením evidence pracovní doby elektronickou formou. Poměrně často se pak inspektoři setkávají s falšovanou nebo „dvojitou“ evidencí pracovní doby. Tato skutečnost je však často, s ohledem na obavy zaměstnanců z možného postihu ze strany zaměstnavatele, nesnadno prokazatelná.

Za porušení pracovněprávních předpisů ze strany zaměstnavatele s poměrně citelným zásahem do života zaměstnance lze bezesporu považovat nevyplacení mzdy ve stanoveném termínu. Jakkoliv jsou pak podatelé podnětu ze strany orgánů inspekce práce nepřetržitě poučováni o tom, že k vymáhání individuálních právních nároků je příslušný pouze soud, v povědomí veřejnosti stále přetrvává přesvědčení, že se na vymáhání dlužných mzdových nároků podílejí i orgány inspekce práce, z čehož pak mnohdy pramení také nespokojenost podatelů podnětů a s tím související stížnosti. Mezi deseti nejčastějšími porušeními zjištěnými v souvislosti s tímto hlavním úkolem se řadí i nevyplacení zákonných příplatků, ať už za přesčasovou, víkendovou nebo noční práci.

Jako poměrně závažný problém s neblahými důsledky nejen pro veřejné rozpočty se v poslední době jeví praxe zaměstnavatelů spočívající ve vyplacení části mzdy tzv. na ruku. Tento neoficiální systém odměňování je však často s ohledem na zdánlivou a krátkodobou rentabilitu preferován i samotnými zaměstnanci. S ohledem na stávající právní úpravu a na snahu obou stran pracovněprávního vztahu zakrývat tyto praktiky, je zjištění takového jednání poměrně nesnadné. Aby pak dané jednání bylo možno hodnotit jako porušení pracovněprávních předpisů, je třeba v každém jednotlivém případě zkoumat, zda mělo přesah do některého z pracovněprávních institutů, k jehož porušení tímto došlo. Neoficiální odměňování totiž samo o sobě, jakkoliv se jeho důsledky velmi přibližují důsledkům nelegální práce, je s ohledem na současnou právní úpravu svou povahou spíše obcházením daňových povinností než porušením pracovněprávních předpisů.

Dalším zaznamenaným trendem týkající se zejména oblastí pracovní doby je vzrůstající počet zkrácených pracovních úvazků. Častější sjednávání kratší pracovní doby pak odpovídá také zahraničním trendům vycházejících z filosofie sladění rodinného a pracovního života. I tento institut však v rukou některých subjektů v praxi slouží jako nástroj k porušování pracovněprávních předpisů, a to zejména v souvislosti s falšováním evidence pracovní doby a na to navazujícímu neodpovídajícímu ohodnocení zaměstnanců.

Co se týče odvětví s největším počtem porušení zjištěných při plnění předmětného hlavního úkolu, pak poměrně nepřekvapivě jsou odvětvími s největší četností porušení maloobchodní činnost a pohostinství.

O skutečnosti, že může stále mezi zaměstnavateli docházet k poměrně závažným porušením pracovněprávních předpisů týkajících se pracovní doby a odměňování svědčí například výsledek kontroly, kdy zaměstnavatel na svých prodejnách masa a uzenin nařídil v průběhu 5 měsíců většině svým zaměstnancům 290 přesčasových hodin, za které tito zaměstnanci nedostali zaplacení. Na toto porušení pak navazovala také další zjištění např. nedodržení maximální délky směny a nezajištění nepřetržitého odpočinku mezi směny a v týdnu.

Jako ilustrace nízkého povědomí veřejnosti o institutu nejnižší úrovně zaručené mzdy pak může posloužit kontrola, kdy zaměstnavatel v celém závodě stanovil zaměstnancům mzdu ve výši mzdy minimální bez ohledu na druh práce, kterou tito vykonávali, a celý tento systém byl posvěcen externí účetní, kterou si daná společnost na oblast mzdové agendy najala.

Závěr

Hlavní úkol 15.1.123 - „*Kontroly dodržování minimální a zaručené mzdy*“ byl pro rok 2015 zaveden jako nový hlavní úkol. Shora prezentované výsledky, získané důslednou a mnohdy nelehkou realizací kontrolní činností inspektory oblastních inspektorátů práce, pak jasně dokazují, že tento hlavní úkol rozhodně nebyl „šlápnutím vedle“, ale že v oblasti odměňování zaměstnanců dochází stále velmi často k porušování pracovněprávních předpisů. Na základě výsledků kontrolní činnosti souvisejících s plněním předmětného hlavního úkolu pak Státní úřad inspekce práce rozhodl o stanovení stejně zaměřeného hlavního úkolu i pro rok 2016. Toto pak v závěrečných zprávách podpořily také jednotlivé oblastní inspektoráty práce.

Seznam použitých zkratk

SÚIP	Státní úřad inspekce práce
OIP	Oblastní inspektorát práce
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
OOPP	osobní ochranné pracovní prostředky
PVP	pracovní vztahy a podmínky
BOZP	bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
IS	informační systém
NLZ	nelegální zaměstnávání
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
HÚ	hlavní úkol
MPBP	místní provozní bezpečností předpis
VTZ – ZZ	vyhrazená technická zařízení – zdvihací zařízení
SBP	systém bezpečné práce
ES	Evropské společenství
VTZ	vyhrazená technická zařízení
MPŘ	místní provozní řád
ČÚBP	Český úřad bezpečnosti práce
ČSN	česká technická norma
EN	evropská norma
NV	nařízení vlády
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
BPS	bioplynové stanice
TIČR	Technická inspekce České republiky
CNG	stlačený zemní plyn
LPG	zkapalněný ropný plyn
MPBP	místní provozní bezpečností předpis
PŘP	přenosné řetězové pily
DOPV	dokumentace o ochraně před výbuchem
ČOV	čistírna odpadních vod
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
PZH	prevence závažných havárií
ZoZ	zákon o zaměstnanosti
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OZP	osoba se zdravotním postižením